

Vuosikertomus 2023
Lassila & Tikanoja Oyj

Tämä on vapaaehtoisesti laadittu pdf-raportti, joten se ei täytä Arvopaperilain 7:58:n mukaista julkaisemisvelvollisuutta.

KIERTOTALOUDEN TOIMINNANJOHTAJA

Sisällys

Toimitusjohtajan katsaus

Hallituksen toimintakertomus

Toimintaympäristö.....	3
Strategia.....	4
Taloudellinen kehitys ja toimialakatsaus.....	7
Näkymät.....	8
Kestävä kehitys ja selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista.....	9
Riskienhallinta ja riskit.....	14
Osakkeet ja osakkeenomistajat	18

Konsernin tunnusluvut

Konsernin tunnusluvut.....	25
Tunnuslukujen laskentaperiaatteet.....	27

Tilinpäätös

Konsernin tuloslaskelma.....	29
Konsernin laaja tuloslaskelma.....	29
Konsernitase.....	30
Konsernin rahavirtalaskelma.....	31
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	32
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	33
Emoyhtiön tilinpäätös.....	67
Hallituksen voitonjakoehdotus ja tilinpäätösmerkintä	75

Tilintarkastuskertomus

Kestävyyseraportti

Ympäristö: Kohti täyttä kiertokulkua	81
Ihmiset: Huomisella töissä	87
Hyvä hallinto	94

Hallinointi

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä .	97
Palkitsemisraportti.....	104

Liitteet

Raportointiperiaatteet	106
GRI-indeksi.....	108
Riippumaton varmennusraportti	115

L&T lyhyesti

Lassila & Tikanoja Oyj on vuonna 1905 perustettu suomalainen yritys, joka tekee kiertotaloudesta totta.

Yhdessä asiakkaidemme kanssa pidämme materiaalit, tehtaat ja kiinteistöt mahdollisimman pitkään tuottavassa käytössä sekä tehostamme raaka-aineiden ja energian käyttöä.

Panostamalla vastuullisiin kiertotalouden ratkaisuihin luomme arvoa asiakkaillemme, henkilöstöllemme ja yhteiskunnalle laajemmin. Kun onnistumme tässä, myös omistajillemme tuotettu arvo kasvaa.

Vastuullinen toimintatapa kuuluu erottamattomasti strategiaamme, liiketoimintaamme ja jokapäiväiseen työhömmä. Tavoitteenamme on kasvattaa toimintamme hiilikädenjälkeä eli positiivista ilmastovaikutusta.

Sosiaalista vastuuta kannamme huolehtimalla henkilöstömme työkyvystä, edistämällä monimuotoisuuden toteutumista työelämässä sekä tarjoamalla töitä myös niille, joiden on vaikea työllistyä. Toimintamme vaatimustenmukaisuuden varmistamme noudattamalla vastuullisen liiketavan periaatteitamme.

L&T:n liiketoiminta on jaettu neljään toimialaan: Ympäristöpalvelut, Teollisuuspalvelut, Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi. Yhtiö toimii Suomessa ja Ruotsissa. Liikevaihtomme vuonna 2023 oli 802,1 miljoonaa euroa ja työllistimme 8 160 kiertotalouden ammattilaista.

L&T on listattu Nasdaq Helsingissä ja osakkeenomistajia oli raportointikauden lopussa 24 959.

Toimitusjohtajan katsaus

Toteutimme vuonna 2023 perusteellisen strategiatarcastelun, joka hui-pentui onnistuneeseen pääomamarkkinapäivään marraskuussa. Asetimme nettonolla päästötavoitteen vuoteen 2045 mennessä ja teimme yhdessä asiakkaidemme kanssa useita hankkeita, joilla vahvistettiin luonnon moni-muotoisuutta Suomessa. Samalla kuitenkin epävarmuus taloudellisessa toimintaympäristössä ja kohoavat tuotantokustannukset haastoivat meitä arjessa.

Kiertotalousliiketoiminnat strategian keskiöön

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon hidastamiseen tarvitaan kiertotaloustekoja yhteiskunnalta sekä yrityksiltä ja tämä tarjoaa L&T:n liiketoiminnalle useita mahdollisuuksia kasvuun.

Vuoden aikana käymissäni keskusteluissa asiakkaidemme kanssa viesti oli selkeä – kestävyysteemat nähdään asiakasyrityksissämme aiempaa strategi-sempina ja yritykset tunnistavat oman roolinsa vihreän siirtymän edistämisessä.

Teimme L&T:llä loppuvuodesta EU:n kestävyysraportointidirektiivin mukaisen kaksoisolennaisuustarkastelun. Myös siinä L&T:n rooli kiertotalouden edelläkävijänä korostui niin ulkoisten kuin sisäisten sidosryhmien keskuudessa.

Tälle perustalle on rakennettu myös päivitetty strategiamme, jonka L&T:n hallitus hyväksyi lokakuussa. Päivitetyn strategian mukaisesti yhtiön Ympäristöpalvelut- ja Teollisuuspalvelut-toimialat hakevat uutta kasvua erityisesti panostamalla materiaalien kiertotalouteen liittyviin liiketoimintaratkaisuihin.

Strategian ytimessä ovat uudet ratkaisut jätteiden kierrätysasteen nostamiseksi ja materiaaliarvon kasvattamiseksi sekä rakennetun ympäristön ennallistaminen. Kasvua haetaan liiketoimintoja kehittämällä sekä mahdollisesti täydentävillä yritysostoilla.

Hallitus päätti samassa yhteydessä arvioida Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimialojen strategisia vaihtoehtoja osana liiketoimintaportfolion kehittämistä ja toimintojen myynti on yksi mahdollisista vaihtoehtoista.

Kiinteistöpalveluliiketoiminnat Suomessa ja Ruotsissa ovat liikevaihdoltaan merkittävän kokoisia, ja niillä on vahva asema kasvavilla markkinoilla. Nyt on oikea hetki tarkastella, mikä on liiketoiminnan kehittymisen ja arvонуonnin kannalta paras seuraava askel Kiinteistöpalvelut-toimialoille.

Epävarmuus toimintaympäristössä heijastui taloudelliseen suoriutumiseemme

Vuonna 2023 taloudellisessa ympäristössä oli epävarmuutta Suomen ja Ruotsin markkinoilla ja suhdannenäkymät heikkenivät vuoden loppua kohden. Tuotantokustannusten nousu vaikutti yhtiön kaikkiin toimialoihin. Suomessa vaikuttivat myös loppukeväästä toteutuneet työmarkkinaratkaisut kertaerineen.

Teollisuuspalveluissa kysyntä oli vahvaa läpi vuoden kaikissa palvelulinjoissa.

Strategiaprosessin aikana erityisesti ympäristörakentamiseen kytkeytyvä ennallistaminen nousi esiin mielenkiintoisena kasvualueena ja palvelulinjassa toteutettiin useita vaativia teollisia ennallistamishankkeita vuonna 2023.

Yleisen taloudellisen toimeliaisuuden hidastuminen laski jätevolyymeja sekä kierrätysraaka-aineiden hintoja vuonna 2023. Vuoden 2021 jätelain muutoksen seurauksena pakkausjätteiden keräys asuinkiinteistöiltä siirtyi loppuvuodesta usealla L&T:lle keskeisellä alueella kunnalliselle jäteyhtiölle. Vaikka L&T:n asema kuntaurakoissa on vahva, muutos heikensi keräyslogistiikan tehokkuutta nostaten tuotantokustannuksia. Jätteenpoltoon ohjautuu myös edelleen kierrätykseen sopivia materiaalivirtoja. Suomessa tarvitaan aiempaa tehokkaampia ohjaukeinoja kierrätyksen ensisijaisuuden varmistamiseksi ja jätteenpolton hillitsemiseksi.

Kiinteistöliiketoiminnoissa Suomessa ja Ruotsissa yksinkertaistettiin toimintamalleja ja kevennettiin kulurakennetta. Kiinteistöpalvelut Suomi aloitti toimenpiteet jo loppuvuodesta 2022 ja vaikutukset näkyivät toisella vuosipuoliskolla liikevoiton paranemisena.

Sidosryhmiltä vahva tuki toiminnallemme

Vahva sidosryhmätuki on strategiamme toteuttamisen kulmakivi. Haemme aktiivisesti palautetta tärkeimmiltä sidosryhmiltämme ja ohjaamme toimintaamme saadun palautteen pohjalta. Viime vuonna suuren yleisön mainetutkimus sekä omat asiakasmittauksemme antoivat vahvan tuen toiminnallemme. Henkilöstömittauksissa työn merkityksellisyys korostui ja esihenkilötyö sai kiitosta. Mittauksista saatiin myös kehittämisalueita, jotka on huomioitu tiimien vuosisuunnittelussa.

Kiertotaloudesta totta

EU on jatkanut määrätietoisesti vihreän siirtymän kehitysohjelmansa toteuttamista. Laajat lainsäädäntöuudistukset vaikuttavat olennaisesti L&T:n toimintaympäristöön ja edistävät L&T:n liiketoimintatavoitteita keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä. Myös Suomen uusi hallitusohjelma vahvistaa kierrätysteollisuuden toimintaedellytyksiä.

L&T tukee laajasti vihreän siirtymän uudistuksia ja omilla liiketoimintaratkaisuillaan vie niitä käytäntöön. Me autamme asiakkaitamme toteuttamaan vastuullisuustavoitteitaan matkalla kohti kestävämpää huomista.

Eero Hautaniemi

Toimitusjohtaja

WE SUPPORT

Tuemme YK:n Global Compact -aloitetta

Lassila & Tikanoja noudattaa YK:n Global Compact -aloitteen periaatteita. ”Olemme sitoutuneet harjoittamaan vastuullista liiketoimintaa ja teemme aktiivista yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa kestävämmän huomisen rakentamiseksi”, kertoo Lassila & Tikanoja Oyj:n toimitusjohtaja Eero Hautaniemi.

Hallituksen toimintakertomus

Liiketoimintamalli	3
Toimintaympäristö	3
Strategia	4
Taloudellinen kehitys ja toimialakatsaus	7
Näkymät	8
Kestävä kehitys ja selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista	9
Riskit ja riskienhallinta	14
Osakkeet ja osakkeenomistajat	18
EU taksonomia	20

Hallituksen toimintakertomus

Liiketoimintamalli

L&T on palveluyritys, joka tekee kiertotaloudesta totta. Konserni toimii kiertotalous- ja kiinteistöliiketoiminnoissa. Kaikki L&T:n liiketoiminnot rakentavat tulevaisuuden kestäväää kasvua kiertotalouteen ja sen tuomiin mahdollisuuksiin pohjaten.

- Ympäristöpalveluiden tehtävänä on pitää asiakkaiden materiaalit tehokkaasti kierrossa mahdollisimman korkealla jalostusasteella.
- Teollisuuspalvelut kehittää keinoja teollisuuden ja yhteiskunnan sivuvirtojen tehokkaaseen hyödyntämiseen kiertotalouden mukaisesti sekä ennallistaa maa-alueita. Teollisuuspalveluihin kuuluu myös prosessipuhdistus ja viemärihuolto. Toimialalla on liiketoimintaa Suomessa ja Ruotsissa.
- Kiinteistöpalvelut Suomessa ja Ruotsissa parantavat asiakkaiden kiinteistöjen arvoa ja tavoittelevat energiatehokkuuden jatkuvaa parantamista kiertotalouden tavoitteen mukaisesti.

Panostamalla kestäviin kiertotalouden ratkaisuihin L&T tavoittelee kasvavaa arvoa kaikille keskeisille sidosryhmilleen.

Toimintaympäristö

Toimintaympäristö säilyi koko vuoden haastavana ja hankaloitui loppuvuodesta suhdannenäkymien heikentyessä.

Vuonna 2023 yleinen kustannustason nousu tasaantui energian osalta, mutta nousu heijastui odotetusti työmarkkinoilla neuvoteltuihin palkkaratkaisuihin. Kaksivuotiset palkkaratkaisut Suomessa olivat aiempiin ratkaisuihin verrattuna kalliita ja etupainotteisia, mutta niiden kustannusvaikutukset saatiin L&T:ssä siirrettyä asiakashintoihin liiketoiminnoissa. Sairastavuus oli alkuvuoden edelleen korkealla tasolla erilaisten hengitystieinfektioiden seurauksena, mutta tilanne normalisoitui loppuvuodesta.

Suomessa saatettiin voimaan vuoden 2021 jätelain uudistus liittyen kuluttajapakkausten erilliskeräyksen toteuttamiseen. Kunnat organisoivat keräyksen jakamalla sen kymmeniin urakka-alueisiin, jotka kilpailutettiin julkisilla hankin-

noilla. L&T menestyi kilpailutuksissa hyvin ja markkina-asema tässä segmentissä vahvistui. Järjestelmän muutos aiheutti Suomessa palveluhäiriöitä, nosti logistiikan kokonaiskustannuksia sekä heikensi alueellisten- ja paikallisten toimijoiden toimintaedellytyksiä. L&T arvioi, että uudistuksen nettovaikutukset koko toimialalle ovat negatiiviset.

Suomen uusi hallitusohjelma vahvistaa kierrätysteollisuuden toimintaedellytyksiä ja on kokonaisuudessaan L&T:n tavoitteiden mukainen. Ohjelma kaventaa julkisen sektorin roolia jätehuollossa, rajoittaa julkisorganisaatioiden toimintaa jätemarkkinoilla ja edistää kierrätysraaka-aineiden markkinoiden muodostumista erilaisin ohjauskeinoin.

Suomi on kaukana EU:n minimitavoitetasosta, kun tarkastellaan kehitystä yhdyskuntajätteiden kierrätyksen tai materiaalien kiertotalousasteen näkökulmasta. Nykyinen jättepolitiikka on synnyttänyt Suomeen ylikapasiteetin jätteenpolttoon, joka uhkaa kierrätystä ja jarruttaa uusien innovaatioiden syntyä. Suomeen tarvitaan tiukkoja ohjauskeinoja kierrätyksen ensisijaisuuden varmistamiseksi ja jätteenpolton hillitsemiseksi.

EU on haastavissa olosuhteissa jatkanut määrätietoisesti vihreän siirtymän kehitysohjelmansa toteuttamista. Kaikki keskeiset uudistukset tullaan näillä näkymin saamaan valmiiksi nykyisen komission toimikaudella. Paketin laajat lainsäädäntöuudistukset vaikuttavat olennaisesti L&T:n toimintaympäristöön ja edistävät L&T:n liiketoimintatavoitteita keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä.

Ilmasto- ja energiapolitiikan rinnalle on tullut vahvemmin mukaan myös luonnon monimuotoisuutta turvaavat aloitteet kuten ennallistamisasetus ja nol-lapäästösuunnitelma. Näissä molemmissa kiertotalouden rooli on keskeinen ja kriittinen. Kiertotalousratkaisulla edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja sitä kautta vaikutetaan paitsi ilmastopäästöihin myös luontokadon hillintään.

L&T tukee laajasti vihreän siirtymän uudistuksia ja omilla liiketoimintaratkaisullaan vie niitä käytäntöön. Liiketoimintavaikutusten näkökulmasta ratkaisevaa on se, miten vihreän siirtymän uudistusta johdetaan ja implementoidaan Suomeen. Sääntelyn ennustettavuudella ja johdonmukaisuudella on suuri merkitys koko toimialalle.

Myös EU:n kiertotalouspolitiikassa on edistytty oikeaan suuntaan regulaation painopisteen siirtyessä toisaalta kestävien tuotteiden suunnitteluun arvoketjun alkupäässä sekä toisaalta kierrätysraaka-ainemarkkinoiden vahvistamiseen. Nykytilanteessa kierrätysraaka-aineiden käyttö perustuu pääasiassa vapaaehtoisuuteen, jolloin kierrätysraaka-aineet joutuvat kilpailemaan neitseellisten raaka-aineiden kanssa hyvin erilaisella kustannusrakenteella.

Vihreän siirtymän aloitteet ja toimenpiteet asettavat entistä kunnianhimoisempia tavoitteita yritystoiminnan kestävyydelle. Kestävyysraportointidirektiivi tulee lisäämään vastuullisuustyön merkitystä ja painoarvoa yrityksissä. Vastuullisuusvaatimukset integroituvat yritysten toimintamalleihin, prosesseihin ja raportointiin. Vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen on jatkossa entistä painavampi ostokriteeri. L&T pitää kehitystä hyvänä. Se parantaa vastuullisuustyön laatua ja tekee eri yritysten vastuullisuustyöstä helpommin vertailtavaa.

Strategia

Lassila & Tikanojan missio on tehdä kiertotaloudesta totta, ja yhtiö auttaa asiakkaitaan heidän vastuullisuustavoitteidensa saavuttamisessa.

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat megatrendejä, joiden hillintä luo L&T:n liike-toiminnalle mahdollisuuksia. Ilmastonmuutoksen ja luontokadon hidastaminen edellyttävät kiertotaloustekoja yhteiskunnalta, yrityksiltä ja yksilöiltä. Yritykset tarvitsevat vastuullisia kumppaneita kiertotalouteen siirtymisessä sekä rakennusten ja kiinteistöjen energiatehokkuuden parantamisessa.

Kaupunkien kasvu jatkuu, ja odotukset rakennetulle ympäristölle lisääntyvät ja luovat kysyntää L&T:n palveluille. Kiinteistöille halutaan pitkä elinikä, ja vuosien varrella muuttuvat tarpeet ja käyttö on huomioitava ylläpidossa sekä uuden rakentamisessa.

Kiertotalouden toiminnanjohtaja -strategia ohjaa L&T:n toimintaa strategia-kaudella 2022–2026. Lokakuussa 2023 Lassila & Tikanojan hallitus hyväksyi päivitetyn strategian, jonka mukaan yhtiön Ympäristöpalvelut- ja Teollisuuspalvelut-toimialat hakevat uutta kasvua erityisesti panostamalla materiaalien kiertotalouteen liittyviin liiketoimintaratkaisuihin. Kasvua haetaan liiketoimintoja kehittämällä sekä mahdollisesti täydentävillä yritysostoilla.

Ympäristöpalvelut-toimialan vahva markkina-asema, laaja asiakaskunta ja merkittävät materiaalivolyymit tarjoavat hyvän perustan materiaali liiketoiminnan kasvattamiseen. Materiaalivirroista erityisesti muovit, puujäte ja metallit ovat toimialan jatkotarkastelun keskiössä, mutta myös muihin virtoihin liittyviä mahdollisuuksia tutkitaan.

Teollisuuspalvelut-toimialalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia syntyy teollisten virtojen käsittelyn ja arvonkasvattamisen ympärille sekä rakennetun ympäristön ennallistamisessa. Kasvua haetaan myös Ruotsin markkinassa teollisuuden palveluissa ja materiaaliarvoketjuissa.

Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimialoilla keskitytään kannattavuuden parantamiseen. Yhtiön hallitus päätti arvioida Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimialojen strategisia vaihtoehtoja osana liiketoimintaportfolion kehittämistä ja toimintojen myynti on yksi mahdollisista vaihtoehtoista.

Vahva tase ja kaikissa liiketoimintasegmenteissä hyvin kehittynyt sopimuskanta luovat erinomaiset edellytykset orgaaniselle ja epäorgaaniselle kasvulle strategia-kaudella. L&T haluaa olla asiakkaidensa paras vastuullisuuskumppani ja erinomainen työpaikka alan parhaille osaajille. L&T investoi strategia-kaudella toimintamalliansa uudistamiseen, mikä mahdollistaa entistäkin kustannustehokkaan palvelutuotannon. Yhtiö kehittää jatkuvasti kyvykkyyksiä materiaalien käsittelyyn kiertotalouden periaatteiden mukaisesti sekä henkilöstön osaamista.

Strategiakauden tavoitteet

L&T mittaa strategiansa onnistumista taloudellisilla tavoitteilla sekä vastuullisuus- ja sidosryhmätavoitteilla.

Taloudelliset tavoitteet

Mittari	Tavoite	2023	2022
Liikevaihdon vuotuinen kasvu, %	5	-5,0	3,9
Sijoitetun pääoman tuotto, %	15	10,3	10,4
Nettovelkaantumisaste, %	Alle 125	69,3	75,9

Vastuullisuus- ja sidosryhmätavoitteet

Mittari	Tavoite	2023	2022
Palveluiden suosittelu, NPS	> 50 vuoteen 2026 mennessä	35	26
Henkilöstön suosittelu, eNPS	> 50 vuoteen 2026 mennessä	21	24
Hiilijalanjälki (scope 1 ja 2 suhteutettuna ajokilometriä kohden)	-50 % vuoteen 2030 mennessä suhteessa vuoteen 2018	-36 %	-26 %

L&T päivitti ympäristövastuuseen liittyvää tavoitettaan lokakuussa 2023. Tavoitteena on oman toiminnan päästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2018 tasosta ja epäsuorien scope 3 -päästöjen vähentäminen 18 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 2022 tasosta. Yhtiön tavoitteena on nettonolla päästötavoite vuoteen 2045 mennessä. Tavoiteseuranta alkaa vuoden 2024 alusta.

L&T:n arvонуonti vuonna 2023

Resurssit

Ihmiset ja johtaminen

- 8 160 L&T:läistä Suomessa ja Ruotsissa
- 13,6 miljoonaa tehtyä työtuntia
- Investoinnit turvallisuuteen, työkykyyn ja hyvinvointiin
- Sairauskassan maksamat etuudet 2,0 MEUR
- Laatu- ja johtamisjärjestelmät sekä sertifikaatit (ISO 9001, ISO 14001 ja ISO 45001)
- Kattavat koulutusmahdollisuudet
- Erityisryhmien työllistämismahdollisuudet

Ympäristö ja tuotanto

- 52 kierrätyslaitosta, terminaalia ja siirtokuormausasemaa
- Menetelmäkehitys ja uudet kierrätysratkaisut
- 1,2 milj. tonnia asiakkailta kerättyjä materiaaleja
- 10 500 hoidossa olevaa kiinteistöä (Suomi)
- Ilmastotavoitteet koko ketjussa

Talous ja hallinto

- Ihmisoikeuksien edistäminen ja vastuullinen toimitusketju
- Yli 700 toimittajaa, valtaosa pientoimittajia eri puolilla Suomea ja Ruotsia
- Oma pääoma 232,2 MEUR
- Korolliset nettovelat 160,9 MEUR
- Investoinnit 61,1 MEUR
- Yli 24 900 osakkeenomistajaa

Toiminta

Tuotokset

Hyvinvoiva henkilöstö

- Henkilöstön suositeluaste (eNPS) 21
- Sairauspoissaolot 5,1 %
- Eläköitymisikä 64,6 vuotta
- Terveysprosentti 41 %
- TRIF-tapaturmataajuus 23
- 42 000 tuntia koulutusta keskimäärin vuotta kohden
- Tapa toimia -koulutukset työntekijöille

Vastuulliset tuotteet ja palvelut

- Asiakkaiden materiaalien uudelleenkäyttö- ja kierrätysaste 57,8 %. Lähes 13 miljoonaa astiatyhjennystä
- Yli 780 000 huoltotoimenpidettä ja yli 3000 energia- tehokkuusehdotusta Suomessa
- 55 700 tonnia vaarattomaksi käsiteltyjä jätteitä
- Yli 500 000 tonnia hyötykäyttöön toimitettuja maa-aineksia ja sivuvirtoja
- Luonnon monimuotoisuuden edistäminen rakennetussa ympäristössä

Päästöt

- Oman toiminnan hiilijalanjälki-intensiteetti ajokilometriä kohden 613 gCO₂ (ekv.), -36 % vertailuvuodesta 2018
- Teollisuuspalveluiden toiminnassa käsitelty vesi 156 130 m³

Vaikutukset

Työllistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy

- Maksetut palkat, palkkiot ja sosiaalikulut 352,8 MEUR
- Hyvinvoiva ja sitoutunut henkilöstö ja kyvykäs organisaatio
- Hyvinvoinnin, loukkaantumisten ja sairastapausten vaikutukset henkilöstön terveyteen
- Ensimmäinen työpaikka taustasta riippumatta
- 37 % naisia esihenkilö- ja johtotehtävissä

Ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillitseminen

- Toiminnan hiilikädenjälki 457,2 milj. CO₂-tonnia (ekv.)
- Neitseellisten raaka-aineiden säästäminen
- Vastuullisuuden edistäminen ja siitä saadut ulkoiset tunnustukset, mm. EcoVadis Gold, CDP, Financial Timesin Diversity Leaders ja Climate Leaders -raportit

Taloudellinen hyvinvointi

- Luotu lisäarvo 448 MEUR
- Verot 5,7 MEUR
- Osingot 17,9 MEUR

ASIAKKAILLE

Tuemme asiakkaiden vastuullisuutta, luomme erinomaisia asiakaskokemuksia ja kehitämme alamme parhaita palveluita.

HENKILÖSTÖLLE

Tarjoamme merkityksellistä työtä, pidämme huolta henkilöstöstämme ja luomme mahdollisuuksia kehittyä.

Parannamme kiinteistöjen arvoa ja käyttäjien tyytyväisyyttä

Hoidamme yhteiskunnan materiaalit kiertoon

Hyödynnämme teollisuuden sivuvirrat ja pilaantuneet maat

Parannamme energiatehokkuutta

YHTEISKUNNALLE

Torjumme ilmastomuutosta, tuomme uusia ratkaisuja kiertotalouteen ja edistämme sosiaalista vastuuta työllistämisen kautta.

OMISTAJILLE

Pyrimme nopeaan kasvuun kestävästä kehityksestä edistävissä liiketoiminnoissa ainutlaatuisella kiertotalousosaamisella. Organisen kasvun rinnalla investoimme tulevaisuuden markkinoihin.

Taloudellinen kehitys ja toimialakatsaus

Taloudellinen kehitys

Konsernin liikevaihto ja tulos

Vuoden 2023 liikevaihto oli 802,1 miljoonaa euroa (844,1), jossa laskua vertailukaudesta oli 5,0 %. Liikevaihto ilman Uusiutuvat energialähteet -liiketoiminnan vaikutusta oli vertailukauden tasolla ja orgaaninen kasvu oli -0,9 %. Oikaistu liikevoitto oli 39,0 miljoonaa euroa (40,9), joka oli 4,9 % (4,8) liikevaihdosta. Liikevoitto oli 38,4 miljoonaa euroa (42,9), joka oli 4,8 % (5,1) liikevaihdosta. Osakekohtainen tulos oli 0,79 euroa (0,83).

Liikevaihto kasvoi Teollisuuspalveluissa ja laski muilla toimialoilla. Liikevoitto parani Teollisuuspalveluissa ja Kiinteistöpalvelut Suomessa ja heikkeni Ympäristöpalveluissa ja Kiinteistöpalvelut Ruotsissa.

Tilikauden tulokseen vaikutti positiivisesti koronvaihtosopimuksen 1,3 miljoonan euron käyvän arvon tuloutuminen rahoituseriin sopimuksen purkamisen johdosta. Lisäksi katsauskauden tulokseen vaikutti positiivisesti osuus yhteisyritys Laania Oy:n tuloksesta 3,6 miljoonaa euroa (0,7). Vertailuvuoden liikevoittoa paransi Uusiutuvat energialähteet -liiketoiminnan myyntivoitto 4,3 miljoonaa euroa.

Toimialakatsaukset

Ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden liikevaihto laski 283,7 miljoonaan euroon (321,2). Liikevoitto oli 27,1 miljoonaa euroa (30,3). Liikevaihto ilman Uusiutuvat energialähteet -liiketoiminnan vaikutusta laski 1,2 %. Uusiutuvat energialähteet -liiketoiminta raportoitui osana Ympäristöpalvelut-toimialaa vuoden 2022 toisen vuosineljänneksen loppuun asti.

Ympäristöpalveluiden painopiste on vahvasti yritys- ja tuottajavastuuyhteisöasiakkuuksissa, joiden määrä kasvoi alkuvuonna ja tasaantui neljännellä vuosineljänneksellä. Ympäristöpalveluissa yleisen taloudellisen toimeliaisuuden hidastuminen näkyi laskevana jätevolyyminä ja kierrätysmateriaalien hintoina koko vuoden. Kierrätysmateriaalien hintojen ja volyymien lasku rasitti toimialan liikevaihtoa ja laski liikevoittoa 4,5 miljoonaa euroa vuonna 2023.

Suomessa jätelakia muutettiin heinäkuussa 2021. Uudistuksella vahvistettiin kuntien roolia pakkausmateriaalien ja biojätteiden keräystoiminnan järjestämisessä asuinkeuhketoimintoihin. Muutoksen myötä L&T:n suorat asiakassopimukset asuinkeuhketoimintojen kanssa, jotka koskevat pakkausjätteiden ja biojätteiden erillis-keräystä, siirtyvät kunnille kilpailutettavaksi kuntaurakoina portaittain 1.7.2022 – 1.7.2025.

Kunnallistamisen myötä Suomen jätehuoltomarkkinasta siirtyi 40 miljoonaa euroa vapaan kilpailun piiristä kuntayhtiöille vuosina 2022–2023. Muutoksen

vaikutukset näkyivät toimialalla täysimääräisesti vuoden 2023 toiselta vuosipuoliskolta alkaen. Vuoden 2023 loppuun mennessä tehtyjen päätösten perusteella vapaan kilpailun piiristä siirtyy kuntayhtiöille vuosina 2024–2026 yhtiön arvion mukaan vielä noin 30 miljoonaa euroa.

Toisella vuosipuoliskolla pakkausjätteiden keräys asuinkeuhketoimintoihin siirtyi kunnalliselle jäteyhtiölle usealla L&T:lle keskeisellä alueella. L&T osallistui kuntaurakoiden kilpailutuksiin. Vuonna 2023 kilpailutukseen tulleista arviolta 15–20 miljoonan euron kuntaurakoista, yhtiö voitti urakoita 8 miljoonan euron edestä. Muutos kuitenkin laski lisämyyntiä sekä heikensi L&T:n keräyslogistiikan tehokkuutta nostamalla tuotantokustannuksia. Muutoksen kokonaisvaikutus liikevoittoon oli noin 2,5 miljoonaa euroa negatiivinen vuonna 2023.

L&T:n tavoitteena on kompensoida kunnallistamisen negatiiviset vaikutukset kasvattamalla yritysasiakasliiketoimintaa ja jatkamalla toiminnan tehostamista seuraavien kolmen vuoden aikana. Ympäristöpalveluissa käynnistettiin toimenpiteet toiminnan tehokkuuden ja kannattavuuden parantamiseksi toisella vuosipuoliskolla. Toimialalla toteutettujen muutosneuvotteluiden ja muiden yhteisesti sovittujen toimenpiteiden seurauksena noin 50 toimitusmiehen työsuhde päättyi vuoden 2024 ensimmäisen vuosineljänneksen loppuun mennessä.

Toimialan tavoitteena on edetä kiertotalouden materiaaliarvoketjussa eteenpäin ja selvitykset käynnistyivät loppuvuodesta.

Ympäristöpalveluissa on käynnissä mittava järjestelmä uudistus, jonka yhteydessä uusitaan myös toiminnanohjausjärjestelmä. Järjestelmä uudistus näkyi toimialan kiinteiden kulujen kasvuna koko vuoden. Toiminnanohjausjärjestelmän toimittaja vaihdettiin vuonna 2022 ja katsauskaudella aiempi toimittaja maksoi kertakorvauksen yhteistyön päättymiseen liittyen. Katsauskaudella taseesta alaskirjattiin aiemman toimittajan aikana aktivoituja menoja. Kertakorvauksen ja siihen liittyvien kustannusten sekä alaskirjauksen nettovaikutus toimialan liikevoittoon ei ole merkittävä. Järjestelmä tulee aikataulun mukaan käyttöönottovalle heeseen vuoden 2024 toisella vuosipuoliskolla. Järjestelmähankkeiden kokonaisinvestoinnin arvioidaan olevan noin 16,9 miljoonaa euroa, josta on toteutunut vuoden 2023 loppuun mennessä noin 14,2 miljoonaa euroa.

Teollisuuspalvelut

Teollisuuspalveluiden liikevaihto kasvoi 141,0 miljoonaan euroon (132,0). Oikaistu liikevoitto oli 14,0 miljoonaa euroa (13,6). Liikevoitto oli 13,8 miljoonaa euroa (12,7). Liikevoittoa heikensi Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n ("SVB") hankintaan liittyvän siirtyvän vastikkeiden yhteensä 0,2 miljoonan euron käyvän arvon muutos vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä. Käyvän arvon muutos johtuu SVB:n parantuneesta tuloksesta, minkä johdosta velaksi kirjattu loppukauppahinta kasvaa. Vertailukaudella siirtyvään vastikkeeseen kirjattu käyvän arvon muutos

heikensi liikevoittoa 0,8 miljoonaa euroa.

Teollisuuspalveluissa kysyntä oli vahvaa kaikissa palvelulinjoissa. L&T:n syksyllä päivitettyssä strategiassa keskiössä olevassa Ympäristörakentamisen palvelulinjassa toteutettiin katsauskaudella useita laajoja asiakasprojekteja, erityisesti vaativissa teollisissa ennallistamiskohteissa. Vaarallisissa jätteissä asiakasvolyyymi kasvoi. Suomen prosessipuhdistuksessa kysyntä vuosihuolto-kauden töissä oli vahvaa ja vuosihuoltojen resurssointi onnistui hyvin. Ruotsin prosessipuhdistuksessa liiketoiminta kehittyi hyvin haastavasta markkinatilanteesta huolimatta.

MEUR	2023	2022	Muutos %
Liikevaihto			
Ympäristöpalvelut	283,7	321,2	-11,7
Teollisuuspalvelut	141,0	132,0	6,8
Kiinteistöpalvelut Suomi	250,0	256,3	-2,5
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	133,2	140,4	-5,1
Toimialojen välinen liikevaihto	-5,8	-6,0	
Konserni	802,1	844,1	-5,0
Liikevoitto			
Ympäristöpalvelut	27,1	30,3	-10,6
Teollisuuspalvelut	13,8	12,7	8,2
Kiinteistöpalvelut Suomi	4,4	-0,5	
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	-3,7	0,4	
Konsernihallinto ja muut	-3,2	0,1	
Konserni	38,4	42,9	-10,6
Oikaistu liikevoitto			
Ympäristöpalvelut	27,1	30,3	-10,6
Teollisuuspalvelut	14,0	13,6	3,1
Kiinteistöpalvelut Suomi	4,4	-0,5	
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	-3,7	0,4	
Konsernihallinto ja muut	-2,8	-2,8	
Konserni	39,0	40,9	-4,7

%	2023	2022
Liikevoittoprosentti		
Ympäristöpalvelut	9,5	9,4
Teollisuuspalvelut	9,8	9,6
Kiinteistöpalvelut Suomi	1,8	-0,2
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	-2,8	0,3
Konserni	4,8	5,1
Oikaistu liikevoittoprosentti		
Ympäristöpalvelut	9,5	9,4
Teollisuuspalvelut	9,9	10,3
Kiinteistöpalvelut Suomi	1,8	-0,2
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	-2,8	0,3
Konserni	4,9	4,8
MEUR	2023	2022
Bruttoinvestoinnit		
Ympäristöpalvelut	40,9	20,3
Teollisuuspalvelut	17,5	34,6
Kiinteistöpalvelut Suomi	1,0	1,5
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	0,5	0,4
Konsernihallinto ja muut	1,2	1,3
Konserni	61,1	58,2
MEUR	2023	2022
Sijoitettu pääoma		
Ympäristöpalvelut	208,9	197,3
Teollisuuspalvelut	92,2	95,2
Kiinteistöpalvelut Suomi	21,7	28,3
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	59,9	62,1
Konsernihallinto ja muut	43,2	54,4
Konserni	425,9	437,2
%	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto		
Ympäristöpalvelut	13,5	14,4
Teollisuuspalvelut	14,7	15,6
Kiinteistöpalvelut Suomi	19,4	-0,8
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	-5,9	0,8
Konserni	10,3	10,4

Kiinteistöpalvelut Suomi

Kiinteistöpalvelut Suomen liikevaihto laski 250,0 miljoonaan euroon (256,3). Liikevoitto parani 4,4 miljoonaan euroon (-0,5).

Vuoden 2022 jälkimmäisellä puoliskolla aloitetut kustannusrakennetta keventävät ja toiminnan tehokkuutta parantavat toimenpiteet jatkuivat toimialalla koko katsauskauden. Korkean inflaation tuoma kustannustason nousu saatiin pääosin siirrettyä asiakashintoihin.

Kiinteistöpalvelut Suomessa tuotantotehokkuus parani ja henkilöstön vaihtuvuus laski Siivouksen palvelulinjassa. Digitalisoituminen eteni vahvasti ja data-ohjatun siivouksen piirissä olevien kohteiden määrä kasvoi merkittävästi vuoden 2023 aikana. Kiinteistötekniikassa energiatehokkuuspalvelujen kysyntä kasvoi katsauskaudella.

Kiinteistöpalvelut Ruotsi

Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimialan liikevaihto oli 133,2 miljoonaa euroa (140,4). Liikevaihdon lasku johtui heikentyneestä kruunun kurssista. Kruunuissa liikevaihto kasvoi. Liiketulos heikkeni -3,7 miljoonaan euroon (0,4). Liiketulos ennen yrityskauppojen hankintamenon kohdistusten poistoja oli -2,5 miljoonaa euroa (2,2).

Asiakassopimukset ovat Ruotsin liiketoiminnassa pääsääntöisesti kiinteähintaisia eikä kohonneita tuotantokustannuksia ole saatu siirrettyä asiakashintoihin. Neljännellä vuosineljänneksellä toimintaympäristön epävarmuus heijastui asiakaskysyntään ja uusia projekteja aloitettiin vertailukautta vähemmän. Toimialalla on käynnissä ohjelma toimintamallien yksinkertaistamiseksi ja sopeuttamiseksi muuttuneeseen toimintaympäristöön ja sen tulosten odotetaan näkyvän vuoden 2024 loppuun mennessä.

Rahoitus ja investoinnit

Vuoden 2023 liiketoiminnan nettorahavirta oli 93,6 miljoonaa euroa (71,8). Liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen oli 50,9 miljoonaa euroa (41,1). Vertailukauden liiketoiminnan nettorahavirtaa investointien jälkeen pienensivät yritysostot, joiden vaikutus oli noin 13 miljoonaa euroa. Käyttöpääomaa vapautui 5,1 miljoonaa euroa (sitoutui 6,2).

Korollista vierasta pääomaa oli tilikauden lopussa 193,7 miljoonaa euroa (216,8). Korolliset nettovelat olivat 160,9 miljoonaa euroa (167,3). Pitkäaikaisten lainojen keskiporkko ilman vuokrasopimusvelkoja korkosuojaudet huomioiden oli 4,0 % (2,5). Toisen vuosineljänneksen aikana yhtiö uudelleen rahoitti 50 miljoonan euron pankkilainan, joka olisi eräännytynyt vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä. Uusi 40 miljoonan euron pankkilaina eräännyy vuoden 2026 kolmannella neljänneksellä. Tavanomaisten taloudellisten kovenanttien lisäksi uusi pankkilaina on sidottu vastuullisuustavoitteisiin, jotka ovat hiilijalanjälki ja tapaturmataajuus. Koronvaihtosopimus, jolla osa 50 miljoonan euron pankkilainasta oli muutettu kiinteäkorkoiseksi, purettiin pankkilainan uudelleenrahoituksen yhteydessä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo, 1,3 miljoonaa euroa, kirjattiin

toisella vuosineljänneksellä rahoitustuottoihin. Kolmannella vuosineljänneksellä yhtiö maksoi pois vuonna 2018 liikkeelle lasketun joukkovelkakirjalainan loppuosuuden, 17,7 miljoonaa euroa.

100,0 miljoonan euron yritystodistusohjelma oli tilikauden lopussa vertailukauden tapaan käyttämättä. 10,0 miljoonan euron tililimiitti sekä 40,0 miljoonan euron komittoitu luottolimiitti olivat vertailukauden tapaan käyttämättä.

Nettorahoituskulut olivat -6,3 miljoonaa euroa (-5,8). Rahoituskuluja kasvatti yleisen korkotason nousu, mitä kompensoi koronvaihtosopimuksen 1,3 miljoonan euron käyvän arvon tuloutuminen sopimuksen purkamisen johdosta. Valuuttakurssimuutosten vaikutus nettorahoituskuluihin oli -0,0 miljoonaa euroa (-0,2). Nettorahoituskulut olivat 0,8 % (0,7) liikevaihdosta.

Omavaraisuusaste oli 36,8 % (34,3) ja nettovelkaantumisaste 69,3 % (75,9). Konsernin oma pääoma oli 232,2 miljoonaa euroa (220,4). Rahavarat olivat tilikauden lopussa 32,9 miljoonaa euroa (49,5).

Vuoden 2023 bruttoinvestoinnit olivat 61,1 miljoonaa euroa (58,2). Investoinnit koostuivat pääasiassa kone- ja kalustohankinnoista sekä investoinneista tietojärjestelmiin. Yrityskauppojen osuus vertailukauden bruttoinvestoinneista oli noin 21 miljoonaa euroa.

Rahalainat, vastuut ja vastuusitoumukset lähipiiriin kuuluville

Lähipiiritapahtumat selvitetään konsernitilin päätöksen liitetiedossa 5.4 Lähipiiritapahtumat.

Näkymät

Vuoden 2024 liikevaihdon arvioidaan olevan samalla tasolla edellisvuoteen verrattuna ja liikevoiton samalla tasolla tai parempi.

Kestävä kehitys ja selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

Vastuullinen toimintatapa on erottamaton osa L&T:n strategiaa, päätöksentekoa ja jokapäiväistä liiketoimintaa. Vastuullisilla kiertotalouden ratkaisulla L&T vahvistaa kilpailukykyään ja luo monipuolisesti arvoa keskeisille sidosryhmilleen.

Vastuullisuus tarkoittaa L&T:llä asiakkaiden vastuullisuustyön tukemista, oman liiketoiminnan ympäristövaikutusten pienentämistä, henkilöstön hyvinvoinnin ja monimuotoisuuden edistämistä sekä vastuullisten toimintatapojen varmistamista L&T:n arvoketjussa.

L&T:n liiketoimintamalli, arvonluonti ja strategia kuvataan tarkemmin sivuilla 3–4.

Sitoutuminen kansallisiin ja kansainvälisiin tavoitteisiin

L&T on sitoutunut tukemaan keskeisiä julistuksia ja sopimuksia, kuten:

- YK:n kestävän kehityksen periaatteet vuodesta 2018
- Global Compact -periaatteet vuodesta 2018
- ILO:n perussopimus työelämän perusoikeuksista
- YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus
- Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukset

Lisäksi olemme asettaneet Science Based Targets -aloitteen hyväksymät tieteelliset ilmastotavoitteet ja sitoutuneet vähentämään omasta toiminnastamme syntyviä päästöjä tavoitteen mukaisesti vuoteen 2030 mennessä. Kannustamme myös kumppaneitamme asettamaan omat päästövähennystavoitteensa.

L&T päivitti ympäristövastuuseen liittyvää tavoitettaan lokakuussa 2023. Tavoitteena on oman toiminnan päästöjen puolittaminen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2018 tasosta ja epäsuorien scope 3 -päästöjen vähentäminen 18 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 2022 tasosta. Yhtiön tavoitteena on nettonolla päästötavoite vuoteen 2045 mennessä.

Olemme myös sitoutuneet raportoimaan toimintamme ilmastovaikutuksista Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) -suositusten mukaisesti. TCFD-suositusten mukaiseen raporttiimme voit tutustua tarkemmin sivulta 14 kohdasta Ilmastomuutoksen riskit ja mahdollisuudet.

Yritysvastuun johtaminen

L&T:llä yritysvastuu on integroitu konsernin strategiaan ja hallitus seuraa yritys- vastuuhjelman etenemistä säännöllisesti hallituksen henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan kautta. Valiokunta käsittelee vastuullisuusasioita vähintään kolme kertaa vuodessa. Vuonna 2023 henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta kokoontui neljä kertaa.

Syksyllä 2023 hallitus uudisti valiokuntien työjärjestyksen kestävän kehityksen asioihin liittyen. Vuonna 2024 tarkastusvaliokunnan työjärjestykseen kuuluu uutena asiana seurata ja arvioida vastuullisuuden kehittymistä konsernissa sekä konsernin ESG-arviointien ja -analyysien tuloksia. Henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta keskittyy seuraamaan ja arvioimaan toimintaympäristön ja regulaation sekä sidosryhmätuen kehittymistä. Valiokunta seuraa ja arvioi vastuullisuuteen liittyvää tavoiteasetantaa lyhyellä ja pitkällä aikavälillä sekä käsittelee ja valmistelelee vastuullisuusohjelman ympäristöasiat, henkilöstöasiat sekä hyvään hallintoon liittyvät asiat.

Konsernin johtoryhmä johtaa ja seuraa vuosineljänneksittäin yritysvaluuohjelman toteutumista. Kehittäminen tapahtuu pääosin liiketoimintalähtöisissä

Yritysvastuun johtaminen L&T:llä

Hallitus

Vahvistaa ja hyväksyy yritysvaluuohjelman ja pitkän aikavälin tavoitteet.

Henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta

Seuraa ja arvioi säännöllisesti yritysvaluuohjelman mukaista vastuullisuuden kehitystä.

Tarkastusvaliokunta

Seuraa riskienhallintajärjestelmien tehokkuutta ja varmistaa vaatimustenmukaisuuden.

Toimitusjohtaja + johtoryhmä

Johtaa liiketoiminnan vastuullisuuden kehittämistä, asettaa ja seuraa tavoitteiden toteutumista säännöllisesti.

Liiketoiminnat

Toteuttavat ja seuraavat yritysvaluuohjelman toteutumista konsernitoimintojen tuella.

Konsernitoiminnot

Kehittävät, koordinoivat ja ohjaavat yhtiön lähestymistapaa vastuullisuuteen ja tukevat sen käytännön toteutusta.

Kaikki L&T:läiset

Huolehtivat tehtävissään vastuullisuutta koskevien toimintaperiaatteiden noudattamisesta.

työryhmissä, mutta vastuullisuustyön käytännön koordinoinnista ja raportoinnista vastaa yhteiskuntasuhde- ja vastuullisuusjohtaja ja hänen alaisuudessaan toimiva viestintä- ja vastuullisuusorganisaatio. Liiketoiminnat ja muut funktiot vastaavat toimintansa vastuullisuudesta ja määräystenmukaisuudesta konsernin johtamisjärjestelmän mukaisesti.

L&T:n johtamisjärjestelmä on sertifioitu ISO 9001, ISO 14001 ja ISO 45001 -standardien mukaisesti. L&T:n politiikat ja periaatteet käsittävät ympäristö-, eettiset ja sosiaaliset näkökulmat, joita konserni noudattaa niin omassa toiminnassaan kuin asiakkaille tuottamisissa palveluissa. Nämä ovat julkisesti sidosryhmien nähtävillä L&T:n verkkosivuilla.

L&T huolehtii tinkimättömästi oman toimintansa vaatimustenmukaisuudesta ja vastuullisuudesta. L&T:llä noudatetaan ympäristö- ja työnantajavelvoitteita ja minimoidaan toiminnan ympäristökuormitusta. L&T edellyttää toimittajiltaan lakien, säännösten ja omien vastuullisuusperiaatteidensa mukaista toimintaa.

Vastuullisuusohjelma

L&T:n vastuullisuustyötä ohjataan ja kehitetään konsernin vastuullisuusohjelman kautta. Ohjelma on yhtiön hallituksen hyväksymä ja siinä on huomioitu yritysvaluuun olennaiset näkökohdat ja asetettu niille mitattavat ja seurattavat tavoitteet. Ohjelman painopistealueet on määritelty L&T:n toiminnan vaikutusten, keskeisten sidosryhmien odotusten sekä strategisten painotusten pohjalta. Lisäksi ympäristö- ja palvelualan yritykselle ominaiset liiketoiminnan ja toimintaympäristön erityispiirteet sekä YK:n kestävän kehityksen periaatteet ja Global Compact -aloitteen tavoitteet on huomioitu.

Yritysvaluuohjelman keskeiset vastuullisuustavoitteet eli konsernin ilmastovaikutukset, asiakastytyväisyys ja henkilöstön suositteluaste ovat mukana L&T:n pitkän aikavälin strategisissa tavoitteissa.

Yritysvastuun toimintaperiaatteet

Lassila & Tikanoja noudattaa päätöksenteossaan ja hallinnossaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia muita säädöksiä, L&T:n yhtiöjärjestyksiä, L&T:n hallituksen ja sen valiokuntien työjärjestyksiä sekä Nasdaq Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Lisäksi toimintaa ohjaavat hallituksen tai johtoryhmän hyväksymät politiikat ja toimintaperiaatteet.

Varmistaakseen toimintansa vaatimustenmukaisuuden L&T on määrittänyt eettiset periaatteet eli tapa toimia -ohjeet henkilöstölle ja L&T:n sopimustoimittajille. Ohjeisiin perehdyttäminen on esihenkilön vastuulla ja johto seuraa ohjeiden

noudattamista. Ohjeiden vastaisesta toiminnasta ilmoitetaan ensisijaisesti omalle esihenkilölle, joka auttaa ohjeiden tulkinnessa epäselvissä tilanteissa. Lisäksi henkilöstö, toimittajat ja alihankkijat voivat lähettää viestin luottamukselliseen ilmoituskanavaan, joka on käytössä kaikissa toimintamaissa. Ohjeiden vastaiseen toimintaan puututaan viiveettä yhdessä sovitun prosessin mukaisesti.

Vastuullisuuden liittyvien riskien hallinta on osa L&T:n kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Riskienhallintaprosessi on kuvattu Selvityksessä hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sivulla 97-103 ja keskeiset riskit on avattu sivulla 15-17, kohdassa Riskit ja riskienhallinta.

Yritysvastuun raportointi

L&T raportoi vastuullisuustyöstään ja sen etenemisestä vuosineljänneksittäin osavuosikatsauksen yhteydessä sekä vuosittain laajemmin kestävyysraportissa, joka on osa vuosikertomusta. Vuoden 2023 kestävyysraportti on laadittu GRI:n (Global Reporting Initiative) standardien mukaisesti.

Kestävyysraportissa raportoidut ympäristö- ja henkilöstövastuun keskeiset tunnusluvut ovat kolmannen osapuolen varmentamat. L&T:n kestävyysraportti alkaa sivulta 81 ja on myös saatavilla osoitteessa www.vuosikertomus.lt.fi.

Toiminta järjestöissä

L&T:n edunvalvonnan painopiste on kiertotalouden toimintaedellytysten turvaamisessa. Yhteensä L&T kuuluu lähes sataan paikalliseen, alueelliseen, valtakunnalliseen tai EU-tasoiseen edunvalvontajärjestöön. Lue lisää edunvalvontajärjestöistä, ohjelmista, hankkeista ja verkostoista, joissa L&T on mukana verkkosivuiltamme www.lt.fi/fi/vastuullisuus/vastuullisuuden-johtaminen/toiminta-jarjestoissa.

Olellisuus ohjaa yritysvastuu- ja sidosryhmätyötä

Vastuullisuuden olellisuusarvio määrittää L&T:n yritysvastuuohjelman ja vastuullisuustyön painopistealueet ja ohjaa työskentelyä ja toimenpiteitä. Olellisuuden arviointi on jatkuvaa. L&T:n vastuullisuuden olellisimmat aiheet perustuvat liiketoiminnan keskeisiin vaikutuksiin sekä sidosryhmien odotuksiin.

L&T selvitti vuosina 2022 ja 2023 keskeisten sidosryhmiensä, kuten henkilöstön, asiakkaiden sekä yhteisöjen odotuksia ja näkemyksiä yhtiön vastuullisuustyöstä. Prosessin aikana tunnistettiin L&T toiminnan kannalta keskeiset vastuullisuusasiat, joihin varsinainen sidosryhmävuoropuhelu kohdennettiin. Taustalla vaikuttivat muun muassa megatrendit, useat eri vastuullisuuden viitekehukset, muutokset sääntelyssä sekä L&T:n strategia.

Selvitimme vastuullisuusodotuksia laajan verkkokyselyn avulla. Tämän lisäksi haastattelimme keskeisiä sidosryhmiemme edustajia sekä liiketoiminnan asiantuntijoita syvällisemmin L&T:n vastuullisuustyön odotuksista ja kehityskohteista.

Prosessin myötä tunnistimme yhdeksän keskeistä vastuullisuuskokonaisuutta, joihin panostamme vastuullisuustyössä. Jatkamme edelleen työtä oman

YHDESSÄ KOHTI TÄYTTÄ KIERTOTALOUTTA

Yhdessä asiakkaidemme kanssa teemme töitä ilmastomuutoksen ja luontokadon hillitsemiseksi. Meidän tehtävämme on pitää materiaalit kiertossa mahdollisimman pitkään ja tuoda ratkaisuja rakennetun ympäristön kestäväan käyttöön.

ASIAKKAAT

TEEMME
KIERTO-
TALOUDESTA
TOTTA

OMA
TOIMINTA

TOIMITUS-
KETJU

HYVÄ HALLINTO

Toimimme oikein ja läpinäkyvästi koko arvoketjussa.

HUOMISELLA TÖISSÄ

Meidän kanssamme saa olla sellainen kuin on. Kohtelemme toisiamme ja toimittajiamme reilusti. Haluamme, että työntekijämme voivat hyvin ja siksi panostamme työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen.

toimintamme päästöjen vähentämiseksi, edistämme asiakkaidemme kiertotaloustavoitteita sekä huomioimme henkilöstömme monimuotoisuuden, työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden.

Jatkossa tulemme syventämään vastuullisuustyötämme toimitusketjussa niin ilmastomuutoksen torjunnan kuin ihmisoikeuksien osalta. Lisäksi tunnistimme uutena kokonaisuutena luonnon monimuotoisuuden edistämisen, jonka osana on vesivastuullisuus.

Olenaisuusarvion tuloksia on peilattu vastuullisuusohjelman pitkän aikavälin tavoitteisiin sekä mittareihin huomioiden yrityksemme mission ”Teemme kiertotaloudesta totta”. Olenaisuusarvion tulokset sekä vastuullisuusohjelman tavoitteet ja mittarit on käsitelty konsernin johtoryhmässä sekä hallituksen henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnassa.

Vuoden 2023 aikana L&T toteutti kaksoisolennaisuusarvioinnin, joka valmistui loppuvuodesta. Arvio tulee ohjaamaan yritysvastuutyötä ja kestävyysraportointia vuoden 2024 alusta lähtien.

Sidosryhmien odotukset

Sidosryhmätyömme painopiste on niissä sidosryhmissä, joihin toimintamme vaikutukset kohdistuvat eniten ja jotka pystyvät toiminnallaan vaikuttamaan eniten liiketoiminta- ja vastuullisuustavoitteidemme toteutumiseen. Sidosryhmien odotukset huomioidaan L&T:n strategiatyössä ja liiketoimintavalinnoissa.

Keskeiset sidosryhmämme ovat asiakkaat, oma henkilöstö ja potentiaaliset työntekijät, sijoittajat, valtakunnalliset ja alueelliset päättäjät ja vaikuttajat, kansalaisjärjestöt, media sekä toimittajat ja alihankkijat.

Käymme aktiivista vuoropuhelua tärkeimpien sidosryhmiemme kanssa. Mittaamme säännöllisesti sidosryhmätukea sekä esimerkiksi asiakastytyytyväisyyttä ja henkilöstötyytyväisyyttä. Vuoropuhelun ja mittausten avulla tunnistamme sidosryhmien odotukset sekä määrittelemme tarpeelliset kehittämistoimenpiteet. Olemme tiivistäneet sidosryhmien odotukset kolmeen tärkeimpään näkökohtaan.

- Kestävän liiketoiminnan toiminnanjohtajuus: Alan johtavana yrityksenä L&T:n odotetaan kehittävän koko alaa yhteiskunnan kannalta oikeaan suuntaan ja toimivan ympäristöasioissa oikein ja vastuullisesti.
- Hyvä työnantajuus: Suurena työllistäjänä ja palveluyrityksenä meidän edellytetään olevan vastuullinen työnantaja, joka pitää huolta henkilöstönsä hyvinvoinnista ja kohtelee henkilöstöään hyvin ja tasapuolisesti sekä noudattaa erityistä huolellisuutta haavoittuvassa asemassa olevien työntekijöiden työsuhteissa.
- Hyödyllinen kumppani: L&T:n odotetaan olevan asiakkaidensa hyödyllinen kumppani, joka kehittää uusia palveluita ja tukee asiakkaita heidän omien tavoitteidensa saavuttamisessa sekä pitää kiinni lupauksistaan.

Sidosryhmä	Keskeiset mielenkiinnon kohteet 2023	Odotuksiin vastaaminen	Vuorovaikutus
Asiakkaat	Asiakaspalvelu- ja tyytyväisyys, toiminnan laatu, kiertotalous, kierrätys ja ennallistaminen sekä vastuullisuus.	Kehitimme uusia vastuullisia palveluja yhdessä asiakkaidemme kanssa. Kehitimme digitaalisten asiointikanaviemme toimivuutta. Teimme liiketoimintakohtaisia toimenpiteitä palvelujen ja asiakaskokemuksen parantamiseksi.	Yritysassiakkaidemme suositteluhaluukkuutta mittaava asiakaskysely (NPS) sekä useita asiakaskohtaisia kyselyitä. Asiakaspalvelu (puhelin, digitaaliset asiointikanavat) sekä vuoropuhelu asiakasvastaavien ja myynnin kanssa. Markkinointiviestintä ja digi- ja muut tapahtumat.
Oma henkilöstö	Henkilöstön fyysinen ja henkinen hyvinvointi, työssäjaksaminen, koulutus ja osaamisen kehittäminen sekä lisäksi työtyytyväisyys ja henkilöstökokemus.	L&T tarjosi monipuolisia fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin palveluja työntekijöille sekä työssäoppimismahdollisuuksia, urapolkuja ja koulutuksia. Uudistimme ja laajensimme koulutustarjontaa ja teimme liiketoimintakohtaisia toimenpiteitä henkilöstökokemuksen parantamiseksi.	Palaute- ja kehityskeskustelut, Fiilinki-henkilöstökyselyt, yhteistoiminta ja European Works Council -toiminta, työpajat, digi- ja muut tilaisuudet ja sisäisen viestinnän kanavat, kuten intranet ja Teams.
Potentiaaliset työntekijät	Työnantajamielikuva ja työntekijäkokemus.	Hyödynsimme aiempien vuosien tapaan laajasti digitaalisia mahdollisuuksia kertoa työstä L&T:llä potentiaalisille työnhakijoille ja osallistuimme erilaisiin ura- ja rekrytointitapahtumiin.	Yhteistyö oppilaitosten kanssa, rekrytointi- ja uratapahtumat, työnantajamielikuvan kehittäminen ja tiedon jakaminen sosiaalisen median kanavien välityksellä.
Sijoittajat ja omistajat	Taloudellinen suorituskyky ja strategia ja sen eteneminen, liiketoiminnan vastuullisuus ja ESG-luokitukset, asiakas- ja henkilöstötyytyväisyys.	Osallistuimme useisiin ESG-kyselyihin ja laajensimme yritysvastuun raportointiamme. Kävimme aktiivista vuoropuhelua sijoittajien kanssa ESG-asioista. Järjestimme pääomamarkkinapäivän, joissa käsiteltiin strategiaa ja vastuullisuutta eri näkökulmista.	Pörssitiedotteet, talouskatsaukset, vuosiraportointi, konsernin verkkosivut, webcast-lähetykset, säännölliset sijoittajatapaamiset, pääomamarkkinapäivä ja vuosittainen yhtiökokous.
Päättäjät ja vaikuttajat (ml. valtakunnalliset ja alueelliset päättäjät) sekä elinkeino- ja työnantajajärjestöt	Kiertotalous ja ilmastomuutoksen hillintä, työllistäminen.	Osallistuimme elinkeino- ja työmarkkinajärjestöjen toimintaan. Edistimme aloitteita vihreän siirtymän edistämiseksi sekä työmarkkinoiden kehittämiseksi. Suomessa teimme uusia aloitteita kiertotalouden vauhdittamiseksi, osatyökykyisten työmahdollisuuksien kehittämiseksi sekä työperäisen maahanmuuton edistämiseksi.	Toiminta järjestöissä, vuoropuhelu viranomaisien ja päättäjien kanssa, yhteistyöhankkeet, projektit, kyselyihin vastaaminen, verkkosivut ja vuosiraportointi.
Media ja kansalaisjärjestöt	Kiertotalouden käytännön edistysaskeleet, luonnon monimuotoisuutta edistävät käytännön teot ja ihmisoikeudet.	Julkaisimme lukuisia lehdistötiedotteita ja osallistuimme useisiin haastatteluihin. Kävimme vuoropuhelua ja kartoitimme odotuksia vastuullisuusohjelmaan liittyen.	Lehdistötiedotteet, haastattelut, julkaisut, mediatilaisuudet, yhtiön verkkosivut ja sosiaalisen median kanavat. Vuoropuhelu ja kyselyihin vastaaminen.
Toimittajat ja alihankkijat	Kiertotalous, laatu, vastuullinen hankinta.	Kävimme vuoropuhelua ja toteutimme auditoineja ja itsearviointeja.	Vuoropuhelu, kyselyihin vastaaminen, auditoinnit ja itsearviointit.

Ympäristövastuu

L&T:n ympäristövastuu toteutuu erityisesti asiakkaille tuotettavien palveluiden kautta. Asiakkailta kerätyt materiaalit pyritään aina ensisijaisesti ohjaamaan uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen lain mukaisen etusijajärjestyksen ja kierto-talousajattelun viitoittamana.

L&T edellyttää yhteistyökumppaneiltaan ja toimittajiltaan vastuullista ympäristöasioiden hoitoa, mikä huomioidaan jo hankintaprosessissa muun muassa itsearviointien avulla. Jätettä luovutetaan vain sellaisille toimijoille, joilla on lupa sitä vastaanottaa tai käsitellä. Yritystokohteissa tehdään huolelliset due diligence -tutkimukset.

L&T:n tavoitteena on parantaa asiakkaiden energia- ja materiaalitehokkuutta sekä kasvattaa toiminnan hiilikädenjälkeä. Tämä toteutuu, kun asiakkaat korvaavat neitseellisiä raaka-aineita uusioraaka-aineilla tai fossiilisia polttoaineita kierrätyspolttoaineilla. L&T:n toiminnan hiilikädenjäljen kasvaessa asiakkaiden hiilijalanjälki vastaavasti pienenee. Näin L&T pystyy tukemaan asiakkaitaan heidän ympäristövastuutavoitteidensa saavuttamisessa.

Vuoden 2023 ympäristötyön painopiste oli toimitusketjun ilmastovaikutuksissa sekä valmistautumisessa EU:n kestävyysraportointidirektiiviin.

Konsernin oman toiminnan ilmastotavoitteet etenivät hyvin haasteellisesta toimintaympäristöstä huolimatta. Vuoden aikana tehtiin investointeja vähäpäästöiseen kalustoon sekä jatkettiin reittioptimointeja ja kuljettajien ajotapakoulutuksia. Uusiutuvien polttonesteiden käyttöä lisättiin merkittävästi. L&T:n oman toiminnan päästöistä 97 prosenttia syntyy liikenteestä.

Ammattimainen jätteenkäsittely edellyttää ympäristölupia ja toimintaa velvoitteiden mukaisesti. Vuonna 2023 L&T:llä oli 54 (53) ympäristölupaa, jotka ohjasivat konsernin ympäristöasioiden hallintaa ja seurantatarkkailua. Ympäristöluvan alaisille laitoksille on tehty ennaltavaraustamis- ja pelastussuunnitelmat, joissa on määritelty, miten laitos varautuu merkittävimpiin ympäristövahinkoihin. Lisäksi tehdään säännöllisesti sisäisiä auditointeja, joissa käydään läpi myös ympäristöasiat. L&T:n tavoitteena on, ettei konsernin omassa toiminnassa tapahdu yhtään vakavaa ympäristövahinkoa. Vuonna 2023 tämä tavoite saavutettiin.

Asiakkailta kerättyjen materiaalien ympäristökuormituksen vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi L&T pyrkii löytämään uusia ratkaisuja materiaalien hyödyntämiseksi mahdollisimman korkealla jalostusasteella ja jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti.

L&T päivitti toimitusketjun ilmastotavoitteita ja asetti erilliset päästövähennystavoitteet aliurakointina tehdyille kuljetuksille keväällä 2022 ja niiden viestimistä toimitusketjuun jatkettiin vuonna 2023. Tavoitteena on vähentää aliurakoinnin kuljetuspäästöjä 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 2020 tasosta. Samalla jatkettiin toimitusketjun osallistamista tieteelliseen päästövähennystavoitteeseen. Tavoitteena on, että 70 prosenttia suurimmista (ostoista) tavara-urakointimittajista ja alihankkijoista ovat asettaneet tavoitteet omien päästöjensä vähentämiseksi vuoteen 2024 mennessä.

Muut kuin taloudelliset tunnusluvut

	Mittari	Tavoite	2023	2022
Ympäristöasiat	Hiilijalanjälki (SBT) Scope 1 & 2 (gCO ₂ -ekv/km)	-50 % vuoteen 2030 mennessä suhteessa vuoteen 2018	-36 %	-26 %
	Hiilikädenjälki-intensiteetti (tCO ₂ -ekv/MEUR)	Kasvaa liikevaihtoa nopeammin	-570	-633
	Kierrätysaste (raportointi kattaa yritysasiakkailta kerätyt yhdyskuntajätteet, vaaralliset jätteet, teollisuuden jätteet ja rakennusjätteet Suomessa)	70 % vuoteen 2030 mennessä	57,8 %	59,4 %
Sosiaalinen vastuu	Henkilöstön suosittelu, eNPS	>50 vuoteen 2026 mennessä	21 (lokakuu)	24 (lokakuu)
	Sairauspoissaoloprosentti	4,5 % vuoteen 2026 mennessä	5,1	5,6
	kokonaistapaturmataajuus (TRIF)	20 vuoteen 2026 mennessä	23	23
Hallinto	Tapa toimia -koulutus omalle henkilöstölle	Kaikki uudet L&T:läiset suorittavat Tapa toimia -koulutuksen koeajalla	94 % toimihenkilöistä (Suomi), 616 henkilöä (Ruotsi)	58 % toimihenkilöistä (Suomi), 675 henkilöä (Ruotsi)

TCFD:n mukainen raportointi on saatavilla sivulla 14. Ympäristöriskejä ja niiden hallintaa on kuvattu tarkemmin kohdassa Riskit ja riskienhallinta. Lisätietoa L&T:n ympäristövastuusta löytyy kestävyysraportista sivulta 81.

Henkilöstö ja muut sosiaalisen vastuun asiat

Koko ja osa-aikaiset yhteensä	2023	2022
Suomi	6 891	7 020
Ruotsi	1 268	1 351
Yhteensä	8 159	8 371

Suurena työllistäjänä ja palvelualan yrityksenä L&T:n sosiaalisen vastuun painopiste on omassa henkilöstössä. Henkilöstövuorokauden olennaisimmat osa-alueet ovat henkilöstötyytyväisyyden ja henkilöstön työkyvyn vahvistaminen, monimuotoisuustyön kehittäminen sekä työturvallisuuden parantaminen. Lisäksi konserni haluaa tehdä aktiivisesti töitä erityisryhmien, kuten osatyökykyisten työllistämiseksi.

L&T ei salli minkäänlaista syrjintää, häirintää, kiusaamista, rasismia tai epäasiallista kohtelua eikä hyväksy lapsityövoiman käyttöä, mitään pakkotyön muotoa eikä muita ihmisoikeuksien loukkauksia omassa toiminnassaan tai toimitusketjussaan.

L&T kunnioittaa YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa määriteltyjä ihmisoikeuksia sekä Kansainvälisen työjärjestön (ILO) määrittelemiä työntekijöiden oikeuksia ja kansainvälisiä sopimuksia. Työsuhteissa noudatetaan kansallisia lakeja, sopimuksia ja muita velvoitteita. Työntekijöiden vapautta järjestäytyä ammatillisesti kunnioitetaan. L&T seuraa työehtosopimusten, ympäristö-, työ- ja

työturvallisuuslainsäädännön sekä taloudenpitoon liittyvien säännösten noudattamista ja noudattaa paikallista tilaajavastuulainsäädäntöä ja edellyttää samaa myös toimittajiltaan. Toimintaa ohjaa henkilöstöpolitiikka, ISO 45001-standardien mukaisesti sertifioitu johtamisjärjestelmä sekä työturvallisuusjohtamisen ja eettiset periaatteet (Tapa toimia).

L&T:n strategisena tavoitteena on nostaa henkilöstön suositteluaste, eNPS, tasolle 50 vuoteen 2026 mennessä. Henkilöstön tyytyväisyyttä mitataan henkilöstötyytyväisyyskyselyllä, jota kutsutaan Suomessa Fiilinki- ja Ruotsissa Pulsen-kyselyksi.

Osana henkilöstön työkyvyn johtamista L&T:n tavoitteena on laskea sairauspoissaolojen määrää 4,5 prosenttiin ja saavuttaa henkilöstön terveysprosentti 45. Jotta sairauspoissaolojen määrä saadaan tavoitetasolle, jatketaan terveyden edistämiseksi tehdyn toimenpidesuunnitelman määrätietoista toimeenpanoa.

Työturvallisuudessa L&T tavoittelee jatkuvaa parantamista ja lopullisena tavoitteena on nolla tapaturmaa. L&T jatkaa määrätietoisesti kehitystyötään henkilöstön osallistamiseksi turvallisuustyöhön. Vuonna 2023 L&T:llä ei ollut yhtään raportoitua kuolemaan johtanutta tapaturmaa eikä yhtään todettua ammattitautitapausta.

Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeudet

L&T:n tavoitteena on varmistaa, ettei yhtiön toiminnassa tapahdu rikkomuksia ja yhtiö korostaa liiketoiminnassaan lakien ja määräysten noudattamisen tärkeyttä. L&T on sitoutunut tukemaan YK:n Global Compact -aloitetta ja sen korruption vastaisia periaatteita. Korruption ja lahjonnan ehkäisyssä noudatetaan kan-

sallisia lakeja ja sopimuksia.

Sisäisesti toimintaa ohjaavat eettiset periaatteet (Tapa toimia), joissa on kuvattu lahjonnan ja korruption vastaisia ohjeita muun muassa lahjojen ja vieraanvaraisuuden tarjoamisesta ja vastaanottamisesta sekä eturistiriitojen välttämistä. L&T:n tavoitteena on, että kaikki L&T:läiset ovat suorittaneet Tapa toimia -koulutuksen koeajan aikana.

Henkilöstön Tapa toimia -ohjeiden toteutumisen tueksi on tehty verkkokurssi, jonka kaikki toimihenkilöt suorittavat kahden vuoden välein ja uudet työntekijät koeajan aikana. Verkkokurssi on saatavilla suomen-, ruotsin- ja englannin kielellä. Ruotsinkielinen verkkokurssi on suunnattu Ruotsin markkinoille ja se on tarvittavin osin mukautettu vastaamaan Ruotsin lainsäädäntöä ja liiketoiminnan kannalta olennaisia asioita. Tapa toimia -kurssista on myös erillinen versio työntekijöille, joka uudistettiin vuoden 2023 aikana mobiilikäyttöön paremmin soveltuvaksi.

Tapa toimia -kurssin suorittamista seurataan erityisesti hankinnan, myynnin ja liiketoiminnan johdon osalta, sillä näissä rooleissa eettisten periaatteiden hyvää hallintaa pidetään erityisen keskeisenä.

L&T kartoittaa säännöllisesti toimintaansa liittyvät riskit, mukaan lukien korruption liittyvät riskit. Lahjontaan ja korruption liittyviä riskejä arvioidaan prosessikohtaisesti ja riskienarviointi kattaa valtaosan palvelulinjoistamme. Tapa toimia -ohjeiden loukkaamiseen liittyvien riskien arvioinnissa painotetaan vaatimuksia, joiden rikkomisesta voi aiheutua huomattavia kielteisiä seurauksia, kuten esimerkiksi ihmisoikeusrikkomuksia tai vakavia taloudellisia ja maineriskejä.

Sivutoimi-ilmoituslomaketta on päivitetty ja ilmoituksen sisäistä käsittelyprosessia on kehitetty. Tavoitteenamme on tunnistaa työntekijöihin liittyvät eturistiriidat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Henkilöstön tulee ilmoittaa Tapa toimia -ohjeiden vastaisesta toiminnasta ensisijaisesti omalle esihenkilölle, joka auttaa ohjeiden tulkinnessa epäselvissä tapauksissa. L&T:n henkilöstö on valveutunut korruptionvastaisesta ohjeistuksesta, ja lakiosastolta pyydetään satunnaisesti tarkentavia tietoja esimerkiksi liittyen lahjojen vastaanottoon.

L&T:n henkilöstö ja muut sidosryhmät voivat aina myös ilmoittaa riippumattoman kanavan kautta Tapa toimia -ohjeiden, säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta sekä syrjintäepäilyistä (whistle blow). Ilmoituksen voi tehdä milloin tahansa intranetin tai verkkosivujen kautta.

Ilmoituskanavaan voi tehdä ilmoituksen eri aiheista, esimerkiksi korruptiosta, lahjonnasta, kilpailuoikeudesta, tietosuojasta, ympäristöasioista, ihmisoikeuksista ja eturistiriidoista.

Ilmoituskanavaa tulleet ilmoitukset käsitellään luottamuksellisesti lakiosastolla erikseen nimetyn henkilön toimesta. Ilmoitukset käsitellään myös L&T:n toimitusjohtajan kanssa ja raportoidaan hallituksen tarkastusvaliokunnalle. Sisäisen tarkastuksen toiminto tukee johtoa riskienhallinnan, sisäisen valvonnan ja hyvän hallintotavan kehittämisessä ja valvonnassa.

L&T:n henkilöstön tekemiä hankintoja ohjaavat hankintaohjeet. Toimivaltuudet

ja päätöksentekorajat hankintojen osalta on määritelty L&T:n asemavaltuutusohjeessa. Mikäli hankintapäätöksen tekemiseen liittyy mahdollisia eturistiriitoja, jäävätään eturistiriitoja omaavat henkilöt päätöksenteon ulkopuolelle. Toimittajayhteistyöhön ei saa liittyä lahjontaa eikä sellaista vieraanvaraisuutta tai lahjoja, jotka voisivat vaikuttaa hankintapäätöksiin.

L&T:n hankintaprosessit ovat läpinäkyviä ja hankintapäätökset perustuvat kilpailukykyisiin toimitussopimuksiin. L&T:n työntekijöiden Tapa toimia -ohjetta täydentää toimittajien Tapa toimia -ohje. Toimittajien ohje on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Toimittajia koskevassa Tapa toimia -ohjeessa määritellään toimittajille asetetut vaatimukset. Siinä käsitellään esimerkiksi lakien noudattamista, eettistä käytöstä, nollatoleranssia lahjonnan ja korruption suhteen sekä työelämään ja ihmisoikeuksiin, terveyteen ja turvallisuuteen sekä ympäristöön liittyviä edellytyksiä. L&T voi päättää sopimuksensa ohjetta rikkovan toimittajan kanssa.

L&T edellyttää toimittajiensa noudattavan toimittajien Tapa toimia -ohjetta kaikessa toiminnassaan L&T:n, omien työntekijöidensä ja alihankkijoidensa kanssa sekä kolmansien osapuolten kanssa. Uusien sopimustoimittajien edellytetään allekirjoittavan ohje. Suomessa toimivilta palvelutoimittajilta edellytetään kuulumista Vastuu Group -palveluun.

Toimittajien Tapa toimia -ohjeen vaatimuksien mukaisuutta seurataan erillisellä itsearviointikyselyllä. Vuonna 2023 uudistimme itsearviointimallia ja pilotoimme sitä merkittävillä toimittajillamme (yli 100 toimittajaa Suomessa ja 200 Ruotsissa). L&T:n itsearviointimallissa toimittaja arvioi suoritustaan yritystehtäiden osalta huomioiden politiikkojen ja periaatteiden lisäksi toimenpiteet näiden kokonaisuuksien edistämiseksi. Kyselyn taustalle on määritetty myös ns. nollatoleranssikysymykset, jotka käsittelevät lapsityövoiman käyttöä, pakkotyötä ja sitoutumista L&T:n Tapa toimia ohjeen periaatteisiin. Poikkeamat näissä kysymyksissä edellyttävät aina lisätoimenpiteitä toimittajien kanssa. Suomessa itsearviointikyselyyn vastasi 76 % ja Ruotsissa 27 % kaikista toimittajista. Kyselyn vastausten perusteella toimittajien käytänteet vastaavat L&T:n toiminta- ja odotuksia. Yksittäiset poikkeamat koskivat pääsääntöisesti L&T:n Tapa toimia -ohjeeseen sitoutumista, jotka on ratkaistu yhteistyössä toimittajien kanssa prosessin aikana.

L&T toimii pääasiassa Suomessa ja Ruotsissa paikallisten kumppanien kanssa, mikä parantaa näkyvyyttä kumppaneiden vastuullisuuteen. Vuonna 2023 L&T:n ostot painottuivat kotimaassa toimiviin yrityksiin. Suomessa ja Ruotsissa ostoista 96 prosenttia tehtiin kotimaassa toimivilta yrityksiltä.

Merkittävien toimittajien osalta johdamme toimintaa säännöllisellä toimittajayhteistyöllä ja seuraamme yhteistyön sujuvuutta erikseen sovitulla toiminnan mittareilla. Varmistamme toimittajiemme vastuullisen toimintatavan toteutumista itsearviointikyselyillä, toimittaja-auditoinneilla, toimittajan taloudelliseen tilanteeseen liittyvillä analyyseillä ja muilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla. Pääasialliset varmistustoimenpiteemme kohdistamme merkittävimpiin toimittajiiimme. L&T:n ilmoituskanava on saatavilla yhtiön verkkosivuilla ja sinne voivat

tehdä anonyymisti tai nimen kanssa ilmoituksia myös toimittajien ja alihankkijoiden edustajat.

L&T:llä noudatetaan erikseen määriteltyä lupamenettelyä, jolla varmistetaan asiakastilaisuuksien tarkoituksenmukaisuus sekä sponsoroinnin ja tukimainonnan läpinäkyvyys.

Vuonna 2023 ilmoituskanavaan tuli 9 (2022: 9) ilmoitusta. Kaikista ilmoituksista 78 % liittyi henkilöstöhallintoon, 11 % alihankkijan toimintatapoihin ja 11 % liikennekäyttäytymiseen. Ilmoitukset vaativat tarkempaa selvitystä, mutta eivät johtaneet toimenpiteisiin. Tapauksien myötä L&T:n omia toimintamalleja kuitenkin tarkennettiin.

Ilmoituskanavan kautta vastaanotetut ilmoitukset eivät sisältäneet havaintoja tai epäilyksiä lahjonnan- ja korruptionvastaisten ohjeiden rikkomisesta L&T:llä. Vuonna 2023 konsernissa ei ollut yhtään raportoitua lahjonta- tai korruptiotausta. Ilmoitukset on käsitelty L&T:n toimitusjohtajan kanssa ja raportoitu hallituksen tarkastusvaliokunnalle.

Ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä on L&T:llä arvioitu osana riskienhallintaprosessia, jota on kuvattu tarkemmin sivulla 14. L&T toimii pääasiassa Suomessa ja Ruotsissa paikallisten kumppaneiden kanssa. Nämä maat ovat allekirjoittaneet ILO:n ihmisoikeuksia, mukaan lukien lapsi- ja pakkotyötä, koskevat sopimukset ja nämä vaatimukset on viety osaksi kansallista lainsäädäntöä. L&T:n toiminnassa ei ole tunnistettu merkittäviä ihmisoikeuksiin liittyviä riskejä. Yhtiö ei salli min-käänlaista syrjintää, häirintää, kiusaamista, rasismia tai epäasiallista kohtelua eikä hyväksy lapsityövoiman käyttöä, mitään pakkotyön muotoa, ihmiskauppaa eikä muita ihmisoikeuksien loukkauksia omassa toiminnassaan tai toimitusketjussaan. Ihmisoikeusasiat ovat mukana Tapa toimia -ohjeistuksessa sekä Toimittajan tapa toimia -sopimusliitteessä, jota kaikkien alihankkijoiden ja toimittajien on noudatettava. Lisäksi ihmisoikeusasioita arvioidaan osana toimittajien itsearviointiprosessia.

Lapsityövoiman käyttöä ehkäisemme henkilöstöhallinnon prosesseilla ja raportoinnilla. Pakkotyötä ehkäisee muun muassa keskitetty palkanmaksu, joka huolehtii siitä, että maksamme kaikille työntekijöillemme yhtiössämme noudatettavien työehtosopimusten mukaista palkkaa. Palkka maksetaan aina työntekijän henkilökohtaiselle tilille. Vuonna 2023 L&T:n omaan toimintaan liittyen ei ollut yhtään todettua ihmisoikeuksiin liittyvää rikkomusta.

Riskit ja riskienhallinta

L&T:lle on määritelty riskienhallintaprosessi, jossa käydään läpi talous- ja rahoitusriskit, strategiset riskit, operatiiviset riskit sekä vahinkoriskit. Lisäksi L&T on arvioinut ilmastoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet TCFD-raportoinnin mukaisesti osana riskienhallintajärjestelmää.

Riskienhallinnan järjestämisen pääpiirteet

L&T:n riskienhallinnan tavoitteena on merkittävien riskitekijöiden tunnistaminen, niihin varautuminen ja niiden optimaalinen hallinta siten, että konsernin strategiset ja taloudelliset tavoitteet saavutetaan. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla pyritään hallitsemaan konsernin kokonaisriskiä, ei ainoastaan yksittäisiä riskitekijöitä. Riskienhallintaprosessissa pyritään myös arvioimaan riskien mukanaan tuomia mahdollisuuksia.

Vastuut

Hallitus hyväksyy riskienhallinnan periaatteet, valvoo riskienhallinnan toteutusta ja arvioi käytettyjen menetelmien tehokkuutta. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja toteuttamisesta. L&T-konsernin riskienhallintaa ohjaa L&T:n hallituksen vahvistama riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikka. Poliitikassa määritellään konsernin riskienhallinnan päämäärät ja periaatteet, organisointi ja vastuut sekä toimintatavat. Rahoitusriskien hallinnassa noudatetaan L&T:n hallituksen vahvistamaa konsernin rahoituspolitiikkaa. Vakuutusriskien hallinnan periaatteet määritellään riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikassa.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi

Riskit kartoitetaan säännöllisesti ja systemaattisesti sekä toimiala- että yhtiötasolla ja kriittisiksi määritellyissä keskitetyissä toiminnoissa. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla ja riskeille laaditaan sekä vastuutetaan toimenpiteet, joiden avulla esille nousseita riskejä hallitaan ja pyritään minimoimaan. Riskien vaikuttavuutta analysoidaan muun muassa EBIT-vaikutuksien kautta ja niiden toteutumisen todennäköisyyden arvioinnissa on huomioitu toiminnan laatu ja tehdyt riskejä mitigoivat toimenpiteet. Merkittävimmistä esille nousseista riskeistä ja niihin varautumisesta raportoidaan säännöllisesti toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Riskianalyysi

Osiossa Strategiset ja operatiiviset riskit kuvataan L&T:n liiketoiminnan merkittävimpiä strategisia, operatiivisia ja vahinkoriskejä, jotka toteutuessaan voivat vaarantaa tai estää liiketoiminnan tavoitteiden saavuttamisen. Rahoitusriskejä ja niiden hallintaa on selostettu konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 4.2.

	TCFD:n mukaiset tiedot	Sisältö hallituksen toimintakertomuksessa
Hallinto	Hallituksen tehtävät ilmastonmuutokseen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien johtamisessa.	Riskit ja riskien hallinta, s. 14-15 Skenaariotarkastelu on osa strategiaprosessia, s. 15
	Johdon tehtävät ilmastonmuutokseen liittyvien riskien ja mahdollisuuksien arvioimisessa ja johtamisessa.	Vastuullisuuden johtaminen, s. 9 Riskit ja riskienhallinta, s. 14-15
Strategia	Ilmastoon liittyvät riskit ja mahdollisuudet lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.	Ilmatoriskit ja mahdollisuudet, s. 14-15
	Ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutukset liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun.	Strategia, s. 4 Ilmatoriskit ja mahdollisuudet, s. 14-15
	Strategian joustavuus eri ilmastoskenaarioiden suhteen.	Skenaariotarkastelu on osa strategiaprosessia, s. 15
Riskienhallinta	Prosessit ilmastoon liittyvien riskien tunnistamiseen ja arviointiin.	Skenaariotarkastelu on osa strategiaprosessia, s. 15
	Ilmatoriskien hallintamenetelmät.	Skenaariotarkastelu on osa strategiaprosessia, s. 18
	Miten ilmatoriskien identifiointi, arviointi ja hallinta on yhteydessä organisaation muuhun riskienhallintaan.	Ilmatoriskit ja mahdollisuudet, s. 14-15
Mittarit ja tavoitteet	Ilmatoriskien ja -mahdollisuuksien arvioinnissa käytetyt mittarit.	Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista, s. 9 alkaen Kestävyysraportti, s. 81-86

TCFD:n mukainen raportti ilmastonmuutoksen riskeistä ja mahdollisuuksista

L&T raportoi ilmastonmuutokseen liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista TCFD (Task Force for Climate-related Financial Disclosures) -suositusten mukaisesti.

Toimintamme luonteen vuoksi L&T:llä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja siirtymisessä kohti vähähiilistä kiertotaloutta. Toiminnallamme on suuri hiilikädenjälki eli tuotamme asiakkaillemme merkittäviä päästövähennyksiä.

TCFD:n mukainen raportointi on huomioitu katsauksessamme tältä sivulta löytyvän taulukon mukaisesti.

Ilmatoriskit ja mahdollisuudet

Ilmastonmuutoksen hillintä on L&T:lle strateginen painopiste. Liiketoimintamme tuottavat vähähiiliseen kiertotalouteen siirtymistä helpottavia ratkaisuja, jotka edistävät materiaalien, energian ja luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä vähentävät tuotetun jätteen ja kulutetun energian määrää. Pystymme tukemaan asiakkaitamme energian ja materiaalien käytön tehostamisessa sekä korvaamaan fossiilisia polttoaineita kierrätyspolttoaineilla. Lisäksi pystymme tukemaan asiakkaitamme ilmastovaikutusten lieventämisessä optimoimalla kiinteistöjen ja niiden teknisten järjestelmien käyttöä. L&T:llä on muutosten toteuttamiseen tarvittava vahva markkina-asema kaikilla liiketoiminta-alueillaan. Ilmatoriski-

tarkastelussa on arvioitu yrityksen siirtymäriskejä (regulaatio-, teknologia- ja maineriskit) ja fysikaalisia riskejä sekä näiden vaikutuksia L&T:n toimintaan. Merkittävimmät siirtymäriskit kohdentuvat muutoksiin, jotka vaikuttavat liikenteen hiilineutraaliustavoitteisiin tai kiertotalouden edistämiseen.

Tarkastelussa on huomioitu muun muassa päästöoikeuksien ja hiilipäästöjen hintakehitys, biotalouden ja vähähiilisen talouden integroinnin eri skenaariot, EU:n kiertotalouspaketti, muutokset kansalliseen jätelainsäädäntöön, kansalliset kierrätys- ja uudelleenkäyttötavoitteet teollisuudenaloittain sekä jätejakeen mukaan ja energia-alan suunnitellut investoinnit. Säävaihteluiden vaikutuksia muun muassa työturvallisuuteen on arvioitu yleisesti osana fysikaalisia riskejä.

L&T:n tavoitteena on tehdä kiertotaloudesta totta. Siirtyminen resurssitehokkaaseen kiertotalouteen on keskeistä, jos halutaan hillitä ilmaston lämpenemistä. Aiomme tehdä tämän parantamalla asiakkaidemme materiaali-, energia- ja kustannustehokkuutta sekä huolehtimalla, että materiaalien ja rakennetun ympäristön arvo säilyy.

Ratkaisujemme avulla asiakkaat pystyvät pienentämään jättemääriään, pidentämään kiinteistöjensä käyttöikä, kierrättämään materiaaleja ja käyttämään niitä uudelleen, vähentämään luonnonvarojen, fossiilisten polttoaineiden ja energian kulutustaan sekä alentamaan siten päästöjään.

Tutkimme uusia teknologioita ja ratkaisuja, joiden avulla asiakkaamme voivat vähentää entistä tehokkaammin ilmastovaikutuksiaan. Erilaisten materiaalivirtojen jalostusastetta lisäävät uudet hankkeet edistävät kiertotaloutta ja parantavat L&T:n toimintojen hiilikädenjälkeä.

Skenaariotarkastelu on osa strategiaprosessia

Liiketoimintoihin kohdistuvien ilmastomuutoksen seurausten arviointi on integroitu L&T:n strategiaproessiin. Olemme arvioineet ilmastomuutoksen vaikutuksia liiketoimintoihin sekä viiden vuoden strategiakaudella että pitkällä aikavälillä vuoteen 2035 saakka. Arviointimenetelmä perustuu liiketoimintaympäristön epävarmuustekijöiden kvalitatiiviseen arviointiin sekä kvalitatiivisten skenaarioiden luomiseen liiketoimintaympäristöstä niiden muutosten perusteella, joiden epävarmuusaste ja taloudellinen vaikutus ovat kaikkein suurimpia.

Tämän lisäksi olemme hyödyntäneet kansainvälisen ilmastopaneelin skenaarioita, joissa ilmasto lämpenee 1,5 astetta, alle kaksi astetta ja neljä astetta vuosisadan loppuun mennessä (RCP 2,6 ja RCP 6,0), joita on peilattu uusimman ilmastotutkimuksen tietoihin säänvaihteluista Suomessa. Tämän lisäksi työssä on hyödynnetty IEA:n (international Energy Agency) taustadataa (IEA 2DS, NZE2050 ja STEPS).

Liiketoimintamallin muutosjoustavuus eri ilmastoskenaarioissa on vakaalla pohjalla. Viiteskenaariona toimi liiketoimintaympäristö, jossa vallitseva tila tukee 1,5 asteen ilmastopolkua lyhyellä aikajänteellä. Strategiantyön yhteydessä kiris-

timme L&T:n ilmastotavoitteita syksyllä 2023 siten, että pitkän aikavälin ilmastotavoitteenamme on nettonolla vuoteen 2045 mennessä.

Eri skenaarioissa ilmastomuutoksen liiketoimintavaikutuksia tarkasteltiin sääntelyyn, liiketoimintamalliin ja teknologiseen kehitykseen liittyvien toimialan muutostekijöiden kautta.

Tarkastelu osoitti, että L&T:n päivitetyt ilmastotavoitteet, toimenpiteet niiden edistämiseksi sekä toimitusketjulle osoitetut erilliset ilmastotavoitteet ovat linjassa skenaariotarkastelun havaintojen kanssa. L&T hallitsee siirtymäriskejä arvioimalla markkinamuutoksia sekä reagoimalla niihin oikea-aikaisesti. Lisäksi vaikutamme proaktiivisesti lainsäädäntötyöhön niiden valmisteluvaiheessa esimerkiksi alan keskeisten edunvalvontajärjestöjen kautta.

Vaihtoehtoiset strategiset skenaariot esiteltiin hallitukselle osana strategia-prosessia. Ilmastomuutoksen hillitseminen tarjoaa L&T:n liiketoiminnoille strategisia kehitysmahdollisuuksia.

Lähiaikojen riskit ja epävarmuustekijät

Yleinen taloudellinen epävarmuus voi vaikuttaa asiakkaiden taloudelliseen toimeliaisuuteen, mikä voi pienentää kysyntää L&T:n palveluille.

Kustannusten kuten polttoaineiden ja energian hintojen nousu sekä korkotason mahdolliset muutokset voivat vaikuttaa yhtiön tulokseen.

Suomessa jätelakia muutettiin heinäkuussa 2021. Jätelain uudistuksella vahvistettiin kuntien roolia pakkausmateriaalien ja biojätteiden keräystoiminnan järjestämisessä asuinkiinteistöiltä. Muutoksen myötä L&T:n suorat asiakassopimukset asuinkiinteistöjen kanssa, jotka koskevat pakkausjätteiden ja biojätteiden erilliskeräystä, siirtyvät kunnille kilpailutettavaksi portaittain 1.7.2022 – 1.7.2025. Kunnallistamisen myötä Suomen jätehuoltomarkkinasta tulee siirtymään vuosina 2024–2026 vapaan kilpailun piiristä kuntayhtiöille L&T:n arvion mukaan noin 30 miljoonaa euroa. Ympäristöpalvelut osallistuu kuntaurakoiden kilpailutuksiin ja on merkittävä toimija kuntaurakoissa. Yhtiö arvioi kuitenkin muutoksen kokonaisvaikutuksen olevan yhtiölle negatiivinen.

Yhtiössä on käynnissä useita toiminnanohjausjärjestelmien uudistushankkeita. Järjestelmien käyttöönottoon ja toimintamallin vakiinnuttamiseen liittyvät väliaikaiset ylimääräiset kustannukset voivat heikentää yhtiön tulosta.

Työvoiman vaihtuvuus- ja saatavuushaasteet voivat nostaa tuotantokustannuksia.

Geopoliittiseen tilanteeseen liittyy edelleen epävarmuutta Venäjän hyökkäyssodan seurauksena. Välilliset vaikutukset yleiseen taloudelliseen toimeliaisuuteen Suomessa ja Ruotsissa voivat vaikuttaa liikevaihtoa ja tulosta heikentävästi.

Konserniyhtiö Lassila & Tikanoja FM AB on kantajanana ja vastaajana oikeusprosessissa Ruotsissa koskien konsernin entiseltä asiakkaalta laskutettuja

maksamattomia saatavia. Lassila & Tikanoja FM AB on kesäkuussa 2022 nostanut kanteen Solnan käräjäoikeudessa L&T:n entistä asiakasyritystä vastaan vaatien suoritusta maksamattomista saatavista. Tilikauden lopussa saatavien määrä yhtiön taseessa oli noin 1,5 miljoonaa euroa. Kyseinen L&T:n entinen asiakasyritys on kiistänyt Lassila & Tikanoja FM AB:n vaatimukset ja maksuvelvollisuutensa sekä samalla nostanut vastakanteen vaatien yhteensä noin 116 miljoonaa Ruotsin kruunua Lassila & Tikanoja FM AB:lta. Riita-asian käsittely on kesken. Lassila & Tikanoja pitää vastakannetta perusteettomana eikä ole kirjannut siihen liittyen varauksia.

Strategiset, operatiiviset ja vastuullisuusriskit

Strategiset riskit

Riski	Riskin kuvaus	Riskin hallinta
Markkinat	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n toimintamaiden yleinen talouskehitys, muutokset kilpailijakentässä ja rahoitusmarkkinoiden toimivuus vaikuttavat yhtiön liiketoimintaan. Markkinoilla ja markkinaympäristössä tapahtuvat muutokset, kuten kierrätysraaka-aineiden markkinamuutokset voivat vaikuttaa liiketoimintoihin ja liiketoiminnan kasvuun negatiivisesti. Geopoliittiset konfliktit voivat aiheuttaa epävarmuutta, mikä vaikuttaa yleiseen taloudelliseen toimeliaisuuteen ja teollisuuden tuotantokapasiteettiin ja sitä kautta L&T:n palvelujen kysyntään laskevasti. Päästöoikeuksien, uusiorka-aineiden, sähkön tai öljytuotteiden markkinahintojen kehitys voivat nostaa tuotannon kustannuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Skenaarioiden luominen ja säännöllinen päivittäminen, strategian säännöllinen tarkastelu sekä syventäminen ja päivittäminen, toimialan muutosten huomioiminen ja uudistumisen tarpeen tunnistaminen osana jatkuvaa strategiaprosessia. Markkinakehityksen ja toimintaympäristön jatkuva seuranta ja analysointi. L&T on riippumaton yksittäisistä suurista asiakkaista ja palvelutarjoama on monipuolinen. Uusien palvelutuotteiden kehittäminen.
Regulaatio	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n toimintamaiden poliittinen ympäristö vaikuttaa yhtiön liiketoimintaan ja muutokset regulaatiossa, kuten jätehuollon asumisen tiettyjen jakeiden kunnallistaminen, voivat vaikuttaa liiketoimintoihin negatiivisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> Lainsäädännön kehittymisen aktiivinen seuraaminen, oikea-aikainen ennakointi tuleviin muutoksiin ja vuoropuhelu viranomaisten ja lainsäätäjien kanssa.
Teknologia	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n tarjooman kilpailukyky vaikuttaa konsernin tulevaan kasvuun. Arviointivirheet palvelutuotannon ja kaluston teknologia-avainnoissa voivat heikentää yhtiön kannattavuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n liiketoimintaan ja kalustoon liittyvän toimintaympäristön jatkuva seuranta ja analysointi. Kalustonhankintojen ajallinen hajauttaminen.
Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> Työvoiman saatavuus- ja vaihtuvuushaasteet voivat vaikeuttaa palvelutuotantoa. Henkilöstötyytyväisyyden heikentyminen voi vaikuttaa L&T:n kilpailuun, joka rakentuu pitkälti osaavan ja motivoituneen henkilöstön työllä. Henkilöstön sairastavuuden tason pysyvä kasvu sekä työkyvyttömyys- ja tapaturmaeläkekustannusten kohoaminen voivat vaikuttaa L&T:n kilpailukykyyn ja kannattavuuteen negatiivisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> Työntekijäkokemuksen parantaminen kehittämällä perehdytystä ja esihenkilötyötä sekä edistämällä henkilöstön urakierroja ja etenemismahdollisuuksia. Yhteistyö kaupunkien työvoimapalvelujen, valtion toimijoiden sekä eri oppilaitosten kanssa työvoimansaannin varmistamiseksi. Työperäisen maahanmuuton sekä erityisryhmien työllistämisen edistäminen. Säännöllisesti tehtävät työtehtävä- ja kohdekohtaiset riskiarvioinnit sekä työpaikkaselvitykset ja henkilöstön työkyvyn ja jaksamisen tuki työkykyä ylläpitävällä toiminnalla. L&T:n oma sairauskassa, joka tukee L&T:n työkyvynhallintaa ja täydentää työterveyshuoltoa. Sopiva työ -malli, jossa tavoitteena on kuntouttaa ja työllistää työkyvyttömyyseläkeriskin piirissä olevia henkilöitä.
Strategiset kehityshankkeet	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n eri toimialoilla on käynnissä strategisia kehityshankkeita, joilla parannetaan toiminnan tehokkuutta ja toimintamalleja sekä osassa hankkeita uusitaan keskeisiä tietoteknisiä järjestelmiä. Hankkeiden suunniteltua hitaampi eteneminen tai muut haasteet voivat heikentää L&T:n kilpailukykyä. Kasvuun tähtäävät strategiset kehityshankkeet voivat viivästyessään vaikuttaa liiketoiminnan uudistumiseen, mikä voi hidastaa L&T:n tulevaa kasvua. 	<ul style="list-style-type: none"> Strategisten hankkeiden toteutuksen säännöllinen seuranta on vastuutettu ja korjaavia toimenpiteitä tehdään tarvittaessa. Vaihtoehtoisia etenemispolkuja kartoitetaan osana hankkeita. L&T arvioi jatkuvasti strategisten kehityshankkeiden toteutukseen vaadittavia kyvykkyksiä ja kehittää ja hankkii niitä tarvittaessa ulkoisilta toimittajilta.

Operatiiviset riskit

Riski	Riskin kuvaus	Riskin hallinta
ICT-järjestelmät, tietoturva ja tietosuojat	<ul style="list-style-type: none"> Tieto- ja viestintäjärjestelmiin ja niiden käyttöönottoon liittyvät häiriöt, viivästykset ja toiminnalliset haasteet voivat vaikuttaa L&T:n toimintaan ja asiakaspalveluun. Liiketoimintakriittisten järjestelmien uusimiset voivat aiheuttaa häiriöitä palvelutuotannossa. Kyberrikollisuus voi aiheuttaa riskejä yhtiön tietoturvallisuudelle ja jatkuvuudelle. 	<ul style="list-style-type: none"> Järjestelmäympäristön kehittäminen ja ICT-ympäristön käyttövarmuuden turvaaminen mm. kartoittamalla toiminnalle kriittiset järjestelmät ja määrittelemällä ja tarkentamalla vastuita järjestelmätoimittajien ja L&T:n välillä. Uusien järjestelmien ja niihin liittyvien toimintamallien käyttöönottojen perusteellinen suunnittelu. Tietoturvaohjeet ja henkilöstön kouluttaminen.
Vahinkoriskit	<ul style="list-style-type: none"> Tulipalon seurauksena kierrätyslaitoksen toiminta voi keskeytyä lyhyeksi tai pitkäksi aikaa. Tulipaloriskin merkittävyyttä pienentää se, että yksittäisillä laitoksilla tai tuotantolinjoilla ei ole olennaisen suurta merkitystä L&T:n kokonaiskannattavuudelle. 	<ul style="list-style-type: none"> Jatkuvuussuunnittelu, ensisammutusvalmiuden kehittäminen ja henkilökunnan kouluttaminen palo- ja vaaratilanteiden varalta. Jatkuva, kaikki toimintamaat ja tytäryhtiöt kattava vakuutusurva, joka sisältää muun muassa henkilöstö-, omaisuus-, keskeytys-, vastuu-, ympäristö- ja kuljetusvahingot.
Hankintariskit	<ul style="list-style-type: none"> Polttoaine-, sähkö- ja muiden hankintakustannusten nousu voi heikentää L&T:n kannattavuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> Hankintaketjun hallinta ja käyttövoimien hajauttaminen sekä hinnoittelun ja tehokkuuden parantaminen.
Yritysosot	<ul style="list-style-type: none"> Yritysosojen onnistuminen voi vaikuttaa konsernin kasvu- ja kannattavuustavoitteiden toteutumiseen. Jos yritysostoissa epäonnistutaan, konsernin kilpailukyky ja kannattavuus voivat kärsiä ja konsernin riskiprofiili voi muuttua. 	<ul style="list-style-type: none"> Kauppasopimukset, ostokohteiden liiketoiminnan strateginen ja taloudellinen analyysi, kattavat due diligence -tutkimukset ostokohteista. Tehokkaasti läpiviedyt yhdistymisohjelmat.
Rahoitusriskit	<ul style="list-style-type: none"> Korkotason mahdollinen nousu voi lisätä yhtiön korkokustannuksia. 	<ul style="list-style-type: none"> Tarkempia tietoja rahoitusriskien hallinnasta on esitetty tilinpäätöksen liitetiedossa 4.2.

Vastuullisuusriskit

Riski	Riskin kuvaus	Riskin hallinta
Ympäristöriskit	<ul style="list-style-type: none"> Sään ääri-ilmiöt, esimerkiksi huomattavasti kasvanut vuotuinen sade- ja lumimäärä, voivat aiheuttaa kustannusten nousua palvelutuotannon vaikeutuessa. Ympäristövastuullisuutta koskevan säädännön muutokset, kuten muutokset liikenteen hiilineutraalisuustavoitteissa tai kiertotalouden edistämiseksi, tai muutokset säädännön tulkinnassa voivat kasvattaa tuotantokustannuksia tai heikentää asiakaskysyntää. L&T:n liiketoimintaan kuuluu tavanomaisten ja vaarallisten jätteiden keräystä ja kuljetusta sekä prosessointia konsernin omissa laitoksissa. Vaarallisten jätteiden virheellisen käsittelyn tai laitevaurioiden seurauksena on mahdollista, että haitallisia aineita pääsee ympäristöön. Tällaisten vahinkojen seurauksena L&T:lle voi syntyä korvausvaateita. 	<ul style="list-style-type: none"> L&T:n omat ilmastotavoitteet, toimenpiteet niiden edistämiseksi sekä toimitusketjulle osoitetut erilliset ilmastotavoitteet ovat linjassa skenaariotarkastelun havaintojen kanssa. L&T hallitsee siirtymäriskejä arvioimalla markkinamuutoksia sekä reagoimalla niihin oikea-aikaisesti. Lisäksi vaikuttamme proaktiivisesti lainsäädäntötyöhön niiden valmisteluvaiheessa esimerkiksi alan keskeisten edunvalvontajärjestöjen kautta. Laitosten järjestelmälliset ympäristökartoitukset, laitteistojen ennakkohuoltosuunnitelmat, auditoinnit ja henkilöstön pitkäjänteinen kouluttaminen. Vakuuttaminen.
Sosiaaliset riskit	<ul style="list-style-type: none"> Turvallisuus on keskiössä L&T:llä työskentelyssä. Tapaturmat ovat mahdollisia perusteellisista työturvallisuuteen liittyvistä prosesseista ja koulutuksesta huolimatta. Mahdolliset puutteet ihmisoikeuksien kunnioittamisessa omassa toiminnassa, kuten epäasialliset työolosuhteet, häirintä, rasismi, syrjintä ja muu epäeettinen toiminta voivat johtaa oikeuskäsittelyyn ja korvausvelvollisuuteen sekä synnyttää maineriskin. 	<ul style="list-style-type: none"> Kattava koulutus, viestintä, turvallisuuden johtamiseen liittyvät ohjeet ja periaatteet sekä säännölliset turvallisuuskartoitukset ja ennakoiva turvallisuustyö. Esihenkilöiden monimuotoisuus- ja muut koulutukset sekä häirinnän ja syrjinnän estämisen ohjeistus ja prosessi. Lakien ja työehtosopimusten huolellinen noudattaminen. Riskien huolellinen arviointi ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden toteuttaminen riskiperusteisesti.
Eettinen liiketoiminta	<ul style="list-style-type: none"> Mahdolliset puutteet ihmisoikeuksien kunnioittamisessa toimitusketjussa, kuten epäasialliset työolosuhteet, häirintä, rasismi, syrjintä ja muu epäeettinen toiminta voivat aiheuttaa maineriskin. 	<ul style="list-style-type: none"> Lakien ja työehtosopimusten huolellinen noudattaminen. Ilmoituskanava, joka löytyy intranetista ja verkkosivuilta. L&T toimii pääasiassa Suomessa ja Ruotsissa paikallisten kumppaneiden kanssa ja riski ihmisoikeuksien loukkaamiseen on näissä maissa matala.

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Osakepääoma ja osakkaiden lukumäärä

Lassila & Tikanoja Oyj:n osakepääomassa ja osakemäärässä ei ole tapahtunut muutoksia vuonna 2023. Yhtiön rekisteröity osakepääoma on 19 399 437 euroa. Osakkeita on 38 798 874 kappaletta. Osakkeiden keskimääräinen lukumäärä ilman yhtiön hallussa olevia osakkeita oli 38 126 791 osaketta. Kullakin osakkeella on yksi ääni. Yhtiöjärjestyksessä ei ole määritelty osakkeiden enimmäismäärää eikä enimmäispääomaa. Osakkeella ei ole nimellisarvoa eikä kirjanpidollista vasta-arvoa. Yhtiön osakkeet on liitetty Euroclear Finland Oy:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland ylläpitää yhtiön virallista osakasluetteloa.

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli tilikauden lopussa 24 959 (24 556) osakkeenomistajaa. Hallintarekisteröidyn omistuksen osuus oli 10,2 % (7,0) osakekannasta.

Hallituksen, toimitusjohtajan ja johtoryhmän omistukset

Yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja konsernin johtoryhmä sekä heidän määräysvallassaan olevat yhteisöt omistivat 31.12.2023 yhteensä 178 860 yhtiön osaketta. Niiden osuus osake- ja äänimäärästä on 0,5 prosenttia.

Lassila & Tikanoja Oyj siirsi yhtiökokouksen 23.3.2023 päätösten perusteella 8 484 osaketta Lassila & Tikanoja Oyj:n hallituksen jäsenille osana hallituksen palkkioita.

Osakepohjaiset kannustinjärjestelmät

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus perusti joulukuussa 2022 kaksi uutta pitkän aikavälin osakepohjaista kannustinjärjestelmää konsernin avainhenkilöille. Uusien järjestelmien tavoitteena on yhdenmukaistaa yhtiön, osakkeenomistajien ja avainhenkilöiden tavoitteet yhtiön arvon kasvattamiseksi pitkällä aikavälillä, sitouttaa avainhenkilöt yhtiöön ja tarjota heille kilpailukyiset yhtiön osakkeiden ansaintaan ja kertymiseen sekä osakkeen arvonnousuun perustuvat palkkiojärjestelmät. Osakepalkkiojärjestelmässä 2023–2027 on kolme (3) kolmen (3) vuoden mittaista ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2023–2025, 2024–2026 ja 2025–2027.

Ansaintajaksolla 2023–2025 palkkioiden ansainta perustuu seuraaviin ansaintakriteereihin: sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), osakkeen kokonais- tuotto (TSR) sekä hiilijalanjäljen pienentäminen (ESG). Osakepalkkiojärjestelmän

Omistajien lukumäärä %-osuus Osakemäärä, kpl % osakkeista ja äänimäärästä

Osakkeenomistuksen jakautuminen sektoreittain 31.12.2023

Yritykset ja asuntoyhtiöt	969	3,9	3 313 983	8,5
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	52	0,2	8 038 704	20,7
Julkisyhteisöt	18	0,1	2 870 789	7,4
Kotitaloudet	23 616	94,6	16 373 171	42,2
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	228	0,9	6 536 627	16,9
Ulkomaiset osakkeenomistajat	76	0,3	980 300	2,5
Yhteistilillä	0		40 528	0,1
Omat osakkeet	1		644 772	1,7
Yhteensä	24 960	100	38 798 874	100
Hallintarekisteröidyt	10		3 955 057	10,2

Osakkeenomistuksen jakautuminen suuruusluokittain 31.12.2023

Osakkeita kpl				
1–1 000	22 419	89,8	4 863 609	12,5
1 001–5 000	2081	8,3	4 435 768	11,4
5001–10 000	241	1,0	1 732 461	4,5
10 001–100 000	183	0,7	5 127 604	13,2
100 001–500 000	21	0,1	4 243 534	10,9
yli 500 000	13	0,1	17 710 598	45,7
Yhteistilillä	0		40 528	0,1
Omat osakkeet	1		644 772	1,7
Yhteensä	24 960	100	38 798 874	100
Hallintarekisteröidyt	10		3 955 057	10,2

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2023, poislukien hallintarekisteröidyt

	Osakkeenomistaja	Osakemäärä, kpl	% osakkeista ja äänimäärästä
1	Evald ja Hilda Nissin Säätiö	3 496 487	9,0
2	Nordea Funds Ltd	1 685 538	4,3
3	Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	1 547 264	4,0
4	Majjala Juhani	1 529 994	3,9
5	Stiftelsen för Åbo Akademi	1 066 282	2,8
6	Bergholm Heikki	875 000	2,3
7	Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	790 000	2,0
8	Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma	729 791	1,9
9	Majjala Mikko	720 000	1,9
10	Lassila & Tikanoja Oyj	644 772	1,7
11	Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Elo	538 000	1,4
12	Valtion Eläkerahasto	512 000	1,3
13	Turjanmaa Kristiina	505 310	1,3
14	Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	400 000	1,0
15	Seligson & Co. -rahastot	382 783	1,0
16	Oy Chemec Ab	356 320	0,9
17	Majjala Eeva	346 000	0,9
18	Samfundet folkhälsan i Svenska Finland r	336 800	0,9
19	Security Trading Oy	240 000	0,6
20	OP-Pohjola-ryhmä	196 933	0,5
	20 suurinta yhteensä	16 899 274	43,6

kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2023–2025 noin 38 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä.

Ansaintajaksolla 2024–2026 palkkioiden ansainta perustuu seuraaviin ansaintakriteereihin: sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), osakkeen kokonais-tuotto (TSR) sekä hiilijalanjäljen pienentäminen (ESG). Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2024–2026 noin 50 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä.

Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmässä 2023–2026 on kaksi (2) yhden (1) vuoden mittaista ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2023 ja 2024. Ansaintajaksoa seuraa kahden vuoden sitouttamisjakso. Järjestelmän tarkoituksena on tukea siirtymävaihetta vanhasta osakepalkkiojärjestelmästä uuteen osakepalkkiojärjestelmään. Ansaintajaksojen 2023 ja 2024 palkkiot perustuvat sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE) ja hiilijalanjäljen pienentämiseen (ESG). Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2023 ja 2024 noin 10 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä.

Kaupankäynti osakkeilla vuonna 2023

Yhtiön osakkeet noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:n keski suurten yhtiöiden listalla toimialaluokassa Teollisuustuotteet ja -palvelut. Kaupankäyntitunnus on LAT1V ja ISIN-koodi FI0009010854.

Yhtiön osakkeita vaihdettiin vuoden 2023 aikana 5,6 miljoonaa kappaletta, mikä on 14,8 % (24,7) ulkona olevien osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä. Vaihdon arvo oli 57,1 miljoonaa euroa (104,9). Osakkeen ylin kurssi oli 11,84 euroa ja alin 9,00 euroa. Päätöskurssi oli 9,80 euroa. Yhtiön osakekannan markkina-arvo ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita oli kauden lopussa 373,9 miljoonaa euroa (405,9).

Liputusilmoitukset

Lassila & Tikanoja Oyj sai 26.6.2023 ilmoituksen, jonka mukaan Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiön osakeomistus Lassila & Tikanojasta alitti 5 prosentin rajan 26.6.2023.

Omat osakkeet

Yhtiön hallussa oli tilikauden lopussa 644 772 omaa osaketta, jotka edustavat 1,7 prosenttia kaikista osakkeista ja äänistä.

Yhtiökokouksen päätökset

Lassila & Tikanoja Oyj:n 23.3.2023 pidetty varsinainen yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen vuodelta 2022, myönsi vastuuvapauden yhtiön hallitukselle ja toimitusjohtajalle sekä käsitteli toimielinten palkitsemisraportin. Yhtiökokous päätti taseen osoittaman voiton käyttämisestä ja osingon-

maksusta, hallituksen kokoonpanosta ja palkkioista, tilintarkastajan valinnasta ja palkkiosta, yhtiöjärjestyksen muuttamisesta, ja hallituksen valtuuttamisesta yhtiön omien osakkeiden hankintaan sekä päättämään osakeannista sekä osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta.

Yhtiökokous päätti, että tilikaudelta 2022 vahvistettavan taseen perusteella maksetaan osinkoa 0,47 euroa osakkeelta. Osingon maksupäiväksi päätettiin 3.4.2023.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten lukumääräksi kuusi osakkeenomistajien nimitystoimikunnan ehdotuksen mukaisesti. Hallituksen jäseniksi valittiin uudelleen seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka nykyisistä hallituksen jäsenistä Teemu Kangas-Kärki, Laura Lares, Sakari Lassila, Jukka Leinonen, ja Pasi Tolppanen sekä uutena jäsenenä Anni Ronkainen. Jukka Leinonen valittiin hallituksen puheenjohtajaksi ja Sakari Lassila varapuheenjohtajaksi.

Yhtiön tilintarkastajaksi seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättämiseen saakka valittiin tilintarkastusyhteisö PricewaterhouseCoopers Oy, joka on ilmoittanut nimeävänsä yhtiön päävastuulliseksi tilintarkastajaksi KHT Samuli Perälän.

Yhtiökokous päätti muuttaa yhtiöjärjestyksen 10 §:ää siten, että siinä mahdollistetaan yhtiökokouksen järjestäminen yhtiön kotipaikan lisäksi kokonaan ilman kokouspaikkaa niin sanottuna etäkokouksena.

Varsinaisen yhtiökokouksen päätöksistä on kerrottu tarkemmin pörssitiedotteella 23.3.2023.

Hallituksen valtuutukset

Lassila & Tikanoja Oyj:n 23.3.2023 pidetty varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta yhtiön omien osakkeiden hankkimiseen yhtiön vapaalla omalla pääomalla. Lisäksi yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta päättämään osakeannista sekä osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta.

Hallitus on valtuutettu hankkimaan enintään 2 000 000 kappaletta (5,2 % koko osakemäärästä) yhtiön omia osakkeita. Hankkimisvaltuutus on voimassa 18 kuukautta.

Hallitus on valtuutettu päättämään uusien tai yhtiön hallussa mahdollisesti olevien osakkeiden annista osakeannilla ja/tai optio-oikeuksien tai muiden osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta siten, että valtuutuksen nojalla voidaan antaa ja/tai luovuttaa yhteensä enintään 2 000 000 osaketta, joka on 5,2 % koko osakemäärästä. Valtuutus on voimassa 18 kuukautta.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

11.1.2024 yhtiö tiedotti, että Lassila & Tikanojan osakkeenomistajien nimitystoimikunta esittää ehdotuksena 21.3.2024 pidettävälle varsinaiselle yhtiökokoukselle, että hallituksessa olisi seitsemän (7) jäsentä. Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallitukseen valitaan nykyisistä jäsenistä Teemu Kangas-Kärki, Laura Lares,

Sakari Lassila, Jukka Leinonen, Anni Ronkainen ja Pasi Tolppanen sekä uutena jäsenenä Juuso Maijala. Juuso Maijalan esittely löytyy L&T:n verkkosivuilta. Lisäksi nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen puheenjohtajaksi valitaan Jukka Leinonen ja varapuheenjohtajaksi Sakari Lassila.

Muutokset johtoryhmässä

31.3.2023 yhtiö tiedotti, että Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimialan toimialajohtaja Tina Hellstadius jättää Lassila & Tikanojan 31.3.2023.

18.4.2023 yhtiö tiedotti, että Mikko Taipale (OTK, varatuomari) on nimitetty Kiinteistöpalvelut Ruotsin toimialajohtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi 19.4.2023 alkaen.

Osingonjakopolitiikka

Lassila & Tikanoja Oyj:n osingon määrä on sidottu tilikauden tulokseen. Se osa tuloksesta, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkaille.

Voitonjakoehdotus

Vuonna 2023 konsernin osakekohtainen tulos oli 0,79 euroa (0,83) ja liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen/osake 1,33 euroa (1,08). Yhtiön hallitus esittää 21.3.2024 pidettävälle yhtiökokoukselle, että osinkoa jaetaan 0,49 euroa osakkeelta. Vuodelta 2022 maksettiin osinkoa 0,47 euroa osakkeelta.

EU taksonomia

EU taksonomia on luokitusjärjestelmä ympäristön kannalta kestäville taloudellisille toimintoille. Se on kehys sijoitusten ohjaamiseksi kestävämpiin aktiviteetteihin teknisten arviointikriteerien, ympäristötavoitteiden, ei merkittävää haittaa -kriteerien (Do No Significant Harm -kriteerit, DNSH) ja vähimmäistason suoja-toimien kautta.

Lassila & Tikanoja julkaisee tässä osiossa tiedot seuraavan sääntelyn mukaisesti; Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18. päivänä kesäkuuta 2020, kestävä sijoittamista helpottavasta kehyksestä ja asetuksen (EU) 2019/2088 muuttamisesta (Taksonomia-asetus).

Taksonomia-asetuksen käyttöönotto etenee vaiheittain. Ensimmäinen delegoitu säädös, Ilmastosäädös, otettiin käyttöön vuonna 2021, ja se asetti tekniset arviointikriteerit kahdelle ympäristötavoitteelle: ilmastomuutoksen hillinnälle ja ilmastomuutokseen sopeutumiselle, jotka on kuvattu taksonomiassa. Vuotta 2021 koskevassa raportoinnissa yritysten edellytettiin julkaisevan tiedot taksonomiakelpoisten taloudellisten toimintojen osuudesta liikevaihdosta, pääomamenoista (investoinnit) ja toimintamenoista (operatiiviset kulut). Taksonomiakelpoisia ovat sellaiset toiminnot, jotka ovat Ilmastosäädöksen piirissä.

Vuotta 2022 koskevassa raportoinnissa yhtiöiden tuli arvioida taksonomiamukaisuutta. Taksonomiamukaisuus edellyttää, että taksonomiakelpoiset toiminnot täyttävät yksityiskohtaiset tekniset arviointikriteerit, DNSH-kriteerit ja noudattavat taksonomia-asetuksessa määriteltyjä vähimmäistason suoja-toimia.

Vuonna 2023 Euroopan Komissio julkaisi uudet luokitusjärjestelmän toiminnot neljälle jäljellä olevalle ympäristötavoitteelle. L&T raportoi näiden osalta taksonomiakelpoisuutta sekä vapaaehtoisesti taksonomiamukaisuutta vuonna 2023. Nämä vaatimuksenmukaiset ja vapaaehtoiset tiedot on esitetty samassa taulukossa. Taksonomia-asetuksen mukaan yhtiöiden, joiden tulee raportoida ei-taloudellisen tiedon raportointia koskevan direktiivin (2014/95/EU) mukaisesti, tulee noudattaa taksonomia-asetuksen raportointivaatimuksia. L&T on tämän vaatimuksen piirissä.

L&T ja EU taksonomia

L&T on arvioinut toimintansa taksonomiakelpoisuutta ja taksonomiamukaisuutta. EU taksonomiaan liittyvä arviointi on tehty liiketoiminnasta syntyneestä liikevaihdosta (tilinpäätöksen liitetieto 1.2), pääomamenoista ja toimintamenoista, jotka liittyvät ilmastomuutoksen hillintään, siirtymiseen kiertotalouteen, vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttöön ja suojeluun sekä ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen ja vähentämiseen.

Taksonomiaa koskevat taloudelliset tunnusluvut pohjautuvat talous- ja toiminnanohjausjärjestelmistä saatuihin lukuihin. Pääomamenojen ja toimintame-

nojen osalta on tarkasteltu vuoden 2023 kirjauksia ja verrattu arviointikriteerien vastaavuutta kirjattuihin tietoihin. Pääomamenoissa on huomioitu L&T:n bruttoinvestoinnit. Taksonomiakelpoisuutta ja -mukaisuutta koskevissa arvioinnissa on huomioitu vain ne pääomamenot, jotka vastaavat aktiviteettiä koskevia teknisiä vaatimuksia. Toimintamenot käsittävät kiinteät ja muuttuvat kulut sisältäen poistot sekä henkilöstö- ja muut liiketoimintakulut. Taksonomiakelpoisuutta ja -mukaisuutta koskevissa arvioinneissa on huomioitu vain ne toiminta- ja pääomamenot, jotka vastaavat aktiviteettiä koskevia teknisiä kriteereitä.

Vuonna 2023 raportointia on laajennettu aikaisemman ilmastomuutoksen hillinnan ohella kolmeen uuteen ympäristötavoitteeseen, mikä on vaikuttanut ilmastomuutoksen hillintään liittyviin tunnuslukuihin laskevasti, sillä osa näihin aikaisemmin raportoiduista aktiviteeteista on huomioitu muiden ympäristötavoitteiden alla.

L&T raportoi taksonomiaa konsernitasolla. Arviointi on toteutettu yhdessä toimialojen asiantuntijoiden ja liiketoiminnan edustajien kanssa. Arviointi ja tulokset perustuvat nykyiseen tietämykseen ja saatavilla olevaan lainsäädännön tulkintaan.

L&T:n taksonomiakelpoisuutta on arvioitu Euroopan komission delegoiduissa asetuksissa esitettyjen taloudellisten toimintojen kuvausten ja niissä annettujen NACE-koodien perusteella. L&T:llä ei ole ydinenergiaan tai fossiiliin maa-kaasuihin liittyvää toimintaa.

Taksonomiamukaisuusarviointi perustuu tunnistettuihin taksonomia-asetuksessa kuvattuihin toimialakohtaisiin teknisiin arviointikriteereihin sekä DNSH-kriteereihin. L&T:llä ilmastoon liittyvät DNSH-kriteerit arvioidaan osana L&T:n riskienhallintaprosessia TCFD-viitekehikon kautta. Lisäksi taksonomia-arviointissa on huomioitu aktiviteettikohtaiset toimintaa koskevat tekniset kriteerit.

L&T:n toiminta on reguloitua ja edellyttää erillisiä ympäristölupia, joissa määritetään ympäristövaatimukset veden, maaperän pilaantumisen ja luonnon osalta. Menettelytapoja on tarkemmin kuvattu kestävyysraportissa. EHSQ-johtamismalli varmistaa, että L&T:n toiminnot noudattavat lupaehtoja ja näitä tarkkaillaan ja raportoidaan säännöllisesti. Lisäksi L&T pyrkii hallitsemaan ja vähentämään toimintojensa ympäristövaikutuksia koulutusten ja teknisten ratkaisujen avulla. Teknisiä arviointikriteerejä on tarkasteltu rinnakkain, jotta raportointi on mahdollisimman yhtenäinen ja vältetään kaksoislaskenta.

Teknisten kriteerien lisäksi, taksonomia-asetuksessa säädetään vähimmäistason suojatoimista, jotka on arvioitu L&T:ssä konsernitasolla. L&T:n sitoumus ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja asianmukaiseen huolellisuuteen sisältyy L&T:n Tapa toimia -ohjeeseen ja toimittajien Tapa toimia -ohjeeseen. L&T:llä on käytössään asianmukaisen huolellisuuden prosessit verotusta, korruption ja lah-

jonnan vastaista toimintaa sekä reilua kilpailua koskien. Konsernitason politiikat koskevat kaikkia L&T:n liiketoimintoja Suomessa ja Ruotsissa. L&T:llä ei ole erillisiä taksonomiaa koskevia pääoma- tai toimintameno-suunnitelmia.

Ympäristöpalvelut-toimialan liiketoimintaan kuuluu taksonomiakelpoisten ja -mukaisten aktiviteettien osalta muun muassa tavanomaisen jätteen jätejaekohdainen keräys ja kuljetus sekä materiaalien talteenotto ja käsittely tavanomaisesta jätteestä. Teollisuuspalvelut-toimialan liiketoimintaan kuuluu taksonomiakelpoisten ja -mukaisten aktiviteettien osalta muun muassa jäteveden keruun ja käsittelyn uusiminen, vaarallisen jätteen keräys, kuljetus, käsittely ja kierrätys sekä ympäristörakentamisen palvelut koskien materiaalien uusia hyötykäyttöraatkaisuja. Nämä kiertotalousliiketoiminnot käsittävät ilmastomuutoksen hillintään liittyvät aktiviteetit 5.5 (Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa) ja 5.9 (Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä), siirtymän kiertotalouteen, jätteen ehkäisyyn ja kierrätykseen liittyvät aktiviteetit 2.3 (Vaarattoman ja vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus); 2.4 (Vaarallisen jätteen käsittely) ja 2.7 (Tavanomaisen jätteen lajittelu ja materiaalin talteenotto) sekä veden ja merellisten resurssien kestävä käyttöä koskevan aktiviteetin 2.2 (Yhdyskuntajätevesien käsittely) ja saasteiden ehkäisyyn ja kontrollointiin liittyvän aktiviteetin 2.1 (Vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus).

Kiinteistöpalvelut Suomi ja Ruotsi -toimialojen liiketoimintaan kuuluu kuuluu taksonomiakelpoisten ja -mukaisten aktiviteettien osalta muun muassa energiatehokkuuslaitteiden ja uusiutuvan energiateknologian asennus, huolto ja korjaus sekä rakennusten energiatehokkuuden mittaamiseen, säätämiseen ja hallintaan tarkoitettujen välineiden ja laitteiden asennus, huolto ja korjaus. Lisäksi liiketoimintaan kuuluu rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen liittyvät asiantuntijapalvelut. Taksonomiaraportoinnissa on huomioitu ilmastomuutokseen liittyvät aktiviteetit 4.16 (Sähkölämpöpumppujen asennus ja käyttö); 7.3 (Energiatehokkuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus); 7.4 (Sähköajoneuvojen latausasemien asennus, huolto ja korjaus rakennuksissa (ja rakennusten yhteydessä olevissa pysäköintitiloissa)); 7.5 (Rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus); 7.6 (Uusiutuviin energialähteisiin liittyvien teknologioiden asennus, huolto ja korjaus) ja 9.3 (Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät asiantuntijapalvelut).

Luokitusjärjestelmän mukaisiin taloudellisiin toimintoihin liittyvistä tuotteista tai palveluista saatu osuus liikevaihdosta

Tilikausi N	2023			Merkittävän edistämisen kriteerit						"Ei merkittävää haittaa" -kriteerit (DNSH: Does Not Significantly Harm)						Vähimmäis- tason suojatoimet	Luokitus- järjestelmän mukaisten (A1) tai luokitus- järjestelmä- kelpoisten (A.2.) osuus liikevaihdosta, vuosi 2022	Luokka mahdollis- tava toiminta M	Luokka siirtymä- toiminta T
	Koodi	Liikevaihto (MEUR)	Osuus liikevaih- dosta (%)	Ilmastonmuu- toksen hillintä K; E; E/S	Ilmastonmuu- tokseen sopeutuminen K; E; E/S	Ympäristön Vesi pilaantuminen K; E; E/S	Kiertotalous K; E; E/S	Biologinen monimuotoisuus K; E; E/S	Ilmaston- muutoksen hillintä K; E	Ilmastonmuu- tokseen sopeutuminen K; E	Vesi K; E	Ympäristön pilaantumi- nen K; E	Kiertotalous K; E	Biologinen monimuotoisuus K; E					

A. LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT
A.1 Ympäristön kannalta kestävät (luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot

Sähkölämpöpumppujen asennus ja käyttö	CCM 4.16	0,7	0,1 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,1 %	
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	11,3	1,4 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	5,9 %	
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	3,7	0,5 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	4,2 %	
Energiatehokkuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.3	14,5	1,8 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	1,2 %	M
Sähköajoneuvojen latausasemien asennus, huolto ja korjaus rakennuksissa (ja rakennusten yhteydessä olevissa pysäköintitiloissa)	CCM 7.4	0,5	0,1 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K		M
Rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.5	2,9	0,4 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,5 %	M
Uusiutuviin energialähteisiin liittyvien teknologioiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.6	2,3	0,3 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,6 %	M
Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät asiantuntijapalvelut	CCM 9.3	6,4	0,8 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,4 %	M
Yhdyskuntajätevesien käsittely	WTR 2.2	0,9	0,1 %	E/S	E/S	K		E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K		
Vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	PPC 2.1	16,7	2,1 %	E/S	E/S	E/S	K	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K		
Vaarattoman ja vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	CE 2.3	50,7	6,3 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K		
Vaarallisen jätteen käsittely	CE 2.4	3,6	0,5 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K		
Tavanomaisen jätteen lajittelu ja materiaalin talteenotto	CE 2.7	20,6	2,6 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K		
Ympäristön kannalta kestävistä (luokitusjärjestelmän mukaisista) toiminnoista saatu liikevaihto (A.1)		134,7	16,8 %	5,3 %	0,0 %	0,1 %	2,1 %	9,3 %	0,0 %	K	K	K	K	K	K	K	12,9 %	
Josta mahdollistavat toiminnot		26,6	3,3 %	3,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	K	K	K	K	K	K	K	2,7 %	M
Josta siirtymätoiminnot		0	%	%						K	K	K	K	K	K	K	0 %	

A.2 Luokitusjärjestelmäkelpoiset muttei ympäristön kannalta kestävät (muut kuin luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot

				KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL									
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	0,9	0,1 %	KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %	
Energiatehokkuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.3	2,9	0,4 %	KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %	
Vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	PPC 2.1	2,5	0,3 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	KEL	E/KEL	E/KEL								0,0 %	
Vaarallisen jätteen käsittely	CE 2.4	0,01	0,5 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	KEL	E/KEL								0,0 %	
Jäteveden keräys- ja käsittelyjärjestelmien uudistaminen	CCM 5.4	0,00	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,1 %	
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	0,00	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,2 %	
Rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.5	0,00	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %	
Luokitusjärjestelmäkelpoisista muttei ympäristön kannalta kestävistä (muista kuin luokitusjärjestelmän mukaisista) toiminnoista saatu liikevaihto (A.2)		6,4	1,2 %¹	0,5 %	0,0 %	0,0 %	0,3 %	0,5 %	0,0 %								1,5 %	
A. Luokitusjärjestelmäkelpoisista toiminnoista saatu liikevaihto (A.1+A.2)		141,0	18,0 %	5,7 %	0,0 %	0,1 %	2,4 %¹	9,8 %	0,0 %								14,4 %¹	

 CCM = Ilmastonmuutoksen hillintä, WTR = Vesivarat ja merten luonnonvarat, CE = Kiertotalous, PPC = Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, E/S = Ei sovelleta, KEL = Kelpoinen, E/KEL = Ei-kelpoinen, ¹Yksittäisten lukujen summa ei täsmää loppusummaan pyöristyksen vuoksi.

B. EI-LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT

	Liikevaihto	Osuus liikevaihdosta
Ei-luokitusjärjestelmäkelpoisista toiminnoista saatu liikevaihto	661,1	82,0 %
YHTEENSÄ	802,1	100 %

Luokitusjärjestelmän mukaisiin taloudellisiin toimintoihin liittyvien tuotteiden ja palvelujen osuus pääomamenoista

Tilikausi N	2023			Merkittävän edistämisen kriteerit						"Ei merkittävää haittaa" -kriteerit (DNSH: Does Not Significantly Harm)						Vähimmäis-tason suoja- toimet	Luokitus- järjestelmän mukaisten (A1) tai luokitus- järjestelmä- kelpoisten (A.2.) osuus liikevaihdosta, vuosi 2022	Luokka mahdollis- tava toiminta M	Luokka siirtymä- toiminta T
	Koodi	Liikevaihto (MEUR)	Osuus liikevaiht- dosta (%)	Ilmastonmuu- toksen hillintä K; E; E/S	Ilmastonmuu- tokseen sopeutuminen K; E; E/S	Ympäristön Vesi pilaantuminen K; E; E/S	Kiertotalous K; E; E/S	Biologinen monimuotoisuus K; E; E/S	Ilmaston- muutoksen hillintä K; E	Ilmastonmuu- tokseen sopeutuminen K; E	Vesi K; E	Ympäristön pilaantumi- nen K; E	Kiertotalous K; E;	Biologinen monimuotoisuus K; E					
Taloudelliset toiminnot																			
A. LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT																			
A.1 Ympäristön kannalta kestävät (luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot																			
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	0,8	1,3 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	6,0 %		
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	1,7	2,8 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	3,6 %		
Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät asiantuntijapalvelut	CCM 9.3	0,03	0,1 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,1 %	M	
Vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	PPC 2.1	2,8	4,6 %	E/S	E/S	E/S	K	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Vaarattoman ja vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	CE 2.3	3,8	6,2 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Vaarallisen jätteen käsittely	CE 2.4	0,4	0,6 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Tavanomaisen jätteen lajittelu ja materiaalin talteenotto	CE 2.7	1,5	2,5 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Ympäristön kannalta kestävien (luokitusjärjestelmän mukais- ten) toimintojen pääomamenot (A.1)		11,0	18,0 %	4,1 %	0,0 %	0,0 %	4,6 %	9,2 %	0,0 %	K	K	K	K	K	K	K	9,7 %		
Joista mahdollistavat toiminnot		0,03	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	K	K	K	K	K	K	K	0,1 %	M	
Joista siirtymätoiminnot		0	0,0 %	0,0 %													0,0 %		
A.2 Luokitusjärjestelmäkelpoiset muttei ympäristön kannalta kestävät (muut kuin luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot																			
				KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL										
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								2,1 %		
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,2 %		
Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät asiantuntijapalvelut	CCM 9.3	0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,3 %		
Luokitusjärjestelmäkelpoisten muttei ympäristön kannalta kestävien (muiden kuin luokitusjärjestelmän mukaisien) toi- mintojen pääomamenot (A.2)		0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %								2,6 %		
A. Luokitusjärjestelmäkelpoisten toimintojen pääomamenot (A.1+A.2)		11,0	18,0 %¹	4,1 %	0,0 %	0,0 %	4,6 %	9,2 %	0,0 %								12,3 %		

CCM = Ilmastonmuutoksen hillintä, WTR = Vesivarat ja merten luonnonvarat, CE = Kiertotalous, PPC = Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, E/S = Ei sovelleta, KEL = Kelpoinen, E/KEL = Ei-kelpoinen, ¹Yksittäisten lukujen summa ei täsmää loppusummaan pyöristyksen vuoksi.

B. EI-LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT	Pääomamenot	Osuus pääomamenoista
Ei-luokitusjärjestelmäkelpoisten toimintojen pääomamenot	50,1	82,0 %
YHTEENSÄ	61,1	100 %

Luokitusjärjestelmän mukaisiin taloudellisiin toimintoihin liittyviin tuotteisiin ja palveluihin liittyvä osuus toimintamenoista

Tiikausi N	2023			Merkittävän edistämisen kriteerit						"Ei merkittävää haittaa" -kriteerit (DNSH: Does Not Significantly Harm)						Vähimmäis-tason suojatoimet K; E	Luokitusjärjestelmän mukaisten (A1) tai luokitusjärjestelmäkelpoisten (A.2.) osuus liikevaihdosta, vuosi 2022	Luokka mahdollis-tava toiminta M	Luokka siirtymä-toiminta T
	Koodi	Liikevaihto (MEUR)	Osuus liikevaihdosta (%)	Ilmastonmuutoksen hillintä K; E; E/S	Ilmastonmuutokseen sopeutuminen K; E; E/S	Ympäristön pilaantuminen Vesi K; E; E/S	Kiertotalous K; E; E/S	Biologinen monimuotoisuus K; E; E/S	Ilmastonmuutoksen hillintä K; E	Ilmastonmuutokseen sopeutuminen K; E	Ympäristön pilaantumisen Vesi K; E	Kiertotalous K; E	Biologinen monimuotoisuus K; E						
Taloudelliset toiminnot																			
A. LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT																			
A.1 Ympäristön kannalta kestävä (luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot																			
Sähkölämpöpumppujen asennus ja käyttö	CCM 4.16	0,3	0,0 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,1 %		
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	7,6	1,0 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	5,9 %		
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	1,9	0,2 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	4,2 %		
Energiätehoisuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.3	14,1	1,8 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	1,2 %	M	
Sähköajoneuvojen latausasemien asennus, huolto ja korjaus rakennuksissa (ja rakennusten yhteydessä olevissa pysäköintitiloissa)	CCM 7.4	0,5	0,1 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,0 %	M	
Rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.5	1,9	0,2 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,5 %	M	
Uusiutuviin energialähteisiin liittyvien teknologioiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.6	1,7	0,2 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,6 %	M	
Rakennusten energiatehokkuuteen liittyvät asiantuntijapalvelut	CCM 9.3	4,8	0,6 %	K	E/S	E/S	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K	0,4 %	M	
Yhdyskuntajätevesien käsittely	WTR 2.2	0,5	0,1 %	E/S	E/S	K	E/S	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	PPC 2.1	10,6	1,4 %	E/S	E/S	E/S	K	E/S	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Vaarattoman ja vaarallisen jätteen keräys ja kuljetus	CE 2.3	33,5	4,3 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Vaarallisen jätteen käsittely	CE 2.4	2,0	0,3 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Tavanomaisen jätteen lajittelu ja materiaalin talteenotto	CE 2.7	13,6	1,8 %	E/S	E/S	E/S	E/S	K	E/S	K	K	K	K	K	K	K			
Ympäristön kannalta kestävien (luokitusjärjestelmän mukaisen) toimintojen toimintamenot (A.1)		93,0	12,1 %	4,3 %	0,0 %	0,1 %	1,4 %	6,4 %	0,0 %	K	K	K	K	K	K	K	12,9 %		
Joista mahdollistavat toiminnot		23,0	3,0 %	3,0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	K	K	K	K	K	K	K	2,7 %	M	
Joista siirtymätoiminnot		0	0,0 %	0,0 %													0,0 %		
A.2 Luokitusjärjestelmäkelpoiset muttei ympäristön kannalta kestävä (muut kuin luokitusjärjestelmän mukaiset) toiminnot																			
				KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL	KEL; E/KEL										
Jäteveden keräys- ja käsittelyjärjestelmien uudistaminen	CCM 5.4	0,0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,1 %		
Vaarattoman jätteen keräys ja kuljetus syntypaikalla lajitelluissa jakeissa	CCM 5.5	0,0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,2 %		
Materiaalin talteenotto tavanomaisesta jätteestä	CCM 5.9	0,0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %		
Energiätehoisuuslaitteiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.3	0,0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %		
Rakennusten energiatehokkuuden mittaamisessa, säätelyssä ja valvonnassa käytettävien välineiden asennus, huolto ja korjaus	CCM 7.5	0,0	0,0 %	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL	E/KEL								0,4 %		
Luokitusjärjestelmäkelpoisten mutta ei ympäristön kannalta kestävien (muiden kuin luokitusjärjestelmän mukaisen) toimintojen toimintamenot (A.2)		0,0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %								1,5 %		
A. Luokitusjärjestelmäkelpoisten toimintojen toimintamenot (A.1+A.2)		93,0	12,1 %¹	4,3 %	0,0 %	0,1 %	1,4 %	6,4 %	0,0 %								4,2 %		

 CCM = Ilmastonmuutoksen hillintä, WTR = Vesivarat ja merten luonnonvarat, CE = Kiertotalous, PPC = Ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, E/S = Ei sovelleta, KEL = Kelpoinen, E/KEL = Ei-kelpoinen, ¹Yksittäisten lukujen summa ei täsmää loppusummaan pyöristyksen vuoksi.

B. EI-LUOKITUSJÄRJESTELMÄKELPOISET TOIMINNAT	Toimintameno	Osuus toimintamenoista
Ei-luokitusjärjestelmäkelpoisten toimintojen toimintamenot	676,9	87,9 %
YHTEENSÄ	769,9	100 %

Konsernin tunnusluvut

Konsernin tunnusluvut	25
Tunnuslukujen laskentaperusteet	27

Konsernin tunnusluvut

Osakekohtaiset tunnusluvut

	2023	2022	2021	2020	2019
Osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83	0,90	0,50	0,90
Laimennettu osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83	0,90	0,50	0,90
Oma pääoma/osake, EUR	6,09	5,78	5,52	5,05	5,33
Osinko/osake, EUR	0,49 ¹	0,47	0,46	0,40	0,92
Osinko/tulos, %	62,1 ¹	56,9	51,0	79,7	101,7
Efektiiivinen osinkotuotto, %	5,0 ¹	4,4	3,4	2,7	5,8
Hinta/voittosuhte (P/E)	12,4	12,9	14,9	30,0	17,4
Liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen/osake, EUR	1,33	1,08	0,05	1,15	1,81
Tilikauden					
alin kaupantekokurssi, EUR	9,00	9,72	12,82	10,06	12,92
ylin kaupantekokurssi, EUR	11,84	13,62	16,10	16,76	16,40
keskikurssi, EUR	10,11	11,16	14,31	13,55	14,41
viimeinen kaupantekokurssi, EUR	9,80	10,64	13,44	15,06	15,74
Osakekannan markkina-arvo 31.12., MEUR	373,9	405,9	512,2	573,9	610,7
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä, 1 000 kpl					
keskimäärin vuoden aikana	38 127	38 116	38 111	38 103	38 354
vuoden lopussa	38 154	38 146	38 112	38 105	38 094
keskimäärin vuoden aikana laimennettu	38 232	38 128	38 127	38 118	38 368
Vaihdettujen osakkeiden lukumäärä, 1 000 kpl	5 649	9 397	9 615	12 266	8 172
% keskimääräisestä osakemäärästä	14,8	24,7	25,2	32,2	21,3
Osakkeiden vaihto, MEUR	57,1	104,9	137,6	166,1	122,3

¹ 2023 Hallituksen ehdotus

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

	2023	2022	2021	2020	2019
Liikevaihto, MEUR	802,1	844,1	812,5	751,9	784,3
Liikevoitto, MEUR	38,4	42,9	42,2	28,2	45,0
% liikevaihdosta	4,8	5,1	5,2	3,8	5,7
Oikaistu liikevoitto, MEUR	39,0	40,9	42,4	39,7	40,5
% liikevaihdosta	4,9	4,8	5,2	5,3	5,2
EBITDA, MEUR	95,8	98,3	95,1	85,2	99,4
% liikevaihdosta	11,9	11,6	11,7	11,3	12,7
Tulos ennen veroja, MEUR	35,7	37,8	39,0	23,3	42,0
% liikevaihdosta	4,5	4,5	4,8	3,1	5,4
Tilikauden tulos, MEUR	30,1	31,5	34,4	19,0	34,7
% liikevaihdosta	3,8	3,7	4,2	2,5	4,4
Liiketoiminnan rahavirta, MEUR	93,6	71,8	65,6	83,0	94,5
Taseen loppusumma, MEUR	649,9	660,5	632,3	596,6	583,6
Oman pääoman tuotto, % (ROE)	13,3	14,6	17,1	9,6	16,8
Sijoitettu pääoma, MEUR	425,9	437,2	406,0	379,2	380,5
Sijoitetun pääoman tuotto, % (ROCE)	10,3	10,4	10,8	7,5	12,4
Omavaraisuusaste, %	36,8	34,3	34,2	33,0	35,6
Nettovelkaantumisaste, %	69,3	75,9	79,4	70,9	66,8
Korolliset nettovelat, MEUR	160,9	167,3	167,1	136,5	135,6
Bruttoinvestoinnit, MEUR	61,1	58,2	72,3	48,2	46,1
% liikevaihdosta	7,6	6,9	8,9	6,4	5,9
Henkilöstö kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin ¹	6 743	6 820	7 319	7 197	7 308
Henkilöstö kokopäiväiset ja osa-aikaiset yhteensä	8 159	8 371	8 171	8 139	8 207

¹ Keskimääräisen henkilöstömäärän laskentaa on tarkennettu vuonna 2023. Vuoden 2022 luku on päivitetty vastaavasti.

Vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäytys

Yhtiö julkaisee IFRS-tunnuslukujen ohella tiettyjä yleisesti käytettyjä muita tunnuslukuja, jotka ovat pääosin johdettavissa tuloslaskelmasta ja taseesta. Näiden tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty kappaleessa Tunnuslukujen laskenta-perusteet. Yhtiön näkemyksen mukaan tunnusluvut selventävät tuloslaskelman ja taseen antamaa kuvaa toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja vertailukelpoisuudesta.

Oikaistun liikevoiton täsmäytys liikevoittoon

1.1. – 31.12. MEUR	2023	2022
Liikevoitto	38,4	42,9
Vertailtavuuteen vaikuttavat erät:		
- liiketoiminnan lopettamisesta aiheutuneet kulut	-	-0,2
- liiketoimintojen uudelleenjärjestelyistä aiheutuneet kulut	0,3	-
- liiketoimintojen myynnistä aiheutuneet voitot tai tappiot ¹	-	-4,3
- liiketoimintojen ostoista aiheutuneet kulut	0,3	2,5
Oikaistu liikevoitto	39,0	40,9

¹ Lassila & Tikanoja ja Neova yhdistivät puuenergialiiketoimintansa vuonna 2022 Laania -nimiseen yhteisyritykseen. Transaktio viimeisteltiin vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä, jolloin L&T kirjasi 4,3 miljoonan euron myyntivoiton transaktiosta.

Bruttoinvestointien täsmäytys

1.1. – 31.12. MEUR	2023	2022
Hankittujen liiketoimintojen aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	-	22,9
- käyttöoikeusomaisuuserien lisäykset pl. raskas vuokrakalusto hankituista liiketoiminnoista	-	-1,4
Muut lisäykset aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	81,1	55,2
- käyttöoikeusomaisuuserien lisäykset pl. raskas vuokrakalusto	-18,1	-15,8
- muut oikaisut	-2,0	-2,7
Bruttoinvestoinnit	61,1	58,2

Sijoitetun pääoman tuotto-% segmenteittäin¹

1.1. – 31.12. MEUR	2023	2022
Ympäristöpalvelut		
Sijoitettu pääoma (MEUR), tilikauden alun ja lopun keskiarvo	203,1	211,3
Liikevoitto	27,1	30,3
+ rahoitustuotot	0,3	0,1
Sijoitetun pääoman tuotto (MEUR)	27,4	30,4
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	13,5	14,4
Teollisuuspalvelut		
Sijoitettu pääoma (MEUR), tilikauden alun ja lopun keskiarvo	93,7	81,7
Liikevoitto	13,8	12,7
+ rahoitustuotot	0,0	0,0
Sijoitetun pääoman tuotto (MEUR)	13,8	12,8
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	14,7	15,6
Kiinteistöpalvelut Suomi		
Sijoitettu pääoma (MEUR), tilikauden alun ja lopun keskiarvo	25,0	28,4
Liikevoitto	4,4	-0,5
+ rahoitustuotot	0,4	0,3
Sijoitetun pääoman tuotto (MEUR)	4,8	-0,2
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	19,4	-0,8
Kiinteistöpalvelut Ruotsi		
Sijoitettu pääoma (MEUR), tilikauden alun ja lopun keskiarvo	61,0	64,6
Liikevoitto	-3,7	0,4
+ rahoitustuotot	0,1	0,1
Sijoitetun pääoman tuotto (MEUR)	-3,6	0,5
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	-5,9	0,8

¹ Pääomien allokoointia segmenteille on tarkennettu vuoden 2023 alusta. Vertailutiedot on päivitetty vastaavasti.

Tunnuslukujen laskentaperusteet

Osakekohtaiset tunnusluvut

Osakekohtainen tulos	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}$
Laimennettu osakekohtainen tulos	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden laimennettu lukumäärä keskimäärin}}$
Oma pääoma / osake	=	$\frac{\text{Emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva oma pääoma}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Osakekohtainen osinko ¹	=	$\frac{\text{Tilikauden osingonjako}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä}}$
Osinko/tulos, % ¹	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakekohtainen tulos}} \times 100$
Efektiivinen osinkotuotto, % ¹	=	$\frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Tilikauden päätöskurssi}} \times 100$
Hinta/voittosuhte (P/E)	=	$\frac{\text{Tilikauden päätöskurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$
Liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen / osake	=	$\frac{\text{Liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen}}{\text{Osakkeiden laimentamaton lukumäärä keskimäärin}}$
Osakekannan markkina-arvo	=	Osakkeiden laimentamaton lukumäärä tilinpäätöspäivänä ilman yhtiön hallussa olevia omia osakkeita x tilikauden päätöskurssi

¹ Laskentakaavoja sovelletaan myös pääomanpalautuksen tunnuslukuihin.

Taloudellista kehitystä kuvaavat tunnusluvut

Oikaistu liikevoitto	=	Liikevoitto +/- vertailtavuuteen vaikuttavat erät
Vertailtavuuteen vaikuttavat erät	=	Olennaiset liiketoimintojen uudelleenjärjestelyistä tai ostoista aiheutuneet kulut, liiketoimintojen myynneistä syntyneet myyntivoitot tai -tappiot ja liiketoimintojen lopettamisista aiheutuneet kulut
EBITDA	=	Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset
Oman pääoman tuotto, % (ROE)	=	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Sijoitettu pääoma	=	Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Liikevoitto + rahoitustuotot + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta}}{\text{Oma pääoma + korolliset rahoitusvelat (tilikauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Taseen loppusumma - saadut ennakot}} \times 100$
Nettovelkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Korolliset nettovelat	=	Korollinen vieras pääoma - rahavarat
Bruttoinvestoinnit	=	Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin ilman käyttöoikeusomaisuuseriä ja muita oikaisuja ml. raskaan vuokratilustalon hankinnat ja yrityskaupat
Orgaaninen kasvu, %	=	$\frac{\text{Tilikauden liikevaihto - edellisen 12 kuukauden aikana hankittujen liiketoimintojen liikevaihto - vertailukauden liikevaihto + edellisen 12 kuukauden aikana myytyjen ja lopetettujen liiketoimintojen liikevaihto}}{\text{Vertailukauden liikevaihto - edellisen 12 kuukauden aikana myytyjen ja lopetettujen liiketoimintojen liikevaihto}} \times 100$

Tilinpäätös

Konsernin tuloslaskelma.....	29
Konsernin laaja tuloslaskelma.....	29
Konsernitase.....	30
Konsernin rahavirtalaskelma.....	31
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista.....	32
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	33
Emoyhtiön tilinpäätös.....	67
Hallituksen voitonjakoehdotus ja tilinpäätösmerkintä.....	75

1 Taloudellinen tulos

1.1 Segmentti-informaatio.....	35
1.2 Myyntituotot asiakassopimuksista.....	36
1.3 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut.....	38
1.4 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.....	38
1.5 Osakeperusteiset maksut.....	39
1.6 Vuokrasopimukseen liittyvät kulut.....	40
1.7 Poistot ja arvonalentumiset.....	40
1.8 Rahoitustuotot ja -kulut.....	41
1.9 Tuloverot.....	41

2 Operatiiviset varat ja velat

2.1 Myyntisaamiset ja muut saamiset.....	44
2.2 Vaihto-omaisuus.....	44
2.3 Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat.....	45
2.4 Muut pitkäaikaiset velat.....	45
2.5 Varaukset.....	45
2.6 Eläkevelvoitteet.....	46

3 Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä muut pitkäaikaiset varat

3.1 Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet.....	49
3.2 Liikearvon arvonalentumistestaukset.....	50
3.3 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet.....	51
3.4 Käyttöoikeusomaisuuserät ja vuokrasopimusvelat.....	52
3.5 Muut pitkäaikaiset varat.....	53

4 Rahoitusriskit ja pääomarakenne

4.1 Rahoitusvarat ja -velat.....	55
4.2 Rahoitusriskien hallinta.....	57
4.3 Oma pääoma.....	60
4.4 Osakekohtainen tulos ja osinko.....	61
4.5 Vastuusitoumukset ja ehdolliset velat.....	61

5 Konsolidointi ja muut liitetiedot

5.1 Yhdistelyperiaatteet.....	63
5.2 Konserniyhtykset.....	63
5.3 Hankitut ja myydyt liiketoiminnot sekä myytävänä olevat omaisuuserät ja -velat.....	64
5.4 Lähipiiritapahtumat.....	65
5.5 Tilintarkastuskustannukset.....	66
5.6 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat.....	66

Konsernin tuloslaskelma

1.1. – 31.12. MEUR	2023	2022	Liite
Liikevaihto	802,1	844,1	1.2
Liiketoiminnan muut tuotot	6,2	8,7	1.4
Materiaalit ja palvelut	-246,5	-286,7	
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	-352,8	-353,1	1.3
Liiketoiminnan muut kulut	-113,1	-114,7	1.4
Poistot ja arvonalentumiset	-57,4	-55,4	1.7
Liikevoitto	38,4	42,9	
Rahoitustuotot	2,5	0,4	
Rahoituskulut	-8,7	-6,0	
Kurssierot (netto)	-0,0	-0,2	
Rahoitustuotot ja -kulut	-6,3	-5,8	1.8
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	3,6	0,7	
Tulos ennen veroja	35,7	37,8	
Tuloverot	-5,7	-6,3	1.9
Tilikauden tulos	30,1	31,5	
Tilikauden tuloksen jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille	30,1	31,5	
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta tuloksesta laskettu osakekohtainen tulos:			
Osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83	4.4
Laimennettu osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83	4.4

Konsernin laaja tuloslaskelma

1.1. – 31.12. MEUR	2023	2022	Liite
Tilikauden tulos	30,1	31,5	
Muut laajan tuloksen erät, veroilla vähennettynä			
Erät, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteiseksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-0,0	0,2	2.6
Erät, joita ei siirretä myöhemmin tulosvaikutteiseksi, yhteensä	-0,0	0,2	
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi			
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos	0,1	1,3	4.2
Tulosvaikutteiseksi siirretyt koronvaihtosopimuksen käyvän arvon muutokset	-1,0	-	4.2
Muuntoerot	0,1	-5,7	
Tulosvaikutteiseksi siirretyt muuntoerot	-	0,1	
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteiseksi, yhteensä	-0,9	-4,3	
Muut laajan tuloksen erät, yhteensä	-0,9	-4,1	
Tilikauden laaja tulos, verojen jälkeen	29,2	27,4	
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyhtiön omistajille	29,2	27,4	

Lisätietoja konsernin laajan tuloslaskelman veroista on esitetty liitetiedossa 1.9 Tuloverot.

Konsernitase

31.12. MEUR	2023	2022	Liite
VARAT			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet			3.1
Liikearvo	180,8	180,7	
Muut aineettomat hyödykkeet	38,2	36,5	
	219,0	217,2	
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	166,0	155,3	3.3
Käyttöoikeusomaisuuserät	76,0	71,2	3.4
	242,0	226,6	
Muut pitkäaikaiset varat			
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	17,6	14,0	3.5
Muut osakkeet ja osuudet	0,2	0,2	3.5
Laskennalliset verosaamiset	3,1	1,9	1.9
Muut pitkäaikaiset saamiset	1,5	1,9	3.5
	22,5	17,9	
Pitkäaikaiset varat yhteensä	483,5	461,7	
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	7,8	7,8	2.2
Myyntisaamiset	85,9	91,0	2.1, 4.1
Sopimukseen perustuvat omaisuuserät	30,8	30,8	1.2, 2.1, 4.1
Tuloverosaamiset	1,2	8,7	2.1
Muut saamiset	7,9	11,0	2.1, 4.1
Rahavarat	32,9	49,5	4.1
Lyhytaikaiset varat yhteensä	166,5	198,8	
VARAT YHTEENSÄ	649,9	660,5	

31.12. MEUR	2023	2022	Liite
OMA PÄÄOMA JA VELAT			
Oma pääoma			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			4.3
Osakepääoma	19,4	19,4	
Muut rahastot	-11,5	-10,6	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0,6	0,6	
Kertyneet voittovarot	223,6	211,0	
Oma pääoma yhteensä	232,2	220,4	
Velat			
Pitkäaikaiset velat			
Laskennalliset verovelat	28,5	28,1	1.9
Eläkevelvoitteet	1,2	1,2	2.6
Varaukset	7,2	7,4	2.5
Rahoitusvelat	171,7	177,5	4.1
Muut velat	13,2	13,3	2.4
	221,7	227,5	
Lyhytaikaiset velat			
Rahoitusvelat	22,1	39,3	4.1
Ostovelat ja muut velat	172,8	170,5	2.3, 4.1
Tuloverovelat	0,3	1,0	2.3
Varaukset	0,9	1,7	2.5
	196,1	212,6	
Velat yhteensä	417,7	440,1	
OMA PÄÄOMA JA VELAT YHTEENSÄ	649,9	660,5	

Konsernin rahavirtalaskelma

1.1. –31.12. MEUR	2023	2022	Liite
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden tulos	30,1	31,5	
Oikaisut			
Verot	5,7	6,3	1.9
Poistot ja arvonalentumiset	57,4	55,4	1.7
Rahoitustuotot ja -kulut	6,3	5,8	1.8
Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot	-1,6	-1,2	
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-3,6	-0,7	3.5
Voitto tytäryhtiön nettovarojen myynnistä yhteisyritykseen	-	-4,3	5.3
Venäjän toimintojen alasajon vaikutus	-	-0,2	
Muut	-0,5	-0,7	
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	93,6	91,9	
Käyttöpääoman muutos			
Myyntisaamisten ja muiden saamisten muutos	7,2	-7,0	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,0	-0,8	
Ostovelkojen ja muiden velkojen muutos	-2,1	1,7	
Käyttöpääoman muutos	5,1	-6,2	
Maksetut korot ja muut rahoituskulut	-8,2	-4,8	
Saadut korot ja muut rahoitustuotot	2,5	0,4	
Maksetut verot	0,5	-9,6	
Liiketoiminnan nettorahavirta	93,6	71,8	

1.1. –31.12. MEUR	2023	2022	Liite
Investointien rahavirta			
Hankitut tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä hankintahetken rahavaroilla	-	-13,2	5.3
Myydyt tytäryritykset ja liiketoiminnat vähennettynä myyntihetken rahavaroilla	-	-2,0	5.3
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin käyttöomaisuushyödykkeisiin	-44,9	-33,8	
Aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden myynnit	2,2	2,0	
Yhteisyritysten lainasaamisten takaisinmaksu	-	16,4	
Muiden pitkäaikaisten sijoitusten muutos	-	0,0	
Investointien nettorahavirta	-42,7	-30,6	
Liiketoiminnan nettorahavirta investointien jälkeen	50,9	41,1	
Rahoituksen rahavirta			
Lyhytaikaisten lainojen nostot	10,0	35,0	4.1
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-10,0	-35,0	4.1
Pitkäaikaisten lainojen nostot	40,0	75,0	4.1
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-68,4	-58,1	4.1
Vuokrasopimusvelkojen lyhennykset	-21,2	-19,4	
Maksetut osingot	-17,9	-17,5	
Rahoituksen nettorahavirta	-67,5	-20,1	
Rahavarojen nettomuutos	-16,6	21,0	
Rahavarat tilikauden alussa	49,5	28,6	
Valuuttakurssien muutosten vaikutus	0,0	-0,1	
Rahavarat taseessa tilikauden lopussa	32,9	49,5	4.1

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

MEUR	Osakepääoma	Muuntoerot ¹	Suojausrahasto ¹	Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Oma pääoma yhteensä	Liite
Oma pääoma 1.1.2022	19,4	-5,9	-0,4	0,6	196,7	210,4	
Laaja tulos							
Tilikauden tulos					31,5	31,5	
Muut laajan tuloksen erät		-5,6	1,3		0,2	-4,1	
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	-5,6	1,3	-	31,7	27,4	
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osakeperusteiset etuudet					0,2	0,2	1.5
Maksetut osingot					-17,5	-17,5	
Palautuneet osingot					0,0	0,0	
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	-	-	-	-	-17,3	-17,3	
Oma pääoma 31.12.2022	19,4	-11,5	0,9	0,6	211,0	220,4	
Laaja tulos							
Tilikauden tulos					30,1	30,1	
Muut laajan tuloksen erät		0,1	-0,9		-0,0	-0,9	
Tilikauden laaja tulos yhteensä	-	0,1	-0,9	-	30,1	29,2	
Liiketoimet omistajien kanssa							
Osakeperusteiset etuudet					0,5	0,5	1.5
Maksetut osingot					-17,9	-17,9	
Palautuneet osingot					0,0	0,0	
Liiketoimet omistajien kanssa yhteensä	-	-	-	-	-17,4	-17,4	
Oma pääoma 31.12.2023	19,4	-11,5	-	0,6	223,6	232,2	

¹ Sisältyy konsernitaseen oman pääoman riviin Muut rahastot.

Lisätietoja omasta pääomasta on esitetty liitetiedossa 4.3 Oma pääoma, ja omaan pääomaan kirjatuihin veroista liitetiedossa 1.9 Tuloverot.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernin perustiedot

Lassila & Tikanoja -konserni on erikoistunut ympäristönhuoltoon sekä kiinteistöjen ja laitosten ylläpitoon. Konsernilla on toimintaa Suomessa ja Ruotsissa.

Konsernin emoyritys on Lassila & Tikanoja Oyj, jonka y-tunnus on 1680140-0. Lassila & Tikanoja Oyj on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki, Suomi. Yhtiön rekisteröity osoite on Valimotie 27, 00380 Helsinki, Suomi.

Lassila & Tikanoja Oyj:n osake noteerataan Nasdaq Helsinki Oy:ssä.

Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa internetosoitteesta www.lt.fi tai konsernin emoyrityksen pääkonttorista osoitteesta Valimotie 27, 00380 Helsinki, Suomi.

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 20. päivänä helmikuuta 2024 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi.

Tilinpäätöksen laatimisperusta

Konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionissa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS-tilinpäätösstandardit) mukaisesti. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä standardeja ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisöläinsäädännön vaatimusten mukaiset.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina ellei toisin mainita.

Sovelletut uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

Vuonna 2023 käyttöön otetut uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

Konserni on ottanut käyttöön IASB:n julkistamat uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat, joita on sovellettava 1.1.2023 alkaen. Näillä standardeilla ei ole ollut vaikutusta kuluneeseen tilikauteen eikä niillä odoteta olevan olennaista vaikutusta tuleviin tilikausiin eikä odotettavissa oleviin liiketapahtumiin.

Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja uudistetut standardit ja tulkinnat

Konserni ottaa uudet standardit ja tulkinnat käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta.

IASB julkaisi 31.10.2022 muutokset ”Pitkäaikaiset velat, jotka sisältävät kovenantteja” IAS 1:een ”Tilinpäätöksen esittäminen”. Vuoden 2022 muutokset tulevat voimaan 1.1.2024 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla ja ne korvaavat aikaisemmat muutokset. Muutosten aikaisempi soveltaminen on sallittua. Muutokset selventävät, että lainajärjestelyjen kovenantit, joiden noudattamista vaaditaan ja arvioidaan vasta raportointipäivän jälkeen, eivät vaikuta velan luokitteluun raportointipäivänä lyhyt- tai pitkäaikaiseksi. Kuitenkin ne kovenantit, jotka yhteisön on täytettävä tilinpäätöspäivänä tai sitä ennen, tulee huomioida velan luokittelussa lyhyt- tai pitkäaikaisiksi, vaikka kovenantin täyttymistä arvioitaisiin vasta raportointipäivän jälkeen. Konserni alkaa soveltaa muutoksia niiden voimaantulosta eli 1.1.2024 alkavalla tilikaudella.

Yhtiö ei odota muutosten vaikuttavan velkojen luokitteluun lyhyt tai pitkäaikaisiksi veloiksi verrattuna voimassa olevaan ohjeistukseen. Uudet muutokset lisäävät kuitenkin liitetiedoissa kovenanteista annettavien tietojen määrää.

Millään muulla tiedossa olevalla myöhemmin käyttöön otettavalla uudella standardilla tai standardin muutoksella ei katsota olevan olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen raportointiin.

Johdon harkintaa edellyttävät arviot

Konsernin johto joutuu IFRS-tilinpäätöstä laatiessaan tekemään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa tehdyistä arvioista ja oletuksista. Johto joutuu lisäksi käyttämään harkintaa tehdessään päätöksiä tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden valinnasta ja niiden soveltamisesta.

Harkintaan perustuvat ratkaisut koskevat erityisesti niitä tapauksia, joissa voimassaolevassa IFRS-normistossa on vaihtoehtoisia kirjaamis-, arvostamis- tai esittämistapoja.

Tilinpäätöksen laatiminen edellyttää yhtiön johdolta sellaisten arvioiden ja oletusten käyttämistä, jotka vaikuttavat taseen laadintahetken varojen ja velkojen sekä tilikauden tuottojen ja kulujen määriin. Arviot ja oletukset pohjautuvat johdon parhaaseen näkemykseen tilinpäätöshetkellä ja niiden taustalla on aiemmat kokemukset sekä tulevaisuutta koskevat, tilinpäätöshetkellä todennäköisimpinä pidetyt oletukset. Merkittävin osa-alue, joissa johto on käyttänyt edellä kuvattua harkintaa, liittyy hankittujen liiketoimintojen yhteydessä kirjattujen omaisuuserien ja velkojen arvostamiseen.

Keskeiset tulevaisuutta koskevat oletukset ja sellaiset raportointikauden päättymispäivän arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät, jotka aiheuttavat merkittävimmät riskit konsernin varojen ja velkojen kirjanpitoarvojen muuttumisesta olennaisesti seuraavan tilikauden aikana on esitetty seuraavien liitetietojen yhteydessä:

1.2 Myyntituotot asiakassopimuksista

1.9 Tuloverot

2.4 Muut pitkäaikaiset velat

2.5 Varaukset

3.2 Liikearvon arvonalentumistestaukset

3.4 Käyttöoikeusomaisuuserät ja vuokrasopimusvelat

5.3 Hankitut ja myydyt liiketoiminnot sekä myytävänä olevat omaisuuserät ja -velat

1 Taloudellinen tulos

1.1 Segmentti-informaatio	35
1.2 Myyntituotot asiakassopimuksista	36
1.3 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut....	38
1.4 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut.....	38
1.5 Osakeperusteiset maksut	39
1.6 Vuokrasopimukseen liittyvät kulut.....	40
1.7 Poistot ja arvonalentumiset	40
1.8 Rahoitustuotot ja -kulut	41
1.9 Tuloverot	41

1.1 Segmentti-informaatio

Laatimisperiaate

Segmentti-informaatio raportoidaan ylimmälle operatiiviselle päätöksentekijälle sisäisen raportoinnin kanssa yhdenmukaisella tavalla ja ylimpänä operatiivisena päätöksentekijänä toimii Lassila & Tikanoja Oyj:n toimitusjohtaja.

Segmentin varat ovat sellaisia liiketoiminnan eriä, joita segmentti käyttää liiketoiminnassaan, ja jotka ovat järkevällä perusteella kohdistettavissa segmentille. Koko konsernille yhteiset erät kuten konserni johdon kulut sekä kulut, jotka aiheutuvat pörssiyrityksenä toimimisesta, ja näitä tuottoja ja kuluja vastaavat varat ja velat sisältyvät Konsernihallinto- ja muut -erään. Lisäksi tähän erään sisältyvät vuokrasopimusvelat ja eliminoinnit.

Konsernin toimintasegmentit

Konsernilla on neljä raportoitavaa segmenttiä, jotka ovat konsernin toimialayksiköt – Ympäristöpalvelut, Teollisuuspalvelut, Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi.

Ympäristöpalvelut -toimialan toiminta käsittää jätehuolto- ja kierrätysliiketoiminnan, jätteenkeräysastioiden myynnin ja huoltoliiketoiminnan sekä uudet kiertotalousratkaisut. Toimialalla on toimintaa ainoastaan Suomessa.

Lassila & Tikanoja Oyj ja Neova Oy allekirjoittivat 17.12.2021 sopimuksen yhtiöiden puuenergialiiketoimintojen yhdistämisestä. Sopimuksen mukaan Neovan puuenergialiiketoiminta siirtyy osaksi L&T Biowatti Oy:tä. Yhdistyminen toteutui 1.7.2022, jolloin Neovan puuenergialiiketoiminta siirtyi osaksi L&T Biowatti Oy:tä ja yhdistymisen jälkeen yhtiö jatkoi itsenäisenä osakeyhtiönä nimeltään Laania Oy. L&T Biowatti Oy esitettiin osana Ympäristöpalvelut -segmenttiä yhdistymishetken asti. Lisätietoja yhteisyrityksestä on esitetty liitetiedossa 3.5 Muut pitkäaikaiset varat.

Teollisuuspalvelut -toimiala koostuu teollisuusprosesseissa syntyviin materiaalivirtoihin ja niiden hyödyntämiseen keskittyvistä materiaalihyötykäyttöratkaisuista, teollisuusprosessien puhdistuksiin erikoistuneesta prosessipuhdistuksesta, vaarallisten jätteiden keräyksestä ja käsittelystä sekä viemäriverkostojen ylläpitoon erikoistuneista viemärihuolto- ja kuvauspalveluista. Toimialalla on toimintaa sekä Suomessa että Ruotsissa.

Kiinteistöpalvelut Suomi -toimiala tarjoaa siivous- ja muita tukipalveluita kiinteistöille sekä kiinteistöhuollon ja -tekniikan palveluita mukaan lukien energianhallinnan palvelut.

Kiinteistöpalvelut Ruotsi -toimiala tarjoaa siivous- ja tukipalveluita kiinteistöille sekä kiinteistötieteellisiä palveluita.

2023 MEUR	Ympäristö- palvelut	Teollisuus- palvelut	Kiinteistö- palvelut Suomi	Kiinteistö- palvelut Ruotsi	Konserni- hallinto ja muut	Konserni
Liikevaihto, ulkoinen	282,1	138,8	247,9	133,2	-	802,1
Toimialojen välinen liikevaihto	1,5	2,2	2,1	0,0	-5,8	-
Liikevaihto yhteensä	283,7	141,0	250,0	133,2	-5,8	802,1
Liikevoitto	27,1	13,8	4,4	-3,7	-3,2	38,4
Liikevoitto, %	9,5	9,8	1,8	-2,8		4,8
Oikaistu liikevoitto ¹	27,1	14,0	4,4	-3,7	-2,8	39,0
Oikaistu liikevoitto, % ¹	9,5	9,9	1,8	-2,8		4,9
Rahoitustuotot ja -kulut						-6,3
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta						3,6
Voitto ennen veroja						35,7
Tuloverot						-5,7
Tilikauden voitto						30,1
Varat	291,6	151,0	78,7	83,5	45,1	649,9
Velat	82,7	60,2	56,9	23,6	194,3	417,7
Investoinnit	40,9	17,5	1,0	0,5	1,2	61,1
Poistot ja arvonalentumiset	30,4	12,8	8,1	5,0	1,0	57,4

2022 MEUR	Ympäristö- palvelut	Teollisuus- palvelut	Kiinteistö- palvelut Suomi	Kiinteistö- palvelut Ruotsi	Konserni- hallinto ja muut	Konserni
Liikevaihto, ulkoinen	319,7	129,8	254,1	140,4	-	844,1
Toimialojen välinen liikevaihto	1,5	2,2	2,2	0,0	-6,0	-
Liikevaihto yhteensä	321,2	132,0	256,3	140,4	-6,0	844,1
Liikevoitto	30,3	12,7	-0,5	0,4	0,1	42,9
Liikevoitto, %	9,4	9,6	-0,2	0,3		5,1
Oikaistu liikevoitto ¹	30,3	13,6	-0,5	0,4	-2,8	40,9
Oikaistu liikevoitto, % ¹	9,4	10,3	-0,2	0,3		4,8
Rahoitustuotot ja -kulut						-5,8
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta						0,7
Voitto ennen veroja						37,8
Tuloverot						-6,3
Tilikauden voitto						31,5
Varat ²	278,6	145,3	84,5	88,4	63,7	660,5
Velat ²	81,3	52,2	56,2	26,4	224,0	440,1
Investoinnit	20,3	34,6	1,5	0,4	1,3	58,2
Poistot ja arvonalentumiset	26,9	12,3	9,1	5,9	1,3	55,4

¹ Tilintarkastamaton

² Pääomien allokoitua segmenteille on tarkennettu vuoden 2023 alusta. Vertailutiedot on päivitetty vastaavasti.

Maantieteellisiä alueita koskevat tiedot

Laatimisperiaate

Konserni toimii Suomessa ja Ruotsissa. Maantieteellisten alueiden liikevaihto esitetään asiakkaan sijaintimaan mukaan ja varat esitetään varojen sijaintimaan mukaan.

MEUR	2023	2022
Liikevaihto		
Suomi	645,3	682,3
Ruotsi	150,1	156,6
Muut maat	6,8	5,2
Yhteensä	802,1	844,1
Varat		
Suomi	602,0	604,4
Ruotsi	47,9	56,1
Yhteensä	649,9	660,5
Investoinnit		
Suomi	58,4	41,6
Ruotsi	2,6	16,6
Yhteensä	61,1	58,2

1.2 Myyntituotot asiakassopimuksista

Laatimisperiaate

Myyntituotto asiakassopimuksista kirjataan, kun tai sitä mukaan kuin suoritevelvoite täytetään luovuttamalla luvattu tavara tai palvelu asiakkaalle. Tavara tai palvelu luovutetaan asiakkaalle, kun asiakas saa siihen määräysvallan. Myyntituotto kirjataan siihen rahamäärään, johon yhtiön odotetaan olevan oikeutettu kyseisiä tavaroita ja palveluja vastaan.

Yhtiö toimii päämiehenä kaikissa asiakassopimuksissaan.

Yhtiö hyödyntää käytännön apukeinoa, eikä esitä raportointikauden lopussa täyttämättä (tai osittain täyttämättä) oleville suoritevelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan yhteenlaskettua määrää. Tämä johtuu siitä, että asiakassopimusten, kuten projektitoimitusten, kesto-aika on tyypillisesti lyhyt. Pitkäkestoisissa palveluissa sopimukset voivat kuitenkin olla kestoiltaan useampia vuosia. Näiden osalta sovelletaan käytännön apukeinoa, jonka mukaan yhtiöllä on oikeus saada asiakkaalta vastike, joka suoraan vastaa yhtiön tarkasteluhetken mennessä tuottaman suoritteiden arvoa asiakkaalle. Tällöin yhtiö tulouttaa määrän, jonka se on oikeutettu laskuttamaan.

Palveluliiketoiminta

Palveluliiketoiminta jakautuu pitkäkestoisiin palvelusopimuksiin ja erikseen tilattaviin palveluihin.

Pitkäkestoiset palvelusopimukset sisältävät esimerkiksi Ympäristöpalveluiden jätehuollon sekä Kiinteistöpalveluiden siivouksen ja kiinteistöhuollon palveluja. Pitkäkestoisissa palvelusopimuksissa asiakkaille tarjottava suorite muodostuu yhdestä tai useammasta palvelukokonaisuudesta, joita toimitetaan tasaisesti koko sopimuksen keston ajan. Asiakas voi samalla sopimuksella tilata esimerkiksi siivouspalvelut, ulkotyöt sekä taloteknisen huollon palvelut, jotka muodostavat toisistaan erillisiä palvelukokonaisuuksia. Jokainen palvelukokonaisuus muodostaa erillisen suoritevelvoitteen, sillä asiakas kykenee hyötymään niistä erikseen ja asiakas voisi halutessaan hankkia palvelut eri toimittajilta. Mikäli sopimus sisältää useamman kuin yhden erillisen suoritevelvoitteen, transaktiohintaa kohdistetaan kullekin suoritevelvoitteelle erillismyyntihintojen perusteella.

Pitkäkestoisten palvelusopimusten lisäksi asiakkaille tarjotaan erikseen tilattavia palveluja Teollisuuspalveluissa ja Kiinteistöpalveluissa. Erikseen tilattavat palvelut eroavat pitkäkestoisista palveluista siinä, että suoritettava työ on tyypillisesti lyhyttä ja joko satunnaisesti toistuvaa tai kertaluontoista.

Myyntituotot palveluliiketoiminnasta tuloutetaan ajan kuluessa, sillä asiakas saa ja kuluttaa suoritteesta saamansa hyödyn sitä mukaan kuin suoritetta tuotetaan. Kiinteällä kuukausiveloituksella laskutettavat palvelut tuloutetaan tasaisesti sopimuskauden aikana, sillä myös suoritetta toimitetaan tasaisesti. Tuntiveloitteiset työt tuloutetaan ja laskutetaan tehtyyn työhön perustuen. Konsernin johto on tunnistanut, että erityisesti kiinteistöhuollon pitkäkestoisissa palvelusopimuksissa voi esiintyä kausiluontoista vaihtelua, sillä suoritettavan työn sisältö vaihtelee vuodenaikojen mukaan. Johdon arvion mukaan kulut näistä palveluista kertyvät olennaisilta osin tasaisesti, jolloin myös myyntituotot kirjataan tasaisesti sopimuskaudella.

Teollisuuspalvelut vastaanottaa pilaantunutta maa-ainesta, jossa suoritevelvoitteena on maa-aineksen vastaanotto ja käsittely. Maa-aineksen suoritevelvoitteen täyttämistä määrittämisessä käytetään tuotokseen perustuvaa menetelmää. Tuloutus perustuu käsittelyn maa-aineksen määrään. Asiakasta laskutetaan maa-aineksen vastaanottohetkellä ja saatu maksu käsitellään sopimukseen perustuvana velkana.

Projektiliiketoiminta

Konsernin projektiliiketoimintaan kuuluvat esimerkiksi Teollisuuspalveluiden prosessipuhdistuksen urakat ja kaatopaikkojen sulkemisurakat sekä kaupan kylmätekniikan ja energianhallinnan projektiurakat. Projektitoimituksissa asiakas tilaa projektin yhtenä kokonaisuutena, jolloin projekti käsittää tyypillisesti yhden suoritevelvoitteen. Sopimus voi myös sisältää useita erillisiä kohteita, joista jokainen muodostaa erillisen suoritevelvoitteen. Mikäli sopimus sisältää useamman kuin yhden erillisen suoritevelvoitteen, kohdistetaan transaktiohintaa kullekin suoritevelvoitteelle erillismyyntihintojen perusteella.

Projektitoimitukset tuloutetaan ajan kuluessa, sillä yhtiön suorittamat urakat liittyvät pääsääntöisesti asiakkaan määräysvallassa olevan omaisuususerän parantamiseen. Projektiliiketoiminnassa suoritevelvoitteen täyttämistä määrittämisessä käytetään kertyneisiin kustannuksiin perustuvaa menetelmää. Johto arvioi, että urakoiden suorittamisen kustannukset voidaan määrittää luotettavalla tavalla. Lisäksi urakoiden sopimusrakenteesta johtuen johto katsoo, että yhtiöllä on aina oikeus maksuun tarkasteluhetken mennessä tehdystä työstä. Projektiliiketoiminnassa laskutus tapahtuu tyypillisesti ennalta sovittujen maksupostien perusteella.

Laite- ja materiaalityyppi

Laitteiden myynti käsittää Ympäristöpalveluiden keräysvälineiden eli puristimien ja paalainten suoramyyntiä asiakkaille. Materiaalien myynti käsittää Ympäristöpalveluiden toimialalla puu- ja kierrätyspolttoaineen sekä muiden kierrätysraaka-aineiden myyntiä asiakkaille. Laitteiden ja materiaalien myynnissä yksittäinen laite tai yksittäinen materiaalityyppi muodostaa erillisen suoritevelvoitteen. Yhtiön toimittamiin laitteisiin ei sisälly erityisiä takuuehtoja, joista yhtiölle syntyisi erillinen suoritevelvoite.

Määräysvalta toimitettavaan tuotteeseen siirtyy, kun tuotteen fyysinen hallinta on siirtynyt asiakkaalle, mikä tapahtuu tyypillisesti toimituksesta. Ympäristöpalvelut toimittaa asiakkaille puupohjaisia polttoaineita ja kierrätyspolttoaineita. Asiakkaalta saatava hinta perustuu toimitetun polttoaineen määrään ja sen energiasisältöön tai toimitetun tuotteen määrään. Joissain tapauksissa lopullinen myyntihinta määräytyy sen jälkeen, kun asiakas on mitannut toimitetun tavaran määrän, jolloin lopulliseen myyntihinnan määrään liittyy epävarmuutta. Johto on arvioinut vastikemäärään liittyvän epävarmuuden olevan vähäinen ja jälkikäteen tehtävät hinnan oikaisut eivät ole olennaisia.

Vuokratuotot

Puristimien ja paalainten myynnin lisäksi asiakas voi vuokrata laitteen ulkoisen rahoitusyhtiön kautta. Sopimukseen rahoitusyhtiön kanssa sisältyy laitteen takaisinostovelvollisuus vuokra-ajan päättyessä sopimuksessa ennalta määritetyllä jäännösarvolla. Vuokrattavat laitteet kirjataan käyttöomaisuuteen, sillä takaisinostovelvoitteesta johtuen johto on arvioinut, että olennainen osa omistamiseen liittyvistä riskeistä ja eduista jää yhtiölle. Sopimuksen alussa rahoitusyhtiöltä saadut ennakkomaksut sekä laitteen jäännösarvo kirjataan taseeseen velaksi. Vuokratuotto tuloutetaan kuukausittain sopimuskauden aikana. Johto on arvioinut, että rahoitusyhtiöltä saatavasta rahamäärästä ei aiheudu merkittävää rahoituskomponenttia.

Muuttuvan vastikemäärän arvioiminen

Asiakassopimukseen saattaa sisältyä muuttuvan vastikkeen komponentteja kuten bonuksia ja myöhästymisestä johtuvia rangaistusseuraamuksia. Johto on arvioinut, että lähtökohtaisesti saatavaan vastikemäärään liittyvä epävarmuus on vähäinen. Arviota muuttuvan vastikkeen rahamäärään liittyen päivitetään jokaisen raportointikauden lopussa.

Sopimukseen perustuvat taseeseen merkityt määrät

Sopimukseen perustuvat omaisuuserät ja myyntisaamiset

Sopimukseen perustuva omaisuuserä on oikeus vastikkeeseen niistä tavaroista tai palveluista, jotka on luovutettu asiakkaalle. Jos asiakkaalle luovutetaan tavaroita tai palveluja ennen kuin asiakkaalle lähetetään lasku, esitetään tilinpäätöksessä sopimukseen perustuva omaisuuserä. Jos yhtiöllä on ehdoton oikeus vastikkeeseen, erä esitetään taseessa myyntisaamisena.

Sopimukseen perustuva omaisuuserä ja myyntisaamiset arvioidaan arvon alentumisen varalta IFRS 9:n mukaisesti. Yhtiön yleinen maksuehto asiakkaille on 14 päivää, mutta se saattaa vaihdella tapauskohtaisesti.

Sopimukseen perustuvat velat

Sopimukseen perustuva velka on velvoite luovuttaa asiakkaalle tavaroita tai palveluja, joista on saatu vastike asiakkaalta. Jos asiakas maksaa vastikkeen ennen kuin tavara tai palvelu luovutetaan asiakkaalle, esitetään tilinpäätöksessä sopimukseen perustuva velka, kun asiakas on suorittanut maksun.

Sopimuksesta aiheutuvat menot

Yhtiöllä ei ole olennaisia sopimuksen saamisesta aiheutuvia lisämenoja. Yhtiö hyödyntää käytännön apukeinoja, jonka perusteella sopimuksen saamisesta aiheutuva lisämenot voidaan kirjata kuluksi niiden toteutuessa

Myyntituottojen jakauma

Liikevaihto jakautuu ajan kuluessa tuloutettaviin palveluihin, yhtenä ajankohtana tuloutettaviin tuotteisiin sekä vuokratuottoihin. Ajan kuluessa tuloutetut palvelut sisältää myyntituotot pitkäkestoisista palvelusopimuksista, erikseen tilattavista palveluista sekä projektiliiketoiminnasta. Yhtenä ajanhetkenä tuloutettavat palvelut pitää sisällään myyntituotot laitteiden ja materiaalien myynnistä.

2023 MEUR	Pitkäkestoiset palvelusopimukset	Erikseen tilattavat palvelut	Projekti-liiketoiminta	Laite- ja materiaali-myynti	Vuokratuotot	Liikevaihto yhteensä
Ympäristöpalvelut	229,6			50,5	3,5	283,7
Teollisuuspalvelut	65,5	58,5	11,8	5,2		141,0
Kiinteistöpalvelut Suomi	181,5	64,2	4,3			250,0
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	56,1	74,0	3,1			133,2
Yhteensä	532,6	196,8	19,2	55,7	3,5	807,9
Toimialojen välinen						-5,8
Ulkoisen liikevaihto yhteensä						802,1

2022 MEUR	Pitkäkestoiset palvelusopimukset	Erikseen tilattavat palvelut	Projekti-liiketoiminta	Laite- ja materiaali-myynti	Vuokratuotot	Liikevaihto yhteensä
Ympäristöpalvelut	225,3			92,7	3,3	321,2
Teollisuuspalvelut	57,7	59,0	9,7	5,6		132,0
Kiinteistöpalvelut Suomi	182,3	68,8	5,2			256,3
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	61,1	74,9	4,4			140,4
Yhteensä	526,4	202,7	19,4	98,3	3,3	850,0
Toimialojen välinen						-6,0
Ulkoisen liikevaihto yhteensä						844,1

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Myyntituottojen kirjaamiseen liittyy johdon harkintaa erityisesti seuraavissa osa-alueissa:

- palveluliiketoiminnan suoritevelvoitteiden tunnistaminen
- palvelu- ja projektiliiketoiminnan myyntituottojen kirjaamisen ajoittuminen
- Ympäristöpalveluiden jätepuristimien ja paalainten takaisinostovelvoitteen käsittely ja rahoituskomponentin merkittävyyden arviointi
- muuttuvan vastikkeen arvioiminen.

Kirjaamisessa käytetty harkinta on kuvattu tarkemmin kyseisen myyntituoton kuvauksen yhteydessä.

Sopimukseen perustuvat taseeseen merkityt määrät

MEUR	2023	2022
Myyntisaamiset	85,9	91,0
Sopimukseen perustuvat omaisuuserät	30,8	30,8
Sopimukseen perustuvat velat	8,9	7,2

Sopimukseen perustuvat omaisuuserät koostuvat laskuttamattomasta myynnistä, joka laskutetaan seuraavan tilikauden aikana.

Sopimukseen perustuvat velat liittyvät pääasiassa pitkäkestoiisiin palvelusopimuksiin ja tuloutuvat seuraavan kauden aikana. Sopimukseen perustuvat velat sisältyvät taseen erään Ostovelat ja muut velat.

Aikaisemmilla tilikausilla täytetyistä suoritevelvoitteista ei kirjattu myyntituotoja tilikaudella.

1.3 Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut**Laatimisperiaate**

Konsernin työsuhde-etuuksiin kuuluvat palkat ja palkkiot, työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet (maksupohjaiset eläkejärjestelyt ja etuus-pohjaiset eläkejärjestelyt), osakeperusteiset maksut ja muut henkilösivukulut (lakisääteiset sosiaalikulut).

Tiedot osakepalkkioista esitetään liitetiedossa 1.5 Osakeperusteiset maksut. Tiedot johdon työsuhde-etuuksista esitetään liitetiedossa 5.4 Lähipiiritapahtumat. Tiedot etuus-pohjaisten eläkkeiden tase-eristä esitetään liitetiedossa 2.6 Eläkevelvoitteet.

MEUR	2023	2022
Palkat ja palkkiot	282,8	282,4
Eläkekulut		
Maksupohjaiset järjestelyt	60,8	60,9
Etuuspohjaiset järjestelyt	0,0	0,0
Osakepalkitseminen	0,5	0,1
Muut henkilösivukulut	8,7	9,7
Yhteensä	352,8	353,1

Henkilöstö kokoaikaiseksi muutettuna keskimäärin ¹	2023	2022
Suomi	5 608	5 655
Ruotsi	1 135	1 165
Yhteensä	6 743	6 820

¹ Keskimääräisen henkilöstömäärän laskentaa on tarkennettu vuonna 2023. Vuoden 2022 luvut päivitetty vastaavasti.

1.4 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut**Laatimisperiaate**

Liiketoiminnan muut tuotot sisältävät varsinaiseen liiketoimintaan kuulumattomia eriä, kuten omaisuuserien ja liiketoimintojen myynnistä syntyneitä myyntivoittoja ja saatuja korvauksia. Liiketoiminnan muut kulut sisältävät mm. asiantuntija- ja konsultointipalkkioita, omaisuuserien ja liiketoimintojen myynnistä syntyneet tappiot, luottotappiokulut ja -varaukset sekä niiden peruutukset ja ajoneuvojen ja työkoneiden käytöstä aiheutuvia kuluja, ICT-kuluja, vapaaehtoisia henkilöstökuluja, matkakuluja, toimitilakuluja ja pilvipalveluiden käyttöönottokuluja.

Julkiset avustukset

Syntyneiden menojen korvaukseksi saadut julkiset avustukset kirjataan tuloslaskelmaan silloin, kun konserni täyttää avustuksen saamisen edellytykset ja on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan. Ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa. Välittömästi henkilöstön palkkaukseen liittyvät julkiset työllistämisen-, oppisopimus- ja muut vastaavat tuet kirjataan henkilöstökulujen vähennykseksi.

Käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaan liittyvät julkiset avustukset kirjataan alkuperäisten hankintamenojen vähennykseksi. Avustukset tuloutuvat pienempien poistojen muodossa hyödykkeen taloudellisen vaikutusaikana.

Liiketoiminnan muut tuotot

MEUR	2023	2022
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1,7	1,7
Voitto tytäryhtiön nettovarojen myynnistä yhteisyritykseen	-	4,3
Saadut korvaukset ja julkiset avustukset ¹	2,0	0,6
Muut	2,4	2,1
Yhteensä	6,2	8,7

¹ Vuoden 2023 luku sisältää toiminnanohjausjärjestelmän toimittajan maksaman yhteistyön päättymiseen liittyvän 1,6 miljoonan euron kertakorvauksen.

Liiketoiminnan muut kulut

MEUR	2023	2022
ICT-kulut	16,8	16,6
Matkakulut	9,0	8,0
Luottotappiot ja luottotappiovarauksen muutos	1,0	0,4
Ajoneuvojen ja työkoneiden polttoaineet	27,8	29,6
Ajoneuvojen ja työkoneiden huolto ja korjaus	29,6	26,7
Vakuutukset	3,1	4,2
Kiinteistöjen ylläpitokulut	5,0	5,0
Asiantuntijapalkkiot ¹	6,9	7,5
Vapaaehtoiset sosiaalikulut	6,8	7,6
Markkinointikulut	1,6	2,1
Tappiot omaisuuserien myynnistä	0,1	0,5
Venäjän toimintojen alasajo	-	-0,2
Muut ²	5,1	6,7
Yhteensä	113,1	114,7

¹ Vuoden 2023 luku sisältää toiminnanohjausjärjestelmän toimittajan maksaman yhteistyön päättymiseen liittyvän 0,9 miljoonan euron kertakorvauksen.

² Vuoden 2023 luku sisältää toiminnanohjausjärjestelmän toimittajan maksaman yhteistyön päättymiseen liittyvän 0,5 miljoonan euron kertakorvauksen.

1.5 Osakeperusteiset maksut

Laatimisperiaate

Konsernilla on useita kannustinjärjestelyjä, joissa maksut suoritetaan joko oman pääoman ehtoisina instrumentteina tai käteisvaroina. Järjestelyissä myönnettävät etuudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja kirjataan kuluksi tasaisesti oikeuden syntymisjakson aikana. Järjestelyn tulosvaikutus esitetään työsuhte-etuuksista aiheutuvissa kuluissa.

Osakepalkkiojärjestelmä 2021

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 27.1.2021 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustui konsernin EVA-tulokseen ja hiilikädenjälkeen.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa enintään 37 300 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Hallituksen päätöksen perusteella vuoden 2021 osakepalkkiojärjestelmästä luovutettiin yhteensä 24 522 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta vuonna 2022. Ohjelman piiriin kuului 9 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmien tiedot

Osakepalkkiojärjestelmä	2023-2027		2023-2026		2022	2021
	Ansaintajakso 2024-2026	Ansaintajakso 2023-2025	Ansaintajakso 2024	Ansaintajakso 2023		
Myöntämispäivä	-	16.1.2023	-	16.1.2023	26.1.2022	27.1.2021
Ansaintajakso alkaa	1.1.2024	1.1.2023	1.1.2024	1.1.2023	1.1.2022	1.1.2021
Ansaintajakso päättyy	31.12.2026	31.12.2025	31.12.2024	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021
Osakkeen keskiparssi myöntämispäivänä	-	11,48	-	11,48	13,06	15,40
Annettavat maksimiosakkeet	249 000	202 067	83 800	83 800	37 300	37 300
Toteutunut määrä, kpl					-	24 522
Palautunut määrä, kpl					-	-
Osakeomistusvelvollisuus, vuotta	-	-	2	2	2	2
Osakkeiden vapautuminen	-	-	31.3.2027	31.3.2026	31.3.2025	31.3.2024
Henkilöitä	50	38	10	10	9	9

Osakepalkkiojärjestelmä 2022

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 26.1.2022 uudesta vuoden mittaisesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Palkkio perustuu konsernin EVA-tulokseen ja hiilikädenjälkeen.

Ohjelman perusteella voitiin luovuttaa enintään 37 300 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta.

Vuoden 2022 osakepalkkiojärjestelmän tavoitteita ei saavutettu eikä järjestelmästä luovutettu Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeita. Ohjelman piiriin kuului 9 henkilöä.

Osakepalkkiojärjestelmä 2023–2027

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 14.12.2022 uudesta osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Osakepalkkiojärjestelmässä 2023–2027 on kolme kolmen vuoden mittaista ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2023–2025, 2024–2026 ja 2025–2027. Hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja kullekin ansaintakriteerille asetettavat tavoitteet ansaintajakson alussa.

Ansaintajaksolta 2023–2025 maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään noin 202 067 Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeen arvoa sisältäen myös rahana maksettavan osuuden. Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2023–2025 noin 38 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä. Ansaintajakson 2023–2025 palkkio perustuu sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE), osakkeen kokonaistuottoon (TSR) ja hiilijalanjäljen pienentämiseen (ESG) vuosina 2023–2025.

Ansaintajaksolta 2024–2026 maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään noin 249 000 Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeen arvoa sisältäen myös rahana maksettavan osuuden. Osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2024–2026 noin 50 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä. Ansaintajakson 2024–2026 palkkio perustuu sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE), osakkeen kokonaistuottoon (TSR) ja hiilijalanjäljen pienentämiseen (ESG) vuosina 2024–2026.

Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmä 2023–2026

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitus päätti kokouksessaan 14.12.2022 uudesta siirtymävaiheen osakepohjaisesta kannustinohjelmasta. Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmässä 2023–2026 on kaksi (2) yhden (1) vuoden mittaista ansaintajaksoa, kalenterivuodet 2023 ja 2024. Ansaintajaksoa seuraa kahden vuoden sitouttamisjakso. Järjestelmän tarkoituksena on tukea siirtymävaihetta vanhasta osakepalkkiojärjestelmästä uuteen osakepalkkiojärjestelmään. Hallitus päättää järjestelmän ansaintakriteerit ja kullekin ansaintakriteerille asetettavat tavoitteet ansaintajakson alussa.

Ansaintajaksolta 2023 maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään noin 83 800 Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeen arvoa sisältäen myös rahana maksettavan osuuden. Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2023 noin 10 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä. Ansaintajakson 2023 palkkio perustuu sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE) ja hiilijalanjäljen pienentämiseen (ESG) vuonna 2023.

Ansaintajaksolta 2024 maksettavat palkkiot vastaavat yhteensä enintään noin 83 800 Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeen arvoa sisältäen myös rahana maksettavan osuuden. Siirtymävaiheen osakepalkkiojärjestelmän kohderyhmään kuuluu ansaintajaksolla 2024 noin 10 avainhenkilöä, mukaan lukien konsernin toimitusjohtaja ja johtoryhmä. Ansaintajakson 2024 palkkio perustuu sijoitetun pääoman tuottoon (ROCE) ja hiilijalanjäljen pienentämiseen (ESG) vuonna 2024.

Osakepalkkiojärjestelmistä kirjattavat kulut, MEUR

	2023	2022
Osakkeina maksettavat palkkiot	0,5	0,1
Yhteensä	0,5	0,1

1.6 Vuokrasopimukseen liittyvät kulut

Laatimisperiaate

Konserni vuokraa tuotanto- ja toimistotiloja, niihin liittyviä maa-alueita, ajoneuvoja ja ICT laitteita. Vuokrasopimuksen alkamisajankohdasta taseeseen kirjataan käyttöoikeusomaisuuserä ja vuokrasopimusvelka, joiden arvo perustuu tulevien vuokrien nykyarvoon.

Käyttöoikeusomaisuuserä arvostetaan myöhemmillä kausilla poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn alkuperäiseen hankintamenuun, ja sitä oikaistaan mahdollisilla vuokrasopimusvelan uudelleenarvioinneilla. Poistot lasketaan tasapoistoina vuokrakauden alusta vuokra-ajan loppuun tai taloudellisen vaikutusajan loppuun, mikäli se on vuokra-ajan loppua aikaisemmin. Poistot käyttöoikeusomaisuuseristä esitetään tuloslaskelman rivillä Poistot ja arvonalentumiset.

Vuokrasopimusvelka arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Se arvostetaan uudestaan, kun tulevat vuokrat muuttuvat indeksin tai hintatason muutoksesta johtuen tai jos konserni muuttaa arviotaan siitä, tullaanko mahdollisia osto-, jatko- tai terminointioptioita käyttämään. Vuokrasopimusvelkoihin liittyvät korkokulut sisältyvät tuloslaskelman riville Rahoitustuotot ja -kulut. Rahavirtalaskelmalla vuokrasopimusvelkojen lyhennykset esitetään rahoituksen rahavirrassa ja korot liiketoiminnan rahavirrassa.

Konserni soveltaa lyhytaikaisia vuokrasopimuksia koskevaa helpotusta tuotanto ja -toimistotilavuokrasopimukseen ja arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevaa helpotusta ICT-laitteiden vuokrasopimukseen. Näiden sopimusten osalta käyttöoikeusomaisuuserää ja vuokrasopimusvelkaa ei kirjata. Vähäarvoisiin omaisuuseriin ja lyhytaikaisiin vuokrasopimukseen liittyvät vuokrat esitetään tuloslaskelman riveillä Liiketoiminnan muut kulut ja Materiaalit ja palvelut.

MEUR	2023	2022
Käyttöoikeusomaisuuserien poistot	-21,6	-19,5
Korkokulut vuokrasopimusveloista	-2,4	-1,5
Arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskeviin vuokrasopimukseen liittyvät kulut	-4,2	-4,3
Yhteensä	-28,2	-25,3

Vuokrasopimukseen liittyvät rahavirrat vuonna 2023 olivat -27,8 miljoonaa euroa (-25,3).

1.7 Poistot ja arvonalentumiset

Laatimisperiaate

Poistot

Suunnitelman mukaiset tasapoistot lasketaan joko todennäköisen arvioidun taloudellisen käyttöajan tai vuokrasopimuksen ajan perusteella siten, että soveltuvin osin poistoajaksi valitaan näistä lyhyempi.

Aineettomat hyödykkeet: 5-10 vuotta

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet: 3-13 vuotta

Rakennukset ja rakennelmat: 5-30 vuotta

Kuljetusvälineet: 6-15 vuotta

Koneet ja kalusto: 4-15 vuotta

Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan vuosittain arvonalentumisen varalta viimeisen neljänneksen aikana. Valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitysalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Arvonalentumiset

Konserni arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä omaisuuserien tasearvoja mahdollisen arvonalentumisen selvittämiseksi. Jos viitteitä mahdollisesta arvonalentumisesta ilmenee, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä.

Kerrytettävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä luovutuksesta aiheutuvilla kustannuksilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Käyttöarvolla tarkoitetaan kyseisestä omaisuuserästä tai rahavirtaa tuottavasta yksiköstä saatavissa olevia arvioituja vastaisia nettorahavirtoja, jotka diskontataan nykyarvoonsa. Diskonttaus korkona käytetään ennen veroja määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä riskeistä.

Arvonalentumistappio kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin siitä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Rahavirtaa tuottavaan yksikköön kohdistuva arvonalentumistappio kohdistetaan ensin vähentämään rahavirtaa tuottavalle yksikölle kohdistettua liikearvoa ja tämän jälkeen vähentämään muita yksikön omaisuuseriä tasasuhteisesti.

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet ovat ohjelmistoprojekteja, joille ei voida tehdä erillisiä arvonalentumistestejä, koska niillä ei ole itsenäistä rahavirtaa. Jos tilikauden päättyessä todetaan, että projektit aiotaan

saattaa loppuun ja ottaa ohjelmistot käyttöön, arvonalennukselle ei katsota olevan tarvetta. Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan kuitenkin osana sitä rahavirtaa tuottavaa yksikköä, johon ne kuuluvat.

Muusta omaisuuserästä kuin liikearvosta aikaisemmin kirjattu arvonalentumistappio peruutetaan, mikäli olosuhteissa on tapahtunut muutos ja kerrytettävissä oleva rahamäärä on muuttunut. Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta. Liikearvon arvonalentumistestausta on kuvattu liitetiedossa 3.2.

Omaisuuserien myyntivoitot ja -tappiot

Käyttöomaisuuserien luovutuksesta ja käytöstä poistamisesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan tulostaikutteisesti ja ne esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa tai kuluissa.

MEUR	2023	2022
Poistot		
Aineettomat hyödykkeet	-6,8	-7,8
Rakennukset	-5,5	-6,2
Koneet ja kalusto	-21,6	-21,8
Käyttöoikeusomaisuuserät	-21,6	-19,5
Muut aineelliset hyödykkeet	-0,0	-0,0
Yhteensä	-55,5	-55,4
Arvonalentumiset		
Aineettomat hyödykkeet ¹	-1,9	-
Yhteensä	-1,9	-
Myyntivoitot / -tappiot		
Voitot omaisuuserien myynnistä	1,7	1,7
Tappiot omaisuuserien myynnistä	-0,1	-0,5
Yhteensä	1,6	1,2

¹ Aineettomien hyödykkeiden arvonalentuminen koostuu uuden toiminnanohjausjärjestelmän aiemman toimittajan aikana keskeneräisiin hankintoihin aktivoiduista menoista.

1.8 Rahoitustuotot ja -kulut

Laatimisperiaate

Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja monetaaristen erien muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot kirjataan tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle ja rahoituserien kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Tietyt ehdot täyttävän hyödykkeen hankintamenoon sisällytetään välittömästi kyseisen hyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta aiheutuvat vieraan pääoman menot. Tilinpäätöshetkellä tällaisia eriä ei ollut.

Lainojen nostamisesta välittömästi johtuneet transaktiomenot on sisällytetty lainan alkuperäiseen hankintamenoon ja jaksotettu laina-aikana korkokuluksi efektiivisen koron menetelmällä.

MEUR	2023	2022
Rahoitustuotot		
Korkotuotot lainoista ja muista saamisista	1,2	0,2
Korkotuotot yhteisyrityksiltä	-	0,2
Koronvaihtosopimuksen käypä arvo - siirto laajan tuloksen eristä ¹	1,3	-
Rahoitustuotot yhteensä	2,5	0,4
Rahoituskulut		
Korkokulut jaksotettuun hankintamenoan arvostettavista lainoista	5,7	3,7
Korkokulut vuokrasopimusveloista	2,4	1,5
Muut rahoituskulut	0,5	0,8
Valuuttakurssitappiot	0,0	0,2
Rahoituskulut yhteensä	8,7	6,2
Rahoitustuotot ja -kulut	-6,3	-5,8

¹ Koronvaihtosopimus, joka oli tehty vaihtuvakorkoisin lainoihin liittyvien rahavirtojen suojaukseksi, päätettiin kesäkuussa 2023 suojauksen kohteena olleen lainan uudelleenrahoituksen yhteydessä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo, 1,3 miljoonaa euroa, kirjattiin tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin.

1.9 Tuloverot

Laatimisperiaate

Konsernin verot muodostuvat kauden verotettavaan tuloon perustuvista veroista ja laskennallisista veroista. Verokulu kirjataan tuloslaskelmaan, mutta suoraan omaan pääomaan tai muun laajan tuloksen eriin kirjattavien erien verovaikutus kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella. Veroja oikaistaan mahdollisilla edellisiiin kausiin liittyvillä veroilla.

Laskennalliset verot lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä väliaikaisista eroista omaisuus- ja velkaerien verotusarvojen ja kirjanpitoarvojen välillä. Laskennalliset verot lasketaan käyttämällä tilinpäätöspäivänä voimassa olevia verokantoja, ja verokantojen muuttuessa tiedossa olevalla uudella verokannalla. Verotuksessa vähennyskelvottomista liikearvon arvonalentumisista ei kirjata laskennallista veroa. Laskennallinen verosaaminen kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan.

Merkittävimmät väliaikaiset erot muodostuvat yrityshankintoihin liittyvistä käyvän arvon arvostuksista ja uusista aineettomista hyödykkeistä.

Verovaikutukset, muut laajan tuloksen erät

MEUR	2023			2022		
	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen	Ennen veroja	Vero-vaikutus	Verojen jälkeen
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat erät	-0,0	0,0	-0,0	0,2	-0,0	0,2
Suojausrahasto, käyvän arvon muutos	-1,2	0,2	-0,9	1,7	-0,3	1,3
Muuntoerot	0,1	-	0,1	-5,7	-	-5,7
Tulosvaikutteisiksi siirretyt muuntoerot	-	-	-	0,1	-	0,1
Muut laajan tuloksen erät	-1,1	0,2	-0,9	-3,7	-0,4	-4,1

Tuloverot tuloslaskelmalla

MEUR	2023	2022
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot	-6,3	-5,7
Edellisten tilikausien verot	-0,0	-0,0
Laskennalliset verot	0,7	-0,6
Yhteensä	-5,7	-6,3

Tuloslaskelman verokulun ja konsernin kotimaan verokannalla laskettujen verojen välinen täsmäytyslaskelma

MEUR	2023	2022
Tulos ennen veroja	35,7	37,8
Verot Suomen verokannan mukaan 20 %	-7,1	-7,6
Ulkomaisten tytäryhtiöiden erilaisten verokantojen vaikutus	0,0	-0,0
Vähennyskelvottomat kulut	-0,2	-0,3
Verovapaat tulot ja myyntivoitot	1,2	1,6
Verot aiemmilta tilikausilta	-0,1	0,0
Tilikauden tappioista kirjaamaton laskennallinen vero	-0,1	-0,0
Aiemmin kirjaamattomien verotuksellisten tappioiden käyttö	-	0,1
Muut erät	0,6	-0,2
Yhteensä	-5,7	-6,3

Laskennalliset verot taseella

MEUR	2023	2022
Laskennalliset verosaamiset	3,1	1,9
Laskennalliset verovelat	-28,5	-28,1
Laskennalliset verot, netto	-25,4	-26,3

Konserniyhtiöillä ei ollut tilinpäätöshetkellä verotuksellisia tappioita, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, koska verohyödyn realisoituminen ei ole todennäköistä (0,4 miljoonaa euroa vuoden 2022 lopussa).

Laskennalliset verot on esitetty taseessa eriteltyinä verosaamisiin ja verovelkoihin. Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on esitetty nettona silloin, kun niiden vähentämiseen toisistaan on laillinen oikeus ja niiden vastapuolena on sama veroviranomainen.

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Laskennallisten verosaamisten kirjaamiseen liittyy johdon harkintaa. Jokaisen tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä arvioidaan laskennallisten verosaamisten kirjausperusteet. Tätä varten arvioidaan, miten todennäköisesti tytäryhtiöillä on kerrytettävissä verotettavaa tuloa, jota vastaan käyttämättömät verotukselliset tappiot tai käyttämättömät verotukseen liittyvät hyvitykset voidaan hyödyntää. Ennusteissa käytettävät tekijät voivat poiketa toteutuneista, mikä voi johtaa laskennallisten verosaamisten alaskirjauksiin.

Laskennalliset verosaamiset ja -velat

MEUR	1.1.2023	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kurssierot	Hankitut / myydyt liike-toiminnot	31.12.2023
Laskennalliset verosaamiset						
Verotukselliset tappiot	1,6	-0,3		0,1		1,4
Eläke-etuudet	0,2		0,0			0,2
Varaukset	1,7	0,1				1,8
Hyllypoistot	1,4	0,3				1,7
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	2,0	2,7				4,8
Netotus	-5,1					-6,6
Yhteensä	1,9	2,7	0,0	0,1	-	3,1
Laskennalliset verovelat						
Yrityshankinnat	-24,4	-1,7		-0,1		-26,3
Tilinpäätössiirrot	-7,4	-0,2				-7,6
Käyvän arvon muutokset	-0,2		0,2			-
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	-1,1	-0,1				-1,2
Netotus	5,1					6,6
Yhteensä	-28,1	-2,0	0,2	-0,1	-	-28,5

MEUR	1.1.2022	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	Kurssierot	Hankitut / myydyt liike-toiminnot	31.12.2022
Laskennalliset verosaamiset						
Verotukselliset tappiot	1,8	-0,0		-0,2		1,6
Eläke-etuudet	0,2		-0,0			0,2
Varaukset	2,2	-0,4				1,7
Käyvän arvon muutokset	0,1		-0,1			-
Hyllypoistot	1,3	0,1				1,4
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	0,1	2,0				2,0
Netotus	-2,9					-5,1
Yhteensä	2,7	1,6	-0,2	-0,2	-	1,9
Laskennalliset verovelat						
Yrityshankinnat	-22,6	-1,2		0,3	-0,9	-24,4
Tilinpäätössiirrot	-6,9	-0,5				-7,4
Käyvän arvon muutokset	-		-0,2			-0,2
Muut vähennyskelpoiset tilapäiset erot	-0,7	-0,4			0,0	-1,1
Netotus	2,9					5,1
Yhteensä	-27,2	-2,2	-0,2	0,3	-0,9	-28,1

2 Operatiiviset varat ja velat

2.1 Myyntisaamiset ja muut saamiset	44
2.2 Vaihto-omaisuus	44
2.3 Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat	45
2.4 Muut pitkäaikaiset velat	45
2.5 Varaukset	45
2.6 Eläkevelvoitteet	46

2.1 Myyntisaamiset ja muut saamiset

Laatimisperiaate

Myyntisaamiset on arvostettu alkuperäisen myynnin määräisenä vähennettynä todennäköisillä arvonalentumistappioilla. Saamiset ovat korottomia ja yhtiön yleinen maksuehto on 14 päivää. Myyntisaamiset luokitellaan rahoitusvaroiksi, joita selostetaan tarkemmin liitetiedoissa 4.1 Rahoitusvarat ja -velat ja 4.2 Rahoitusriskien hallinta.

Luottotappioiden kirjaamiseen sovelletaan IFRS 9 -standardin mukais- ta yksinkertaistettua arvonalentumismallia. Odotettavissa olevat luotto- tappiot lasketaan jakamalla myyntisaamiset ikääntymisen perusteella luokkiin ja kertomalla kyseiset luokat luottotappioprosentilla, joka perustuu historiatietoon myyntisaamisten toteutuneista luottotappiois- ta ottaen huomioon lähiajan taloudelliset näkymät. Arvonalentumismalli koskee yhtiön myyntisaamisia ja sopimukseen perustuvia omaisuuseriä.

Historiatiedon sekä lähiajan taloudellisten näkymien perusteella kir- jataan luottotappiovarausta seuraavasti (vertailukauden varauspro- sentti suluissa): Erääntymättömät myyntisaamiset 0,1 prosenttia (0,1), erääntyneet 1-90 päivää 0,8 prosenttia (0,7), erääntyneet 91-365 päi- vää 11,6-23,1 prosenttia (8,6-25,0). Yli 360 päivää vanhat myyntisaa- miset kirjataan alas kokonaisuudessaan. Mikäli asiakas on ajautunut maksukyvyttömyystilaan kuten esimerkiksi konkurssiin tai velkasa- neeraukseen, kirjataan myyntisaaminen pois taseesta lopullisena luot- totappiona, kun siitä ei kohtuudella arvioida saatavan suoritusta.

MEUR	2023	2022
Myyntisaamiset	85,9	91,0
Sopimukseen perustuvat omaisuuserät ¹	30,8	30,8
Siirtosaamiset	7,6	9,3
Ennakkomaksut	0,3	0,2
Tuloverosaamiset	1,2	8,7
Johdannaissaamiset	-	1,2
Muut saamiset	0,0	0,3
Yhteensä	125,8	141,6
Siirtosaamisten erittely		
Kela, työterveyshuollon korvaukset	1,6	1,7
Maksetut lisenssit	0,7	0,9
Muut	5,4	6,8
Yhteensä	7,6	9,3

¹ Sopimukseen perustuvat omaisuuserät koostuvat laskuttamattomasta myynnistä, joka laskute- taan seuraavan tilikauden aikana.

Luottotappiovarauksen muutos

MEUR	2023	2022
Luottotappiovaraus 1.1.	0,5	0,4
Varauksen muutos tuloslaskelmassa	0,0	0,1
Luottotappiovaraus 31.12.	0,5	0,5

Luottotappioiden ja luottotappiovarauksen muutos esitetään liitetiedossa 1.4 Lii- ketöiminnan muut tuotot ja kulut.

Kaikki rahoitusvarat ovat vakuudettomia ja muista rahoitusvaroista ei ole kirjattu arvonalentumisia.

2.2 Vaihto-omaisuus

Laatimisperiaate

Vaihto-omaisuus arvostetaan hankintamenoon tai sitä alhaisempaan nettorealisointiarvoon. Nettorealisointiarvo on tavanomaisessa liike- toiminnassa saatu arvioitu myyntihinta, josta on vähennetty tuotteen valmiiksi saattamiseen tarvittavat menot ja myynnistä johtuvat menot. Ympäristöpalveluiden ympäristötuotteiden vaihto-omaisuus arvostetaan painotetun keskihinnan menetelmää käyttäen. Muut varastot määritetään FIFO-periaatteella.

Kierrätyslaitoksilla valmistetaan kierrätysmateriaaleista myytäviä uusioraaka-aineita. Näiden materiaalien varastojen hankintameno muodostuu materiaalikustannuksista, välittömistä palkoista, muista välittömistä valmistusmenoista sekä osuudesta muuttuvis- ta ja kiinteistä yleismenoista normaalilla toiminta-asteella.

MEUR	2023	2022
Aineet ja tarvikkeet	3,0	3,0
Valmiit tuotteet/tavarat	1,0	1,8
Muu vaihto-omaisuus	3,8	2,9
Yhteensä	7,8	7,8

Vaihto-omaisuuden arvosta kirjattiin kuluksi 0,0 miljoonaa euroa (0,0), jolla vaih- to-omaisuuden kirjanpitoarvo alennettiin vastaamaan sen nettorealisointiarvoa. Kulukirjaus sisältyy tuloslaskelman erään Materiaalit ja palvelut.

Myyntisaamisten, sopimukseen perustuvien omaisuuserien ja luottotappiovarausten ikäjakauma

MEUR	2023		2022	
	Myyntisaamiset ja sopimukseen perustuvat omaisuuserät	josta luotto- tappiovaraus	Myyntisaamiset ja sopimukseen perustuvat omaisuuserät	josta luotto- tappiovaraus
Erääntymättömät myyntisaamiset ja sopimukseen perustuvat omaisuuserät	100,0	0,1	106,5	0,1
Erääntyneet 1-90 pv	16,3	0,1	14,4	0,1
Erääntyneet 91-365 pv	0,8	0,1	1,4	0,2
Erääntyneet yli 365 pv	0,2	0,2	0,1	0,1
Yhteensä	117,2	0,5	122,4	0,5

2.3 Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat

Laatimisperiaate

Ostovelat ja muut lyhytaikaiset korottomat velat kirjataan taseeseen alkuperäiseen arvoonsa. Diskonttauksen vaikutus ei ole olennainen velkojen maturiteetti huomioon ottaen.

Ostovelat luokitellaan rahoitusveloiksi, joista selostetaan tarkemmin liitetiedoissa 4.1 Rahoitusvarat ja -velat arvostusryhmittäin ja 4.2 Rahoitusriskien hallinta.

MEUR	2023	2022
Saadut ennakot	11,2	9,5
Ostovelat	63,7	60,1
Tuloverovelat	0,3	1,0
Muut velat	21,8	25,7
Siirtovelat	76,1	75,2
Yhteensä	173,1	171,5
Siirtovelkojen erittely		
Henkilöstökuluihin liittyvät velat ¹	69,5	68,0
Muut jaksotetut kulut	6,6	7,2
Yhteensä	76,1	75,2

¹ Henkilöstökuluihin liittyvät siirtovelat sisältävät tavanomaisia palkka-, eläke- ja sosiaali-kuluvarkausia.

Saadut ennakot sisältävät sopimukseen perustuvat velat sekä saadut ennakot vuokramaksuista. Ostovelkojen ja muiden lyhytaikaisten velkojen käyvät arvot ovat samat kuin niiden tasearvot.

2.4 Muut pitkäaikaiset velat

MEUR	2023	2022
Saadut ennakot	7,2	7,6
Siirtyvä vastike	5,9	5,7
Muut velat	0,0	0,0
Yhteensä	13,2	13,3

Siirtyvä vastike liittyy Ruotsissa prosessipuhdistuspalveluita tarjoavan Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n ("SVB") osakekannan 70 prosentin osuuden ostoon 1.2.2022. SVB yhdistellään 100 prosentin osuudella L&T konserniin ja järjestelyyn liittyen Lassila & Tikanoja on kirjannut rahoitusvelkoihin arvion siirtyvästä vastikkeesta. Siirtyvä vastike liittyy määräysvallattomien omistajien osuuden hankintaan ja se arvostetaan käypään arvoon, jota kuvastaa arvioidun veloitteen nykyarvo. Se erääntyy maksettavaksi aikaisintaan 1.2.2026. Siirtyvään vastikkeeseen kirjattiin 0,2 miljoonan euron korotus vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä (0,8 miljoonan euron korotus).

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Siirtyvän vastikkeen arvostuksessa käytettävien laskelmien laatiminen edellyttää johdon arvioiden käyttämistä. Laskelmissa käytetty käyttökate-ennuste perustuu toteutuneeseen kehitykseen sekä johdon käsitykseen liiketoiminnan kasvunäkymistä. Vaikka johdon käsityksen mukaan käytetyt oletukset ovat asianmukaisia, saattavat laskelmissa käytetyt käyttökate-ennusteet erota olennaisesti tulevaisuudessa toteutuvista luvuista.

2.5 Varaukset

Laatimisperiaate

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena syntynyt oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan ja tapahtumaan liittyy maksuvelvoite, jonka toteutuminen on todennäköistä ja jonka suuruus on arvioitavissa luotettavasti. Varaus arvostetaan veloitteen kattamiseksi vaadittavien menojen nykyarvoon. Ajan kulumisesta johtuva varauksen lisäys kirjataan korkokuluksi. Varauksen muutokset merkitään tuloslaskelmaan samaan erään kuin varaus on alun perin kirjattu.

Ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan silloin, kun on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka seurauksena maksuveloitteen syntyminen on todennäköistä ja sen määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ympäristön ennalleen palauttamiseen liittyvät ympäristövaraukset tehdään projektin alkaessa. Varauksena aktivoidut kustannukset ja omaisuuden alkuperäinen hankintameno poistetaan omaisuuden taloudellisen vaikutusajan kuluessa ja varaukset diskontataan nykyarvoonsa. Taseessa euromääräisesti suurimmat varaukset ovat kaatopaikkojen ja pilaantuneiden maiden käsittelyalueen peittokustannusvaraukset.

MEUR	2023	2022
Pitkäaikaiset varaukset	7,2	7,4
Lyhytaikaiset varaukset	0,9	1,7
Yhteensä	8,1	9,1

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Varausten kirjaaminen ja arvostaminen edellyttää johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan veloitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättymispäivänä. Todelliset menot ja niiden toteutumisaikakohta voivat erota näistä arvioista. Varausten kirjanpitoarvoa tarkastellaan säännöllisesti ja oikaistaan tarvittaessa huomioiden kustannusarvioissa, sääntelyssä, sovellettavissa tekniikoissa ja olosuhteissa tapahtuneet muutokset.

Ympäristövarauksilla katetut veloitteet

Konserni on vuokrannut Kotkan kaupungilta maa-alueen, jolla on kaatopaikka. Lisäksi konsernilla on käytössään Varkaudessa maa-alue pilaantuneen maa-aineksen välivarastointia, puhdistustoimintaa ja loppusijoitusta varten. Konsernilla on velvoite hoitaa vuokrasopimusten tai toiminnan päättyessä alueiden jälkivoitotyöt eli maisemointi ja seurantatutkimukset ympäristölupien ehtojen mukaisesti.

Uudenkaupungin Munaistenmetsän kaatopaikka toimii yhdyskuntajätteiden, pilaantuneiden maa-ainesten sekä teollisuuden sivutuotteiden loppusijoitusalueena. Uuden ympäristölupaan myötä alueella on aloitettu vaarallisen jätteen kaatopaikka-alueen rakentaminen. Uusi vaarallisen jätteen kaatopaikka- ja käsittelyalue otetaan käyttöön kesällä 2024.

Oulun kaatopaikka-alueen materiaalinkäsittelykeskus vastaanottaa, käsittelee sekä hyötykäyttää monia erilaisia jätteitä ja sivuvirtoja, kuten teollisuusjätteitä, pilaantuneita maita, rakennus- ja purkujätteitä sekä yhdyskuntajätteitä.

Porin kaatopaikka vastaanottaa ja käsittelee kipsi-, rakennus- ja purkujätteitä sekä pilaantuneita maa-aineksia ja muita pieneriä. Alueen YVA-prosessi on valmistunut ja yhteysviranomaiselta on saatu perusteltu päätelmä. Uutta ympäristölupaa varten laaditaan hakemusta, jossa alueelle luvutetaan laajat vaaratoman ja vaarallisen jätteen vastaanotto- ja käsittelytoiminnot.

Muut varaukset

Muut varaukset ovat pääsääntöisesti uudelleenjärjestelykulu- ja tapaturma-maksuvarauksia.

MEUR	Ympäristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2023	7,4	1,7	9,1
Varausten lisäykset	0,2	0,7	0,9
Käytetyt varaukset	-0,3	-0,7	-1,0
Käyttämättömien varausten peruutukset	-0,2	-0,9	-1,1
Diskonttauksen vaikutus	0,1	-	0,1
Varaukset 31.12.2023	7,2	0,9	8,1

MEUR	Ympäristö- varaukset	Muut varaukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2022	8,1	2,7	10,8
Varausten lisäykset	0,1	0,7	0,8
Käytetyt varaukset	-0,5	-1,3	-1,8
Käyttämättömien varausten peruutukset	-0,4	-0,5	-0,8
Diskonttauksen vaikutus	0,1	-	0,1
Varaukset 31.12.2022	7,4	1,7	9,1

2.6 Eläkeveloitteet

Laatimisperiaate

Eläkejärjestelyt luokitellaan etuuspohjaisiksi ja maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Maksupohjaisissa järjestelyissä konserni suorittaa kiinteitä maksuja eläkkeistä eikä sillä ole oikeudellista eikä tosiasiallista veloitetta lisämaksujen suorittamiseen. Kaikki sellaiset järjestelyt, jotka eivät täytä näitä ehtoja, ovat etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Eläkejärjestelyt noudattavat kunkin maan paikallisia säädöksiä ja käytäntöjä ja ovat pääosin maksupohjaisia. Maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin tehdyt suoritukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Yhtiöllä on vähäinen määrä pääosin yrityskauppojen mukana tulleita etuuspohjaisia eläkejärjestelyjä. Näistä etuuspohjaisista eläkkeistä osa on konsernin omalla vastuulla ja osalle on otettu eläkevakuutus. Veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen käyttäen ennakoituun etuoikeusyksikköön perustuvaa menetelmää. Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkeveloitteen nykyarvoa laskettaessa diskonttokorko perustuu yritysten liikkeeseenlaskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen markkinatuottoon, joiden maturiteetti vastaa olennaisilta osin laskettavan eläkevastuun arvioitua maturiteettia. Riskipreemio perustuu sellaisten yritysten liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjalainoihin, joiden luottokelpoisuusluokitus on AA. Taseeseen kirjattavan eläkeveloitteen nykyarvosta vähennetään eläkejärjestelyyn kuuluvat varat tilinpäätöspäivän käypään arvoon arvostettuina. Taseeseen merkitään etuuspohjaisen eläkejärjestelyn nettovelka (tai -omaisuuserä).

Kauden työsuoritukseen perustuva meno (eläkemeno) ja etuuspohjaisen järjestelyn nettovelan nettokorko kirjataan tulosvaikutteisesti ja esitetään työsuhte-etuuksista aiheutuvissa kuluissa. Etuuspohjaisen nettovelan (tai -omaisuuserän) uudelleen määrittämisestä aiheutuvat erät (mm. vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot sekä järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta nettokorkoon sisältyviä eriä) kirjataan muihin laajan tuloksen eriin sillä tilikaudella, jona ne syntyvät.

Aiempaan työsuoritukseen perustuvat menot kirjataan kuluksi tulosvaikutteisesti aikaisempaan seuraavista ajankohdista: joko kun järjestelyn muuttaminen tai supistaminen tapahtuu tai kun yhteisö kirjaa tähän liittyvät uudelleenjärjestelymenot tai työsuhteen päättämiseen liittyvät edut.

Konsernilla on Ruotsissa muutamia henkilöitä koskevia eläketalletuksia, joihin konsernilla ei ole oikeudellista eikä tosiasiallista veloitetta lisämaksujen suorittamiseen. Näihin järjestelyihin liittyvät varat on kirjattu taseen pitkäaikaisiin saamisiin ja vastaavansuuruinen velka on kirjattu eläkevelkoihin.

MEUR	2023	2022
Taseen etuuspohjainen eläkevelka määräytyy seuraavasti:		
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	0,3	0,3
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-0,3	-0,3
	0,0	0,0
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	0,5	0,5
Eläketalletuksiin liittyvä velka	0,6	0,7
Nettomääräinen eläkevelka taseessa	1,2	1,2
Veloitteen nykyarvon muutokset		
Velvoite kauden alussa	1,5	1,7
Työsuorituksesta johtuvat menot	0,0	0,0
Korkomenot	0,0	0,0
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	0,0	-0,2
Maksetut etuudet	-0,1	-0,1
Eläketalletuksiin liittyvän velan muutokset	-0,1	0,0
Velvoite tilikauden lopussa	1,4	1,5
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypien arvojen muutokset		
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden alussa	0,3	0,3
Korkotuotot	0,0	0,0
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	0,0	0,0
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	0,0	-0,0
Maksetut etuudet	-0,0	-0,0
Järjestelyyn kuuluvien varojen käyvät arvot kauden lopussa	0,3	0,3

MEUR

2023 2022

Taseessa esitetyn velan muutokset:

Velka kauden alussa	1,2	1,4
Tuloslaskelmaan merkityt kulut	0,0	0,0
Työnantajan suorittamat maksut järjestelyyn	0,0	0,0
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	0,0	-0,2
Maksetut etuudet	-0,1	-0,0
Eläketalletuksiin liittyvän velan muutokset	-0,1	0,0
Velka kauden lopussa	1,2	1,2

Laajan tuloslaskelman etuusperustainen eläkekulu määräytyy seuraavasti:

Tilikauden työsuoritukseen perustuvat menot	0,0	0,0
Korkomenot	0,0	0,0
Korkotuotot	-0,0	-0,0
Uudelleenmäärittämisestä johtuvat erät	0,0	-0,2
Yhteensä	0,1	-0,2

Konserni ennakoi maksavansa etuusperhaisiin eläkejärjestelyihin 60 tuhatta euroa vuonna 2024.

MEUR

2023 2022

Velvoitteen nykyarvo	1,4	1,5
Järjestelmään kuuluvien varojen käypä arvo	-0,3	-0,3
Alikate	1,2	1,2

Tärkeimmät käytetyt vakuutusmatemaattiset oletukset, %

Diskonnttauskorko	4,0	3,8
Varojen odotettu tuotto	2,7	2,6
Tuleva palkankorotusolettamus	3,7	4,9
Inflaatio-oletus	2,5	2,4

Velvoitteen maksuperusteinen maturiteetti

MEUR

2023 2022

Maturiteetti alle vuoden	0,1	0,1
1-5 vuotta	0,3	0,2
5-10 vuotta	0,3	0,3
10-15 vuotta	0,2	0,2
15-20 vuotta	0,2	0,2
20-25 vuotta	0,1	0,1
25-30 vuotta	0,1	0,1
yli 30 vuotta	0,1	0,1
Yhteensä	1,3	1,2

3 Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä muut pitkäaikaiset varat

3.1 Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet	49
3.2 Liikearvon arvonalentumistestaukset	50
3.3 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	51
3.4 Käyttöoikeusomaisuuserät ja vuokrasopimusvelat	52
3.5 Muut pitkäaikaiset varat	53

3.1 Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet

Laatimisperiaate

Liikearvo on se osa hankintamenosta, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuina ylittävät hankitun nettovarallisuuden käyvän arvon hankintahetkellä. Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan vuosittain arvonalentumisen varalta viimeisen vuosineljänneksen aikana. Liikearvot arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä mahdollisilla arvonalentumisilla.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet arvostetaan hankintahetken käypään arvoon. Aineettomien hyödykkeiden taloudellisen vaikutusajan arvioidaan olevan rajallinen tai rajoittamaton. Konsernin liiketoimintojen yhdistämisissä kirjatut aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa asiakassuhteita. Asiakassuhteiden poisto-aika on keskimäärin kymmenen vuotta.

Muut aineettomat hyödykkeet on arvostettu hankintamenuonsa vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Muut aineettomat hyödykkeet poistetaan tasapoistoina taloudellisen vaikutusaikanaan. Ohjelmistoprojektien kustannukset aktivoidaan muihin aineettomiin hyödykkeisiin siitä lähtien kun projektit ovat siirtyneet tutkimusvaiheesta kehittämissä vaiheeseen ja projektin tulos on yksilöitävissä oleva aineeton hyödyke. Tällaisen aineettoman hyödykkeen tulee tuottaa konsernille vastaista taloudellista hyötyä, joka ylittää sen kehittämisestä syntyneet menot. Hankintamenu käsittää kaikki menot, jotka johtuvat välittömästi omaisuuserän saattamisesta valmiiksi toimimaan johdon tarkoittamalla tavalla. Suurimmat menot ovat ulkopuolisille maksetut konsulttipalkkiot.

Ohjelmistojen ja ohjelmistolisenssien poisto-aika on 5–10 vuotta.

Liikearvon arvonalentumistestausta on kuvattu liitetiedossa 3.2 ja muiden aineettomien hyödykkeiden poistoja ja arvonalentumisia on kuvattu liitetiedossa 1.7.

MEUR	Liikearvo	Asiakassuhteet yrityskaupoista	Kilpailukieltosopimukset yrityskaupoista	Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintamenu 1.1.2023	194,6	59,1	24,2	10,0	9,5	31,8	8,2	337,4
Lisäykset					0,4	0,0	10,1	10,6
Vähennykset			-22,7		-0,1	-15,2		-38,0
Arvonalentumiset							-1,9	-1,9
Siirrot erien välillä						1,6	-1,8	-0,1
Kurssierot	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1		0,2
Hankintamenu 31.12.2023	194,7	59,1	1,5	10,1	9,8	18,4	14,6	308,2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2023	-13,9	-39,7	-24,0	-9,8	-6,6	-26,2		-120,2
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot			22,7		0,1	15,1		37,9
Tilikauden poistot		-3,3	-0,1	-0,1	-0,7	-2,6		-6,8
Kurssierot	0,0	-0,1	-0,0	-0,0	-0,0	-0,1		-0,2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2023	-13,9	-43,1	-1,4	-9,8	-7,2	-13,8		-89,2
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	180,8	16,1	0,1	0,2	2,6	4,6	14,6	219,0

Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista ovat yleensä ympäristölupia. Muut aineettomat hyödykkeet ovat pääasiassa ohjelmistoja ja ohjelmistolisenssejä.

Aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat sopimukseen perustuvat sitoumukset olivat 0,0 miljoonaa euroa (1,0).

MEUR	Liikearvo	Asiakassuhteet yrityskaupoista	Kilpailukieltosopimukset yrityskaupoista	Muut aineettomat hyödykkeet yrityskaupoista	Aineettomat oikeudet	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintamenu 1.1.2022	186,6	55,4	24,1	10,1	9,3	32,7	3,5	321,8
Lisäykset					0,5	0,1	6,5	7,1
Hankitut liiketoiminnot	11,5	5,4	0,1			0,0		17,0
Vähennykset					-0,1	-2,7		-2,8
Siirrot erien välillä						1,8	-1,8	-0,0
Kurssierot	-3,6	-1,6	-0,1	-0,0	-0,3	-0,0		-5,7
Hankintamenu 31.12.2022	194,6	59,1	24,2	10,0	9,5	31,8	8,2	337,4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2022	-14,6	-37,2	-24,0	-9,8	-5,8	-25,7		-117,1
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot					0,0	2,7		2,7
Tilikauden poistot		-3,5	-0,1	-0,1	-0,9	-3,2		-7,8
Kurssierot	0,6	1,1	0,1	0,0	0,2	0,0		2,0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2022	-13,9	-39,7	-24,0	-9,8	-6,6	-26,2		-120,2
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	180,7	19,4	0,2	0,3	2,9	5,6	8,2	217,2

3.2 Liikearvon arvonalentumistestaukset

Laatimisperiaate

Liikearvon arvonalentumistesti tehdään vähintään vuosittain tai useammin, mikäli on ilmennyt viitteitä liikearvon arvonalentumisesta. Arvonalentumistestaus tehdään testiajankohdan liiketoimintarakenteen mukaisesti.

Arvonalentumistestauksessa arvioidaan kerrytettävissä olevat rahavirrat käyttöarvon perusteella. Vastaiset rahavirrat perustuvat johdon neljän vuoden vuosikohtaisiin tuloslaskelma- ja ylläpitoinvestointiennusteisiin, jotka on tehty strategiaproessin yhteydessä. Johto perustaa ennusteensa toteutuneeseen kehitykseen sekä käsitykseensä alansa kasvunäkymistä (markkinoiden yleinen kehitys ja yksikön kannattavuus, hinnoittelu, kunnallistamispäätökset, henkilöstö- ja raaka-ainekustannukset). Kasvuennusteissa huomioidaan hyväksytyt investointipäätökset.

Rahavirrat, jotka ulottuvat neljän vuoden ennustejakson jälkeiselle ajalle on laskettu ns. loppuarvomenetelmää käyttäen. Laskelmissa käytetty kasvu perustuu johdon arvioon liiketoiminnan pitkän aikavälin kasvusta ja kannattavuuden kehittymisestä.

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Liikearvojen arvonalentumistesteissä käytettävien käyttöarvoon perustuvien laskelmien laatiminen edellyttää johdon arvioiden käyttämistä. Vastaiset rahavirrat perustuvat hallituksen hyväksymiin strategiakausien ennusteisiin, jotka perustuvat toteutuneeseen kehitykseen sekä johdon käsitykseen alan kasvunäkymistä. Käytetty ikuisuuskasvuoletama perustuu johdon käsitykseen liiketoiminnan pitkän aikavälin kasvusta. Käytetty diskonttokorko vastaa parasta arviota keskimääräisestä painotetusta pääomakustannuksesta. Vaikka johdon käsityksen mukaan käytetyt oletukset ovat asianmukaisia, saattavat arviot tulevasta rahavirroista erota olennaisesti tulevaisuudessa toteutuvista.

Liikearvojen kohdistaminen

Liikearvon kirjanpitoarvot on kohdistettu alla olevan taulukon mukaisesti rahavirtaa tuottaville yksiköille:

MEUR	2023	2022
Ympäristöpalvelut	87,6	87,6
Teollisuuspalvelut	30,6	30,6
Kiinteistöpalvelut Suomi	28,6	28,6
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	34,0	33,9
Yhteensä	180,8	180,7

Vuoden 2022 ensimmäisellä neljänneksellä toteutuneesta Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n hankinnasta syntynyt liikearvo sisältyy Teollisuuspalveluihin kohdistettuun liikearvoon.

Arvonalentumistestaus vuonna 2023

Arvonalentumistestaus on laadittu käyttöarvolaskelmilla joissa tulevat rahavirrat diskontataan nykyarvoon. Käyttöarvolaskelmissa on käytetty rahavirtaa tuottavissa yksiköissä ikuisuuskasvuolettamana 2,0 prosenttia, joka vastaa Euroopan keskuspankin keskipitkän aikavälin inflaatiotavoitetta. Ikuisuuskasvuoletama on sama kaikissa rahavirtaa tuottavissa yksiköissä perustuen yhteneväiseen liiketoiminta-alueeseen.

Laskennassa käytetty diskonttauskorko perustuu konsernin painotettuun keskimääräiseen pääomakustannukseen (WACC). WACC:n osatekijät ovat riskitön korko, markkinariskipreemio, yhtiökohtainen beta, vieraan pääoman kustannus sekä oman ja vieraan pääoman suhde. Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksiköille on määritetty oma diskonttauskorkonsa.

Laskennassa käytetyt diskonttauskorot ennen veroja

%	2023	2022
Ympäristöpalvelut	9,4	8,5
Teollisuuspalvelut	9,4	8,5
Kiinteistöpalvelut Suomi	9,3	8,4
Kiinteistöpalvelut Ruotsi	9,3	8,5

Liikearvon arvonalentumistestauksen mukaan kaikkien konsernin rahavirtaa tuottavien yksiköiden käyttöarvo ylitti testattujen varojen kirjanpitoarvon ja siten liikearvosta ei kirjattu arvonalentumista vuodelle 2023.

Arvonalentumistestin herkkyyshanalyysit

Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksiköille tehtiin herkkyyshanalyysi, jossa laskennan keskeiset oletukset testattiin. Testauksen oletuksina käytettiin diskonttauskorkoa sekä toteutuneen kehityksen perusteella määritettyä loppuarvon laskennassa käytettyä EBITDA-prosenttia. Herkkyyshanalyysissa laskettiin yksittäistä keskeistä oletusta muuttamalla millä raja-arvoilla käyttöarvo on yhtä suuri kirjanpitoarvon kanssa.

Testauksen perusteella Kiinteistöpalvelut Ruotsin käyttöarvo olisi kirjanpitoarvon tasolla, mikäli EBITDA-prosentti laskisi 0,9 prosenttiyksikköä tai mikäli diskonttauskorko nousisi 1,8 prosenttiyksikköä. Kiinteistöpalvelut Ruotsin käyttöarvon ja kirjanpitoarvon erotus oli testauskellä 16,3 miljoonaa euroa ja ennustejakson EBITDA-prosentti oli 5,5 prosenttia. Muiden rahavirtaa tuottavien yksiköiden osalta mikään jokseenkin mahdollinen muutos keskeisissä oletuksissa ei voisi saada aikaan sitä, että rahavirtaa tuottavan yksikön kirjanpitoarvo ylittäisi käyttöarvon.

3.3 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Laatimisperiaate

Aineellinen käyttöomaisuus on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka aiheutuvat välittömästi kyseisen aineellisen omaisuuden hankkimisesta. Ehdot täyttävän aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankkimisesta, rakentamisesta tai valmistamisesta välittömästi johtuvat vieraan pääoman menot aktivoidaan osaksi omaisuuden hankintamenoa. Lisäksi hankintamenoa otetaan huomioon mahdolliset kohdeomaisuuden ennallistamiskulut.

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineellinen käyttöomaisuus arvostetaan hankintahetken käypään arvoon. Taseessa aineellinen käyttöomaisuus esitetään vähennettynä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumisilla.

Aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä tehdään tasapoistot arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa lukuun ottamatta uusia kaatopaikkoja. Valmistuneisiin kaatopaikkoihin sovelletaan suoriteyksikköön perustuvaa poistomenetelmää, jossa poistot tehdään läjitäyttöalueelle toimitetun jätteen viemän tilavuuden mukaan. Arvioidut taloudelliset vaikutusajat tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä, ja jos ne eroavat merkittävästi aikaisemmista arvioista, poistoajkoja muutetaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

Tilinpäätöksen poistot perustuvat seuraaviin arvioituihin taloudellisiin vaikutusaikoihin:

Rakennukset ja rakennelmat	5–30 vuotta
Kuljetusvälineet	6–15 vuotta
Koneet ja kalusto	4–15 vuotta

Maa-alueista ei tehdä poistoja.

Mikäli käyttöomaisuushyödyke koostuu useammasta osasta, joiden taloudelliset vaikutusajat ovat eripituiset, kukin osa käsitellään erillisinä hyödykkeinä. Tavanomaiset korjaus- ja kunnossapitokustannukset kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Kooltaan merkittävien uudistus- ja parannushankkeiden menot kirjataan taseeseen, jos on todennäköistä, että taloudellisen hyödyn lisäys koituu tulevaisuudessa konsernin hyväksi.

Aineellisten hyödykkeiden poistoja ja arvonalentumisen käsittelyä on kuvattu liitetiedossa 1.7.

MEUR	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2023	8,2	141,6	416,1	0,3	9,0	575,1
Lisäykset	0,0	0,7	15,2	0,0	22,4	38,3
Vähennykset	-0,5	-0,1	-26,4		-0,0	-27,0
Siirrot erien välillä		4,0	11,5		-15,4	0,1
Kurssierot		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hankintameno 31.12.2023	7,7	146,1	416,4	0,3	16,0	586,5
Kertyneet poistot 1.1.2023	-0,5	-108,4	-310,8	-0,1		-419,8
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,5	0,1	25,8			26,4
Tilikauden poistot		-5,5	-21,6	-0,0		-27,1
Kurssierot		-0,0	-0,0	-0,0		-0,0
Kertyneet poistot 31.12.2023	-	-113,8	-306,6	-0,1		-420,6
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	7,7	32,3	109,8	0,2	16,0	166,0

Koneiden ja kaluston kirjanpitoarvoon sisältyy 13,0 miljoonaa euroa (12,6) rahoitusyhtiön kautta myytyjä puristimia ja paalaimia, jotka laitteiden takaisinostovelvollisuuden vuoksi aktivoidaan käyttöomaisuuteen.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintaa koskevat sopimukseen perustuvat sitoumukset olivat 14,0 miljoonaa euroa (19,7).

MEUR	Maa-alueet	Rakennukset	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko-maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2022	7,4	138,9	408,9	0,1	10,1	565,4
Lisäykset	0,8	0,6	12,8	0,1	12,4	26,7
Hankitut liiketoiminnot		0,2	4,3	0,1		4,6
Vähennykset	-0,1	-1,7	-19,6	-0,0	-0,1	-21,5
Siirrot erien välillä		3,6	9,9		-13,5	0,0
Kurssierot		-0,0	-0,1	-0,0		-0,2
Hankintameno 31.12.2022	8,2	141,6	416,1	0,3	9,0	575,1
Kertyneet poistot 1.1.2022	-0,5	-103,8	-308,0	-0,1		-412,4
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot		0,6	18,6	0,0		19,3
Tilikauden poistot		-6,2	-21,8	-0,0		-28,1
Kurssierot		1,1	0,4	0,0		1,5
Kertyneet poistot 31.12.2022	-0,5	-108,4	-310,8	-0,1		-419,8
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	7,7	33,2	105,3	0,2	9,0	155,3

3.4 Käyttöoikeusomaisuuserät ja vuokrasopimusvelat

Laatimisperiaate

Vuokrasopimuksesta aiheutuva käyttöoikeusomaisuuserä kirjataan sopimuksen alkamisajankohtana eli päivänä, jolloin vuokralleantaja antaa kohdeomaisuuserän konsernin käytettäväksi. Käyttöoikeusomaisuuserä arvostetaan hankintamenoon, josta vähennetään kertyneet poistot ja arvonalentumistappiot ja jota oikaistaan vuokrasopimusvelan uudelleen määrittämisestä johtuvilla erillä. Alkuperäisen arvostamisen mukaiseen hankintamenoon sisällytetään vuokrasopimusvelan alkuperäisen arvostuksen mukainen määrä, alkamisajankohtaan mennessä maksetut vuokrat vähennettynä saaduilla kannustimilla ja sopimuksesta alkuvaiheessa koituneilla välittömällä menoilla. Lisäksi hankintamenoissa otetaan huomioon mahdolliset kohdeomaisuuserän ennallistamiskulut. Käyttöoikeusomaisuuserien tasearvoja arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen varalta, kuten liitetiedossa 1.7 on kuvattu.

Vuokralleottaja arvostaa sopimuksen alkamisajankohtana vuokrasopimusvelan diskonttaamalla sopimuksen tulevat vähimmäisvuokrat nykyarvoon. Konsernin vuokrasopimusten sisäinen korko ei ole helpposti määritettävissä, joten tulevat vähimmäisvuokrat diskontataan käyttäen konsernin lisäluoton korkoa. Lisäluoton korko määritellään standardin mukaan koroksi, jota vuokralleottaja maksaisi lainatessaan vastaavaksi ajaksi ja vastaavanlaisin vakuuksin varat, jotka tarvittaisiin käyttöoikeusomaisuuserän hankintamenoa arvoltaan vastaavan omaisuuserän hankkimiseen vastaavanlaisessa taloudellisessa ympäristössä. Konserni on määrittänyt lisäluoton koron vuokrasopimuksille perustuen sopimusten maturiteettiin ja taloudelliseen ympäristöön.

Yhtiön vuokrasopimusvelka kattaa rahoitusyhtiön kautta vuokratujen hyödykkeiden sekä muiden vuokrasopimusten vuokravastuut pois lukien lyhytaikaiset ja arvoltaan vähäiset vuokrasopimukset, joista ei kirjata vuokrasopimusvelkaa.

Yhtiön vuokrasopimukset eivät sisällä olennaisia muuttuvia vuokria tai jäännösarvotakuuta.

MEUR	Maa-alueet	Raken- nukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2023	16,4	55,1	67,8	139,2
Lisäykset	1,2	11,0	20,0	32,2
Vähennykset	-2,4	-6,9	-6,1	-15,5
Kurssierot	-	0,0	0,0	0,0
Hankintameno 31.12.2023	15,1	59,2	81,7	155,9
Kertyneet poistot 1.1.2023	-3,7	-28,3	-36,0	-68,0
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,2	4,4	5,2	9,8
Tilikauden poistot	-1,0	-9,6	-10,9	-21,6
Kurssierot	-	-0,1	-0,1	-0,1
Kertyneet poistot 31.12.2023	-4,5	-33,6	-41,8	-79,9
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	10,6	25,6	39,9	76,0

MEUR	Maa-alueet	Raken- nukset	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2022	12,9	47,7	60,4	121,1
Lisäykset	3,4	10,2	9,2	22,7
Vähennykset	0,1	-2,4	-1,1	-3,5
Kurssierot	-	-0,4	-0,7	-1,1
Hankintameno 31.12.2022	16,4	55,1	67,8	139,2
Kertyneet poistot 1.1.2022	-2,6	-20,5	-28,1	-51,3
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	1,4	0,7	2,2
Tilikauden poistot	-1,0	-9,4	-9,1	-19,5
Kurssierot	-	0,2	0,5	0,6
Kertyneet poistot 31.12.2022	-3,7	-28,3	-36,0	-68,0
Kirjanpitoarvo 31.12.2022	12,7	26,8	31,8	71,2

Tilinpäätöshetkellä tiedossa ei ole tulevilla tilikausilla voimaan astuvia uusia vuokrasopimuksia, joilla olisi olennaista vaikutusta käyttöoikeusomaisuuserän tai vuokrasopimusvelan määrään.

Vuokrasopimusvelat ja niiden maturiteetti on esitetty liitetiedoissa 4.1 Rahoitusvarat ja -velat ja 4.2 Rahoitusriskien hallinta.

Vuokrasopimukseen liittyvistä kuluista on esitetty tarkemmin tietoja liitetiedossa 1.6.

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Konsernilla on toistaiseksi voimassa olevia vuokrasopimuksia erityisesti kiinteistöihin ja maa-alueisiin liittyen. Toistaiseksi voimassa olevien kiinteistö- ja maa-alueopimusten osalta vuokratkauden pituus perustuu johdon arvioon vuokratkauden pituudesta. Arviossa otetaan huomioon esimerkiksi sopimuksen voimassaoloaikana vuokratkauteen tehty merkittävät parannustyöt, vuokrasopimuksen päättämiseen liittyvät menot sekä kohdeomaisuuserän tärkeys konsernin toimintojen kannalta ottaen huomioon kohdeomaisuuserän erityislaatuisuuden, sijaintipaikan ja sopivien vaihtoehtojen saatavuus. Johto arvioi kohteiden vuokratkauden pituutta jatkossa varmistaakseen, että vuokratkausi vastaa tarkasteluhetken olosuhteita.

3.5 Muut pitkäaikaiset varat

Laatimisperiaate

Konsernin muut pitkäaikaiset varat koostuvat osuuksista osakkuus- ja yhteisyritykseen sekä muista osakkeista ja osuuksista. Konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksissä käsitellään konsernitilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä. Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan ja vastaavasti taseessa olevan sijoituksen oikaisuksi. Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyritykseen, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä velvoitteita tai ellei se ole suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrityksen puolesta. Muut osakkeet ja osuudet koostuvat muutaman pienemmän yhtiön osakkeista, sekä golf-osakkeista ja ne arvostetaan käypään arvoon tuloslaskelman kautta. Muut saamiset sisältävät pääasiassa Ruotsin yhtiöiden eläkevastuisiin liittyviä rahastoituja varoja sekä pitkäaikaisia ennakkomaksuja.

MEUR	Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Muut saamiset
Hankintameno 1.1.2023	14,0	0,2	1,9
Lisäykset	-	-	0,0
Vähennykset	-	-	-0,3
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	3,6	-	-
Kurssierot	-	-	0,0
Hankintameno 31.12.2023	17,6	0,2	1,5

MEUR	Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Muut saamiset
Hankintameno 1.1.2022	0,0	0,2	2,0
Lisäykset	13,3	0,0	0,5
Vähennykset	-	-0,0	-0,6
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0,7	-	-
Kurssierot	-	-	-0,1
Hankintameno 31.12.2022	14,0	0,2	1,9

Tiedot konsernin olennaisesta yhteisyrityksestä

Nimi	Kotipaikka	Välitön omistusosuus (%)	
		2023	2022
Laania Oy	Helsinki	55	55

Taloudellinen informaatio olennaisesta yhteisyrityksestä

MEUR	2023	2022
Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	3,3	3,3
Käyttöoikeusomaisuuserät	2,4	2,4
Muut pitkäaikaiset varat	0,0	0,0
Vaihto-omaisuus	40,7	51,4
Myyntisaamiset ja muut saamiset	40,2	27,3
Varat yhteensä	86,7	84,4
Pitkäaikaiset korolliset velat	22,4	32,5
Ostovelat	14,4	11,6
Muut lyhytaikaiset velat	17,9	15,1
Velat yhteensä	54,8	59,1
Liikevaihto	153,4	89,7
Poistot	-1,4	-0,8
Rahoitustuotot ja -kulut	-1,2	-0,5
Tuloverot	-1,6	-0,3
Tilikauden tulos	6,5	1,3
Yhteisyrityksen taloudellisen informaation täsmäytys konsernin kirjaamaan tase-arvoon:		
Konsernin omistusosuus %	55,0	55,0
Konsernin osuus nettovaroista	17,6	14,0
Yhteisyrityksen tasearvo konsernin taseessa	17,6	14,0

Lisätietoja yhteisyrityksestä on esitetty liitetiedossa 5.3.

4 Rahoitusriskit ja pääomarakenne

4.1 Rahoitusvarat ja -velat	55
4.2 Rahoitusriskien hallinta	57
4.3 Oma pääoma	60
4.4 Osakekohtainen tulos ja osinko	61
4.5 Vastuositoumukset ja ehdolliset velat	61

4.1 Rahoitusvarat ja -velat

Laatimisperiaate

Konsernin rahoitusvarat ja -velat koostuvat rahavaroista, myynti- ja muista saamisista, ostoveloista ja muista veloista, pankkilainoista, joukkovelkakirjalainoista, yritystodistuksista, vuokrasopimusveloista ja johdannaisista. Konsernin rahoitusvarat ja -velat on luokiteltu seuraaviin arvostusryhmiin:

Käypä arvo tulosvaikutteisesti

- Johdannaiset
- Yrityskauppoihin liittyvät siirtyvät vastikkeet

Jaksotettu hankintameno

- Rahavarat
- Myynti- ja muut saamiset
- Korolliset velat, kuten pankkilainat, joukkovelkakirjalainat, yritystodistukset, vuokrasopimusvelat
- Osto- ja muut velat

Tämä luokittelu tapahtuu rahoitusvaroihin kuuluvan rahoitusvaran tai -velan alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Rahoitusvarojen luokittelu eri arvostusryhmiin perustuu siihen liiketoimintamalliin, jolla rahoitusvaroja hallinnoidaan sekä sopimukseen perustuvien rahavirtojen luonteeseen. Rahoitusvelkojen luokittelu eri arvostusryhmiin perustuu siihen tarkoitukseen, mitä varten rahoitusvelat on alun perin hankittu.

Rahoitusvara kirjataan pois taseesta, kun konserni on menettänyt sopimusperusteisen oikeuden rahavirtoihin tai kun kaikki omistuksen olennaiset riskit ja tuotot ovat siirtyneet konsernin ulkopuolelle.

Rahoitusvelka kirjataan pois taseesta, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai rauennut.

Jaksotettuun hankintamenoon kirjattavat rahoitusvarat

Rahavarat koostuvat käteisvaroista, vaadittaessa nostettavista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista likvideistä sijoituksista. Niiden maturiteetti on enintään kolme kuukautta hankinta-ajankohdasta. Ne kirjataan selvityspäivänä ja arvostetaan alkuperäiseen hankintameno. Valuuttamääräiset erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän päätöskursseja. Käytössä olevat luottolimitit sisältyvät taseen lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Myynti- ja muut saamiset arvostetaan jaksotettuun hankintameno. Saamiset kuuluvat lyhytaikaisiin rahoitusvaroihin, ellei niiden eräpäivä ole yli 12 kuukautta tilinpäätöspäivän jälkeen. Myyntisaamiset kirjataan alkuperäiseen arvoon vähennettynä arvonalentumisilla.

Myyntisaamisista tehdään arvonalentumiskirjaus, kun on olemassa perusteltu syy olettaa, ettei konserni tule saamaan kaikkia saataviaan alkuperäisin ehdoin. Konserni soveltaa myyntisaamisten arvonalentumisten määrittämiseen yksinkertaistettua odotettavissa oleviin luottotappioihin perustuvaa mallia. Arvonalentumiset kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi. Ei-palautumisoikeudellisesti myytyihin myyntisaamisiin liittyvä luottoriski ja sopimusperusteiset oikeudet saamiin siirtyvät myyntihetkellä pois konsernilta ja järjestelyyn liittyvät kulut kirjataan rahoituskuluhiin. Lisätietoja luottotappiovarauksista on esitetty liitetiedossa 2.1.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat

Johdannaiset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, sekä yrityskauppoihin liittyvät siirtyvät vastikkeet kirjataan käypään arvon tulosvaikutteisesti. Tähän ryhmään kuuluvat johdannaiset ovat lyhytaikaisia velkoja, joiden maturiteetti on alle 12 kuukautta ja ne arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti käyttäen tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksia. Siirtyvät vastikkeet ovat yleensä pitkäaikaisia velkoja, joiden maturiteetti on yli 12 kuukautta. Siirtyvän vastikkeen käyvän arvon määrittäminen perustuu myyjän ja ostajan väliseen sopimukseen. Käyvän arvon muutoksista johtuvat sekä realisoitumattomat että realisoituneet voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvelat

Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat rahoitusvelat kirjataan hankintahetkellä konsernitaseeseen saadun vastikkeen mukaisesti. Lainan hankintaan tai liikkeeseen laskuun suoraan liittyvät transaktiomenot sisällytetään rahoitusvelkojen alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Myöhemmin rahoitusvelat arvostetaan efektiivisen koron menetelmällä jaksotettuun hankintameno. Korkokulut kirjataan tuloslaskelmaan efektiivisen koron menetelmää käyttäen. Tilinpäätöshetkestä seuraavan 12 kuukauden kuluessa erääntyvät rahoitusvelat, sisältäen käytössä olevat pankkitililimitit, käsitellään lyhytaikaisina korollisina velkoina ja tämän jälkeen erääntyvät pitkäaikaisina korollisina velkoina.

Koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimusten käyvät arvot on määritetty tulevien rahavirtojen nykyarvoon perustuvalla menetelmällä, jonka tukena ovat tilinpäätöspäivän markkinanoteeraukset. Käyvät arvot kuvaavat niitä hintoja, jotka konserni saisi tai joutuisi maksamaan, jos johdannaissopimus purettaisiin tilinpäätöspäivänä. Tilinpäätöspäivänä yhtiöllä ei ollut koronvaihtosopimuksia.

Vuokrasopimusvelat

Vuokrasopimusvelkojen käypä arvo on arvioitu diskonttaamalla tulevat rahavirrat lisäluoton korolla. Lisätietoja vuokrasopimusvelkojen laskentaperiaatteista on esitetty liitetiedossa 3.4.

Käyvän arvon hierarkia käypään arvoon arvostetuista rahoitusvaroista ja -veloista

Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat ja -velat on luokiteltava käyttäen kolmitasoisia käypien arvojen hierarkiaa, joka kuvastaa arvoja määritettäessä käytettävien syöttötietojen merkittävyyttä. Hierarkiatasolle 1 kuuluvat rahoitusinstrumentit, joiden käypä arvo saadaan suoraan toimivilta markkinoilta. Hierarkiatason 2 rahoitusinstrumentteihin kuuluvat over-the-counter (OTC) -johdannaiset sekä jaksotettuun hankintamenoan arvostettavat lainasaamiset ja lainat. Rahoitusinstrumentti luokitellaan tasolle 3, jos sen käyvän arvon määrittäminen ei voi perustua havainnoitavissa olevaan markkinatietoon.

Konsernissa johdannaiset ja yrityskauppoihin liittyvät siirtyvät vastikkeet kirjataan käypään arvoon. Johdannaisten, jotka ovat koronvaihtosopimuksia, käyvät arvot ovat tason 2 mukaisia. Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot perustuvat toimivilla markkinoilla noteeratuista hinnoista johdettuihin hintoihin tai yleisesti hyväksytyihin arvostusmalleihin, joiden syöttötiedot kuitenkin perustuvat merkittäville osin todennettaviin markkinatietoihin. Siirtyvän vastikkeen käypä arvo kuuluu hierarkiatasolle 3. Sen arvostusta kuvataan tarkemmin seuraavalla sivulla.

Täsmäytyslaskelma tason 3 mukaan käypään arvoon arvostetuista rahoitusveloista

MEUR	2023	2022
Kirjanpitoarvo 1.1.	5,7	-
Hankintahetken siirtyvä vastike	-	5,1
Käyvän arvon muutos	0,2	0,8
Valuuttakurssimuutosten vaikutus	0,0	-0,2
Kirjanpitoarvo 31.12.	5,9	5,7

Siirtyvä vastike liittyy Ruotsissa prosessipuhdistuspalveluita tarjoavan Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n ("SVB") osakekannan 70 prosentin osuuden ostoon 1.2.2022. SVB yhdistellään 100 prosentin osuudella L&T konserniin ja järjestelyyn liittyen Lassila & Tikanoja on kirjannut rahoitusvelkoihin arvion siirtävästä vastikkeesta, joka liittyy määräysvallattomien omistajien osuuden hankintaan. Se arvostetaan käypään arvoon, jota kuvastaa arvioidun veloitteen nykyarvo. Siirtyvä vastike erääntyy maksettavaksi aikaisintaan 1.2.2026.

Siirtyvän vastikkeen arvostus perustuu osakassopimukseen, ja siihen vaikuttaa hankitun yhtiön taserakenne sekä käyttökate-ennuste vuodelle 2025. Lisätietoa siirtävästä vastikkeesta on esitetty liitetiedossa 2.4.

Korolliset nettovelat

MEUR	2023	2022
Lainat rahoituslaitoksilta	40,8	51,4
Joukkovelkakirjalainat	74,7	74,6
Vuokrasopimusvelat	56,1	51,5
Pitkäaikaiset korolliset velat	171,7	177,5
Joukkovelkakirjalainat	-	17,7
Vuokrasopimusvelat	21,5	21,0
Lyhytaikaiset lainat	0,6	0,7
Lyhytaikaiset korolliset velat	22,1	39,3
Korolliset velat yhteensä	193,7	216,8
Rahavarat	32,9	49,5
Korolliset nettovelat	160,9	167,3

MEUR	2023				2022				Käyvän arvon hierarkia-taso	Liite
	Jaksotettuun hankintameno	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Tase-erien kirjanpitoarvot	Jaksotettuun hankintameno	Suojauslaskennan alaiset johdannaiset	Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	Tase-erien kirjanpitoarvot		
Pitkäaikaiset rahoitusvarat										
Muut saamiset	1,3			1,3	1,4			1,4		
Lyhytaikaiset rahoitusvarat										
Myyntisaamiset ja muut saamiset	85,9			85,9	91,3			91,3	2.1	
Johdannaissaamiset				-		1,2		1,2	2	4.2
Rahavarat	32,9			32,9	49,5			49,5		
Rahoitusvarat yhteensä	120,1	-	-	120,1	142,1	1,2	-	143,3		
Pitkäaikaiset rahoitusvelat										
Lainat	115,5			115,5	126,0			126,0	2	
Vuokrasopimusvelat	56,1			56,1	51,5			51,5		4.2
Siirtyvä vastike			5,9	5,9		5,7		5,7	3	
Lyhytaikaiset rahoitusvelat										
Lainat	0,6			0,6	18,3			18,3	2	
Vuokrasopimusvelat	21,5			21,5	21,0			21,0		4.2
Ostovelat ja muut velat	69,4			69,4	65,8			65,8		2.3
Rahoitusvelat yhteensä	263,1	-	5,9	269,1	282,6	-	5,7	288,3		

Pitkäaikaiset muut velat eivät sisällä saatuja ennakoita. Myyntisaamiset ja muut saamiset eivät sisällä verosaamisia ja siirtosaamisia, eivätkä ostovelat ja muut velat lakisääteisiä velkoja (kuten verovelkoja) ja siirtovelkoja. Tase-erien käyvät arvot eivät eroa merkittävästi tase-erien kirjanpitoarvoista.

Korollisten nettovelkojen muutos

MEUR	2023					2022				
	Lainat rahoituslaitoksilta	Joukko-velka-kirjalainat	Vuokra-sopimusvelat	Rahavarat	Yhteensä	Lainat rahoituslaitoksilta	Joukko-velka-kirjalainat	Vuokra-sopimus-velat	Rahavarat	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.	-52,0	-92,3	-72,5	49,5	-167,3	-74,9	-49,9	-70,9	28,6	-167,1
Nettovelan muutokset erissä, joihin liittyy maksutapahtuma:										
Pitkäaikaisten lainojen nostot	-40,0				-40,0		-75,0			-75,0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	50,7	17,7			68,4	25,9	32,3			58,1
Lyhytaikaisten lainojen nostot	-10,0				-10,0	-35,0				-35,0
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	10,0				10,0	35,0				35,0
Vuokrasopimusvelkojen lyhennykset			21,2		21,2			19,4		19,4
Rahavarojen muutos				-16,6	-16,6				21,0	21,0
Rahavirrat yhteensä	10,7	17,7	21,2	-16,6	33,0	25,9	-42,7	19,4	21,0	23,6
Nettovelan muutokset erissä, joihin ei liity maksutapahtumaa:										
Vuokrasopimusvelkojen muutokset			-26,4		-26,4			-21,1		-21,1
Muut muutokset	0,0	-0,1		0,0	-0,1	-3,0	0,3		-0,1	-2,8
Muutokset yhteensä	0,0	-0,1	-26,4	0,0	-26,5	-3,0	0,3	-21,1	-0,1	-23,9
Kirjanpitoarvo 31.12.	-41,4	-74,7	-77,6	32,9	-160,9	-52,0	-92,3	-72,5	49,5	-167,3

4.2 Rahoitusriskien hallinta

Rahoitusriskien hallinnan periaatteet määritellään hallituksen hyväksymässä rahoituspolitiikassa. Rahoitusriskien hallinnan tarkoituksena on suojautua merkittävilä rahoitusriskeiltä ja pyrkiä rajoittamaan rahoitusmarkkinoiden muutosten ja muiden riskitekijöiden epäedullisia vaikutuksia konsernin tulokseen.

Konsernin rahoitus ja likviditeetin hallinta hoidetaan keskitetysti konsernin taloushallinnossa, jota johtaa talousjohtaja. Rahoitusriskien hallintaan liittyvät transaktiot toteutetaan konsernin taloushallinnossa.

Valuuttariski

Konserni muodostuu Suomessa toimivasta emoyhtiöstä sekä Suomessa ja Ruotsissa toimivista tytäryhtiöistä. Emoyhtiön ja kotimaisten tytäryhtiöiden toiminta- ja raportointivaluuttana on euro ja muissa tytäryhtiöissä sijaintimaan valuutta. Valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat siten konsernin tulokseen ja omaan pääomaan.

Translaatoriski

Translaatoriskille alttiina oleva positio muodostuu ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyistä nettosijoituksista, joihin sisältyvät oman pääoman sijoitukset ja kertyneet voittovarot. Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehtyjen nettosijoitusten positiota ei suojata, koska omistuksia pidetään pitkäaikaisina strategisina sijoituksina.

Vuonna 2023 tapahtuneiden valuuttakurssimuutosten takia omaan pääomaan syntyi muuntoeroja 0,1 miljoonaa euroa (-5,6). Muuntoero aiheutuu ainoastaan Ruotsin liiketoiminnasta. Tilinpäätöshetken Ruotsin kruunumääräinen translaatiopositio oli 67,3 miljoonaa euroa (69,8).

Transaktioriski

Ulkomaisten tytäryhtiöiden liiketoiminta tapahtuu lähes täysin niiden toimintavaluutassa eikä siten aiheuta transaktioriskiä. Yhtiön politiikkana on pitää käteisvarannot pääosin konsernin toimintavaluutassa, jolloin niihin ei kohdistu valuuttakurssiriskiä. Suomessa toimivat konserniyhtiöt käyttävät myynnin laskutusvaluuttana lähes poikkeuksetta euroa. Tytäryhtiöiden rahoitus hoidetaan pääosin konsernin sisäisillä lainoilla, jotka ovat kunkin tytäryhtiön toimintavaluutan määräisiä. Konsernin sisäisten lainojen määrä on vähäinen, eikä niistä aiheudu merkittävää transaktioriskiä.

Yhtiö on kirjannut rahoitusvelkoihin arvion siirtyvästä vastikkeesta Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n hankintaan liittyen. Siirtyvä vastike on Ruotsin kruunumääräinen ja aiheuttaa yhtiölle valuuttakurssiriskin.

Sijoitusten hintariski

Konserni ei ole sijoittanut varoja noteerattuihin osakkeisiin, joiden arvo vaihtelee markkinahintojen muutosten vuoksi, joten se ei altistu arvopaperimarkkinoihin liittyvälle hintariskille. Konsernilla on 55 % omistusosuus Laania Oy:ssä, 1.7.2022 yhdessä Neovan kanssa muodostetussa yhteisyrityksessä. Sijoitus käsitellään konsernitilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä, ja sen arvo taseessa tilinpäätöshetkellä oli 17,6 miljoonaa euroa (14,0). Lisätietoja yhteisyrityksestä ja sen käsittelystä on annettu liitetiedossa 3.5. Konsernin omistamien muiden noteeraamattomien osakkeiden määrä on vähäinen, eikä niihin liity olennaista hintariskiä.

Hyödykehintariski

Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan vaihtelut heijastuvat sekä tuotanto-kalustossa käytettävien polttoaineiden hintoihin että ympäristönhuoltoalan tuotteiden hankintahintoihin öljypohjaisten raaka-aineiden kautta. Osassa jätehuollon asiakassopimuksista laskutusjaksot ja sopimusehdot ovat sellaiset, että hintoja ei pystytä korottamaan kuukausittain. Tämän vuoksi polttoaineiden hintojen kohoaminen saadaan siirrettyä palveluhintoihin viiveellä.

Ympäristötuotteiden raaka-ainehintariskiä pyritään hallitsemaan siten, että myyntihinnat sovitaan yleensä kiinteiksi enintään toimittajien vahvistamien ostohintojen voimassaoloajaksi.

Korkoriski

Korkoriski liittyy pääasiassa lainoihin, jotka on sidottu vaihtuviin korkoihin ja joista aiheutuvat rahavirrat vaihtelevat korkotason muuttuessa. Korkokustannukset pyritään pitämään mahdollisimman vakaina. Tämän vuoksi yli puolet yhtiön pitkäaikaisista lainoista pyritään pitämään kiinteäkorkoisina. Tarvittaessa osa vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvästä rahavirrasta pyritään suojaamaan korkoriskiltä koronvaihtosopimuksin. Tilikauden aikana vaihtuvakorkoisen lainan rahavirtojen suojaukseksi tehty koronvaihtosopimus päätettiin, ja myös tämän jälkeen korkoriski on konsernin rahoituspolitiikan mukainen. Tilikauden lopussa konsernilla ei ollut koronvaihtosopimuksia.

Tilikauden lopun pitkäaikaisista lainoista oli joko kiinteäkorkoisia tai koronvaihtosopimuksilla suojattuja 65 prosenttia (86) ja vaihtuvakorkoisia 35 prosenttia (14). Korkotason muutokset eivät siten vaikuta korkokustannuksiin täysimääräisesti. Pitkäaikaisten lainojen keskikorko ilman vuokrasopimusvelkoja korkosuojaukset huomioiden oli 4,0 prosenttia (2,5).

Pääosa konsernin liikevaihdosta syntyy pitkäaikaisista palvelusopimuksista. Hyvän kassavirtaennustettavuuden vuoksi konsernin rahoituspolitiikassa on määritelty, että likvidien varojen määrä pyritään pitämään riittävällä tasolla suhteessa kulloiseenkin lyhyen aikavälin rahoitustarpeeseen.

Luotto- ja vastapuoliriski

Rahoitusinstrumentteihin liittyy riski siitä, että vastapuoli ei pysty täyttämään sopimuksen mukaisia maksuvelvoitteitaan. Vastapuoliriskiä hallitaan tekemällä rahoitus- ja johdannaisopimuksia vain suurimpien pohjoismaisten pankkien kanssa.

Yhtiöllä on laaja asiakaskunta, joka koostuu yrityksistä, laitoksista, toimisto- ja liikekiinteistöistä, institutionaalisisista kiinteistönomistajista, asunto-osakeyhtiöistä, julkisesta sektorista ja kotitalouksista. Myyntisaamiset koostuvat pääosin suuresta määrästä suhteellisen pieniä saatavia, eikä merkittäviä luottoriskikokittymia ole. Yhtiöllä on luotonvalvontaohjeet, joilla pyritään varmistamaan se, että palveluita ja tuotteita myydään vain luottokelpoisille asiakkaille tai ennakkomaksulla, mikäli asiakkaan luottokelpoisuus ei ole riittävä. Suuri osa asiakassuhteista perustuu pitkäaikaisiin palvelusopimuksiin, eikä asiakkailta yleensä vaadita vakuuksia.

Myyntisaamisten ja sopimukseen perustuvien omaisuuserien osalta käytetään yksinkertaistettua arvonalentumismallia, jossa luottotappioiden arvioitu määrä perustuu saamisten eliniän odotettuihin luottotappioihin. Odotettuihin luottotappioihin perustuva malli on ennakoiva, ja odotettu tappio-osuus perustuu historiallisten luottotappioiden määriin. Lisätietoa luottotappiovarauksesta esitetään liitetiedossa 2.1.

Myyntisaamisiin liittyvää perintätoimintaa hoidetaan kotimaan myyntisaamisten osalta keskitetysti taloushallinnossa. Ulkomaiset tytäryhtiöt hoitavat omien myyntisaamistensa perinnän paikallisesti.

Rahoitusvarat ja niihin liittyvät luottoriskit

MEUR	2023	2022
Muut pitkäaikaiset saamiset	1,3	1,4
Myyntisaamiset	85,9	91,0
Muut saamiset	0,0	0,2
Johdannaissaamiset	-	1,2
Rahavarat	32,9	49,5

Likviditeetti- ja jälleerahoitusriski

Likviditeettiriskin hallinnalla varmistetaan, että konserni pystyy jatkuvasti hoitamaan toimintaan liittyvät rahoitukselliset velvoitteensa mahdollisimman edullisin kustannuksin. Konserni pyrkii säilyttämään hyvän maksuvalmiuden tehokkaalla kassanhallinnalla. Likviditeettitilannetta seurataan ajantasaisesti ja sitä ennakoidaan rahavirtaennusteiden avulla. Konsernissa on käytössä konsernipankkitilijärjestelmä, joka auttaa käteisvarojen hallinnassa. Rahoituksen saatavuutta pyritään varmistamaan käyttämällä rahoitustoiminnassa useita pankkeja. Jälleerahoitusriskiä hallitaan hajauttamalla lainojen maturiteettia ja

pyrkimällä pitämään pitkän lainasalkun keskimääräinen duraatio vähintään 2 vuotena.

Konsernin rahavarat on pyritty pitämään melko pieninä ja toisaalta luottolimiittien riittävydestä likviditeetin hallinnassa on huolehdittu. Lyhytaikaisia, rahavirran heilahteluista johtuvia rahantarpeita varten yhtiöllä on käytössä 10 miljoonan euron tililimiitti. Yhtiö solmi vastuullisuustavoitteisiin sidotun 40 miljoonan euron komitoidun luottolimiitin toukokuussa 2022, ja se erääntyy vuoden 2025 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Tililimiitti ja komitoidu luottolimiitti olivat tilikauden lopussa vertailukauden tapaan käyttämättä. Lisäksi yhtiöllä on 100 miljoonan euron yritystodistusohjelma, joka oli tilikauden lopussa kokonaan käyttämättä (vertailukaudella kokonaan käyttämättä). Tilikauden lopussa konsernin likvidien varojen määrä oli 32,9 miljoonaa euroa (49,5).

Vuoden 2023 toisen vuosineljänneksen aikana yhtiö uudelleenrahoitti 50 miljoonan euron vaihtuvakorkoisen pankkilainan, joka olisi erääntynyt vuoden 2024 kolmannella neljänneksellä. Uusi 40 miljoonan euron pankkilaina erääntyy vuoden 2026 kolmannella vuosineljänneksellä. Koronvaihtosopimus, jolla osa 50 miljoonan euron pankkilainasta oli muutettu kiinteäkorkoiseksi, purettiin pankkilainan uudelleenrahoituksen yhteydessä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo, 1,3 miljoonaa euroa, kirjattiin tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin.

Vuoden 2023 kolmannen vuosineljänneksen aikana yhtiö maksoi pois vuonna 2018 liikkeelle lasketun joukkovelkakirjalainan 17,7 miljoonan euron loppuosuuden.

Uusi 40 miljoonan euron pankkilaina on sidottu seuraaviin taloudellisiin kovenantteihin: omavaraisuusaste ja nettovelkojen suhde käyttökatteeseen. Nämä kovenantit rajoittavat lisävakuuksien antoa muille rahoittajille ja nykyisen liike-toiminnan lakkauttamista tai luovuttamista ja niiden rikkoutuminen voi johtaa lainan irtisanomiseen. Tilikauden lopussa kovenanttiehdot täyttyivät, ja yhtiön arvion mukaan ne tulevat täyttymään myös seuraavan kahden kuukauden aikana. Taloudellisten kovenanttien lisäksi komitoidun luottolimiitin, toukokuussa 2022 liikkeeseen lasketun joukkokirjavelkalainan sekä uuden 40 miljoonan euron pankkilainan kustannukset ovat sidottuja vastuullisuustavoitteisiin, joita ovat hiilijalanjälki ja tapaturmataajuus.

Seuraavassa taulukossa esitetään konsernin rahoitusvelat jaoteltuina sopimuksiin perustuvien eräpäivien mukaisesti tilinpäätöspäivänä. Taulukossa esitettävät luvut ovat sopimuksiin perustuvia diskonttaamattomia rahavirtoja.

Rahoitusvelkojen erääntyminen

MEUR 2023	Tasearvo	Sopimusten mukainen rahavirta	2024	2025	2026	2027	2028	2029 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta	41,4	46,7	2,6	2,1	42,0	-	-	-
Joukkovelkakirjalainat	74,7	87,7	2,5	2,5	2,5	2,5	77,5	-
Vuokrasopimusvelat	77,6	81,6	22,4	18,8	8,5	6,2	5,3	20,4
Ostovelat ja muut velat	69,4	69,4	69,4	-	-	-	-	-
Yhteensä	263,1	285,4	96,9	23,4	53,1	8,7	82,9	20,4

MEUR 2022	Tasearvo	Sopimusten mukainen rahavirta	2023	2024	2025	2026	2027	2028 ja myöh.
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	52,0	52,5	1,6	50,9	-	-	-	-
Joukkovelkakirjalainat	92,3	108,2	20,5	2,5	2,5	2,5	2,5	77,5
Vuokrasopimusvelat	72,5	80,0	21,4	17,9	11,8	4,9	3,0	21,0
Ostovelat ja muut velat	65,8	65,8	65,8	-	-	-	-	-
Yhteensä	282,6	306,5	109,3	71,4	14,3	7,4	5,6	98,5

Lainojen ja limiittien rakenne

MEUR	2023			2022		
	Käytössä	Käytettävissä	Yhteensä	Käytössä	Käytettävissä	Yhteensä
Lainat rahoituslaitoksilta ja eläkelainat	41,4	-	41,4	52,0	-	52,0
Joukkovelkakirjalainat	74,7	-	74,7	92,3	-	92,3
Tililimiitti	-	10,0	10,0	-	10,0	10,0
Sitova luottolimiitti	-	40,0	40,0	-	40,0	40,0
Yritystodistusohjelma	-	100,0	100,0	-	100,0	100,0
Vuokrasopimusvelka rahoituslaitoksilta	32,8	17,2	50,0	26,0	24,0	50,0
Muu vuokrasopimusvelka	44,9	-	44,9	46,5	-	46,5
Yhteensä	193,7	167,2	360,9	216,8	174,0	390,8

Rahoitusinstrumenteista aiheutuva herkkyys korkoriskeille

Seuraavassa esitetty herkkyysanalyysi pyrkii kuvaamaan konsernin tilikauden tuloksen ja oman pääoman herkkyyttä korkotason muutoksille taseessa olevista rahoitusinstrumenteista eli rahoitusvaroista ja -veloista sekä johdannaissopimuksista. Niiden johdannaissopimusten, joihin sovelletaan suojauslaskentaa, käyvän arvon muutokset on oletettu kohdistuvan kokonaan omaan pääomaan.

Korkotason muutoksesta aiheutuvaa herkkyyttä laskettaessa on käytetty seuraavia oletuksia:

- Korkotason nousuksi oletetaan + 1,0 prosenttiyksikköä ja laskuksi -1,0 prosenttiyksikköä.
- Laskelman perustana oleva positio sisältää korolliset rahoitusvelat ja -saamiset sekä koronvaihtosopimukset.

Herkkyysanalyysi rahoitusinstrumenttien korkoriskeistä

MEUR	2023		2022	
	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma	Tulos verojen jälkeen	Oma pääoma
Vaihtuvakorkoiset lainat:				
+1,0 % muutos markkinakoroissa	-0,3		-0,4	
-1,0 % muutos markkinakoroissa	0,3		0,4	
Suojausinstrumentit:				
+1,0 % muutos markkinakoroissa		-		0,3
-1,0 % muutos markkinakoroissa		-		-0,3

Johdannaissopimukset ja suojauslaskenta

Laatimisperiaate

Rahoituspolitiikan mukaisesti johdannaissopimuksia käytetään pienentämään markkinakorkojen muutoksiin liittyviä rahoitusriskejä. Konsernilla oli tilikauden alussa yksi koronvaihtosopimus, joka oli tehty vaihtuvakorkoisten lainojen rahavirran suojaamiseksi korkoriskiltä. Tämä koronvaihtosopimus päätettiin ennen aikaisesti kesäkuussa 2023.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon. Hankinnan jälkeen ne arvostetaan kunkin tilinpäätöshetken käypiin arvo-

hin. Käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivän markkinanoteerauksiin. Käypään arvoon arvostamisesta syntyvät voitot ja tappiot käsitellään kirjanpidossa johdannaissopimuksen käyttötarkoituksen määräämällä tavalla.

Kaikki korkosuojaukset täyttävät konsernin riskienhallinnan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset. Suojauslaskennan piirissä olevien johdannaisten voitot ja tappiot kirjataan yhdenmukaisesti alla olevan kohde-etuuden kanssa. Suojauslaskentaa sovelletaan kaikkiin koronvaihtosopimuksiin.

Suojauksen alkaessa ja jokaisen osavuositarkastuksen yhteydessä dokumentoidaan ja arvioidaan suojaussuhteiden tehokkuus tarkastelemalla suojaavan instrumentin kykyä kumota suojattavan erän rahavirtojen muutokset.

Siltä osin kuin rahavirran suojaus on tehokas, suojausinstrumenttien käypien arvojen muutokset kirjataan oman pääoman suojausrahastoon. Kun suojausinstrumentti erääntyy, se myydään tai kun suojauslaskennan kriteerit eivät enää täytä konsernin riskienhallinnan vaatimuksia, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio jää omaan pääomaan, kunnes suojattava rahavirta toteutuu. Jos suojattavan rahavirran ei enää odoteta toteutuvan, suojausinstrumentista kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Suojaussuhteen tehoton osuus merkitään myös välittömästi tuloslaskelmaan.

Kaikkien johdannaisten positiiviset käyvät arvot kirjataan taseeseen johdannaissaamiin. Johdannaisten negatiiviset käyvät arvot kirjataan vastaavasti johdannaissovelkoihin. Kaikki johdannaisten käyvät arvot sisältyvät lyhytaikaisiin varoihin tai velkoihin.

Tilikauden lopussa yhtiöllä ei ollut koronvaihtosopimuksia.

Koronvaihtosopimus, joka oli tehty vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvien rahavirtojen suojaukseksi, päätettiin kesäkuussa 2023 suojauksen kohteena olleen lainan uudelleenrahoituksen yhteydessä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo, 1,3 miljoonaa euroa, kirjattiin tuloslaskelmaan rahoitustuottoihin. Suojaus oli vertailukaudella tehokas ja koronvaihtosopimuksen käyvän arvon muutokset esitettiin kauden muissa laajan tuloksen erissä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo perustui katsauskauden päätöspäivän markkinatietoihin.

Koronvaihtosopimuksen kiinteä korko 31.12.2022 oli 0,8 prosenttia. Vaihtuvana korkona oli 6 kuukauden Euribor.

4.3 Oma pääoma

Laatimisperiaate

Kantaosakkeet esitetään osakepääomana. Menot, jotka liittyvät omien osakkeiden liikkeeseen laskuun tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä. Jos konserni hankkii takaisin omia oman pääoman ehtoisia instrumentteja, näiden instrumenttien hankintameno vähennetään omasta pääomasta.

Lassila & Tikanoja Oyj:llä on yksi osakelaji. Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeilla ei ole enimmäismäärää eikä yhtiöllä ole enimmäisosakepääomaa. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa eikä kirjanpidollista vasta-arvoa. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Lassila & Tikanoja Oyj:n 23.3.2023 pidetty varsinainen yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta yhtiön omien osakkeiden hankkimiseen yhtiön vapaalla omalla pääomalla. Lisäksi yhtiökokous päätti hallituksen valtuuttamisesta päättämään osakeannista sekä osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien antamisesta.

Hallitus on valtuutettu hankkimaan enintään 2 000 000 kappaletta (5,2 prosenttia koko osakemäärästä) yhtiön omia osakkeita. Hankkimisvaltuutus on voimassa 18 kuukautta. Tilikauden aikana valtuutusta ei käytetty.

Yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden määrä 31.12.2023 oli 644 772 kappaletta (653 256), jotka edustavat 1,7 prosenttia (1,7) kaikista osakkeista ja äänistä.

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP) sisältää muut oman pääoman luonteiset sijoitukset ja osakkeiden merkintähinnan siltä osin kun sitä ei nimenomaisen päätöksen mukaan merkitä osakepääomaan.

Muut rahastot

Muuntoerorahasto

Muuntoeroja syntyy ulkomaisten tytäryritysten oman pääoman ja tuloksen muuntamisesta euromääräisiksi.

Suojausrahasto

Suojausrahasto sisältää rahavirran suojauksena käytettävien johdannaissinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokkaat osuudet.

MEUR	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osakepääoma	Svop rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2023	38 146	19,4	0,6	-10,1	9,9
8.5.2023 Omien osakkeiden luovutus	8			0,1	0,1
31.12.2023	38 154	19,4	0,6	-10,0	10,1

MEUR	Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä, 1000 kpl	Osakepääoma	Svop rahasto	Omat osakkeet	Yhteensä
1.1.2022	38 112	19,4	0,6	-10,6	9,4
25.2.2022 Omien osakkeiden luovutus	25			0,4	0,4
2.5.2022 Omien osakkeiden luovutus	9			0,1	0,1
31.12.2022	38 146	19,4	0,6	-10,1	9,9

Korkojohdannaiset

MEUR	2023		2022	
	Nimellis-arvo	Käypä arvo	Nimellis-arvo	Käypä arvo
Suojauslaskennassa olevien koronvaihtosopimusten erääntyminen				
Enintään 1 vuoden kuluessa	-	-	-	-
1-2 vuoden kuluttua	-	-	30,0	1,2
Yhteensä	-	-	30,0	1,2

Pääoman hallinta

Konsernin pääoman hallinnan tavoitteena on turvata konsernin toiminnan jatkuvuus ja ylläpitää optimaalinen pääomarakenne investointien turvaamiseksi ottaen huomioon pääomakustannukset. Pääomaan lasketaan oma ja vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoina.

Vuotuisen osingon määrä on sidottu tulokseen. Se osa, jota ei katsota tarvittavan yhtiön terveen kehityksen varmistamiseen, jaetaan osakkaille.

Pääoman rakenteen kehitystä seurataan omavaraisuusasteen ja nettovelkaantumisasteen avulla vuosineljänneksittäin.

MEUR	2023	2022
Oma pääoma konsernitaseessa	232,2	220,4
Taseen loppusumma	649,9	660,5
Saadut lyhytaikaiset ennakot	-11,2	-9,5
Saadut pitkäaikaiset ennakot	-7,2	-7,6
Pääoma yhteensä	631,5	643,4
Omavaraisuusaste, %	36,8	34,3

MEUR	2023	2022
Oma pääoma konsernitaseessa	232,2	220,4
Pitkäaikaiset rahoitusvelat	171,7	177,5
Lyhytaikaiset rahoitusvelat	22,1	39,3
Rahavarat	-32,9	-49,5
Korolliset nettovelat	160,9	167,3
Nettovelkaantumisaste, %	69,3	75,9

4.4 Osakekohtainen tulos ja osinko

Laatimisperiaate

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön osakkeenomistajille kuuluva tilikauden tulos kauden aikana ulkona olevien osakkeiden osakeantioikaistulla keskimääräisellä lukumäärällä ilman yhtiön omassa omistuksessa olevia osakkeita. Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden lukumäärän painotuksessa keskiarvossa otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus.

	2023	2022
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden tulos, MEUR	30,1	31,5
Ulkona olevien osakkeiden lukumäärä keskimäärin kauden aikana, miljoonaa kpl	38,1	38,1
Osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83
Osakepalkkiojärjestelmän laimennusvaikutus, miljoonaa kpl	0,1	0,0
Ulkona olevien osakkeiden laimennettu osakeantioikaistunut lukumäärä keskimäärin kauden aikana, miljoonaa kpl	38,2	38,1
Laimennettu osakekohtainen tulos, EUR	0,79	0,83

Yhtiön hallitus ehdottaa 21.3.2024 pidettävälle yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2023 jaetaan osinkoa 0,49 euroa osakkeelta. Vuodelta 2022 yhtiö jakoi yhtiökokouksen päätöksellä osinkoa 0,47 euroa osakkeelta.

4.5 Vastuusitoumukset ja ehdolliset velat

MEUR	2023	2022
Omista sitoumuksista annetut vakuudet		
Kiinnitykset maanvuokraoikeuteen	0,1	0,1
Yrityskiinnitykset	0,5	2,0
Muut vakuudet	0,0	0,0
Ympäristölupien edellyttämät pankkitakaukset	26,6	17,4
Muut pankkitakaukset	6,5	5,8
Omassa hallussa olevat kiinnitykset		
Yrityskiinnitykset	0,2	0,3
Vastuut yhteisyrityksen puolesta		
Tililimiitti	2,8	2,8
Pankkitakaukset	16,5	16,5
Lainajärjestelyn takaus	11,0	16,5
Valmiusluotto	5,5	-
Vuokravastuut		
Alle vuoden kuluttua	0,9	0,9
Yli vuoden kuluttua	0,7	0,9

Muut vakuudet ovat vakuustalletuksia.

Konsernilla on 55 % omistusosuus Laania Oy:ssä, 1.7.2022 yhdessä Neovan kanssa muodostetussa yhteisyrityksessä. Vastuut yhteisyrityksen puolesta ilmoitetaan konsernin omistusosuuden mukaisesti vastuun enimmäismäärästä.

Vuokravastuut koostuvat arvoltaan vähäisiä omaisuuseriä koskevien vuokrasopimusten vähimmäisvuokravastuista, joihin konserni soveltaa IFRS 16 -standardin sallimaa helpotusta. Lisätietoja vuokrasopimuksista löytyy liitetiedoista 1.6 ja 3.4.

Konserniyhtiö Lassila & Tikanoja FM AB on kantajanana ja vastaajana oikeusprosessissa Ruotsissa koskien konsernin entiseltä asiakkaalta laskutettuja maksamattomia saatavia. Lassila & Tikanoja FM AB on kesäkuussa 2022 nostanut kanteen Solnan käräjäoikeudessa L&T:n entistä asiakasyritystä vastaan vaatien suoritusta maksamattomista saatavista. Tilikauden lopussa saatavien määrä yhtiön taseessa oli noin 1,5 miljoonaa euroa. Kyseinen L&T:n entinen asiakasyritys on kiistänyt Lassila & Tikanoja FM AB:n vaatimukset ja maksuvelvollisuutensa sekä samalla nostanut vastakanteen vaatien yhteensä noin 116 miljoonaa Ruotsin kruunua Lassila & Tikanoja FM AB:lta. Riita-asian käsittely on kesken. Lassila & Tikanoja pitää vastakannetta perusteettomana eikä ole kirjannut siihen liittyen varauksia.

Yllä mainitun riita-asian lisäksi Lassila & Tikanoja Oyj on osapuolena muutamassa konsernin tavanomaiseen liiketoimintaan liittyvässä riita-asiassa, joiden lopputuloksilla ei odoteta olevan olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

5 Konsolidointi ja muut liitetiedot

5.1 Yhdistelyperiaatteet.....	63
5.2 Konserniyrietykset.....	63
5.3 Hankitut ja myytyt liiketoiminnot sekä myytävänä olevat omaisuuserät ja -velat ...	64
5.4 Lähipiiritapahtumat.....	65
5.5 Tilintarkastuskustannukset.....	66
5.6 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat.....	66

5.1 Yhdistelyperiaatteet

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Lassila & Tikanoja Oyj:n lisäksi kaikki tytäryritykset, joissa konsernilla on määräysvalta. Määräysvalta syntyy kun konserni olemalla osallisena yhteisössä altistuu yhteisön muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon, ja se pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yhteisöä koskevaa valtaansa.

Konsernin keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu käyttäen hankintamenetelmää. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan hankintahetken käypiin arvoihin. Hankintaan liittyvät menot, lukuun ottamatta vieraan tai oman pääoman ehtoisten arvopapereiden liikeseen laskusta aiheutuvia menoja, on kirjattu kuluksi. Mahdollinen ehdollinen lisäkauppahinta on arvostettu käypään arvoon hankintahetkellä ja se on luokiteltu joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon jokaisen raportointikauden päättymispäivänä ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Omaksi pääomaksi luokiteltua lisäkauppahintaa ei arvosteta uudelleen. Mahdollinen määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai määrään, joka vastaa määräysvallattomien omistajien osuuden suhteellista osuutta hankinnan kohteen yksilöitävissä olevasta nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin yrityshankinnalle. Tytäryhtiöiden hankinnasta syntyneen liikearvon käsittelyä kuvataan liitetiedossa 3.1 Liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet. Tytäryritykset yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä hetkestä lähtien, jolloin konserni on saanut määräysvallan, siihen saakka, jolloin määräysvalta lakkaa.

Kauden voitto tai tappio ja laaja tulos kohdistetaan emoyrityksen omistajille ja määräysvallattomille omistajille, vaikka tämä johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta esitetään omana eränään taseessa oman pääoman osana. Emoyrityksellä tytäryrityksessä olevan omistuosuuden muutokset, jotka eivät johda määräysvallan menettämiseen, käsitellään omaa pääomaa koskevinä liiketoimina. Konsernilla ei ole määräysvallattomien omistajien osuuksia.

Vaihteittain toteutuvan hankinnan yhteydessä aiempi omistuosuus arvostetaan käypään arvoon ja tästä syntyvä voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti. Konsernin menettäessä määräysvallan tytäryrityksessä, arvostetaan jäljelle jäävä sijoitus määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja tästä syntyvä erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat voitot sekä sisäinen voitonjako on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Realisoitumattomia tappioita ei eliminoida siinä tapauksessa, että tappio johtuu arvonn-

alentumisesta. Tilikauden voiton tai tappion sekä laajan tuloksen jakautuminen emoyhtiön omistajille ja määräysvallattomille omistajille esitetään erillisen tuloslaskelman ja laajan tuloslaskelman yhteydessä ja osuus omista pääomista esitetään omana eränään taseessa konsernin omassa pääomassa.

Osakkuus- ja yhteisyritykset

Osakkuusyrietykset ovat yrityksiä, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun L&T omistaa yli 20 prosenttia yrityksen äänivallasta tai kun konsernilla on muutoin huomattava vaikutusvalta mutta ei määräysvaltaa. Yhteisyritykset ovat järjestelyjä, joissa konsernilla on yhteinen määräysvalta muiden järjestelyn osapuolten kanssa.

Konsernin osuus osakkuus- ja yhteisyrityksissä käsitellään konsernitilinpäätöksessä pääomaosuusmenetelmällä. Hankintahetkellä sijoitus arvostetaan käypään arvoon. Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan. Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyritykseen, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä velvoitteita tai ellei se ole suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrityksen puolesta.

Ulkomaan rahan määräisten erien muuntaminen

Konsernin yksiköiden tulosta ja taloudellista asemaa koskevat luvut määritetään siinä valuutassa, joka on kunkin yksikön pääasiallisen toimintaympäristön valuutta (toimintavaluutta). Konsernitilinpäätös on esitetty euroina, joka on konsernin emoyrityksen toiminta- ja esittämisvaluutta.

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu toimintavaluutan määräisinä käyttäen tapahtumapäivän valuuttakurssia. Käytännössä käytetään usein kurssia, joka likimain vastaa tapahtumapäivän kurssia. Ulkomaan rahan määräiset monetaariset erät muunnetaan euroiksi käyttäen tilinpäätöspäivän valuuttakurssia. Ei-monetaariset erät arvostetaan tapahtumapäivän kurssiin. Konsernilla ei ole ulkomaan rahan määräisiä ei-monetaarisia eriä, jotka arvostettaisiin käypiin arvoihin. Ulkomaan rahan määräisistä liiketapahtumista ja moneaaristen erien muuntamisesta syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan. Liiketoiminnan kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät vastaaviin eriin liikevoiton yläpuolelle ja rahoituserien kurssivoitot ja -tappiot sisältyvät rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Niiden konserniyritysten, joiden toimintavaluutta ei ole euro, tuloslaskelmat muunnetaan euroiksi tilikauden keskikurssiin ja taseet tilinpäätöspäivän kurssiin. Tilikauden tuloksen ja laajan tuloksen muuntaminen eri kursseilla tuloslaskelmassa ja taseessa aiheuttaa muuntoeron, joka kirjataan oman pääoman muuntoerorahastoon. Ulkomaisten tytäryhtiöiden hankintamenon eliminoinnista

sekä hankinnan jälkeen kertyneiden oman pääoman erien muuntamisesta syntyneet muuntoerot kirjataan muuntoerorahastoon.

Ulkomaisten yksiköiden hankinnasta syntyvät liikearvot ja näiden yksiköiden varojen ja velkojen kirjanpitoarvoihin hankinnan yhteydessä tehtävät käypien arvojen oikaisu on käsitelty kyseisten yksiköiden varoina ja velkoina ja muunnettu euroiksi tilinpäätöspäivän kurssseja käyttäen.

5.2 Konserniyritykset

Konsernin osuus osakkeista ja äänivallasta %

Konsernin emoyritys

Lassila & Tikanoja Oyj

Kotimaiset tytäryritykset

L&T Toimi Oy, Helsinki	100,0
L&T Kiinteistöhuolto Oy, Helsinki	100,0
L&T Kiinteistötekniikka Oy, Helsinki	100,0
L&T Siivous Oy, Helsinki	100,0
L&T Ympäristöpalvelut Oy, Helsinki	100,0
L&T Teollisuuspalvelut Oy, Helsinki	100,0

Ulkomaiset tytäryritykset

Lassila & Tikanoja FM AB, Tukholma, Ruotsi	100,0
Lassila & Tikanoja Service AB, Tukholma, Ruotsi	100,0
Sand & Vattenbläst i Tyringe AB, Hässleholm, Ruotsi	70,0
Cisternservice i Hässleholm AB, Hässleholm, Ruotsi	70,0

Yhteisyritykset

Laania Oy, Helsinki ¹	55,0
----------------------------------	------

Osakkuusyrietykset

Suomen Keräystuote Oy, Helsinki	40,0
---------------------------------	------

¹ Tiedot yhteisyrityksestä on esitetty liitetiedossa 3.5 Muut pitkäaikaiset varat

Tilikauden aikana Turun Seudun Hyötykuljetus Oy sulautui L&T Ympäristöpalvelut Oy:öön ja L&T Työllistämispalvelut Oy sulautui Lassila & Tikanoja Oyj:hin ja L&T Hankinta Ky, Sihvari Oy ja Spectra Yhtiöt Oy purkautuivat.

5.3 Hankitut ja myyty liiketoiminnot sekä myytävänä olevat omaisuuserät ja -velat

Laatimisperiaate

Liiketoimintojen yhdistämisissä aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan käypään arvoon vastaavien hyödykkeiden markkinahintojen perusteella ottaen huomioon hyödykkeiden ikä, kuluminen ja muut vastaavat tekijät. Aineelliset hyödykkeet poistetaan johdon arvioon perustuvana taloudellisena vaikutusajana ottaen huomioon konsernissa noudatettavat poistoperiaatteet.

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut aineettomat hyödykkeet kirjataan erillään liikearvosta hankinta-ajankohdan käypään arvoon, mikäli ne ovat yksilöitävissä. Hankituissa liiketoiminnoissa konserni on hankkinut pääasiassa kilpailukieltosopimuksia ja asiakkuuksia sekä ympäristölupia. Asiakassopimusten ja niihin liittyvien asiakassuhteiden käypä arvo on määritetty asiakassuhteiden arvioidun kestoajan ja nykyisistä asiakkuuksista syntyvien diskontattujen nettorahavirtojen perusteella. Kilpailukieltosopimusten arvo on laskettu vastaavalla tavalla sopimuksen kestoajan rahavirtojen kautta. Aineettomat erät poistetaan sopimukseen tai johdon arviointiin perustuvana taloudellisena vaikutusajanaan.

Myytävänä olevat omaisuuserät tai velat arvostetaan kirjanpitoarvoon tai sitä alempaan käypään arvoon vähennettynä myyntikuluilla, jos niiden kerrytettävissä oleva rahamäärä saadaan varojen myynnin eikä niiden jatkuvan käytön kautta ja myynti katsotaan erittäin todennäköiseksi. Omaisuuseristä ei tehdä poistoja sen jälkeen, kun ne on luokiteltu myytävänä oleviksi.

Johdon harkintaa edellyttävät arviot ja oletukset

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut varat ja velat sekä myytävänä oleviksi luokitellut omaisuuserät ja velat arvostetaan käypään arvoon. Johto käyttää mahdollisuuksien mukaan saatavilla olevia markkina-arvoja käypien arvojen määrittämisessä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvostaminen perustuu omaisuuserän historialliseen tuottoon. Erityisesti aineettomien hyödykkeiden arvostaminen perustuu diskontattuihin kassavirtoihin ja edellyttää johdon arvioita tulevista kassavirroista. Arviot perustuvat johdon parhaaseen näkemykseen, mutta on mahdollista että toteumat poikkeavat käytetyistä arvioista. Omaisuuden tasearvoja arvioidaan jatkuvasti mahdollisten arvonalennusten selvittämiseksi. Tästä kerrotaan lisää liitetiedossa 1.7.

Hankitut liiketoiminnot 2023

Lassila & Tikanoja ei hankkinut liiketoimintoja tilikaudella 2023.

Hankitut liiketoiminnot 2022

1.2.2022 Lassila & Tikanojan Teollisuuspalvelut-toimiala osti 70 prosentin osuuden Ruotsissa prosessipuhdistuspalveluita tarjoavan Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n ("SVB") osakekannasta. Kauppaan sisältyy myös SVB:n omissa Cisternservice i Hässleholm AB. Järjestelyn avulla L&T:n Teollisuuspalvelut laajentuu Ruotsin prosessipuhdistuspalveluiden markkinalle. Käypien arvojen määrittämisessä tunnistettiin 2,8 miljoonan euron arvosta asiakassuhteisiin perustuvia aineettomia hyödykkeitä, 0,1 miljoonan euron arvosta kilpailukieltosopimuksia sekä 8,3 miljoonan euron arvosta liikearvoa. Liikearvo perustuu pääasiassa hankitun liiketoiminnan vahvaan alueelliseen asemaan sekä tulevaisuuden kehitysnäkymiin. SVB yhdistellään 100 prosentin osuudella L&T konserniin ja järjestelyyn liittyen L&T on kirjannut rahoitusvelkoihin arvion siirtyvästä vastikkeesta, joka liittyy määräysvallattomien omistajien osuuden hankintaan. Siirtyvä vastike arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Vuoden 2023 viimeisellä neljänneksellä siirtyvään vastikkeeseen kirjattiin 0,2 miljoonan euron korotus (0,8 miljoonan euron korotus).

L&T osti Fortum Waste Solutions Oy:n vaarallisten sekä tavanomaisten jätteen pien- ja keskisuuren yritysasiakassegmentin liiketoiminnan 1.2.2022. Kaupan myötä L&T:lle tuli uusia asiakkaita ympäri Suomea.

Vuonna 2022 ostetuilla yrityksillä ja liiketoiminnoilla oli vaikutus konsernin vertailukauden liikevaihtoon 19,9 miljoonaa euroa ja liikevoittoon 2,5 miljoonaa euroa. Mikäli vuoden 2022 yrityskaupat olisivat toteutuneet 1.1.2022 olisi konsernin liikevaihto ollut noin 844,9 miljoonaa euroa ja liikevoitto noin 43,0 miljoonaa euroa.

Ostettuihin liiketoimintoihin liittyen kirjattiin kuluja vuoden 2022 tulokseen 0,4 miljoonaa euroa.

Vuonna 2022 hankittujen liiketoimintojen kirjanpidollinen käsittely on ilmoitettu lopullisena. Tiedot sellaisista hankituista yrityksistä ja liiketoiminnoista, jotka eivät erikseen tarkasteltuina ole olennaisia, esitetään yhteenlaskettuna.

Hankitut liiketoiminnot

Käypä arvo yhteensä, MEUR

	2023	2022
Aineettomat hyödykkeet	-	5,6
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	-	4,9
Käyttöoikeusomaisuuserät	-	1,4
Vaihto-omaisuus	-	0,1
Saamiset	-	1,8
Rahavarat	-	1,2
Varat yhteensä	-	15,0
Muut velat	-	6,4
Laskennallinen verovelka	-	1,0
Velat yhteensä	-	7,4
Hankittu nettovarallisuus	-	7,6
Kokonaisvastike	-	19,6
Liikearvo	-	11,9
Vaikutus rahavirtaan		
Kokonaisvastike	-	-19,6
Siirtyvä vastike	-	5,1
Rahana maksettu vastike	-	-14,4
Hankitun yrityksen rahavarat	-	1,2
Rahavirtavaikutus yhteensä	-	-13,2

Myydyt liiketoiminnot ja myytävänä olevaksi luokitellut omaisuuserät ja velat

Vuonna 2023 L&T:llä ei ollut myytyjä liiketoimintoja eikä myytävänä olevaksi luokiteltuja omaisuuseriä ja velkoja.

Lassila & Tikanoja Oyj ja Neova Oy allekirjoittivat 17.12.2021 sopimuksen yhtiöiden puuenergialiiketoimintojen yhdistämisestä. Sopimuksen mukaisesti Neovan puuenergialiiketoiminta siirtyi osaksi L&T Biowatti Oy:tä 1.7.2022. Yhdistymisen jälkeen yhtiö jatkoi itsenäisenä osakeyhtiönä nimeltään Laania Oy. L&T:n omistusosuus yhteisyrityksestä on 55 prosenttia ja Neova Oy:n 45 prosenttia, mutta sopimuksen perusteella omistajilla on yhteinen määräysvalta yritysseen. Liiketoiminta raportoitiin osana Ympäristöpalvelut -toimialaa vuoden 2022 ensimmäisen puolen vuoden ajan, minkä jälkeen L&T:n osuus yhteisyrityksen nettotuloksesta on yhdistelty konserniin yhdellä rivillä.

Sijoitus yhteisyritykseen

Lassila & Tikanojan sijoitus yhteisyritykseen oli hankintahetkellä 13,3 miljoonaa euroa ja se on kirjattu taseen riville Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksistä. Osuus on arvostettu soveltaen IAS 28 standardia. Transaktio viimeisteltiin vuoden 2022 neljännen neljänneksen aikana, jolloin L&T kirjasi yhteensä 4,3 miljoonan euron myyntivoiton transaktiosta. Myyntivoitto esitettiin konsernin tuloslaskelmassa muissa liiketoiminnan tuotoissa. Transaktioon liittyen vuoden 2022 tulokseen kirjattiin kuluja yhteensä 0,5 miljoonaa euroa. Lisätietoja yhteisyrityksestä on esitetty liitetiedossa 3.5.

Myyty nettovarallisuus

MEUR	2022
Aineettomat ja aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	0,4
Käyttöoikeusomaisuuserät	0,7
Muut pitkäaikaiset varat	0,3
Vaihto-omaisuus	24,7
Myyntisaamiset ja muut saamiset	6,1
Rahavarat	2,0
Varat yhteensä	34,0
Pitkäaikaiset rahoitusvelat	14,8
Lyhytaikaiset rahoitusvelat	0,1
Ostovelat ja muut velat	10,1
Velat yhteensä	25,0
Myyty nettovarallisuus	9,0

Myyntivoitto

MEUR	2022
Saadun yhteisyritysosuuden käypä arvo	13,3
Myyty nettovarallisuus	-9,0
Yhteensä	4,3

Rahavirtavaikutus

MEUR	2022
Rahassa saatu vastike	-
Konsernista poistuneet rahavarat	-2,0
Yhteensä	-2,0

5.4 Lähipiiritapahtumat

Lassila & Tikanoja -konsernin lähipiiriin kuuluvat konsernin johtoon kuuluvat avainhenkilöt (hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsenet) ja heidän läheiset perheenjäsenensä ja näiden määräysvaltayhteisöt, tytäryhtiöt, osakkuusyritys (Suomen Keräystuote Oy), yhteisyritys (Laania Oy) sekä L&T-sairauskassa.

Luettelot konsernin emo- ja tytäryrityssuhteista sekä osakkuus- ja yhteisyrityksistä on esitetty liitteessä 5.2 Konserniyritykset.

Konserniyhtiöiden maksamat tukimaksut L&T-sairauskassalle tilikaudella olivat 1,0 miljoonaa euroa (1,0).

Liiketoimet yhteisyrityksen kanssa

Konsernin liiketapahtumat Laania Oy:n kanssa on esitetty seuraavassa taulukossa. Normaalien liiketapahtumien lisäksi Laania maksoi L&T:lle vuoden 2022 viimeiselle neljänneksellä lainoja yhteensä 16,4 miljoonaa euroa. Lisäksi konserni on antanut takauksia Laanian rahoitusjärjestelyihin. Nämä takaukset on eritelty tarkemmin liitetiedossa 4.5.

MEUR	2023	2022
Liikevaihto	2,2	0,6
Muut tuotot	-	0,3
Tavaroiden ja palveluiden ostot	-1,3	-0,7
Myynti- ja muut saamiset	0,0	0,0

Toimitusjohtajan työsuhde-etuudet

TEUR	2023	2022
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	466,8	458,6
Tulos- ja lisäpalkkiot	63,9	157,2
Osakepalkkiot	-	265,1
Eläkekulut, lakisääteiset	45,9	53,3
Yhteensä	576,6	934,3

Muun johtoryhmän työsuhde-etuudet

TEUR	2023	2022
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	1 697,8	1 570,8
Tulos- ja lisäpalkkiot	136,5	225,0
Osakepalkkiot	-	304,9
Eläkekulut, lakisääteiset	198,9	198,8
Yhteensä	2 033,3	2 299,6

Hallitukselle maksetut palkat ja palkkiot

TEUR	2023	2022
Jukka Leinonen, puheenjohtaja	76	73
Sakari Lassila, varapuheenjohtaja	52	53
Teemu Kangas-Kärki	39	39
Laura Lares	38	39
Pasi Tolppanen	39	39
Anni Ronkainen ¹	37	-
Heikki Bergholm ²	-	20
Laura Tarkka ³	3	38

¹ Hallituksen jäsen 23.3.2023 alkaen

² Hallituksen jäsen ja puheenjohtaja 17.3.2022 saakka

³ Hallituksen jäsen 23.3.2023 saakka

Vuonna 2023 toimitusjohtajalle ja johtoryhmän jäsenille ei luovutettu Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeita osana osakepalkitsemisjärjestelmiä (24 522 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta luovutettiin vuonna 2022).

8.5.2023 luovutettiin hallituksen jäsenille 8 484 Lassila & Tikanoja Oyj:n osaketta osana hallituksen palkkiota (2.5.2022: 8 618).

Hallituksen jäsenillä, toimitusjohtajalla tai muilla johtoryhmän jäsenillä ei ole eläkesopimuksia yhtiön kanssa.

Yhtiö on myynyt avainhenkilöiden lähipiiriin kuuluville tahoille normaaliin liiketoimintaan kuuluvia palveluita vuonna 2023 markkinahinnalla yhteensä 7 tuhatta eurolla (25).

Hallituksen jäsenet eivät kuulu osakeohjelmien piiriin.

Konsernin lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja eikä heidän puolestaan ole annettu takauksia tai muita vakuuksia.

5.5 Tilintarkastuskustannukset

MEUR	2023	2022
PwC		
Tilintarkastus	0,3	0,3
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	0,0	0,0
Veroneuvonta	0,0	0,0
Muut palvelut	0,0	0,2
Yhteensä	0,4	0,4
KPMG		
Tilintarkastus	-	0,1
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	-	0,0
Veroneuvonta	-	0,0
Yhteensä	-	0,1

Lakisääteisen tilintarkastajan, PricewaterhouseCoopers Oy:n, suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut tilikaudella 2023 olivat yhteensä 71,1 tuhatta euroa (166,6 tuhatta euroa tilikaudella 2022).

5.6 Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

11.1.2024 yhtiö tiedotti, että Lassila & Tikanojan osakkeenomistajien nimitystoimikunta esittää ehdotuksena 21.3.2024 pidettävälle varsinaiselle yhtiökokoukselle, että hallituksessa olisi seitsemän (7) jäsentä. Nimitystoimikunta ehdottaa, että hallitukseen valitaan nykyisistä jäsenistä Teemu Kangas-Kärki, Laura Lares, Sakari Lassila, Jukka Leinonen, Anni Ronkainen ja Pasi Tolppanen sekä uutena jäsenenä Juuso Maijala. Juuso Maijalan esittely löytyy L&T:n verkkosivuilta. Lisäksi nimitystoimikunta ehdottaa, että hallituksen puheenjohtajaksi valitaan Jukka Leinonen ja varapuheenjohtajaksi Sakari Lassila.

Emoyhtiön tilinpäätös

Tulos	68
Tase	68
Rahoituslaskelma	69
Laatimisperiaatteet	69
Tilinpäätöksen liitetiedot	70

Emoyhtiön tuloslaskelma

Tuhat euroa	2023	2022	Liite
Liikevaihto	24 741,6	23 281,0	1
Liiketoiminnan muut tuotot	375,6	141,6	4
Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut	-10 377,5	-9 698,4	2
Liiketoiminnan muut kulut	-16 458,1	-18 658,9	3,4
Poistot ja arvonalentumiset	-904,3	-902,7	
Liiketulos	-2 622,8	-5 837,3	
Rahoitustuotot ja -kulut	-13 729,0	-2 541,6	5
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-16 351,8	-8 378,9	
Tilinpäätössiirrot			6
Poistoeron muutos	270,2	209,5	
Konserniavustus	28 168,0	23 550,0	
	28 438,2	23 759,5	
Tuloverot	-4 666,3	-3 434,1	7
Tilikauden tulos	7 420,0	11 946,6	

Emoyhtiön tase

Tuhat euroa	2023	2022	Liite
VASTAAVAA			
Pysyvät vastaavat			
Aineettomat hyödykkeet			8
Aineettomat oikeudet	15,6	36,4	
Muut aineettomat hyödykkeet	1 576,6	1 738,6	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 364,7	832,4	
	2 957,0	2 607,4	
Aineelliset hyödykkeet			9
Rakennukset ja rakennelmat	144,6	165,2	
Koneet ja kalusto	59,1	117,2	
Muut aineelliset hyödykkeet	42,2	42,2	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	-	-	
	245,9	324,6	
Sijoitukset			10
Osuudet saman konsernin yrityksissä	159 081,9	181 590,5	
Osuudet yhteisyrityksessä	9 946,8	9 946,8	
Muut osakkeet ja osuudet	170,8	170,8	
	169 199,5	191 708,1	
Pysyvät vastaavat yhteensä	172 402,4	194 640,0	
Vaihtuvat vastaavat			
Pitkäaikaiset saamiset			
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä	766,0	-	
Siirtosaamiset	307,7	378,8	
Muut pitkäaikaiset saamiset	139,5	299,9	
Laskennalliset verosaamiset	96,5	480,2	12
	1 309,7	1 158,8	
Lyhytaikaiset saamiset			
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	33 380,4	40 400,8	11
Myyntisaamiset yhteisyritykseltä	-	6,6	
Myyntisaamiset	7,1	-	
Muut saamiset	111,9	114,4	
Siirtosaamiset	1 042,5	1 827,1	11
	34 542,0	42 349,0	
Rahat ja pankkisaamiset	30 437,3	46 921,0	
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	66 289,1	90 428,8	
Vastaavaa yhteensä	238 691,4	285 068,8	

Tuhat euroa	2023	2022	Liite
VASTATTAVAA			
Oma pääoma			13
Osakepääoma	19 399,4	19 399,4	
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	727,1	727,1	
Edellisten tilikausien voitto	43 188,0	49 045,9	
Tilikauden voitto	7 420,0	11 946,6	
	70 734,6	81 119,0	
Tilinpäätössiirtojen kertymä			
Poistoero	179,9	450,1	
Pakolliset varaukset			14
Pitkäaikainen	261,4	273,4	
Lyhytaikainen	50,1	609,0	
	311,5	882,4	
Vieras pääoma			15
Pitkäaikainen			
Lainat rahoituslaitoksilta	40 000,0	50 000,0	
Joukkovelkakirjalainat	75 000,0	75 000,0	
	115 000,0	125 000,0	
Lyhytaikainen			
Joukkovelkakirjalainat	-	17 730,0	
Ostovelat	2 187,9	2 313,5	
Velat saman konsernin yrityksille	45 438,3	53 069,6	
Muut velat	424,4	693,0	
Siirtovelat	4 414,8	3 811,1	
	52 465,4	77 617,3	
Vieras pääoma yhteensä	167 465,4	202 617,3	
Vastattavaa yhteensä	238 691,4	285 068,8	

Emoyhtiön rahoituslaskelma

Tuhat euroa	2023	2022
Liiketoiminta		
Voitto (+)/tappio (-) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-16 351,8	-8 378,9
Oikaisut:		
Poistot ja arvonalentumiset	904,3	902,7
Rahoitustuotot ja -kulut	2 280,4	2 541,6
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista ¹	11 448,6	-
Varaukset	-558,9	-651,3
Muut oikaisut ²	-18,0	2 069,1
Rahavirta ennen käyttöpääoman ja konsernitilin muutosta	-2 295,3	-3 516,9
Käyttöpääoman muutos		
Myyntisaamisten ja muiden saamisten lisäys/vähennys	1 010,8	1 298,1
Ostovelkojen ja muiden korottomien velkojen lisäys/vähennys	174,9	-478,2
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-1 109,6	-2 697,0
Konsernitilin muutos	3 934,4	-3 777,6
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-5 349,3	-3 100,5
Saadut korot liiketoiminnasta	3 426,9	1 060,1
Maksetut välittömät verot	-4 359,9	-6 363,9
Liiketoiminnan rahavirta	-3 457,5	-14 878,8
Investoinnit		
Tytäryhtiölainasaamisten lisäys	-719,3	-
Pääoman palautus	11 000,0	-
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-1 234,0	-1 306,3
Yhteisyrityksen lainasaamisten takaisinmaksu	-	16 391,3
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot	16,5	-
Muiden pitkäaikaisten saamisten muutos	-	2,4
Investointien rahavirta	9 063,3	15 087,4

Tuhat euroa	2023	2022
Rahoitus		
Maksettu konserniavustus	-	-4 300,0
Saatu konserniavustus	23 550,0	24 840,0
Lyhytaikaisten lainojen nostot	10 000,0	35 000,0
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	-10 000,0	-35 000,0
Pitkäaikaisten lainojen nostot	40 000,0	75 000,0
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut	-67 730,0	-57 270,0
Maksetut osingot	-17 909,4	-17 543,0
Rahoituksen rahavirta	-22 089,4	20 727,0
Rahavarojen muutos	-16 483,6	20 935,5
Rahavarat 1.1.	46 921,0	25 985,4
Rahavarat 31.12.	30 437,3	46 921,0
Rahavarat 31.12.		
Rahavarat	30 437,3	46 921,0

¹ Vuoden 2023 luku koostuu tytäryhtiöosakkeiden alaskirjauksesta.

² Vuoden 2022 luku sisältää yhteensä 1 942,5 tuhannen euron fuusiotappion oikaisun.

Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Tilinpäätöksen laatimisperusta

Lassila & Tikanoja Oyj on Lassila & Tikanoja -konsernin emoyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiö tuottaa konserniyhtiöille hallintopalveluja, jotka on keskitetty emoyhtiön tuotettaviksi.

Lassila & Tikanoja Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain mukaisesti (FAS). Tilinpäätös on laadittu euroina ja tilinpäätöksen erät on arvostettu alkuperäiseen hankintamenuon.

Lassila & Tikanoja Oyj noudattaa erillistilinpäätöksessään Lassila & Tikanoja konsernin IFRS-normistoon perustuvia laatimisperiaatteita soveltuvin osin. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa. Seuraavissa kappaleissa on esitetty Lassila & Tikanoja Oyj:n noudattamat konsernin laatimisperiaatteista poikkeavat laatimisperiaatteet.

Tytäryhtiöosakkeet

Tytäryhtiöosakkeet on merkitty taseeseen alkuperäiseen hankintamenuon vähennettynä arvonalennuksilla. Tytäryhtiöosakkeiden tasearvoja tarkastellaan osana konsernin arvonalentumistestausta, jossa konsernin rahavirtaa tuottaville yksiköille on laadittu käyttöarvolaskelmiin perustuvat rahavirtaennusteet. Tytäryhtiöosakkeiden arvonalentumistestauksessa rahavirrat allokoidaan edelleen tytäryhtiöiden kerrytettävissä oleviksi rahamääriksi. Arvonalentuminen kirjataan, jos tytäryhtiöosakkeiden ja tytäryhtiöltä olevien nettolainasaamisten summa ylittää vastaavan omaisuuden kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimusten vuokrat kirjataan kuluksi vuokra-ajan kuluessa ja ne esitetään liiketoiminnan muissa kuluissa. Vuokrattuja hyödykkeitä ja niihin liittyviä velkoja ei kirjata emoyhtiön taseeseen.

Tutkimus- ja kehitysmenot

Tutkimus- ja kehitysmenot kirjataan kuluksi syntyvuotenaan.

Pakolliset varaukset

Pakollisina varauksina on taseessa esitetty eriä, jotka perustuvat lakiin tai ovat joko sopimusperusteisesti tai muuten sitovia velvoitteita sivullisia kohtaan, mutta jotka eivät ole vielä realisoituneet, ne kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikautteen, toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä mutta täsmällinen määrä ja toteutumisajankohta ovat epävarmoja ja niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen. Pakollisten varauksien muutokset sisältyvät tuloslaskelmaan.

Eläkkeet

Suurin osa yhtiön eläkejärjestelyistä on maksupohjaisia eläkejärjestelyjä, joihin liittyen yhtiö suorittaa kiinteitä maksuja vakuutusyhtiöille. Nämä maksut kirjataan tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Yhtiön etuusperusteiset eläkejärjestelyt ovat pieniä ja koskevat yksittäisiä henkilöitä.

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot

1. Liikevaihto

Tuhat euroa	2023	%	2022	%
Liikevaihto				
Hallintopalvelut, konsernin yrityksille	24 741,6	100,0	23 281,0	100,0
Yhteensä	24 741,6	100,0	23 281,0	100,0
Liikevaihto markkina-alueittain				
Suomi	24 741,6	100,0	23 281,0	100,0
Yhteensä	24 741,6	100,0	23 281,0	100,0

2. Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot

	2023	2022 ¹
Henkilöstö keskimäärin		
Toimihenkilöt	102	106
Yhteensä	102	106

¹ Keskimääräisen henkilöstömäärän laskentaa on tarkennettu vuonna 2023. Vuoden 2022 luku on päivitetty vastaavasti.

Tuhat euroa	2023	2022
Tilikauden henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	8 599,7	7 991,0
Eläkekulut	1 461,3	1 439,5
Muut henkilösivukulut	316,5	267,9
Yhteensä	10 377,5	9 698,4

Johdon palkkoja, palkkioita ja eläke-etuuksia selostetaan konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 5.4 Lähipiiritapahtumat.

Konserniyhtiöiden lähipiiriin kuuluville henkilöille ei ole myönnetty lainoja.

3. Tilintarkastajan palkkiot

Tuhat euroa	2023	2022
PwC		
Tilintarkastus	57,3	53,9
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	1,4	2,0
Veroneuvonta	8,3	6,5
Muut palvelut	38,1	154,4
Yhteensä	105,1	216,8
KPMG		
Tilintarkastus	-	11,0
Muut tilintarkastuslain mukaiset toimeksiannot	-	25,7
Veroneuvonta	-	2,0
Yhteensä	-	38,7

4. Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Tuhat euroa	2023	2022
Liiketoiminnan muut tuotot		
Yhteisyritykseltä	-	71,1
Muilta		
Saadut avustukset	20,1	37,0
Fuusiovoitot	105,9	-
Arvonlisäveron palautukset	232,9	-
Muut	16,6	33,5
Yhteensä	375,6	141,6
Liiketoiminnan muut kulut		
Fuusiotappiot	-	1 942,5
ICT kulut	10 350,6	9 975,6
Matkakulut	272,6	226,9
Ajoneuvot ja työkoneet	38,5	24,8
Vuokrat ja kiinteistökulut	1 549,7	1 487,5
Asiantuntijapalkkiot	3 271,3	3 129,0
Vapaaehtoiset sosiaalikulut	444,9	924,4
Muut	530,5	948,1
Yhteensä	16 458,1	18 658,9

5. Rahoitustuotot ja -kulut

Tuhat euroa	2023	2022
Korko- ja muut rahoitustuotot	3 426,9	1 836,7
Korko- ja muut rahoituskulut	-5 707,3	-4 378,3
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista	-11 448,6	-
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-13 729,0	-2 541,6
Rahoitustuotot ja -kulut sisältävät:		
Korkotuottoja		
Saman konsernin yrityksiltä	951,2	727,3
Yhteisyrityksiltä	-	150,8
Muilta	1 202,0	185,0
Muita rahoitustuottoja ¹		
Muilta	1 273,7	-
Kurssivoittoja		
Muilta	-	773,6
Korkokuluja		
Saman konsernin yrityksille	-687,9	-869,5
Muille	-4 640,3	-2 745,9
Muita rahoituskuluja		
Muille	-379,0	-762,9
Arvonalentumisia pysyvien vastaavien sijoituksista	-11 448,6	-
Yhteensä	-13 729,0	-2 541,6

¹ Muut rahoitustuotot koostuvat koronvaihtosopimuksen käydästä arvosta, joka tuloutui kesäkuussa 2023 sopimuksen päättämisen seurauksena.

6. Tilinpäätössiirrot

Tuhat euroa	2023	2022
Suunnitelman mukaisten ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus		
Aineettomista hyödykkeistä	270,2	209,5
	270,2	209,5
Konserniavustukset		
Saadut konserniavustukset	31 526,0	23 550,0
Annetut konserniavustukset	-3 358,0	-
Konserniavustukset yhteensä	28 168,0	23 550,0
Tilinpäätössiirrot yhteensä	28 438,2	23 759,5

7. Tuloverot

Tuhat euroa	2023	2022
Tuloverot tilikaudelta varsinaisesta toiminnasta	4 516,6	3 303,1
Tuloverot aikaisemmilta tilikausilta	-234,8	-2,0
Laskennallisten verojen muutos	384,5	133,0
Yhteensä	4 666,3	3 434,1

8. Aineettomat hyödykkeet

2023	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Tuhat euroa					
Hankintameno 1.1.	344,6	-	22 052,9	832,4	23 229,9
Lisäykset	-	-	-	1 191,8	1 191,8
Vähennykset	-37,7	-	-15 098,0	-	-15 135,6
Siirrot erien välillä	-	-	659,5	-659,5	-
Hankintameno 31.12.	307,0	-	7 614,4	1 364,7	9 286,1
Kertyneet poistot 1.1.	-308,2	-	-20 314,4	-	-20 622,6
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	37,7	-	15 098,0	-	15 135,6
Tilikauden poistot	-20,8	-	-821,4	-	-842,2
Kertyneet poistot 31.12.	-291,3	-	-6 037,8	-	-6 329,1
Kirjanpitoarvo yhteensä	15,6	-	1 576,6	1 364,7	2 957,0

Muut aineettomat hyödykkeet sisältävät useita ICT-projekteja.

2022	Aineettomat oikeudet	Liikearvo	Muut aineettomat hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Tuhat euroa					
Hankintameno 1.1.	344,6	85 394,7	21 121,7	527,1	107 388,2
Lisäykset	-	-	16,6	1 233,7	1 250,4
Vähennykset	-0,0	-85 394,7	-13,9	-	-85 408,6
Siirrot erien välillä	-	-	928,5	-928,5	-
Hankintameno 31.12.	344,6	-	22 052,9	832,4	23 229,9
Kertyneet poistot 1.1.	-282,4	-85 394,7	-19 526,5	-	-105 203,6
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	0,0	85 394,7	12,5	-	85 407,2
Tilikauden poistot	-25,8	-	-800,3	-	-826,2
Kertyneet poistot 31.12.	-308,2	-	-20 314,4	-	-20 622,6
Kirjanpitoarvo yhteensä	36,4	-	1 738,6	832,4	2 607,4

9. Aineelliset hyödykkeet

2023					
Tuhat euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	358,7	424,2	42,2	-	825,1
Vähennykset	-	-135,2	-	-	-135,2
Hankintameno 31.12.	358,7	289,0	42,2	-	689,9
Kertyneet poistot 1.1.	-193,5	-307,0			-500,6
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	118,7			118,7
Tilikauden poistot	-20,6	-41,6			-62,1
Kertyneet poistot 31.12.	-214,1	-229,9			-444,0
Kirjanpitoarvo yhteensä	144,6	59,1	42,2	-	245,9

2022					
Tuhat euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	358,7	680,5	22,2	12,0	1 073,4
Lisäykset	-	35,2	20,0	0,7	56,0
Vähennykset	-	-304,2	-	-	-304,2
Siirrot erien välillä	-	12,8	-	-12,8	-
Hankintameno 31.12.	358,7	424,2	42,2	-	825,1
Kertyneet poistot 1.1.	-172,9	-555,4			-728,3
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-	304,2			304,2
Tilikauden poistot	-20,6	-55,9			-76,5
Kertyneet poistot 31.12.	-193,5	-307,0			-500,6
Kirjanpitoarvo yhteensä	165,2	117,2	42,2	-	324,6

10. Sijoitukset

Tuhat euroa	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Osuudet yhteisyrityksissä	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
2023				
Hankintameno 1.1.	181 590,5	9 946,8	170,8	191 708,1
Arvon alentumiset	-11 448,6	-	-	-11 448,6
Vähennykset ¹	-11 060,0	-	-	-11 060,0
Hankintameno 31.12.	159 081,9	9 946,8	170,8	169 199,5
Kirjanpitoarvo yhteensä	159 081,9	9 946,8	170,8	169 199,5
2022				
Hankintameno 1.1.	126 129,4	-	170,8	126 300,2
Lisäykset	75 315,1	9 946,8	-	85 261,9
Vähennykset	-19 854,0	-	-	-19 854,0
Hankintameno 31.12.	181 590,5	9 946,8	170,8	191 708,1
Kirjanpitoarvo yhteensä	181 590,5	9 946,8	170,8	191 708,1

¹ Luku sisältää 11 miljoonan euron pääomanpalautuksen L&T Hankinta Ky:ltä, joka purettiin joulukuussa 2023.

Yhtiön osuus osakkeista ja äänivallasta %

Omistettut yritykset

L&T Toimi Oy, Helsinki	100,0
L&T Kiinteistöhuolto Oy, Helsinki	100,0
L&T Kiinteistötekniikka Oy, Helsinki	100,0
L&T Siivous Oy, Helsinki	100,0
L&T Ympäristöpalvelut Oy, Helsinki	100,0
L&T Teollisuuspalvelut Oy, Helsinki	100,0
Lassila & Tikanoja Service Ab, Tukholma, Ruotsi	100,0
Lassila & Tikanoja FM AB, Tukholma, Ruotsi	100,0
Sand & Vattenbläst i Tyringe AB, Hässleholm, Ruotsi	70,0

Yhteisyritykset

Laania Oy, Helsinki	55,0
---------------------	------

11. Lyhytaikaiset saamiset

Tuhat euroa	2023	2022
Saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Lainasaamiset	1 840,7	16 844,4
Myyntisaamiset	13,6	3,4
Konserniavustussaaaminen	31 526,0	23 550,0
Siirtosaamiset	0,0	3,0
Yhteensä	33 380,4	40 400,8
Saamiset yhteisyritykseltä		
Myyntisaamiset	-	6,6
Yhteensä	-	6,6
Siirtosaamiset		
Kela, työterveyshuollon korvaukset	25,6	30,5
Vuosialennukset	-	5,2
Maksetut lisenssit	653,9	896,3
Muut	363,0	895,1
Yhteensä	1 042,5	1 827,1

12. Laskennalliset verosaamiset

Tuhat euroa	2023	2022
Hyllypoistot	6,4	8,1
Pakolliset varaukset	62,3	176,5
Käyttöomaisuuden alaskirjauksesta	27,0	27,0
Fuusion mukana siirtyneet	0,8	268,6
Yhteensä	96,5	480,2

13. Oma pääoma

Tuhat euroa	2023	2022
Sidottu oma pääoma		
Osakepääoma 1.1. ja 31.12.	19 399,4	19 399,4
Sidottu oma pääoma yhteensä	19 399,4	19 399,4
Vapaa oma pääoma		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	727,1	727,1
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	727,1	727,1
Edellisten tilikausien voitto 1.1.	60 992,5	66 463,7
Osingonjako	-17 928,4	-17 543,0
Vanhentuneet osingot	36,0	37,3
Omien osakkeiden luovutus	88,0	87,9
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	43 188,0	49 045,9
Tilikauden voitto	7 420,0	11 946,6
Vapaa oma pääoma yhteensä	51 335,2	61 719,6
Oma pääoma 31.12.	70 734,6	81 119,0
Jakokelpoinen oma pääoma		
Edellisten tilikausien voitto	43 188,0	49 045,9
Tilikauden voitto	7 420,0	11 946,6
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	727,1	727,1
Jakokelpoisia varoja	51 335,2	61 719,6

14. Pakolliset varaukset

Tuhat euroa	2023	2022
Eläkevastuut	261,4	273,4
Tapaturmavaraus	-	609,0
Uudelleenjärjestelyvaraukset	50,1	-
Yhteensä	311,5	882,4

15. Vieras pääoma

Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset lähivuosina

Tuhat euroa	2026	2028
Lainat rahoituslaitoksilta	40 000,0	-
Joukkovelkakirjalainat	-	75 000,0

Tuhat euroa	2023	2022
Lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	13,4	3,8
Korolliset velat	41 995,8	53 065,1
Konserniavustusvelka	3 358,0	-
Siirtovelat	71,1	0,7
Yhteensä	45 438,3	53 069,6
Siirtovelat		
Henkilöstökulut	2 098,8	1 772,1
Korkokulut	2 264,2	1 912,3
Verot	48,1	126,1
Muut kulut	3,7	0,7
Yhteensä	4 414,8	3 811,1

16. Annetut vakuudet, vastuusitoumukset ja muut vastuut

Tuhat euroa	2023	2022
Omista sitoumuksista		
Kiinnitykset vuokraoikeuteen	121,6	121,6
Leasing- ja muut vuokravastuut¹		
Seuraavana vuonna erääntyvät vuokrat	1 770,0	1 679,7
Myöhemminä vuosina erääntyvät vuokrat	1 728,4	2 677,9
Yhteensä	3 498,4	4 357,6
Takaukset konserniyritysten puolesta	44 000,0	44 000,0
Takaukset yhteisyritysten puolesta	35 750,0	35 750,0
Muut pankkitakaukset	264,7	264,7
Omassa hallussa olevat		
Yrityskiinnitykset	210,2	210,2

¹ Vertailuvuoden lukuja on oikaistu.

Yhtiö on osakassopimuksen perusteella sitoutunut ostamaan jäljellä olevan 30 prosentin osuuden Sand & Vattenbläst i Tyringe AB:n osakekannasta aikaisintaan vuoden 2026 helmikuussa. Sitoumuksen arvioitu määrä tilikauden lopussa oli 5 941,7 tuhatta euroa.

17. Johdannaissopimukset

Koronvaihtosopimukset

Tuhat euroa	2023	2022
Kohde-etuuden nimellisarvo	-	30 000,0
Käypä arvo	-	1 210,8

Koronvaihtosopimus, joka oli tehty vaihtuvakorkoisiin lainoihin liittyvien rahanvirtojen suojaukseksi, päätettiin kesäkuussa 2023 suojauksen kohteena olleen lainan uudelleenrahoituksen yhteydessä. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo, 1 273,7 tuhatta euroa, kirjattiin rahoitustuottoihin. Koronvaihtosopimuksen käypä arvo perustui tilinpäätöspäivän markkinatietoihin.

Hallituksen voitonjakoehdotus

Lassila & Tikanoja Oyj:n jakokelpoiset varat tilinpäätöksessä ovat 51 335 173,21 euroa, josta tilikauden voitto on 7 420 038,45 euroa. Yhtiön taloudellisessa tilanteessa ei ole tilikauden päättymisen jälkeen tapahtunut olennaisia muutoksia eikä myöskään OYL 13:2 §:ssä tarkoitettu maksukykyisyydesti vaikuta jakokelpoisten varojen määrään.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinkoa tilikaudelta 2023 maksetaan 0,49 euroa osakkeelta.

Osinko maksetaan osakkeenomistajalle, joka on maksun täsmäytyspäivänä 25.3.2024 merkittynä Euroclear Finland Oy:n pitämään yhtiön osakasluetteloon.

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että osinko maksetaan 3.4.2024.

Maksun täsmäytyspäivänä 25.3.2024 yhtiön hallussa oleville omille osakkeille ei makseta osinkoa.

Voitonjakoehdotuksen tekemispäivänä osinkoon oikeuttavia osakkeita on 38 154 102 kappaletta,

joten osingon kokonaismäärä olisi	18 695 509,98 euroa
Jäljelle jäävät jakokelpoiset varat	32 639 663,23 euroa
Yhteensä	51 335 173,21 euroa

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 26. päivänä helmikuuta 2024

PricewaterhouseCoopers Oy

Samuli Perälä
KHT

Hallituksen toimintakertomuksen ja vuoden 2023 tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 20. päivänä helmikuuta 2024

Jukka Leinonen

Sakari Lassila

Teemu Kangas-Kärki

Laura Lares

Anni Ronkainen

Pasi Tolppanen

Eero Hautaniemi
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Lassila & Tikanoja Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käytöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS-tilinpäätösstandardit) mukaisesti
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausuntonamme on ristiriidaton tarkastusvaliokunnalle annetun lisäraportin kanssa.

Tilintarkastuksen kohde

Olemme tilintarkastaneet Lassila & Tikanoja Oyj:n (y-tunnus 1680140-0) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2023. Tilinpäätös sisältää:

- konsernitaseen, konsernin tuloslaskelman, konsernin laajan tuloslaskelman, laskelman konsernin oman pääoman muutoksista, konsernin rahavirtalaskelman ja konsernitilinpäätöksen liitetiedot, jotka sisältävät olennaisen tilinpäätöksen laatimisperiaatteita koskevan informaation ja muuta selittävää informaatiota.
- emoyhtiön taseen, emoyhtiön tuloslaskelman, emoyhtiön rahoituslaskelman, emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonamme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

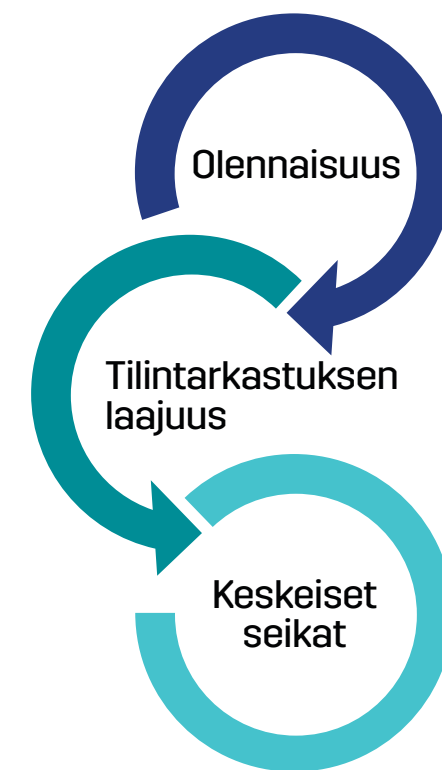
Riippumattomuus

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Emoyhtiölle ja konserniyrityksille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1-kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty konsernitilinpäätöksen liitetiedossa 5.5.

Tarkastuksen yleinen lähestymistapa

Yhteenveto

- Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus: € 5 200 000.

- Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen kohteena ovat olleet merkittävimmät konserniyhtiöt, ja tarkastus on kattanut riittävän osuuden konsernin liikevaihdosta, varoista ja veloista

- Myyntituottojen tulouttaminen
- Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut
- Liikearvon arvostus
- Emoyhtiön taseeseen sisältyvien tytäryhtiöosakkeiden ja konserniyhtiöiltä olevien saatavien arvostus

Osana tilintarkastuksen suunnittelua olemme määrittäneet olennaisuuden ja arvioineet riskiä siitä, että tilinpäätöksessä on olennainen virheellisyys. Erityisesti olemme arvioineet alueita, joiden osalta johto on tehnyt subjektiivisia arvioita. Tällaisia ovat esimerkiksi merkittävät kirjanpidolliset arviot, joihin liittyy ole-
tuksia ja tulevien tapahtumien arviointia.

Olennaisuus

Tarkastuksemme suunnitteluun ja suorittamiseen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Tilintarkastuksen tavoitteena on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena olennaista virheellisyttä. Virheellisyyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä. Niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Perustuen ammatilliseen harkintaamme määritimme olennaisuuteen liittyen tietyt kvantitatiivisia raja-arvoja, kuten alla olevassa taulukossa kuvatun konsernitilinpäätökselle määritetyn olennaisuuden. Nämä raja-arvot yhdessä kvalitatiivisten tekijöiden kanssa auttoivat meitä määrittämään tarkastuksen kokonaislaajuuden ja yksittäisten tilintarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden sekä arvioimaan virheellisyysvaikutusta tilinpäätökseen kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätökselle määritetty olennaisuus € 5 200 000

Olennaisuuden määrittämisessä käytetty vertailukohte Konsernin olennaisuus on määritelty perustuen konsernin liikevaihtoon ja tilikauden tulokseen ennen veroja.

Perustelut vertailukohteen valinnalle Käsityksemme mukaan liikevaihto ja tilikauden tulos ennen veroja ovat sopivat vertailukohteet kuvaamaan Lassila & Tikanoja -konsernin liiketoiminnan laajuutta ja tuloksellisuutta.

Konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden määrittäminen

Tilintarkastuksemme laajuutta määrittäessämme olemme ottaneet huomioon Lassila & Tikanoja -konsernin rakenteen, toimialan sekä taloudelliseen raportointiin liittyvät prosessit ja kontrollit. Lassila & Tikanoja -konsernilla on neljä raportoitavaa segmenttiä: Ympäristöpalvelut, Teollisuuspalvelut, Kiinteistöpalvelut Suomi ja Kiinteistöpalvelut Ruotsi ja sen päämarkkina-alueet ovat Suomi ja Ruotsi. Olemme määrittäneet konsernitilinpäätöksen tarkastuksen laajuuden kattamaan konsernitilinpäätöksen riittävässä laajuudessa.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Otamme kaikissa tilintarkastuksissamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän sisältyy arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyysriski.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS-tilinpäätösstandardit) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

Konsernitilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Myyntituottojen tulouttaminen

(Konsernitilinpäätöksen liitetieto 1.1 ja 1.2)

Lassila & Tikanoja -konsernin liikevaihto oli 802 miljoonaa euroa.

Konsernin myyntituotot asiakassopimuksista koostuvat liitetiedossa 1.2 kuvatulla tavalla useasta eri liikevaihtovirrasta. Myyntituottojen tuloutusperiaate määritellään erikseen eri liikevaihtovirroille.

Asianmukaisen tuloutusperiaatteen valintaan liittyvän johdon harkinnan sekä liikevaihdon olennaisuuden takia myynnin tuloutus on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut

(Konsernitilinpäätöksen liitetieto 1.3 ja 5.4)

Lassila & Tikanoja -konsernin liiketoiminta on erittäin työvoimavaltaista ja palkoista ja palkkioista sekä muista työsuhde-etuuksista aiheutuneiden kulujen vaikutus konsernin tulonmuodostukseen on merkittävä. Tilikaudella 2023 työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut olivat 353 miljoonaa euroa.

Työsuhde-etuuksista aiheutuvat kulut on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka johtuen sen olennaisesta vaikutuksesta konsernin tuloslaskelmaan.

Liikearvon arvostus

(Konsernitilinpäätöksen liitetieto 3.1 ja 3.2)

Konsernitaseessa oli 31.12.2023 liiketoimintojen yhdistämisten yhteydessä syntynyt liikearvoa 181 miljoonaa euroa.

Liikearvosta ei tehdä poistoja, vaan se testataan vähintään kerran vuodessa mahdollisen arvonalentumisen varalta. Liikearvon arvonalentumista arvioidaan konsernissa käyttöarvolaskelmilla, joissa tulevat rahavirrat diskontataan nykyarvoon. Käyttöarvolaskelmat sisältävät merkittävää johdon harkintaa koskien mm. kannattavuustasoja, pitkän aikavälin kasvutekijöitä ja diskonttauskorkoja.

Arvonalentumistestaukseen liittyvästä johdon harkinnasta ja tasearvon olennaisuudesta johtuen liikearvon arvostus on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Tarkastustoimenpiteemme ovat sisältäneet mm. seuraavia toimenpiteitä:

- hankimme ymmärryksen konsernin tuloutusperiaatteista ja vertasimme niitä relevantteihin IFRS-standardeihin
- hankimme ymmärryksen sisäisistä kontrolleista, joilla yhtiö arvioi myyntituottojen täydellisyyttä, oikeellisuutta ja oikeata tuloutusajankohtaa
- testasimme otannalla myyntitapahtumia
- testasimme otannalla myyntiin liittyviä tase-eriä kuten esimerkiksi sopimukseen perustuvia omaisuuseriä ja velkoja.

Tarkastustoimenpiteemme ovat sisältäneet mm. seuraavia toimenpiteitä:

- hankimme ymmärryksen konsernin palkkoproसेссista
- arvioimme ja testasimme niitä sisäisiä kontrolleja, joilla yhtiö arvioi työsuhde-etuuksista aiheutuvien kulujen oikeellisuutta
- suoritimme analyttisiä toimenpiteitä työsuhde-etuuksista aiheutuneisiin kuluihin liittyen
- testasimme otannalla työsuhde-etuuksiin liittyviä tilinpäätösjaksotuksia.

Tarkastustoimenpiteemme ovat sisältäneet mm. seuraavia toimenpiteitä:

- hankimme ymmärryksen liikearvon arvonalentumistestauksessa käytetyistä menetelmistä ja oletuksista
- testasimme laskelmien matemaattista oikeellisuutta
- arvioimme ennustettujen kannattavuustasojen kohtuullisuutta ja johdonmukaisuutta budjettiin ja yhtiön strategiaproessin yhteydessä tehtyihin ennusteisiin nähden
- arvioimme käytettyjä diskonttokorkoja, pitkän aikavälin kasvuennusteita ja tiettyjä muita oletettavia esimerkiksi vertaamalla näitä syöttötietoja havainnoitavissa oleviin markkinatietoihin
- arvioimme johdon herkkyysanalyysia tunnistaaksemme sen liikkumavaran, joka keskeisissä oletuksissa erikseen tai yhdessä muiden kanssa voisi johtaa arvonalentumiseen
- arvioimme tilinpäätöksessä annettujen tietojen riittävyttä.

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnitteleme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aiheutta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon kon-

Emoyhtiön tilinpäätöksen tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka

Emoyhtiön taseeseen sisältyvien tytäryhtiöosakkeiden ja konserniyhtiöiltä olevien saatavien arvostus

Emoyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja liitetieto 10 ja 11.

Emoyhtiön taseessa oli 31.12.2023 yhteensä 159 miljoonaa euroa osuuksia saman konsernin yrityksissä ja lyhytaikaisia saatavia konserniyhtiöiltä 33 miljoonaa euroa.

Tytäryhtiöosakkeiden ja konsernisaatavien arvostusta arvioidaan vuosittain ja ne testataan arvonalentumisen varalta tarvittaessa käyttäen diskontattujen rahavirtojen menetelmää.

Tytäryhtiöosakkeiden ja konsernisaatavien arvostus on emoyhtiön tilinpäätöksen tarkastuksen kannalta keskeinen seikka johtuen näiden sijoitusten tasearvojen merkittävydestä sekä niiden arvonalentumistestauksessa käytettävään menetelmään liittyvästä johdon harkinnasta.

Konsernitiilinpäätöksen tai emoyhtiön tilinpäätöksen osalta ei ole EU-asetuksen 537/2014 10. artiklan 2 c -kohdassa tarkoitettuja merkittäviä olennaisen virheellisuuden riskejä.

sernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoidimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoidimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voisi kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koituva yleinen etu.

Miten seikkaa on käsitelty tilintarkastuksessa

Tarkastustoimenpiteemme ovat sisältäneet mm. seuraavia toimenpiteitä:

- arvioimme arvonalentumistestauksessa käytettyjen tulevaisuuden ennusteiden kohtuullisuutta esimerkiksi tarkistamalla, että ne ovat johdonmukaisia hyväksytyjen budjettien ja ennusteiden kanssa
- arvioimme arvonalentumistestauksessa käytettyjen diskonttokorkojen ja pitkän aikavälin kasvuennusteiden määrittelytapaa esimerkiksi vertaamalla näitä havainnoitavissa oleviin markkinatietoihin.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet yhtiökokouksen valitsemana tilintarkastajana 17.3.2022 alkaen.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen ja vuosikertomukseen sisältyvän informaation, mutta se ei sisällä tilinpäätöstä eikä sitä koskevaa tilintarkastuskertomustamme. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme ennen tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivää ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan

olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että

- toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia
- toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme ennen tilintarkastuskertomuksen antamispäivää käyttöömmme saamaamme muuhun informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausumat

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman voiton käyttämisestä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 26.2.2024

PricewaterhouseCoopers Oy
Tilintarkastusyhteisö

Samuli Perälä
KHT

Kestävyysraportti 2023

Ympäristö: Kohti täyttä kiertokulkua	81
Ihmiset: Huomisella töissä	87
Hyvä hallinto	94

Muut kestävyysraporttiin liittyvät sisällöt vuosikertomuksessa

L&T:n arvonluonti.....	5
Johdanto vastuullisuuteen.....	9
Olellisuus ja sidosryhmätyö.....	10

Yhdessä kohti täyttä kiertokulkua

L&T:n tavoitteena on tehdä kiertotaloudesta totta omien liiketoimintaratkaisujensa avulla. Haluamme hillitä ilmastonmuutosta ja luontokatoa, sekä olla kiertotalouden toiminnanjohtaja. Asiakkaille tuottamamme palvelut vähentävät päästöjä sekä edistävät materiaalien kierrätystä ja energiatehokkuutta. Tästä muodostuu hiilikädenjälkemme, jonka kasvattaminen on yksi keskeisistä pitkän aikavälin tavoitteistamme.

Positiivisten ilmastovaikutusten lisäksi hillitsemme ilmastonmuutosta myös pienentämällä omien toimintojemme kasvihuonekaasupäästöjä. Ilmastotavoitteemme perustuvat tieteeseen ja ovat Science Based Targets initiative (SBTi) -validoitu.

Lisäksi teemme aktiivisesti töitä kiertotalouden toimintaedellytysten turvaamiseksi ja edistämiseksi. Kiertotalouden merkitys ilmastonmuutoksen ja luontokadon hillinnässä on kriittinen. Korvaamme neitseellisiä luonnonvaroja kierrätysraaka-aineilla. Käytämme sivuvirtoja ja jätteitä rakentamiseen, korvaamme luonnonmateriaaleja, palautamme materiaalit uudelleen käyttöön, irtaudumme fossiilisista raaka-aineista ja tuomme tilalle uusiutuvia.

TCDF-raportointi ja EU taksonomiatiedot on esitetty sivuilla 14–15 ja 20–23.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Toiminnallamme on suuri hiilikädenjälki

L&T:n toiminnalla on suuri hiilikädenjälki. Palvelumme tuottavat asiakkaillemme merkittäviä päästövähennyksiä. Ne muodostuvat muun muassa siitä, kun asiakkaamme korvaavat neitseellisiä raaka-aineita kierrätys- ja uusiutuvilla raaka-aineilla. Hiilikädenjäljen kasvattaminen on yksi keskeisistä pitkän aikavälin tavoitteistamme. Samalla, kun toimintamme hiilikädenjälki kasvaa, asiakkaidemme hiilijalanjälki pienenee. Näin tuemme asiakkaitamme heidän ympäristövastuun tavoitteidensa saavuttamisessa.

L&T:n hiilikädenjälki eli toiminnan kautta vältetyt päästöt olivat vuonna 2023 noin 457,2 MCO₂-ekv (2022: 534,5 MCO₂-ekv). Hiilikädenjälki-intensiteetti oli

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN VAALIMINEN JA ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ

KESKEISET TAVOITTEET

Pitkän aikavälin tavoite

Scope 4: Hiilikädenjälkemme kasvaa liikevaihtoa nopeammin.

TOTEUMA

Hiilikädenjälki laski edellisestä vuodesta.

ONNISTUMISEMME JA HUOMIOT

Hiilikädenjälki kasvoi Teollisuus- ja Kiinteistöpalveluissa, mutta laski Ympäristöpalveluissa.

Pienennämme hiilijalanjälkeämme

Scope 1+2: Tavoitteenamme on puolittaa oman toiminnan päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2018 tasosta, gCO₂/km (SBT).

Sähköautojen osuus Ruotsin kokonaiskalustosta oli 70 % vuoden 2023 lopussa.

Scope 3: Tavoitteenamme on, että 70 prosenttia suurimmista tavarantoimittajistamme ja alihankkijoistamme ovat asettaneet tavoitteet omien päästöjensä vähentämiseksi vuoteen 2024 mennessä, % (SBT).

Noin 11 % merkittävimmistä tavarantoimittajista on asettanut omat SBT-tavoitteet, ja 3 % toimittajistamme on sitoutunut asettamaan ne lähitulevaisuudessa.

Scope 3: Tavoitteenamme on vähentää alihankinnasta syntyviä kuljetus- ja konetyöpäästöjä 30 % vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 mennessä.

Toimittajia koskeva kuljetuspäästöraportointimalli otettiin käyttöön Teollisuuspalveluissa.

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Tavoitteenamme on 70 % kierrätysaste vuoteen 2030 mennessä.

Raportointi laajennettiin teollisuuden sivuvirtoihin vuonna 2023.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen rakennetussa ympäristössä

Tavoitteenamme on edistää luonnon monimuotoisuutta yhdessä asiakkaidemme kanssa.

Poistimme vieraslajeja yhteensä 42 000 m² ja teimme niitytyshankkeita 87 000 m² edestä vuonna 2023.

Niitytetty pinta-ala kymmenkertaistui verrattuna vuoteen 2022.

-570 tCO₂e/MEUR. Vuonna 2023 hiilikädenjälki kasvoi etenkin L&T:n kiinteistöpalveluissa. Lisäksi hiilikädenjäljen kehitystä jatkettiin L&T:n teollisuuspalvelussa, jossa mallinnettiin ympäristörakentamisen palvelulinjan omien käsittelykeskusten toiminnasta syntyneitä vältettyjä päästöjä. Ympäristöpalveluissa yleisen taloudellisen toimeliaisuuden hidastuminen näkyi laskevana jätevolyyminä, mikä heijastui toimialan hiilikädenjälkeen laskevasti.

Asiakkaiden energiatehokkuuden parantaminen

L&T:llä on pitkään tehty töitä Suomessa ja Ruotsissa asiakkaiden energiatehokkuuden parantamiseksi muun muassa ennaltaehkäisevän huollon, energiatehokkuushavaintojen ja -korjausten kautta. Palveluihin kuuluvat energiatutkimukset, energiatehokkuuskonsultointi, energian kulutuksen optimointi sekä energianhallintakeskuksen etäoptimointi.

Kuopiossa sijaitseva energianhallintakeskus seuraa etäyhteyden välityksellä asiakkaiden kiinteistöjen taloteknisiä järjestelmiä ja toimii yhteistyössä kiinteistöhoitajien kanssa. Keskus tarkkailee ja analysoi dataa ja kiinteistöhoitajat havainnoivat kohteita paikan päällä. Yhteistyöstä syntyy analyyseja ja konkreettisia korjausehdotuksia energiatehokkuuden parantamiseksi.

Osana energianhallintakeskuksen toimintaa käytössämme on Smartti Automaatio -palvelu, joka on älykäs ja ennakoiva energiahallintajärjestelmä. Palvelun avulla voidaan ohjata olemassa olevaa kiinteistöautomaatiojärjestelmää ja kustannustehokkaasti parantaa kiinteistön energiatehokkuutta.

L&T tarjoaa energiasektorin asiakkaille tehokasta räjäytyspuhdistusmenetelmää, jonka avulla puhdistetaan teollisten asiakkaidemme voimalaitosten kattiloita käytön aikana. Tämä vähentää prosessin alas- ja ylösajotarvetta sekä niistä syntyviä päästöjä. Lisäksi palvelu parantaa voimalaitoksen hyötysuhdetta ja polttoainetehokkuutta sekä pienentää syntyvän jätteen määrää. Laskelmien mukaan räjäytyspuhdistus vähentää käytön aikaisia hiilidioksidipäästöjä arviolta 1–1,5 prosenttia megawattituntia kohden. Suojatun laitteiston ansiosta puhdistus voidaan suorittaa turvallisesti niin käytönaikaisesti kuin huoltoseisakin aikana.

Hiilijalanjäljen pienentäminen alkaa omasta toiminnasta

L&T:n strategisena tavoitteena on puolittaa oman toimintansa (Scope 1 ja 2) hiilijalanjälki eli päästöintensiteetti ajokilometriä kohden vuoden 2018 tasosta vuoteen 2030 mennessä. L&T:n asettamat päästövähennystavoitteet perustuvat tieteeseen ja ovat Science Based Targets -aloitteen (SBTi) validoimia. Asettamamme päästötavoitteet vastaavat Pariisin ilmastopimuksen tavoitteita rajoittaa ilmaston lämpeneminen selvästi alle kahden celsiusasteen. Vuoden 2023 lopussa L&T:n ilmastotavoitteita päivitettiin vastaamaan SBTi -aloitteen nettonollatavoitteita. Varsinainen tavoiteseuranta alkaa kuitenkin vuoden 2024 alusta.

L&T:n n oman toiminnan (Scope 1 ja 2) hiilijalanjälki vuonna 2023 oli 31 210 tCO₂-ekv (2022: 34 340 tCO₂-ekv). Vuonna 2023 L&T:n päästöintensiteetti oli

613 gCO₂-ekv. ajokilometriä kohden. Absoluuttiset päästöt ovat laskeneet 34 prosenttia vuoden 2018 tasosta (-16 190 tCO₂-ekv) käyttövoimamuutoksien ja uusiutuvan polttoaineen seurauksena (Scope1). SBTi tavoitteen mukainen päästövähennys oli 36 prosenttia vertailuvuodesta 2018 (952 gCO₂-ekv/km). Päästöt koskevat tarkemmat tiedot on esitetty sivun 85 taulukoissa.

L&T:n oman toiminnan päästöistä 97 prosenttia syntyy liikenteestä. Tavoitteiden saavuttamiseksi tulemme siirtymään liikenteessä päästöttömiin teknologioihin ja polttoaineisiin sekä tehostamme kiinteistöjemme energiatehokkuutta. Suomessa käyttämämme sähkö on tuotettu ydinenergialla ja varmistettu alku-perätaquin. Ruotsissa lähes kaikki käyttämämme sähkö on peräisin uusiutuvista lähteistä tai ydinvoimasta.

Olemme panostaneet vuonna 2023 kuljettajien koulutukseen sekä kalustomme tehokkaaseen käyttöön, millä on merkittävä polttoainekulutusta alentava vaikutus.

Esimerkkejä toimenpiteistä vuonna 2023:

- Ajotavanseurantalaitteisto on asennettu vuoden 2023 lopussa yhteensä 2 073 ajoneuvoon (2022: 1 074).
- Raportointivuoden aikana 303 kuljettajaa (2022: 278) osallistui ennakoivan ajotavan koulutukseen. Yhteensä 72 prosenttia kuljettajistamme on käynyt ennakoivan ajotavan koulutuksen.
- Vuonna 2023 sähköistimme etenkin Ruotsin kalustoa, jossa 70 prosenttia kokonaiskalustosta oli sähköautoja vuoden 2023 lopussa. L&T:llä on käytössä 54 vähäpäästöistä raskaan kaluston ajoneuvoa ja 349 kevyen kaluston ajoneuvoa, jotka toimivat joko biokaasulla tai sähköllä.
- Teemme jatkuvaa reititusunnittelua. Suunnittelun avulla saimme tehostettua toimintaamme sekä vähennettyä päästöjä, ajokilometrejä ja työtunteja.

Energiatehokkuuden parantaminen omissa kiinteistöissä

Olemme sitoutuneet Elinkeinoelämän keskusliiton teollisuuden yleiseen energiatehokkuussopimuksen toimenpideohjelmaan kaudelle 2017–2025 tavoitteena parantaa kiinteistöjemme energiatehokkuutta 7,5 prosenttia vuoden 2020 energiankulutuksesta vuoteen 2025 mennessä. Tämä tarkoittaa yhteensä 2 758 MWh säästöä. L&T:n kiinteistöjen energiatehokkuutta parannettiin esimerkiksi optimoimalla talotekniikan ohjauksia. Vuoden 2023 aikana jatkettiin lämmitysjärjestelmien uusimista ja osa kiinteistöjen maakaasu- ja öljylämmitysjärjestelmistä vaihdettiin vesi-ilmalämpöpumppeihin. Loppuvuodesta 2023 luovuin maakaasun käytöstä kokonaan. Lämpöjärjestelmien uudistukset jatkuvat vuonna 2024.

Vuonna 2023 kiinteistöjemme Suomessa energiankulutus oli 131,1 TJ, josta 76 prosenttia oli päästötöntä. Osa L&T:n Lahden toimipaikan energiasta tuotetaan omalla aurinkosähköllä. Vuonna 2023 tuottamamme aurinkoenergian määrä oli 0,23 TJ. Energiankulutus Suomessa laski 6,6 prosenttia vertailuvuodesta 2022 (140,3 TJ).

Hiilikädenjälki, MCO ₂ -ekv	2023	2022	2021
Materiaalikierrätys ¹	-333,7	-372,2	-342,9
Bio- ja kierrätyspolttoainetoimitukset	-121,4	-160,5	-181,2
Energiatehokkuustoimenpiteet	-2,2	-1,8	-0,8
Yhteensä	-457,2	-534,5	-524,9
Hiilikädenjälki-intensiteetti, tCO ₂ -ekv/milj. €	-570	-633	-646

¹Laskentaa laajennettu. Biojäte lisätty vuonna 2022.

L&T:n energiapalveluiden tuottamat säästöt	2023	2022	2021
Tuotetut energiasäästöt, MWh/a	16 900	12 800	5 200
Tuotetut kustannussäästöt, €/a	1 355 000	1 008 000	374 000
Tuotetut päästösäästöt, tCO ₂ /a	-2 200	-1 800	-800
Kartoitetut asiakaskohteet, kpl	28	26	17

L&T:n hiilijalanjälki

303 810
TONNIA

■ Scope 1 ja Scope 2, 10 %

■ Scope 3, 90 %

L&T:n kierrätyslaitoksilla noudatetaan jatkuvan parantamisen toimintamallia ja käytössä on tehdastietojärjestelmä. Laitosten työntekijät pystyvät seuraamaan muun muassa työkoneisiin asennetuilta näytöiltä prosessien toimivuutta ja sähkönkäyttöä reaaliaikaisesti. Lisäksi esimerkiksi valaistusta uusittaessa käytetään vain LED-valoja, ja kuljettimet pysähtyvät automaattisesti, kun niille ei ole tulossa materiaalia. Omien kiinteistöjemme energian kulutuksen ja käytön tarkkailusta sekä kunnostustarpeista huolehtivat kiinteistömanagerimme. Suomessa käytämme kiinteistöissämme päästötöntä, ydinvoimalla tuotettua sähköä.

Toimitusketjussa tehtävä ilmastotyö

Valtaosa L&T:n kokonaispäästöistä syntyy toimitusketjussa, kuten ostettujen tuotteiden ja palveluiden sekä kuljetusurakoinnin aikana syntyneistä päästöistä. Osana L&T:n tieteellistä päästövähennystavoitetta olemme asettaneet toimitusketjulle erilliset ilmastotavoitteet. Tavoitteenamme on, että 70 prosenttia suurimmista tavarantoimittajistamme ja alihankkijoistamme (ostot) ovat asettaneet tavoitteet omien päästöjensä vähentämiseksi vuoteen 2024 mennessä.

Vuonna 2023 merkittävistä tavarantoimittajistamme 11 prosenttia oli asettanut omat tieteeseen perustuvat ilmastotavoitteensa, ja 3 prosenttia oli sitoutunut asettamaan tavoitteensa lähiaikoina. Vuonna 2023 L&T:n hankintojen päästöraportointia on automatisoitu osaksi konsernin ostaraportointityökalua.

Vuonna 2022 asetimme erillisen alihankintaa koskevan päästövähennystavoitteen. Tavoitteenamme on vähentää alihankinnasta syntyviä kuljetus- ja konetyöpäästöjä 30 prosenttia vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Alihankinnasta syntyneet päästöt ovat kasvaneet 4 prosenttia vuodesta 2020. Vuoden 2023 aikana otimme käyttöön toimittajakohtaisen kuljetuspäästöraportointimallin L&T:n Teollisuuspalveluiden merkittävien toimittajien päästöseurantaan. Lisäksi integroimme kategoriakohtaiset päästötiedot osaksi L&T:n hankintojen ostaraportointia.

Kiertotaloudesta totta

L&T edistää kiertotalouteen siirtymistä niin omassa kuin asiakkaidensa toiminnassa. Kehitämme jatkuvasti uusia kiertotaloutta edistäviä palveluita ja tavoitteenamme on lisätä kierrätysraaka-aineiden käyttöä neitseellisten raaka-aineiden sijaan. Jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti ohjaamme syntyvät materiaalivirrat ensisijaisesti uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.

Asiakkailta kerättyjen materiaalien ympäristökuormituksen vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi pyrimme jatkuvasti löytämään uusia ratkaisuja materiaalien hyödyntämiseksi mahdollisimman korkealla jalostusasteella ja jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti.

Vuonna 2023 L&T:n hallussa olevista, asiakkailtamme kerättyistä jätemateriaalivirroista pystyttiin uudelleen käyttämään tai kierrättämään uusien tuotteiden raaka-aineeksi 57,8 prosenttia (2022: 59,4). Uudelleenkäyttöön ja kierrätykseen toimitettiin noin 404 000 tonnia materiaaleja (2022: 430 000), jotka pääosin

koostuivat yritysasiakkailta kerättyistä yhdyskuntajätteistä, syntypaikkalajitelluista vaarallisista jätteistä, teollisuuden jätteistä ja rakennusjätteistä Suomessa. Näiden kokonaisuudessa oli yhteensä 698 000 tonnia (2022: 728 000). Vuonna 2023 raportointia on laajennettu käsittelemme lietteisiin, maamassoihin ja tuhkiin. Kaikkien L&T:n hallussa olevien materiaalivirtojen kokonaisuudessa oli yhteensä 1 210 000 tonnia.

L&T:n raportoima kierrätysaste on asiakkaidemme kierrätysasteiden painotettu keskiarvo. Se sisältää myös sellaiset materiaalit, joiden kierrättäminen ei ole mahdollista. Kierrätysasteen kehittyminen riippuu asiakkaidemme tekemistä valinnoista ja toimialasta. Osalla asiakkaistamme kierrätysaste on jopa yli 80 prosenttia, kun se koko Suomen tasolla on noin 40 prosenttia.

Tavoitteenamme on nostaa materiaalien uudelleenkäyttö- ja kierrätysastetta

Etsimme aktiivisesti uusia ratkaisuja hallussamme olevien materiaalien jalostusarvon kasvattamiseen.

Uudelleenkäyttöä ovat esimerkiksi kuormalavat, jotka ohjaamme suoraan tai korjattuina uudelleenkäyttöön.

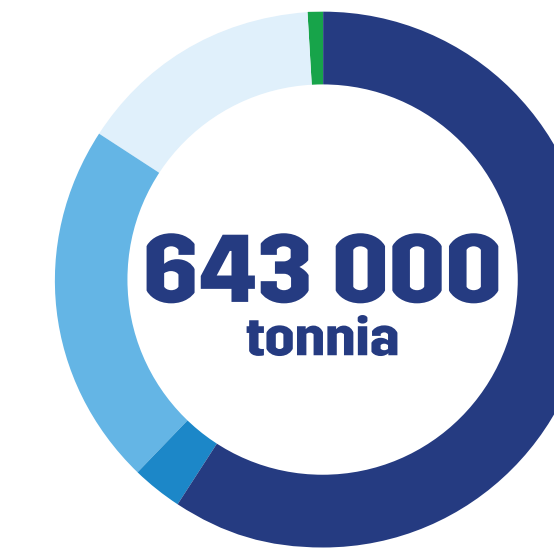
Muuta hyödyntämistä ovat esimerkiksi energiahyödyntäminen ja materiaalien hyödyntäminen jätealueiden rakentamisessa.

Energiahyödyntäminen on jaettu kahteen ryhmään: hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena ja hyödyntäminen sekajätteen poltossa. Suosimme kierrätykseen tai ympäristörakentamiseen soveltumattomien jätteiden hyödyntämistä jäteperäisenä polttoaineena, mikä sisältää jätteistä valmistetun ja energiana hyödynnettävän kierrätyspolttoaineen, kierrätyspuumurskeen ja energiana hyödynnettävän rengasrouheen.

Vaaralliset jätteet, kuten öljyiset jätteet, liuottimet, akut ja loisteputket, L&T käsittelee omilla laitoksillaan tai toimittaa ne luotetuille yhteistyökumppaneille hyödynnettäväksi. Vuonna 2023 keräsimme asiakkailtamme 55 700 tonnia (2022: 58 200) vaarallisia jätteitä, joista pystyimme kierrättämään 58 prosenttia (2022: 70). Vuonna 2023 tarkensimme vaarallisten jätteiden raportointia, joka vaikutti kierrätysasteen laskentaan. Osa vaarallisista jätteistä hyödynnettiin energiana ja hyödyntämiseen kelpaamattomat loppukäsiteltiin. Vuonna 2023 2,5 prosenttia (2022: 3,8) vaarallisista jätteistä vietiin käsiteltäväksi muihin EU-maihin. L&T ei vie jätteitä EU:n ulkopuolelle muihin maihin kuin Norjaan, ja raportointivuoden aikana emme ole maahantuoneet vaarallista jätettä.

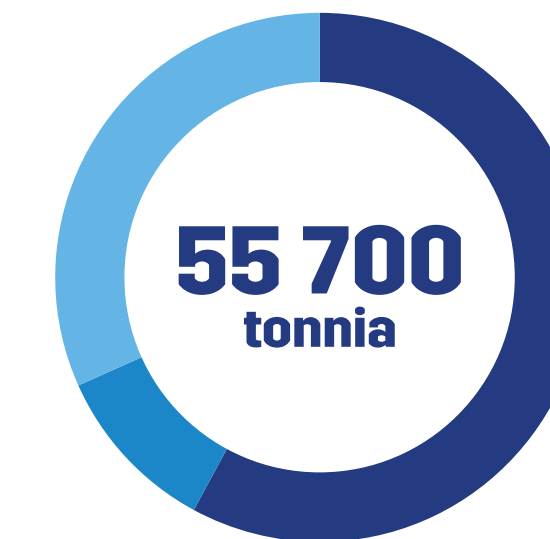
L&T on mukana valtakunnallista öljyjätehuoltoa kehittävässä Green deal -sopimuksessa. Siinä sitouduimme kehittämään toimintaamme jäteöljyn uudelleenkäytön lisäämiseksi, sitouttamaan asiakkaitamme vastuulliseen öljyjätehuoltoon sekä varmistamaan, että omassa toiminnassamme syntyvä jäteöljy toimitetaan asianmukaiseen käsittelyyn. Tavoitteenamme on, että kaikki keräämämme jäteöljy päätyy uudelleenkäyttöön ja kasvatamme asiakkailtamme kerätyn jäteöljyn määrää 10 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Tämä tavoite on jo saavutettu.

L&T:n hallussa olevien tavanomaisten jätteiden kierrätys- ja hyödyntämisaste

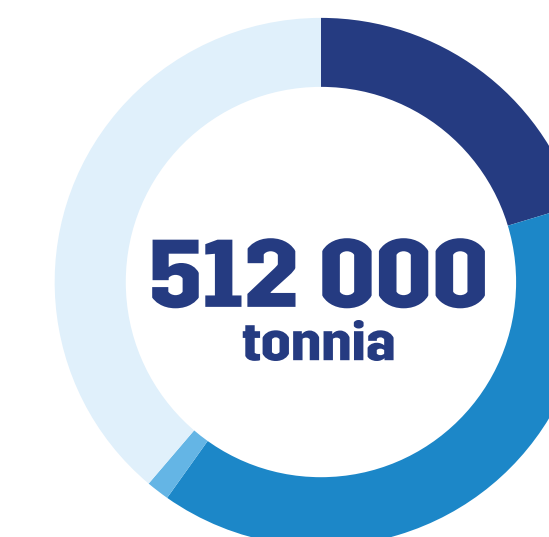
- Uudelleenkäyttö ja kierrätys, 57,8 %
- Hyödyntäminen ympäristörakentamisessa, 3,1 %
- Hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena, 25,2 %
- Hyödyntäminen sekajätteen poltossa, 13,5 %
- Loppukäsittely, 0,3 %

Syntypaikkalajiteltujen vaarallisten jätteiden kierrätys- ja hyödyntämisaste

- Kierrätys materiaalina, 57,9 %
- Hyödyntäminen energiana, 10,4 %
- Loppukäsittely, 31,7 %

Teollisuuden sivuvirtojen, maamassojen ja lietteiden kierrätys- ja hyödyntämisaste

- Kierrätys materiaalina, 20,3 %
- Hyödyntäminen ympäristörakentamisessa, 39,5 %
- Hyödyntäminen energiana, 1,4 %
- Loppukäsittely, 38,8 %

Kierrätysasteen kehittymisen näkökulmasta materiaalin syntypaikkalajittelun lisääminen on avainasemassa. Kun materiaalit lajitellaan huolellisesti jo syntypaikalla, ne saadaan hyödynnettyä tehokkaasti. Vuonna 2023 kaikista tavanomaisista ja vaarallisista jätteistä 81 prosenttia (2022: 80) lajiteltiin syntypaikalla. L&T kehittää yhteistyössä asiakkaiden kanssa jatkuvasti uusia palveluita syntypaikkalajittelun helpottamiseksi.

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen

Luonnon monimuotoisuus on vähentynyt merkittävästi viimeisten vuosikymmenien aikana. Luontokadon vaikutukset näkyvät jo nyt muun muassa pölyttäjäien vähenemisenä, kasvavina tulvamäärinä sekä maaperän köyhtymisenä. Luonnon monimuotoisuuden vaaliminen on yksi L&T:n vastuullisuustyön tavoitteista.

Vuonna 2023 arvioimme toimipaikkakohtaisia biodiversiteettiriskejä WWF:n risk filter -työkalun avulla. Arvion perusteella toimipisteemme eivät sijaitse biodiversiteettiriskeillä alueilla. Suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen on L&T:n toimipisteillä, jotka sijaitsevat rannikolla. Tämän lisäksi L&T:n teollisuuspalvelujen käsittelylaitoksien vesiriskiä on arvioitu WRI:n Water Aqueduct -työkalun avulla. Yksikään yhtiön käsittelylaitoksista ei sijainnut tunnistetuilla korkean vesiriskin alueilla.

Pyrimme vaikuttamaan toimenpiteillämme myönteisesti luonnon monimuotoisuuteen etenkin rakennetussa ympäristössä. Olemme tunnistanee toiminnassamme kolme näkökulmaa, joiden kautta edistämme luonnon monimuotoisuuden toteutumista. Nämä ovat ilmastonmuutoksen hillintä, kestävien raaka-aineiden käyttö ja elonkirjon säilyttäminen.

Kiertotalouden ratkaisulla voidaan tehokkaasti torjua luontokatoa. Korvaamme fossiilisia ja luonnonmateriaaleja kierrätysmateriaaleilla.

Huolehdimme rakennetun ympäristön kunnosta ja siitä, että asiakkaidemme kiinteistöt pysyvät tuottavassa käytössä mahdollisimman pitkään. Pidämme tilat puhtaana, huollamme niitä ja parannamme kiinteistöjen energiatehokkuutta.

Parannamme rakennetun ympäristön monimuotoisuutta. L&T:n viherpalveluissa kaikki eloperäinen kasvillisuusjäte hyödynnetään joko hakkeeksi, polttoaine-energiaksi tai kompostoimalla. Muutamme nurmikkoja ja joutomaita takaisin luonnontilaisiksi niityiksi ja metsiksi sekä poistamme vieraslajeja kuten kurttu-ruusua ja jättipalsamia. Emme käytä haitallisia kasvinsuojeluaineita kuten glyfosaattia. Vuonna 2023 niitytimme 87 000 m² yhdessä asiakkaidemme kanssa sekä poistimme 42 000 m² alueelta vieraslajeja.

Ennallistamme pilaantuneita maa-alueita kaikkialla Suomessa. Valtaosa pilaantuneesta maasta ohjataan hyötykäyttöön; sitä hyödynnetään maanrakennuksessa ja -stabiloinnissa, esimerkiksi jätealueiden ja loppusijoituspaikkojen rakenteissa.

Tutkimme jatkuvasti uusia mahdollisuuksia edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kokeilemme ratkaisuja yhdessä asiakkaidemme kanssa.

Keväällä 2022 L&T valittiin yhdeksi kymmenestä suomalaisesta yrityksestä FIBSin ja Sitran pilottiohjelmaan, jossa testataan Science Based Targets Network -verkoston tiedeperusteisten luontotavoitteiden ohjeistoa. Kehitteillä oleva uusi ohjeisto vastaa yritysten tarpeeseen saada käytännön työkaluja aidosti vaikut-

tavan ja vertailukelpoisen luontotyön tueksi. Lisäksi olemme mukana Co-Carbon-tutkimushankkeessa, jonka tavoitteena on mitata ja mallintaa kaupunkivihreän hiilensidontakykyä. Hanke toteutetaan yhteistyössä Helsingin yliopiston, Aalto-yliopiston, Ilmatieteen laitoksen, Hämeen ammattikorkeakoulun ja Kööpenhaminan yliopiston kanssa.

Vedenkäyttöä minimoidaan kierrättämällä ja tehostamalla toimintamalleja

L&T:n keskeiset oman toiminnan luontovaikutukset liittyvät veteen ja maankäyttöön etenkin L&T:n käsittely- ja varastointialueilla sekä jätteenkäsittelylaitoksilla. Näitä säädellään ympäristölupamenettelyn kautta.

Kehitämme toimintaamme ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Vuonna 2022 Lahden vaarallisten jätteiden käsittelylaitokselle asennettiin hajukaasujen reaaliaikainen analysointilaitteisto. Jätteenkäsittelyalueilla tehdään myös tehostettua siivousta, jonka avulla pyritään minimoimaan vaikutukset ympäröivään luontoon.

L&T:n teollisuuspalvelut on vahva toimija jätevesien ja nestemäisten jätteiden käsittelyn koko arvoketjussa. Suomessa käsittelemme jätevesiä ja nestemäisiä jätteitä omissa keskuksissamme sekä operoimme ja konsultoimme asiakkaidemme laitoksia jätevesiin liittyen. Lisäksi teemme teollisuuden jätevesien on-site -käsittelyä valituissa segmenteissä.

Vesi on merkittävä osa L&T:n vaarallisten jätteiden käsittelyn, viemärihuollon, prosessipuhdistuksen ja ympäristörakentamisen toimintoja. L&T:n teollisuuspalveluissa käsitellään vuosittain huomattava määrä vettä, joka ohjataan lopulta vesihuoltolaitosten käyttöön. Poistettu vesi on muuta, pääasiassa jätevettä. Käsitellyn veden laatua mitataan säännöllisesti osana ympäristölupavaatimuksia.

Vuonna 2023 havaittiin yksittäisiä huleveden raja-arvoylityksiä Keravan toimipisteellä. Lisäksi Tampereen Perkkoonkadun, Joensuun, Jyväskylän Sääksvuorentien, Kotkan Hovinsaarentien, Oulun Kellon, Oulun Välimaan, Haminan sekä Mustasaaren toimipisteellä jäteveden laatu ei vastannut teollisuusjätevesisopimuksissa asetettuja raja-arvoja yksittäisten näytteiden osalta.

Ylitysten korjaamiseksi ja niiden ehkäisemiseksi tehdään tarvittavat huolto- ja pesutoimenpiteet muun muassa hule- ja jätevesien esikäsittelyjärjestelmiin. Käsittelylaitoksilla prosessia pyritään koko ajan kehittämään ja optimoimaan siten, että yllättävätkin pitoisuudet käsiteltävässä jätteessä saadaan varmasti hallittua.

L&T:n käsittelykeskuksissa ja -laitoksilla puhdasta vettä käytetään pääsääntöisesti käsittelylaitoksien prosesseissa ja ympäristörakentamisen materiaali-keskuksien tuhkan käsittelyssä. Puhtaan veden käyttöä on pyritty vähentämään muun muassa hyödyntämällä kierrätettyä prosessivettä laitoksen muihin toimintoihin.

Esimerkiksi Lahdessa vaarallisten jätteiden laitoksen prosessivesi puhdistetaan omalla vedenkäsittelyjärjestelmällä, minkä jälkeen vettä hyödynnetään kalkkilietteen valmistuksessa. Kierrätysvettä hyödynnetään myös laitosten konttien ja säiliöiden puhdistamisessa.

Vedenkulutusta vähennetään optimoimalla ja tehostamalla toimintamalleja. Esimerkiksi viemärihuollon kierrätysvesiyhdistelmäautojen oma kierrätysjärjes-

telmä puhdistaa säiliöön imetyn veden viemäripesun aikana auton suodatinjärjestelmän kautta ja säiliövettä voidaan käyttää uudelleen viemäriin huuhtelussa.

Kohti täyttä kiertokulkua - täsmentävät taulukot

Kohti täyttä kiertokulkua

Huomisella töissä

Hyvä hallinto

Hiilijalanjälki	Vertailuvuosi	Vertailuarvo, tnCO ₂ -ekv	2023, tnCO ₂ -ekv	2022, tnCO ₂ -ekv	Muutos edelliseen vuoteen, % ⁵	Muutos vertailuvuoteen, % ⁵	Tavoite 2030	Tavoite 2045
Scope 1 (GRI 305-1)								
Kuljetukset, tuotantoautot, työkoneet ¹			30 320	33 280	-9			
Scope 2 (GRI 305-2)								
Ostettu sähkö, Suomi (markkinalähtöinen)			0	0	0			
Ostettu sähkö, Suomi (aluekohtainen)			2 160	2 600	-17			
Ostettu sähkö, Ruotsi (aluekohtainen) ²			20	6	223			
Ostettu kaukolämpö Suomessa (markkinalähtöinen)			850	1 050	-20			
Ostettu kaukolämpö Ruotsissa (aluekohtainen) ²			20					
Scope 2, yhteensä ³			890	1 060	-16			
Scope 1+2, yhteensä³	2018	47 400	31 210	34 340	-9	-34	-50%/km	
Scope 3 Upstream (GRI 305-3)								
Ostetut tuotteet ja palvelut			99 430	113 320	-12			
Pääomahyödykkeet (kalusto)			3 400	560	513			
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)			9 360	9 490	-1			
Urakoitsijoiden polttoaineiden kulutus ^{1,4}	2020	20 501	21 270	19 750	8	4	-30 %	
Liikematkat ⁴			1 230	1 190	4			
Scope 3 Downstream (GRI 305-3)								
Materiaalien loppukäsittely			137 900	126 900	9			
Scope 3, yhteensä			272 600 ⁵	271 200 ⁵	1			
Scope 1+2+3 yhteensä³			303 810	305 540	-1			-90 %

¹Vuoden 2022 data täsmäytetty tarkennetulla päästökertoimella. ²Scope 2 markkinalähtöisiä tietoja ei raportoida, sillä saatavilla olevat päästökertoimet eivät olennaisesti eroa aluekohtaisista tiedoista. ³Perustuu markkinalähtöiseen ostettuun sähkөөn ja lämpöön Suomessa.

⁴Sisältää vain L&T:n Suomen toiminnot. ⁵Tiedot perustuvat pyöristämättömään dataan.

Oma energiakulutus, MWh (GRI 302)	2023	2022	2021 ²
Fossiiliset yhteensä	147 382	159 040	
Raakaöljy ja öljytuotteet	137 901	148 920	
Maakaasu	52	700	
Ostettu fossiilinen sähkö	718	385	
Ostettu fossiilinen kaukolämpö	8 711	9 035	
Fossiilisten osuus kokonaisenergiakulutuksesta, %	69	76	
Ydinvoimalla tuotettu sähkö	28 079	-	
Ydinvoimalla tuotetun energian osuus kokonaiskulutuksesta, %	13	-	
Uusiutuvat yhteensä	39 470	51 493	
Uusiutuvat polttoaineet	39 405	22 248	
Ostettu uusiutuva sähkö	-	29 245	
Itse tuotettu, muu kuin polttoaineperäinen uusiutuva energia	64	0	
Uusiutuvien osuus kokonaisenergiakulutuksesta, %	18	24	
Kokonaisenergiakulutus	214 931	210 533	221 168
Energiaintensiteetti, MWh/milj. € ¹	268	249	272

¹L&T:n oman energiakulutuksen suhde liikevaihtoon. ²Vuodelta 2021 ei ole saatavilla vertailukelpoista erittelyä.

Hiilijalanjälki-intensiteetti (GRI 305-4)	2023	2022 ¹	2021
Päästöintensiteetti: Scope 1+2 päästöjen suhde ajokilometreihin (SBTi), gCO ₂ -ekv/km	613	701	771
Päästöintensiteetti: Scope 1+2 päästöjen suhde liikevaihtoon, tCO ₂ -ekv/milj. €	38,9	40,7	46,5
Päästöintensiteetti: Scope 1+2+3 päästöjen suhde liikevaihtoon, tCO ₂ -ekv/milj. €	379		

¹Vuoden 2022 luvut on päivitetty vastaamaan muuttuneita Scope 1 -arvoja.

Jättemateriaalit (GRI 306)	2023	2022	2021
L&T:n hallussa olevat jättemateriaalivirrat			
Jäteperäiset materiaalit, tonnia	698 000	728 000	757 000
Syntypaikkalajitellut materiaalit, %	73,3	71,8	74,2
Syntypaikkalajitellut vaaralliset jätteet, %	8,0	8,0	7,2
Sekäjätteet, %	18,7	20,2	18,6
Tavanomaisten jätteiden kierrätys- ja hyödyntämistäaste, %¹			
Uudelleenkäyttö ja kierrätys	57,8	59,4	58,4
Hyödyntäminen ympäristörakentamisessa	3,1	2,9	3,5
Hyödyntäminen jäteperäisenä polttoaineena	25,5	22,1	25,2
Hyödyntäminen sekajätteen poltossa	13,5	13,2	10,8
Loppukäsittely	0,3	2,4	2,1
Vaarallisten jätteiden kierrätys- ja hyödyntämistäaste			
Syntypaikkalajitellut vaaralliset jätteet, tonnia	55 700	58 200	54 300
Kierrätys materiaalina, %	57,9	70,3	71,9
Hyödyntäminen energiana, %	10,4	5,0	4,9
Loppukäsittely, %	31,7	24,7	23,2
Vaarallisten jätteiden intensiteetti, tonnia/milj. € ²	69	69	67

¹Raportointia on tarkennettu vuonna 2023, vuoden 2022 ja 2021 tiedot sisältävät myös vaaralliset jätteet.

²L&T:n hallussa olevien vaarallisten jätteiden suhde liikevaihtoon.

Muut materiaalit	2023
L&T:n hallussa olevat teollisuuden sivuvirrat, maamassat ja lietteet	
Materiaalit, tonnia	512 000
Josta pilaantuneita maamassoja, %	15,7
L&T:n hallussa olevien teollisuuden sivuvirtojen, maamassojen ja lietteiden kierrätys- ja hyödyntämistäaste, %	
Kierrätys materiaalina, %	20,3
Hyödyntäminen ympäristörakentamisessa, %	39,5
Hyödyntäminen energiana, %	1,4
Loppukäsittely, %	38,8
Pilaantuneiden maamassojen kierrätys- ja hyödyntämistäaste	
Pilaantuneet maamassat, tonnia	80 400
Hyödyntäminen ympäristörakentamisessa, %	2,8
Loppukäsittely, %	97,2

L&T:n Teollisuuspalveluiden käyttämä vesi, Suomi	2023	2022
Veden otto, m³ (GRI 303-3)		
Tuotteen/prosessin mukana tullut vesi	3 288	9 159
Kunnallinen verkosto	13 674	12 234
Kierrätysvesi	979	2 444
Yhteensä	17 942	23 837
Veden poisto, m³ (GRI 303-4)		
Viemärointi	96 339	79 169
Vesi, ympäristö	50 788	42 594
Tuhkan kostutus	9 002	6 470
Yhteensä	156 130	128 233

Huomisella töissä

Suurena työllistäjänä L&T:n sosiaalisen vastuun painopiste on omassa henkilöstössä ja työllistämisessä. Panostamme erityisesti työntekijäkokemukseen, monimuotoisuuteen, henkilöstön hyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen. Haluamme tarjota työpaikkoja myös sellaisille ryhmille, joiden on vaikea löytää työtä tämän hetken työmarkkinoilta.

Henkilöstövastuun johtaminen

L&T:llä henkilöstövastuuta ohjataan yhtiön henkilöstöpolitiikkojen ja -suunnitelmien kautta, joiden tavoitteena on varmistaa, että

- L&T:läisillä on oikea osaaminen
- henkilöstön määrä, laatu ja pysyvyys ovat tuloksekkaan toiminnan edellyttämällä tasolla
- työyhteisö on monimuotoinen ja tasa-arvoinen
- henkilöstön työ- ja toimintakyky säilyvät koko työelämän ajan vanhuuseläkeikään asti
- henkilöstöä kannustetaan ja motivoidaan hyviin suorituksiin yhtiön päämäärien saavuttamiseksi.

Henkilöstöpolitiikkojen ja -suunnitelmien käytännön toteuttamisesta vastaavat esihenkilöt, mutta vastuu henkilöstöpolitiikan mukaisesta käyttäytymisestä on koko henkilökunnalla.

Henkilöstöriskien hallinta on keskeinen osa riskienhallintaprosessiamme. L&T:n toiminnan merkittävimmät henkilöstöriskit liittyvät osaavan ja motivoituneen työvoiman saatavuuteen ja henkilöstötyytyväisyyden heikkenemiseen sekä työkyvyttömyys- ja tapaturmakustannusten nousuun.

Työyhteisö ja monimuotoisuus

Vuonna 2023 L&T:llä työskenteli lähes 8 160 henkilöä Suomessa ja Ruotsissa. Olemme monikansallinen työyhteisö. Suomen liiketoiminnan henkilöstöstä kotimaan kansalaisten osuus oli 80 prosenttia. Muiden EU-maiden kansalaisten osuus henkilöstöstämme oli 4 prosenttia ja kolmansien maiden kansalaisten osuus 16 prosenttia. Eri kansalaisuuksia L&T:n henkilöstössä oli vuoden 2023 alkaessa yli 80.

**PANOSTAMME TYÖHYVINVOINTIIN
JA TURVALLISUUTEEN, VAALIMME
MONIMUOTOISUUTTA.**

KESKEISET TAVOITTEET

TOTEUMA

ONNISTUMISEMME JA HUOMIOT

Strateginen tavoite

Henkilöstön suosittelu, eNPS, on yli 50 vuoteen 2026 mennessä.

Lokakuun mittauksessa valtaosa mittareista vertailukauden tasolla. Työn merkityksellisyyden kokemus kasvoi.

Huolehdimme henkilöstön työhyvinvoinnista ja -turvallisuudesta

Tavoitteenamme on vähentää sairauspoissaoloja siten, että vuonna 2026 sairauspoissaoloprosentti on alle 4,5 %,

Käynnistimme työkykytuokiotoiminnan auttamaan esihenkilöitä työhyvinvointiin ja varhaiseen tukeen liittyvissä käytännön toimenpiteissä.

ja terveysprosentti on yli 50 %.

Päämääränämme on nolla tapaturmaa. Tavoitteenamme on, että kokonaistapaturmataajuus TRIF on alle 20 vuoteen 2026 mennessä.

Vuoden aikana suoritettiin yhteensä yli 100 000 ennakoivaa toimenpidettä L&T:n omissa ja asiakkaiden tiloissa.

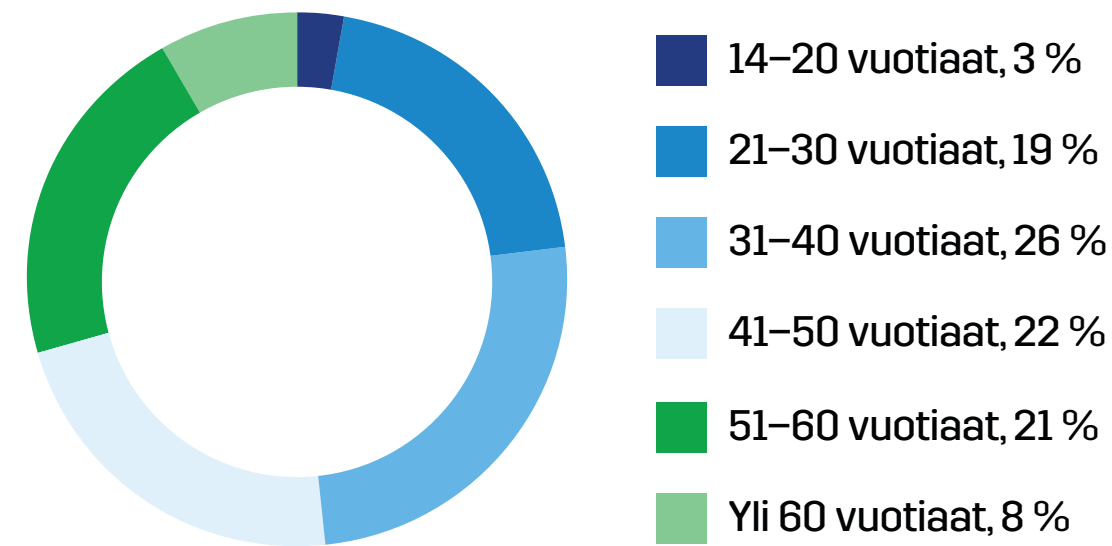
Monimuotoisuuden edistäminen

Tavoitteenamme on kehittää toimintakulttuuriamme monimuotoisuus ja yhdenvertaisuus huomioiden.

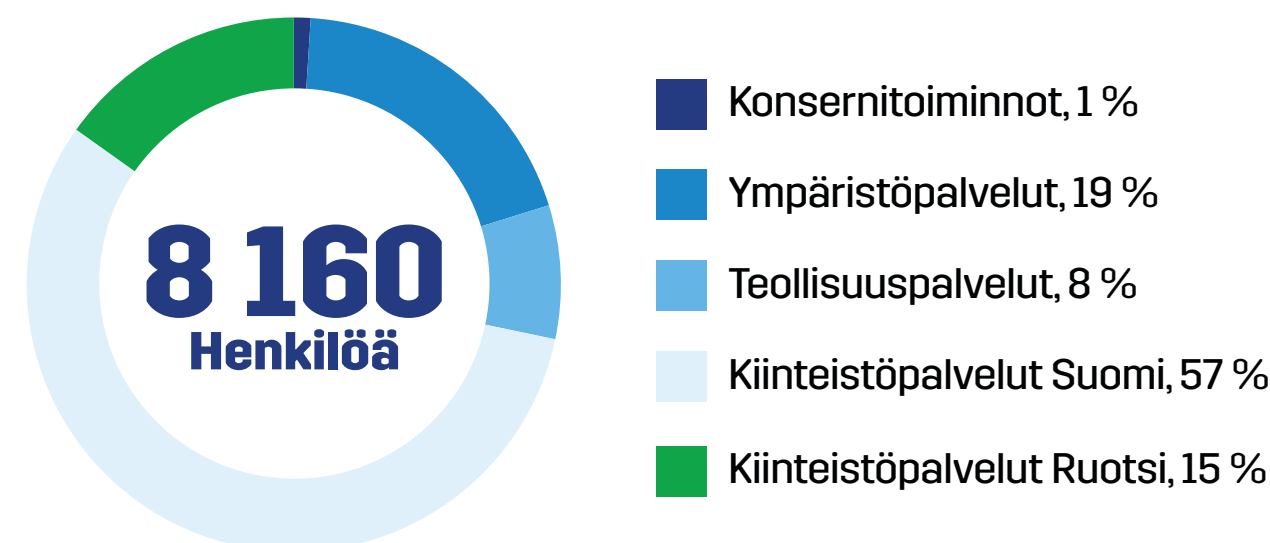

Suomessa 62 % esihenkilöistä on suorittanut monimuotoisuus-koulutuksen.

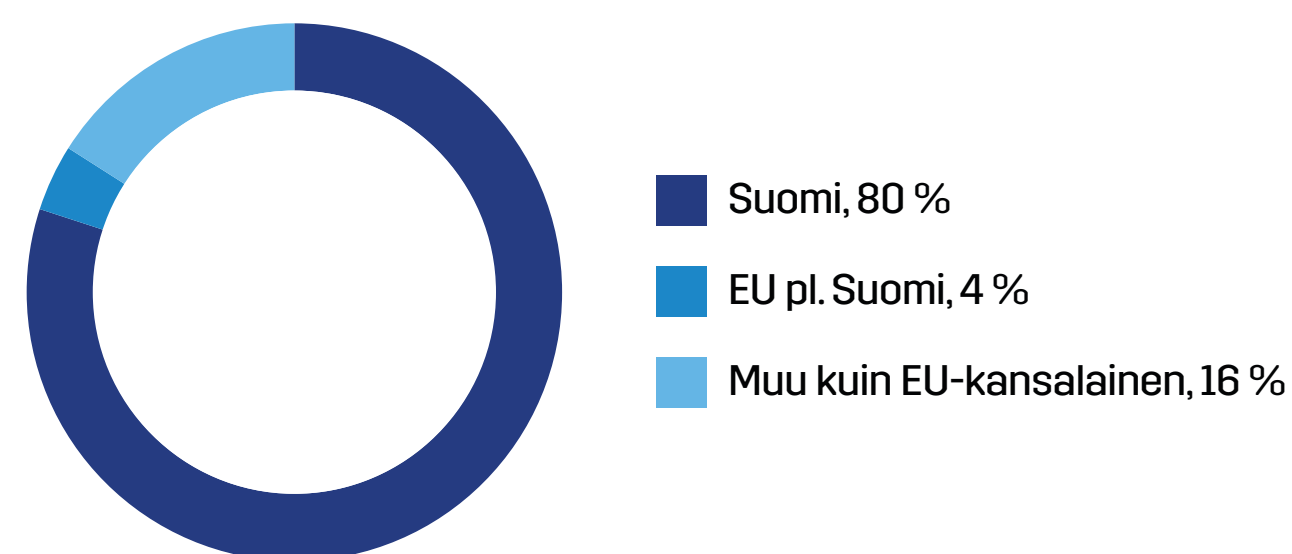
Henkilöstön ikäjakauma, %

Henkilöstö toimialoittain, %

Henkilöstön kansallisuus, Suomi

L&T:llä miehet ja naiset ovat sijoittuneet tasaisesti eri työtehtäviin. Henkilöstöstä 62 prosenttia on miehiä ja 38 prosenttia naisia. L&T:n johtoryhmässä on 10 henkilöä, joista 80 prosenttia on miehiä ja 20 prosenttia on naisia.

L&T:n Suomen toimialoilla (Kiinteistöpalvelut, Ympäristöpalvelut, Teollisuuspalvelut ja konsernitoiminnot) tehtiin vuonna 2022 tasa-arvolain mukaiset palkkakartoitukset. Palkkakartoituksissa ei havaittu perusteettomia eroja palkkauksessa sukupuolten välillä. Tarkastelemme sukupuolten välisen palkkatasa-arvon toteutumista osana kaksivuotisia monimuotoisuussuunnitelmiamme.

L&T:llä sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä. Palkkaukseen vaikuttavat L&T:llä mm. tehtävän sisältö ja vaativuus, henkilön osaaminen, suoriutuminen ja kokemus sekä mahdollisesti sovellettavan työehtosopimuksen palkkamääräykset.

L&T:n toiminta on monialaista, minkä vuoksi keskimääräinen palkka ei ole oikea tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta.

Kokonaisuudessaan tuntipalkkaisten naistyöntekijöiden palkka oli 94 prosenttia ja kuukausipalkkaisten naistyöntekijöiden palkka 98 prosenttia miesten palkasta vastaaviin tehtäviin verrattuna vuoden 2022 palkkakartoituksen perusteella.

Raportointi perustuu palkkatietoihin sellaisissa tehtävissä, joista tasa-arvolain mukainen palkkavertailu on pystytty luotettavasti tekemään yksityisyydensuojaa vaarantamatta. Seuraava palkkakartoitus tehdään vuonna 2024 osana monimuotoisuussuunnitelmiamme.

Palveluliiketoimintamme on työvoimavaltaista ja tarjoamme erilaisia työpaikkoja uran eri vaiheisiin. Ikäjakauma on varsin tasainen. Kesällä 2023 tarjosimme Suomessa 530 kesätyöpaikkaa uran alkuvaiheessa oleville. Meillä on mahdollista jatkaa työuraa osa- tai kokoaikaisesti myös eläkeiän saavuttamisen jälkeen.

Me L&T:llä uskomme, että monimuotoisen työyhteisön tietoinen rakentaminen on yksi keino taata kestävä kasvu. Kokonaisvaltainen tavoitteemme on, että monimuotoisuus kasvaa kaikissa henkilöstöryhmissämme.

Kehitämme kulttuuriamme ja toimintatapaamme siten, että eritaustaisten työntekijöiden olisi entistä helpompaa tulla meille töihin, viihtyä osana työyhteisöämme ja olla työn kautta vahvasti osa suomalaista tai ruotsalaista yhteiskuntaa. Työmotivaatio on palvelualalla tärkeintä osaamista – kaiken muun pystymme kouluttamaan itse.

L&T:n Suomen monimuotoisuussuunnitelma tuli voimaan 2022. Kaikkien L&T:n esihenkilöiden monimuotoisuuskoulutuksia jatkettiin vuonna 2023 ja vuosien 2022 ja 2023 aikana 62 prosenttia Suomen esihenkilöistä osallistui monimuotoisuustyöpajaan.

Vuonna 2022 uudistettu häirinnän, syrjinnän, kiusaamisen ja epäasiallisen kohtelun estämistä koskeva ohjeistus ja toimintaprosessi otettiin käyttöön vuoden 2023 alussa.

L&T on jo luopunut lähes kaikista sukupuolittuneista tehtävänimikkeistä ja rekrytointikäytännöt on uudistettu huomioimaan monimuotoisuus. Työpaikkail-

moitukset julkaistaan englannin- ja selkokielisinä silloin, kun työtehtävät eivät edellytä erinomaista suomen tai ruotsin kielen taitoa.

Erityisryhmien rekrytointi on pitkäaikainen osa yritysvastuuohjelmaamme. Olemme työllistäneet eri hankkeiden yhteydessä muun muassa turvapaikanhakijoita, ihmiskaupan uhreja ja osatyökykyisiä.

Työsuhdekäytännöt

Työsuhteissa noudatamme kansallisia lakeja, sopimuksia ja muita velvoitteita. L&T kunnioittaa YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa määriteltyjä ihmisoikeuksia sekä kansainvälisen työjärjestön (ILO) määrittelemiä työntekijöiden oikeuksia, kansainvälisiä sopimuksia ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia ohjaavia periaatteita. Olemme sitoutuneet tukemaan YK:n Global Compact -aloitetta ja sen ihmis- ja työoikeusperiaatteita.

L&T toimii Suomessa ja Ruotsissa ja pääasiassa paikallisten kumppaneiden kanssa. Riski ihmisoikeuksien loukkaamiseen on näissä maissa matala.

Suomessa ja Ruotsissa koko henkilöstö kuuluu sosiaalisen suojelun piiriin. Suomessa ja Ruotsissa kaikilla työntekijöillä ja vuokratyövoimalla on lakisääteinen oikeus vanhempainvapaaseen ja L&T kannustaa henkilöstöään pitämään vanhempainvapaita.

L&T ei rekrytoi alle 18-vuotiaita vakituisiin, täysiaikaisiin työsuhteisiin. Tarjoamme kesätyöpaikkoja, harjoittelupaikkoja ja osa-aikaisia työsuhteita alle 18-vuotiaille. Työsuhteissa nuorten työntekijöiden kanssa noudatetaan erityistä huolellisuutta.

L&T rekrytoi katsauskaudella 54 henkilöä Filippiineiltä kokoaikaiseen ja toistaiseksi voimassa olevaan siivoustyöhön. Rekrytointi- ja kotiutumisprosessin vastuullisuutta tarkasteltiin KPMG:n toimesta erillisessä projektissa. KPMG ei löytänyt vastuullisuuteen liittyviä epäkohtia tarkastelussaan. Osana kotouttamista L&T on tarjonnut kaikille filippiiniläisille työntekijöille mahdollisuuden osallistua työajalla suomen kielen opetukseen.

L&T tarjoaa työpaikkoja haavoittuvaisessa asemassa oleville henkilöille Suomessa ja Ruotsissa. Tällaisia henkilöitä voivat olla muun muassa maahanmuuttajat ja tietyt osatyökykyisten ryhmät. L&T toteuttaa erityistä huolellisuutta haavoittuvaisessa asemassa olevien henkilöiden työsuhteissa.

Vuonna 2024 tarkoituksena on kehittää toimitusketjun vastuullisuutta ja tunnistaa toimitusketjuun liittyvät ihmisoikeusriskit aiempaa paremmin.

Kunnioitamme työntekijöiden vapautta järjestäytyä ammatillisesti. Vuonna 2023 järjestettiin kaksi European Works Council -kokousta, johon osallistui henkilöstömme edustajia Suomesta ja Ruotsista.

L&T seuraa työehtosopimusten, ympäristö-, työ- ja työturvallisuuslainsäädännön sekä taloudenpitoon liittyvien säännösten noudattamista ja noudattaa paikallista tilaajavastuulainsäädäntöä – ja edellyttää samaa myös toimittajiltaan.

Henkilöstöpolitiikkoja täydentävät eettiset periaatteet eli L&T:n Tapa toimia -ohje, joissa painotetaan reilua ja tasa-arvoista kohtelua sekä jokaisen yksilön ihmisarvon, yksityisyyden ja oikeuksien kunnioittamista. L&T:llä on luottamuk-

sellinen ilmoituskanava, johon tulleet ilmoitukset käsittelee erikseen nimetty henkilö lakiosastolla. Luottamuksellinen ilmoituskanava on koko henkilöstön käytössä. Myös vuokratyövoima voi tehdä ilmoituksen luottamukselliseen ilmoituskanavaan.

Työpaikoillamme ei suvaita minkäänlaista syrjintää, uhkailua, häirintää tai kiusaamista. L&T:llä on kiusaamisen estämisen ohjeistus. Haluamme taata kaikille turvallisen työpaikan ja työpäivän. Haluamme luoda hyvää ilmapiiriä työkaverien välillä ja varmistaa, että kaikki saavat aloittaa päivänsä ilman pelkoa syrjinnästä tai kiusaamisesta.

Onnistumisen johtaminen ja esihenkilötyö

L&T:llä tavoite- ja kehityskeskustelut ovat keskeinen suorituksen ja osaamisen johtamisen väline. Keskustelujen tavoitteena on varmistaa, että jokaiselle L&T:läiselle on asetettu yhteisiä päämääriämme edistävät tavoitteet. Lisäksi tarkoituksena on varmistaa selkeä työnkuva, tarvittava osaamistaso sekä työskentelyedellytykset onnistumisen mahdollistamiseksi.

Tavoite ja kehityskeskustelu käydään lähtökohtaisesti kaikkien työsuhteessa olevien kanssa vähintään kerran vuodessa. Keskustelu on vapaaehtoinen alle vuoden määräaikaissuoksissa tai niiden osa-aikaisten kanssa, joiden viikkotyöaika on alle 20 tuntia. Keskusteluissa arvioidaan mennyttä kautta, asetetaan tavoitteet tulevalle kaudelle ja keskustellaan työntekijän työtilanteesta, hyvinvoinnista, osaamisesta ja uratoiveista.

Esihenkilötyön laadulla on suuri merkitys henkilöstökokemukselle. Hyvä ihmisten johtaminen edellyttää toimivaa vuoropuhelua esihenkilön ja työntekijän välillä sekä työkaverien kesken.

Vuonna 2023 olemme tarjonneet tukea esihenkilötyössä menestymiseen muun muassa erilaisten valmennusten kautta. Järjestämme säännöllisiä uusien esihenkilöiden valmennuksia, joissa perehdytetään L&T:n esihenkilötyön käytäntöihin ja annetaan eväitä onnistumisen johtamiseen. Lisäksi esihenkilöille on tarjolla lyhytkoulutuksia muun muassa monimuotoisuuden johtamiseen, työsuhteasioihin, tiimin johtamiseen ja onnistuneen tavoite- ja kehityskeskustelun pitämiseen.

Toimialoilla johtamisen ja esihenkilötyön kehittäminen linkittyy vahvasti strategian mukaisten tavoitteiden saavuttamisen mahdollistamiseen.

Työtyytyväisyys

L&T:llä henkilöstökokemuksen mittaamisessa tärkein työkalu on kerran vuodessa toteutettava Fiilinki- tai Pulsen -kysely. Kysely antaa henkilöstölle tilaisuuden antaa palautetta ja mahdollistaa tiimikohtaisten kehitysalueiden tunnistamisen.

Kyselyn kattamia osa-alueita ovat mm. henkilöstön sitoutuneisuus ja hyvät työn tekemisen edellytykset, tiimin arki ja yhteistyö, asiakaskeskeisyys sekä esihenkilötyö. Vuoden 2023 kyselyssä vastausprosentti nousi ja tulokset säilyivät kokonaisuutena aiempien vuosien tasolla osa-alueilla. Henkilöstön suositte-

luaste eNPS, joka on myös yksi L&T:n strategisista tavoitteista, oli konsernissa 21 vuoden 2023 lokakuun mittauksessa. Fiilinki-mittauksen pohjalta tehtyjä kehitystoimenpiteitä on seurattu tiiviisti organisaation eri tasoilla.

Osaamisen kehittäminen

Henkilöstö on avainasemassa strategiamme onnistuneessa toteuttamisessa. L&T:llä on monia työtehtäviä, joihin ei tarvita koulutusta tai aiempaa työkokemusta. Laadukkaalla perehdytyksellä opastamme henkilöstömme suoriutumaan uusien työtehtäviensä parissa ja varmistamme onnistuneen henkilöstökokemuksen heti työsuhteen alussa. Esimerkiksi siivouspalveluiden digitalisoidulla Polku-perehdytysmallilla perehdytämme vuosittain satoja henkilöitä siivoojan tehtävään.

Osaamisen kehittämisen pääpaino on päivittäisessä työssä oppimisessa, mutta myös koulutuksilla ja valmennuksilla on roolinsa. L&T Akatemian valmennustarjonnasta löytyy laaja-alaisista teemoista koulutuksia erityisesti esihenkilö- ja asiantuntijatehtävissä toimiville henkilöille.

Syksyn 2023 koulutusaiheina olivat esimerkiksi projektijohtaminen, työsuhteasiat, esihenkilötyö, talousjohtaminen, tietosuojat, työhyvinvointi- ja ajanhallinta, L&T:n liiketoiminta, monimuotoisuus, vastuullisuus sekä IT.

Tiiviit ja lyhyet L&T Akatemian koulutukset ovat alentaneet henkilöstön kynnystä kasvattaa omaa osaamistaan. Lisäksi tarjoamme toimialakohtaisia koulutuksia ammatillisen osaamisen kehittämiseen ja ammattipätevyyden ylläpitoon sekä strategisten tavoitteiden saavuttamisen tueksi.

Teemme koulutusyhteistyötä eri oppilaitosten kanssa. Henkilöstöllemme on vuonna 2023 ollut tarjolla oppisopimuskoulutuksia esimerkiksi puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perus-, ammatti ja erikoisammattitutkintojen sekä logistiikan perustutkinnon suorittamiseen.

Vuonna 2023 L&T Suomen yhtiöiden henkilöstö osallistui erilaisiin koulutuksiin keskimäärin 7,6 tuntia. Luku perustuu koulutuskirjauksiin sekä keskihenkilölukumäärään. Luku ei sisällä kaikkea koulutustarjontaa eikä kaikkia koulutustunteja, joita L&T:läiset ovat suorittaneet. Erityisesti asiantuntijat ja esihenkilöt osallistuvat työaikana myös monenlaisiin seminaareihin ja koulutuksiin, joita tarjoavat erilaiset yhteisöt, yhteistyökumppanit ja yritykset. Tarjoamme myös työharjoittelu- ja lopputyöpaikkoja L&T:llä muun muassa siivouksen, kiinteistöhuollon, myynnin ja asiakaspalvelun tehtävissä.

Hyvinvointi ja työkyky

Työkykyinen ja hyvinvoiva henkilöstö on L&T:n tärkein voimavara ja yksi menestyksen avaintekijöistä. Meillä hyvinvointi tarkoittaa fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. L&T:llä työtehtävät ovat useimmiten fyysisesti kuormittavia, mutta myös henkisten voimavarojen merkitys on tärkeä.

Tuemme henkilöstöämme löytämään oman tapansa huolehtia hyvinvoinnistaan. Työnantajana L&T pyrkii myös jatkuvasti löytämään keinoja työn ja työympäristön kehittämiseen työkykyä tukevaksi.

Yhteistyössä työterveyden kanssa olemme edistäneet tuki- ja liikuntaelinterveytystä sekä estäneet vaivojen pitkittymistä, nopeuttaneet kuntoutumisen käynnistymistä ja vaikuttaneet työtapoihin ja työoloihin. Ergonomiaan ja työjärjestelyihin liittyviä toimenpiteitä on toteutettu paikallisten ja tehtäväkohtaisten tarpeiden mukaan. Olemme tarjonneet liikuntaelimestön kuntoa ja hyvinvointia edistävää tukea henkilöstöllemme terveystalonnasta tuottavien yhteistyökumppaneiden, työterveyden, sairauskassan ja tuki- ja liikuntaelinkuntoutusta tarjoavien palveluntuottajien kautta.

Olemme tukeneet henkistä hyvinvointia matalan kynnyksen palveluilla, joita on voinut hyödyntää esimerkiksi stressi- tai muutostilanteissa, ihmishuuhdekuorissa tai esihenkilötyön haasteissa.

Hankalampiin henkisen hyvinvoinnin haasteisiin tai mielenterveyteen liittyviin ongelmatilanteisiin olemme tarjonneet henkilöstöllemme työterveyspsykologin tukea ja lyhytterapiaa.

L&T on jo pitkään tehnyt määrätietoisesti työtä henkilöstön keskimääräisen eläköitymisiän nostamiseksi. Monipuolisten tukitoimien avulla eläköitymiskämmme (sis. vanhuuseläkkeet ja työkyvyttömyyseläkkeet) on onnistuttu nostamaan Suomessa 64,6 (2022: 63,8) vuoteen.

Sairauspoissaolot ja työhön paluun tukeminen

Tavoitteenamme on edistää työkykyä ja laskea sairauspoissaolojemme määrää hyödyntämällä L&T:n varhaisen tuen mallia ja monipuolisia työhön paluun tukitoimia. Ruotsissa ja Suomessa sairauspoissaolot laskivat. Sairauspoissaoloprosenttimme Suomessa oli 5,2 (2022: 5,7) ja Ruotsissa 5,1 (2022: 5,5).

Varhaisen tuen mallin mukaisesti mahdollisiin työkyvyn haasteisiin tartutaan yhteistyössä työntekijän, esihenkilön ja työterveyshuollon kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Viime vuosina olemme seuranneet varhaisen tuen keskustelujen toteutumista varhaisen tuen suoritusprosentin avulla. Vuonna 2023 oli edellisvuotta vähemmän esihenkilöitä, joilla oli pitämättömiä varhaisen tuen keskusteluja.

Vuoden 2023 aikana olemme käynnistäneet työkykytuokiotoiminnan. Siinä esihenkilöt ovat käyneet kerran kuukaudessa järjestettävissä yksikkökohtaisissa tapaamisissa varhaiseen tukeen, vuorovaikutukseen sekä terveyden ja hyvinvoinnin tukeen liittyviä käytännön toimenpiteitä läpi toisten esihenkilöiden ja henkilökunnan kanssa. Järjestämme myös säännöllisesti varhaisen tuen malliin koulutuksia, joiden tavoitteena on lisätä esihenkilön valmiuksia parantaa vuorovaikutusta sekä puuttua ja etsiä ratkaisuja hankaliin tilanteisiin ja mahdollisiin työkykyhaasteisiin.

Tuemme pitkien sairauspoissaolojen jälkeistä työhön paluuta ja hyödynämme siinä monenlaisia tukitoimia. Tavallisimmin ne ovat työhön paluun tukemista entiseen työhön tai entisen kaltaiseen työhön tilapäisellä työn muokkaamisella sekä osasairauspäivärahan tai työpaikkakuntoutuksen hyödyntämisestä. Jos nykyinen työtehtävä ei enää sovi työntekijälle, voidaan häntä auttaa löytämään työkykyä ja osaamista vastaava, sopivampi työ ammatillisen kuntoutuksen tai Sopiva työ-toimintamallin avulla.

Terveysprosentti

Terveysprosentti mittaa raportointijakson aikana terveenä olleiden henkilöiden prosenttiosuutta kokonaishenkilömäärästä. Terveysprosenttimme vuonna 2023 oli Suomessa 41 (2022: 40). Tämä tarkoittaa, että jopa 41 prosentilla henkilöstöstämme ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja raportointivuoden aikana.

Tuemme hyvinvointia ja työurien jatkumista monipuolisella terveystalvammennus-, hyvinvointivalmennus- ja kuntoutusvalikoimalla. Terveys- ja hyvinvointivalmennuksiin osallistuneet saivat omien tavoitteidensa mukaisesti henkiseen hyvinvointiin, uneen, palautumiseen, elintapoihin tai liikuntaan liittyvää terveyttä ja hyvinvointia tukevaa valmennusta. Kelan tuottamat kuntoutuksot on tarkoitettu parantamaan ja tukemaan työkykyä sekä edistämään työuran jatkumista. Seuraamme hyvinvointipalveluiden ja kuntoutusten vaikuttavuutta palveluntuottajien raportoinnin ja L&T:n toteuttaman kyselyn kautta.

L&T on jo usean vuoden ajan tukenut henkilöstön liikuntaa. Vuonna 2023 toimialoilla oli mahdollisuus tarjota henkilöstölleen ePassi -liikuntarahaa. Lisäksi henkilöstölle tarjottiin digitaalinen, ohjattu treeniympäristö monipuolisella treeni- valikoimalla hyvinvoinnin edistämiseksi.

Työmahdollisuuksia osatyökykyisille

Olemme toiminnassamme sitoutuneet pitkällä aikavälillä edistämään osatyökykyisten työllistämistä. Etsimme jatkuvasti uusia keinoja tavoittaa laajempaa joukkoa työnhakijoita sellaisista väestöryhmistä, joita ei ole tähän asti yhteiskunnassa tunnustettu osaavaksi työvoimaksi. Tulosten saavuttamiseksi on tärkeää, että asiaa edistetään harkitusti valittuihin osatyökykyisten ryhmiin keskittyen. Näin toimien L&T:lle työllistyville osatyökykyisille voidaan suunnitella paras mahdollinen tuki ja varmistaa jo etukäteen myös esihenkilöiden riittävä osaaminen osatyökykyisen henkilön työssä tukemisessa.

Me L&T:llä uskomme, että myös alalle tyypillisiä työvoiman saatavuuden haasteita kyetään osaltaan ratkaisemaan osatyökykyisiä työllistämällä. Olennaista on, että osatyökykyisten työllistämistä edistetään kiinteässä yhteistyössä L&T:n, julkisten toimijoiden ja asiakkaiden välillä, jotta varmistetaan kaikkien sidosryhmien riittävä sitoutuminen ja ymmärrys yhteisestä positiivisesta tavoitteesta.

L&T:llä on osatyökykyisten työllistämistä koskien käynnissä yhteistyöhankkeita muun muassa pääkaupunkiseudun kaupunkien ja muiden toimijoiden kanssa. Myös uusia hankkeita on suunnitteilla. Hankkeiden menestyksekkään toteutumisen varmistamiseksi L&T:llä on Kiinteistöpalveluiden organisaatiossa erillinen työvoiman saatavuuden ja osatyökykyisen työvoiman työllistämisen edistämiseen keskittyvä projektipäällikkö.

Työturvallisuus ja työsuojelu

L&T on sitoutunut työturvallisuudessa jatkuvaan parantamiseen ja nolla tapaturmaa -ajatteluun. Päämääränämme on oppia ajattelemaan ja toimimaan turvallisesti niin, että kaikki työtapaturmat ovat vältettävissä. Lisäksi työturvallisuustyömme tavoitteena on tapaturmien ja ammattitautien sekä muiden työstä

ja työympäristöstä johtuvien ruumiillisten ja henkisten terveyshaittojen sekä vaarojen ennaltaehkäiseminen ja torjuminen.

L&T:n työturvallisuustoiminta on sertifioitu. Työturvallisuustoimintaa L&T:llä ohjaa ISO 45001-standardin mukainen johtamisjärjestelmä sekä työturvallisuuspolitiikka. Sertifiointi kattaa 100 prosenttia L&T:n liiketoiminnoista ja henkilöstöstä.

Turvallisuus on kokoustemme asialistalla johtoryhmästä lähtien ja lisäksi se on useimmilla palvelutuotannon esihenkilöillä sidottu henkilökohtaisiin tulospalkkioihin. Turvallisuuskehityksestä raportoidaan kuukausittain johtoryhmälle ja hallitukselle sekä toimialoille yksikkötasoilla asti.

Työturvallisuuden hallinta

Tehokkailla ennakoivilla toimenpiteillä, kuten turvallisuushavainnoilla, säännöllisillä Safety Walkeilla, turvallisuustuokioilla sekä erilaisilla riskinarvioinneilla parannamme omaa, asiakkaidemme ja muiden sidosryhmiemme turvallisuutta sekä poistamme vaaratekijöitä.

Henkilöstöllämme on käytössä sähköinen järjestelmä, jonne jokainen työntekijä voi kirjata tekemänsä turvallisuushavainnot. Kannustamme henkilöstöämme havainnoimaan aktiivisesti työympäristöään ja ilmoittamaan turvallisuushavainnoistaan ja seuraamme tämän toteutumista aktiivisuusmittarilla. Kasvatamme henkilöstömme tietotasoa työturvallisuudesta ja -riskeistä jo osana perehdytysohjelmaa, hyödyntämällä työturvallisuuden verkkokoulutuksia ja selkeitä ohjeistuksia sekä tarjoamalla säännöllisesti tietoiskuja ohjeista ja toimintamalleista. Huolehdimme myös laitoksissamme toimivien alihankkijoiden perehdyttämisestä työturvallisuuteen. Lisäksi henkilöstömme osallistuu asiakkaidemme järjestämiin työturvallisuusperhdytyksiin, jotta voidaan varmistua, että noudatamme aina kyseisen toimipaikan työturvallisuusohjeita.

Jos tapaturma ennakoivasta toiminnasta huolimatta sattuu, se tutkitaan. Tapaturmatutkinnassa on käytössä menetelmä, jonka avulla saamme entistä paremmin selville tapaturmien juurisyyt ja pystymme kohdentamaan oikein korjaavat toimenpiteet. Tapaturmatutkintojen lisäksi tapaturmaraadeissa tapaturmat käydään vielä kerran läpi ja varmistetaan korjaavien toimien riittävyys.

Teemme toimivaa yhteistyötä henkilöstömme kanssa ja jokaisella L&T-yhtiöllä on omat työsuojelutoimikunnat. Jokainen toimikunta kokoontui vuoden 2023 aikana lakisääteisen kokousaikataulun mukaisesti. Vuonna 2023 ei todettu yhtään ammattitautitapausta.

Työterveyshuollon palvelut osana työsuojelua

L&T:n toimintamaissa työterveyshuolto on lakisääteinen oikeus. Tarjoamme henkilöstöllemme ennaltaehkäisevää ja lakisääteisen työterveyshuollon sekä sairaanhoitopalvelut työterveyshuollossa. Lisäksi täydennämme työterveyshuollon palvelua yhtiön sairauskassalla Suomessa. Vuonna 2023 työterveyden palvelujen piirissä oli koko henkilöstö. Vuokratyövoima on lakisääteisen työterveyshuollon piirissä oman työnantajansa puolelta.

Kokonaistapaturmataajuus ja ennakoiva työturvallisuustyö

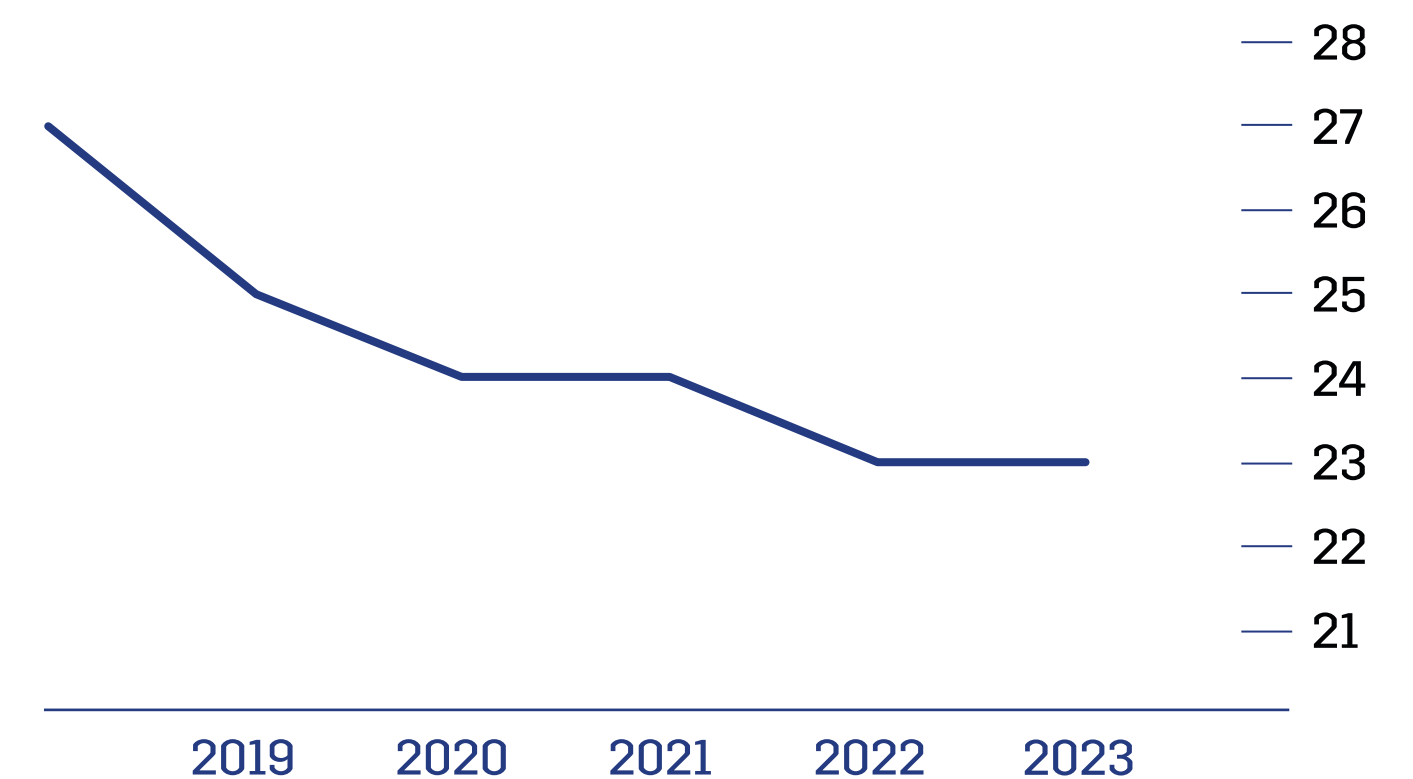
Vuonna 2023 L&T:n työturvallisuuskehitys eteni suurimmilta osin tavoitteiden mukaisesti. Kokonaistapaturmataajuus oli koko yhtiössä 23 (tavoite 22). Raportointivuoden aikana yrityksessämme ei tapahtunut yhtään kuolemaan johtanutta tapaturmaa eikä pysyvän työkyvyttömyyden aiheuttaneita työtapaturmia. Yleisimmät työtapaturmat konsernissa ovat liukastumisia, kompurointeja ja sormivammoja.

Ennakoivien työturvallisuustoimenpiteiden määrä vuonna 2023 oli edelleen erinomaisella tasolla. Ennakoivien työturvallisuustoimenpiteiden avulla pyrimme havaitsemaan ja löytämään jo ennakoivasti työturvallisuuteen liittyvät riskit sekä määrittelemään ja toteuttamaan riittävät toimenpiteet niiden ennaltaehkäisyyn. Ennakoivat toimenpiteet dokumentoidaan Nollapeli-turvallisuusjärjestelmään, jonka avulla voidaan seurata myös eri toimenpiteiden toteutumista.

Ennakoivat turvallisuustoimenpiteet

	2023	2022	2021	2020	2019
Turvallisuushavainnot	63 570	50 713	50 776	34 590	28 816
Safety Walkit	21 720	19 534	17 847	15 655	12 217
Turvallisuustuokiot	21 343	20 923	18 661	14 383	10 132
Riskiarvioinnit	852	1 152	4 097	4 392	3 180
Yhteensä	107 485	92 322	91 381	69 020	54 345

Kokonaistapaturmataajuus, TRIF

Kohti täyttä kiertokulkua

Huomisella töissä

Hyvä hallinto

Ennakoivia työturvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä toteutetaan niin L&T:n omissa yksiköissä kuin asiakkaiden tiloissa. Ennakoivalla toiminnalla voimme kehittää sekä omaa että asiakkaidemme työturvallisuutta. Suurin osa Safety Walkeista ja turvallisuushavainnoista tehdään asiakaskohteissa. Ennakoivien toimenpiteiden tekemiselle on asetettu yksikkökohtaiset tavoitetasot, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Jatkamme määrätietoisesti työtä sen eteen, että saamme osallistettua kaikki L&T:läiset mukaan turvallisuustyöhön.

Vuonna 2023 olemme ennakoivan toiminnan osalta jatkaneet panostusta siihen, että toimenpiteet jakautuvat tasaisemmin kaikkiin yksiköihin ja ennakoivien toimenpiteiden toteutumista pystytään seuraamaan aiempaa tarkemmin.

Katsauskaudella käynnistettiin koko konsernin laajuinen ”Turvallisuutta kypärän alta” -koulutusohjelma, joka lisää jokaisen L&T:läisen työturvallisuustietoisuutta ja antaa työkaluja, joiden avulla jokainen voi vaikuttaa oman työpäivänsä turvallisuuteen. Vuoden 2023 aikana Turvallisuutta kypärän alta -koulutuksen suoritti 2 815 henkilöä. Vuoden 2024 järjestetään Turvallisuutta kypärän alta -koulutukset puuttuvilla paikkakunnilla. Tavoitteena on ylläpitää koulutuksen teemoja aktiivisesti esillä sekä edistää jokaisen toimialan henkistä ja fyysistä turvallisuutta.

Ennakoivan toiminnan aktiivisuusmittarointi on yksi toimenpiteistä, joilla olemme onnistuneet osallistamaan yhä useamman L&T:läisen turvallisuustyöhön, esimerkiksi kirjaamaan turvallisuushavaintoja.

Turvallisuuden tärkeyttä ja jokaisen L&T:läisen mahdollisuutta vaikuttaa oman työnsä työturvallisuuteen on korostettu myös päivittämissämme perehdytys- ja koulutusmateriaaleissa sekä -prosesseissa.

Korkeamman riskin työtehtävät erityistarkkailussa

L&T:llä tehtäviin töihin sisältyy myös työkohteita ja -tehtäviä, joissa työturvallisuuteen liittyvät riskit ovat normaalia suuremmat. Näitä ovat muun muassa vaarallisten jätteiden käsittely ja teollisuuden korkeapainepesutyöt. Esihenkilön on arvioitava työkohteen riskit ja mahdollinen altistuminen ja oltava tarvittaessa yhteydessä paikalliseen työterveyshuoltoon altisteiden selvittämiseksi. Erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa työympäristöissä työskentelevät henkilöt käyvät paikallisessa työterveyshuollossa työhönsijoitustarkastuksessa ensisijaisesti ennen työn aloittamista, kuitenkin viimeistään kuukauden sisällä työn aloittamisesta, työsuhteen kestosta ja muodosta riippumatta. Lisäksi heidät kutsutaan säännöllisiin määräaikaistarkastuksiin.

Huomisella töissä - täsmentävät taulukot

Työsuhteet	2023	2022	2021
Henkilöstö vuoden lopussa, koko- ja osa-aikaiset yhteensä (GRI 2-7a)	8 159	8 395	8 389
Suomi	6 891	7 138	7 003
Miehet	4 165	4 190	
Naiset	2 724	2 948	
Ruotsi	1 268	1 257	1 386
Miehet	916	905	
Naiset	352	352	
Henkilöstö keskimäärin, kokoaikaiseksi muutettuna¹	6 743	7 336	7 324
Suomi	5 608	6 245	5 953
Ruotsi	1 135	1 091	1 371
Vuokratyöntekijät työntekijäryhmittäin, Suomi² (GRI 2-8)			
Toimihenkilöt, henkilötyöpäivää	677	765	1 116
Työntekijät, henkilötyöpäivää	25 821	32 196	25 686
Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö, %³ (GRI 2-30)	100	100	100
Korkeimman vuosiansion ja mediaaniansion suhde (kokoaikaiset), Suomi (GRI 2-21)	1:14	1:24	1:13

¹Tilinpäätöksessä esitetyt lukuja takautuvasti täsmennetty.

²Sairauspoissaolot sekä muutokset toimintaympäristössä vaikuttivat vuokratyövoiman käyttöön vuonna 2022.

³Ei sisällä SVB:n lukuja.

Henkilöstö työsuhdetyypeittäin, kpl (GRI 2-7b)	2023		2022	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
Vakituisia				
Suomi	3 920	2 556	3 972	2 831
Ruotsi	804	294	774	259
Määräaikaisia				
Suomi	245	168	218	117
Ruotsi	112	58	131	93
Kokoaikaisia				
Suomi	3 180	1 679	3 135	1 778
Ruotsi	681	171	671	162
Osa-aikaisia				
Suomi	540	759	639	879
Ruotsi	127	132	108	113
Tarvittaessa töihin kutsuttavia				
Suomi	445	286	416	291
Ruotsi	108	49	128	75

Kohti täyttä kiertokulkua

Huomisella töissä

Hyvä hallinto

Henkilöstön monimuotoisuus	2023	2022	2021
Henkilöstö toimintamaittain, %			
Suomi	84,5	85,0	83,5
Ruotsi	15,5	15,0	16,5
Henkilöstö työntekijäryhmittäin Suomi, %¹			
Toimihenkilöt	18	17	17
Työntekijät	82	83	83
Sukupuolijakauma, % (GRI 405-1)			
Miehet	62	61	60
Naiset	38	39	40
Sukupuolijakauma esihenkilöasema, % (GRI 405-1)			
Miehet	63	63	59
Naiset	37	37	41
Sukupuolijakauma ylin johto, Suomi %¹			
Miehet	66	70	78
Naiset	34	30	22
Sukupuolijakauma hallitus, %			
Miehet	67	67	71
Naiset	33	33	29
Henkilöstön ikäjakauma, % (GRI 405-1)			
14-20 -vuotiaat	3	3	3
Miehet	51	42	38
Naiset	49	58	62
21-30 -vuotiaat	19	20	21
Miehet	66	65	63
Naiset	34	35	37
31-40 -vuotiaat	26	25	26
Miehet	67	66	65
Naiset	33	34	35
41-50 -vuotiaat	22	22	21
Miehet	63	61	61
Naiset	37	39	39
51-60 -vuotiaat	21	22	22
Miehet	58	56	55
Naiset	42	44	45
Yli 60 -vuotiaat	8	8	8
Miehet	52	52	55
Naiset	48	48	45

¹HR järjestelmä on vaihtunut kesken raportointikauden 2023, eivätkä tiedot ole vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa.

Ilmoituskanavan tapaukset ja valitukset (GRI 406-1)	2023	2022	2021
Syrjintä- ja häiriköintitapaukset	0	0	0

Kohti täyttä kiertokulkua

Huomisella töissä

Hyvä hallinto

Muut henkilöstöön liittyvät luvut	2023	2022	2021
Henkilöstön suositteluindeksi, eNPS	21	24	28
Suomi	22	23	24
Ruotsi	19	27	48
Palkatut alle 18-vuotiaat työntekijät, Suomi	149	209	128
Uudet työntekijät, Suomi (GRI 401-1)	2 509	3 348	
Miehet, %	58	51	
Naiset, %	42	49	
14-20 -vuotiaat, %	20	20	
21-30 -vuotiaat, %	36	33	
31-40 -vuotiaat, %	22	21	
41-50 -vuotiaat, %	12	14	
51-60 -vuotiaat, %	8	10	
Yli 60 -vuotiaat, %	2	2	
Vaihtuvuus, % ¹	13	18	
Lähtövaihtuvuus, %² (GRI 401-1)	20,4	25,4	19,3
Suomi	21,0	26,5	21,0
Ruotsi	16,8	19,0	10,6
Lähtövaihtuvuus toimialoittain, %³			
Ympäristöpalvelut	5,8	9,0	7,4
Teollisuuspalvelut	7,1	7,2	9,4
Kiinteistöpalvelut, Suomi	27,5	33,8	26,1
Kiinteistöpalvelut, Ruotsi	17,0	19,0	10,6
Keskimääräinen eläköitymisikä, Suomi	64,6	63,8	63,7
Muutosneuvotteluiden määrä, Suomi	61	54	44
Irtisanotut	264	74	153
Lomautetut	285	63	415

¹Ei vertailukelpoinen vuoden 2022 tietojen kanssa.²Raportoitu luku on painotettu keskiarvo Suomen ja Ruotsin luvuista. Henkilöstödata sisältää myös pitkällä poissaololla olevat työntekijät.³Henkilöstödata sisältää myös pitkällä poissaololla olevat työntekijät.

Henkilöstön kehitys ja koulutus	2023	2022	2021
Käydyt tavoite- ja kehityskeskustelut, Suomi %	62		
Toimihenkilöt	86		
Työntekijät	56		
Koulutustunnit työntekijää kohti, Suomi	7,6	3,6	

Työterveys	2023	2022	2021
Sairauspoissaolo, %	5,1	5,6	
Suomi	5,2	5,7	5,0
Ruotsi	5,1	5,5	5,5
Terveysprosentti, %	41		
Suomi	41	40	45
Ruotsi	41	41	
Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmien kattavuus, kaikki työntekijät % (GRI 403-8)			
Suomi	100	95	
Ruotsi	100	100	

Työturvallisuus	2023	2022	2021
Kokonaistapaturmataajuus, TRIF (GRI 403-9)	23	23	24
Suomi	24		
Oma työvoima	25		
Vuokratyövoima	6		
Ruotsi	17		
Tapaturmataajuus, LTA¹	14	14	15
Tapaturmien määrä (GRI 403-9)	315		
Suomi	283		
Oma työvoima	282		
Vuokratyövoima	1		
Ruotsi	32		
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtunnit (milj.) (GRI 403-9)	13,6	13,8	
Suomi	11,6		
Oma työvoima	11,5		
Vuokratyövoima	0,2		
Ruotsi	1,9		

¹Poissaoloon johtaneiden tapaturmien määrä per miljoona työtuntia.

Hyvä hallinto

L&T:n tavoitteena on varmistaa, ettei yhtiön toiminnassa tapahdu vakavia vahinkoja tai rikkomuksia. Korostamme liiketoiminnassamme lakien ja määräysten noudattamisen tärkeyttä. Toimintamme vastuullisuuden varmistamiseksi olemme määrittäneet eettiset periaatteet eli Tapa toimia -ohjeet sekä henkilöstölle että toimittajille. Tuemme myös YK:n Global Compact -aloitetta ja sen ihmis- ja työoikeus-, ympäristö- ja korruption vastaisia periaatteita.

Noudatamme hallinnossamme Suomen lakeja ja säännöksiä, yhtiöjärjestystä, Nasdaq Helsingin sääntöjä ja ohjeita sekä Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Lisäksi toimintaamme ohjaavat hallituksen tai johtoryhmän hyväksymät politiikat ja toimintaperiaatteet sekä ympäristöluvut.

Ympäristöjohtamisen vaatimustenmukaisuuden varmistaminen

Ammattimainen jätteenkäsittely edellyttää ympäristölupia ja toimintaa velvoitteiden mukaisesti. Ympäristöluvan varaisille laitoksille on tehty ennaltavara- ja pelastussuunnitelmat, joissa on määritelty, kuinka laitos varautuu merkittävimpiin ympäristövahinkoihin. Suoritamme säännöllisesti sisäisiä sekä ulkoisia auditointeja, joilla varmistetaan toiminnan tarkoituksenmukaisuus.

Vuonna 2023 L&T:llä oli 54 (2022: 53) ympäristölupaa, jotka ohjasivat yhtiön ympäristöasioiden hallintaa ja seuranta.

Vuoden aikana L&T vastaanotti yhteensä 16 (2022: 26) paikallista valitusta liittyen jätteiden käsittelytoimintaan. Eniten valituksia tuli Lahdessa, jossa ne liittyivät vaarallisen jätteen käsittelylaitoksen mahdollisiin hajuhaittoihin. Joitakin hajuvallituksia on kohdistunut myös Jyväskylän vaarallisten jätteiden käsittelylaitokseen. Keravan ja Lahden Liimaajankadun toimipisteisiin kohdistui yksi hajuvallitus kumpaankin.

Keravan hajuvallituksen osalta hajun lähde ei seurannasta huolimatta löydetty. Lahden vaarallisten jätteiden käsittelylaitokselle on asennettu hajukaasujen mittalaitteisto, jolla pystytään seuraamaan pitoisuuksien ja mahdollisten hajuvallitusten korreloimista.

Lahdessa, Oulussa ja Jyväskylässä vaarallisten jätteiden käsittelylaitoksilla on käynnissä projekti, jossa pyritään minimoimaan eri prosessivaiheiden hajua-

HYVÄ HALLINTO -OSION SISÄLTÖ		SISÄLTÖ RAPORTISSA
Riskit ja riskienhallinta	Keskeiset strategiset, operatiiviset ja vastuullisuusriskit sekä prosessit riskien tunnistamiseen, arvioimiseen ja hallitsemiseen.	Riskit ja riskienhallinta, s. 14–17
Eettiset periaatteet eli Tapa toimia -ohje ja ilmoituskanava (whistleblower-kanava ja prosessi)	Eettiset periaatteet sekä periaatteiden jalkautus ja seuranta.	Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeudet, s. 12–13
Korruption ja lahjonnan torjunta sekä ihmisoikeudet	Eettiset periaatteet sekä periaatteiden jalkautus ja seuranta. Prosessit korruption ja lahjonnan torjuntaan sekä ihmisoikeuksiin liittyvien riskien torjuntaan ja seurantaan.	Korruption ja lahjonnan torjunta ja ihmisoikeudet, s. 12–13
Hankinta	Toimittajien vaatimustenmukaisuuden varmistaminen, toimitusketjun kuvaus ja riskit, L&T:n hankinnat vuonna 2023.	Vastuullinen hankinta, s. 95–96
Tietosuoja ja tietoturva	Prosessit, riskit ja seuranta.	Tietosuoja ja tietoturva, s. 96
Ympäristöjohtamisen vaatimuksenmukaisuus	Kuvaus ympäristöjohtamisen prosessista ja seurannasta sekä vahingot ja rikkeet.	Ympäristöjohtamisen vaatimuksenmukaisuus, s. 94–95
Verojalanjälki	L&T:n taloudellisen arvonluonnin kuvaus ja verojalanjälki.	Luomme talouskasvua ja lisäämme hyvinvointia, s. 96

päästöt. Keravalla valitettiin pölyhaitasta, minkä seurauksena laitoksella muutettiin pölyä aiheuttavien toimintojen sijoittumista kiinteistöllä pölyhaitan vähentämiseksi. Roskaantumisesta tuli yksittäiset valitukset Äänekoskella ja Keravalla. Roskaantuneet alueet siivottiin välittömästi.

Valitukset tulivat suoraan lähialueen asukkailta tai paikallisen ympäristöviranomaisen kautta, ja ne kirjattiin seurantarjestelmään. Valitukset käsiteltiin yhteistyössä viranomaisten kanssa, ja pyrkimyksenä on rajoittaa haittaa jatkossa.

Vahingot ja rikkeet

L&T on yritys vastuuhjelmassaan asettanut tavoitteekseen, ettei yhtiön toiminnassa tapahdu yhtään vakavaa vahinkoa tai rikettä. Vuonna 2023 saavutimme tavoitteen. Henkilöstön työturvallisuuteen liittyvät asiat on kuvattu sivuilla 90–91.

L&T:n toiminnassa ei tapahtunut vuoden 2023 aikana yhtään vakavaksi luokiteltua ympäristövahinkoa. Ylivieskassa tapahtui haitalliseksi luokiteltu ympäristövahinko, jossa tulipalossa tuhoutui muun muassa akkuja ja paristoja sisältänyt kuorma-auton perävaunu. Raportointivuoden aikana Suomen toiminnoissa tapahtui 30 vähäiseksi luokiteltua ympäristövahinkoa. Vähäiseksi luokitellut ympäristövahingot Suomessa liittyivät letkurikkoihin, kemikaalivahinkoihin, sytymiin tai tulipalon alkuihin, säiliövuotoihin, roskaantumiseen, lievien pilaantuneiden maa-alueiden puhdistuksiin sekä vesinäytteiden raja-arvojen ylityksiin.

L&T suhtautuu kaikkiin ympäristövahinkoihin vakavasti. Kun vahinko havaitaan tai siitä saadaan tieto, ryhdytään välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin. Teemme yhteistyötä viranomaisten kanssa vahingon selvittämiseksi ja rajaamiseksi sekä huolehdimme asianmukaisesta tiedottamisesta.

Ympäristövahinkoja pyritään ehkäisemään muun muassa Ympäristö walk-havainnointikerroksilla, joissa tarkastetaan ympäristön kannalta keskeiset, kiinteistön kuntoon liittyvät asiat. Jokaisen L&T:n ympäristöluovallisen toimipaikan tulee tehdä Ympäristö walk -kierros säännöllisesti, vähintään kerran vuosineljänneksessä. Lisäksi henkilöstölle on tehty kattava ympäristöohjeistus erilaisiin ennaltaehkäiseviin toimiin, kuten öljynerotuskaivojen tyhjennyksiin ja huoltoon, kiinteistön jätehuoltoon sekä kemikaalien käyttöön ja varastointiin. Kemikaaliturvallisuuden kehittäminen oli vuoden 2023 painopistealue.

Vastuullinen hankinta

L&T edellyttää kaikilta toimittajiltaan lakien, sopimusten ja työehtojen noudattamista sekä sitoutumista vastuullisuusperiaatteisiimme, joissa painopistealueina ovat lakien noudattaminen, toiminnan läpinäkyvyys ja rehellisyys, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, terveyden ja turvallisuuden varmistaminen sekä ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentäminen.

Vastuullisuusperiaatteet on kirjattu L&T:n toimittajan Tapa toimia -ohjeeseen. Sopimustoimittajat sitoutuvat noudattamaan L&T:n Tapa toimia -toimittajaohjetta sopimuksen teon yhteydessä. Lisäksi kaikilta suomalaisilta palvelua toi-

mittavilta yrityksiltä edellytetään Vastuu Group -palveluun kuulumista. Lue lisää L&T:n eettisistä periaatteista ja niiden noudattamisen seurannasta toimitusketjussa sekä korruption ja lahjonnan vastaisesta toiminnasta sivuilta 12–13.

Toimittajien vaatimustenmukaisuuden varmistaminen

Uutta toimittajaa valittaessa painotetaan toimittajan toiminnan laatua ja luotettavuutta, ympäristöasioiden huomioimista sekä eettisiä toimintaperiaatteita tarjottavien tuotteiden tai palveluiden kustannustehokkuuden lisäksi.

L&T voi tehdä myös muita tarpeelliseksi arvioimiaan lisäselvityksiä yrityksestä esimerkiksi sen taloudellisesta tilanteesta. Ruotsissa uudet sopimusalihankkijat hyväksytään yrityksen sisäisissä yhteistyökokouksissa, joissa ovat edustettuina myös ammattijärjestöjen edustajat. Lisäksi L&T hyödyntää toimittajien vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa muun muassa itsearviointia. Merkittävimpien toimittajien osalta teemme myös säännöllistä toimittajayhteistyötä sekä seuraamme toimintaa mahdollisesti erikseen asetettujen mittareiden avulla. Lisäksi suoritamme toimittaja-auditointeja tunnistettujen riskien perusteella.

Toimitusketjun kuvaus ja riskit

L&T toimii Suomessa ja Ruotsissa pääasiassa kotimaisten yritysten kanssa, mikä parantaa näkyvyyttä toimitusketjuun.

L&T on arvioinut, että suurimmat riskit toimitusketjussa liittyvät jätteenkäsittelijöihin ja -vastaanottajiin sekä alihankkijoihimme. Jätteenkäsittelijöiden ja -vastaanottajien osalta merkittävimmät riskit liittyvät ympäristöasioiden huomioimiseen. Alihankkijoidemme osalta riskit painottuvat työturvallisuuden varmistamiseen sekä työehtojen noudattamiseen. Korruption ja lahjonnan torjunnasta kerrotaan tarkemmin sivulla 12–13.

Vuonna 2024 L&T jatkaa vastuullisen hankinnan kehitystyötä. Tavoitteenamme on kehittää toimintamalliamme entisestään siten, että toimintatapamme mahdollistaa paremman läpinäkyvyyden ja ajantasaisuuden toimitusketjussamme.

L&T:n hankinnat vuonna 2023

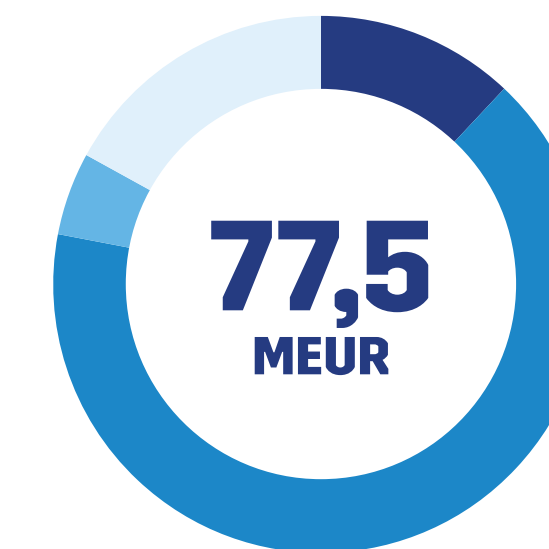
Vuonna 2023 L&T:n suorat aine-, tavara- ja palveluhankinnat olivat Suomessa yhteensä noin 321,1 miljoonaa euroa (2022: 320,3) ja Ruotsissa kokonaisostot olivat noin 77,5 miljoonaa euroa (2022: 80,7). L&T:n kokonaisostoista 729 toimittajaa käsittää 80 prosenttia ostoista. Valtaosa näistä toimittajista on kotimaisia, L&T:n pitkäaikaisia yhteistyökumppaneita. L&T:n ostot painottuvat paikallisesti toimiviin yrityksiin Suomessa ja Ruotsissa. Suomessa ostoista noin 96 prosenttia (2022: 96) tehtiin kotimaassa toimivilta yrityksiltä ja noin 4 prosenttia (2022: 4) muissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä. EU:n ulkopuolelta ostoja tehtiin noin 0,1 prosenttia (2022: 0,1). Ruotsissa kotimaisten ostojen osuus oli 98 prosenttia (2022: 99,9) ja 2 prosenttia ostoista oli muista EU-maista (2022: 0,1). EU:n ulkopuolelta ostoja ei juurikaan tehty.

Hankintojen jakautuminen Suomessa

- Tuotannon suorat materiaalihankinnat¹, 25 %
- Tuotannon suorat palveluhankinnat², 30 %
- Ajoneuvot ja kalusto, 24 %
- Epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt, 21 %

Hankintojen jakautuminen Ruotsissa

- Tuotannon suorat materiaalihankinnat¹, 12 %
- Tuotannon suorat palveluhankinnat², 66 %
- Ajoneuvot ja kalusto, 5 %
- Epäsuorat hankinnat ja kiinteistöt, 17 %

¹Tuotannon suorat materiaalihankinnat koostuvat teknisistä aineista ja tarvikkeista sekä raaka-aineista ja materiaaolimaksuista.

²Tuotannon suorat palveluhankinnat koostuvat alihankinnasta ja vuokratyövoimasta.

Tietosuoja ja tietoturva

L&T turvaa toimintaansa sekä henkilöstön ja asiakkaiden tietoturvaa ylläpitämällä vahvaa digitaalista infrastruktuuria, tietoturvaosaamista ja kybervarautumista. L&T noudattaa toiminnassaan EU:n tietosuoja-asetusta ja muuta tietosuoja- ja tietoturvalainsäädäntöä sekä L&T:n tietosuoja- ja tietoturvapoliittikoja.

Tietosuojaa ja tietoturvaa toteutetaan tietosuoja- ja tietoturvapoliittikojen, ohjeiden sekä tietoturva ja -suoja-asiantuntijoiden tukemana. L&T:n strategisilla IT-kumppaneilla on ISO 27001-sertifiointi.

Yhtiöllä on tietoturvaohjausryhmä, joka kokoontuu säännöllisesti, ja johon kuuluu konsernin johtoryhmän jäsenistä tietohallinto- ja lakiasianjohtaja. Tietoturvaohjausryhmä käsittelee riskiperusteisesti tietoturvan seurantaan ja parantamiseen, henkilöstön tietoturvan osaamisen kehittämiseen sekä mahdollisiin tietoturvapoikkeamiin ja niiden korjaamiseen liittyviä aiheita.

Tietosuoja ja tietoturva kuuluvat L&T:n koko henkilöstön arkeen ja kaikki suorittavat pakollisen tietoturvaan liittyvän verkkokurssin. Lisäksi toimihenkilöt suorittavat tietosuojaan liittyvän verkkokurssin osana perehdytystä. Tietosujaverkkokurssin oli suorittanut vuoden 2023 lopussa 87 prosenttia toimihenkilöistä. Tietoturvaan liittyvän verkkokurssin oli suorittanut vuoden 2023 lopussa 47 prosenttia henkilöstöstä.

L&T suhtautuu asiakkaiden, henkilöstön ja kumppaneiden tietojen suojaamiseen sekä tietoturvaan vakavasti. Toiminta täyttää lainsäädännön vaatimukset ja tiedon luottamuksellisuus ja käytettävyys varmistetaan huolellisella käsitteilyllä sekä erilaisilla toisiaan tukevilla suojaustavoilla ja kontrolleilla kuten riskienhallinnalla, palomuuereilla, salaustekniikoilla ja turvallisuusjärjestelmillä.

Mahdollisten tietoturvaloukkausten ja -poikkeamien käsittelyyn on prosessit, joiden yhteydessä arvioidaan tarve ilmoittaa loukkauksesta viranomaiselle.

Loukkaukset ja poikkeamat käsitellään tietoturvaohjausryhmässä. Vuonna 2023 L&T:llä ei ollut yhtään merkittävää tietosuoja- tai tietoturvapoikkeamaa tai -loukkausta. L&T:llä oli yksi merkitykseltään vähäinen tietoturvapoikkeama, joka selvitettiin ja käsiteltiin olemassa olevan tietoturvaloukkausten käsittelyprosessin mukaisesti.

L&T säilyttää asiakassuhteen kannalta tarpeellisia tietoja vähintään asiakassuhteen keston ajan, minkä jälkeen säilytysaika riippuu tiedosta ja sen käyttötaroituksesta. Samaa periaatetta noudatetaan myös henkilöstön henkilötietojen osalta. Tietojen säilyttämisessä noudatetaan lakisääteisiä velvoitteita. Tietojen keräämisen tapa ja laajuus kuvataan tietosuojaaselosteissa.

Luomme talouskasvua ja lisäämme hyvinvointia

Vastuullisena yrityskansalaisena tavoitteenamme on kasvattaa L&T:n taloudellista arvoa kestävästi, luoda talouskasvua ja lisätä hyvinvointia. Olemme toimintatapakkakunnillamme merkittävimpien työnantajien joukossa.

Maksetuilla palkoilla ja veroilla sekä aine-, tavara- ja palveluostoilla on huomattava vaikutus kuntatalouteen sekä talousalueen muuhun elinkeinotoimintaan. Omistajillemme maksamme osinkona sen osan yhtiön tuloksesta, jota ei tarvita terveen kehityksen varmistamiseen.

Toimintamme keskeisimmät suorat rahavirrat syntyvät asiakkaiden palvelumaksuista, palvelu- ja tavarahankinnoista, henkilöstön palkoista, palkkioista ja sosiaalikulusta, veroista, korvauksista rahoittajille ja osakkeenomistajille sekä investoinneista.

Noudatamme paikallista lainsäädäntöä verojen maksamisessa, keräämisessä, tilittämisessä ja raportoinnissa. Maksamme ja tilitämme veromme toimintamaihimme. Keskeinen periaate on laadukas ja oikea-aikainen veroilmoitusten ja

muiden lakisääteisten velvoitteiden hoitaminen.

Osana yritysvastuuohjelmaamme julkaisemme verojalanjälkemme eli yhtiömme liiketoiminnasta yhteiskunnalle kertyvät verotulot ja veronluonteiset maksut. Välittömien ja välillisten verojen lisäksi L&T:n verojalanjäljessä on raportoitu työntekijöiden palkoista pidätetyt ennakonpidätykset sekä sosiaaliturvamaksut.

Yhteenveto verojalanjäljestä kattaa sellaiset verot ja veronluonteiset maksut, joissa L&T:llä on lakisääteinen velvoite maksaa tai kerätä kyseinen vero tai maksu. Sen sijaan sellaisia veroja, jotka sisältyvät tuotteen tai palvelun ostohintaan tai joista L&T:llä ei ole lakisääteistä ilmoitusvelvollisuutta, ei ole sisällytetty yhteenvetoon tietoihin. Tässä raportissa olennaiset verot ja maksut on luokiteltu verolajeittain ja maittain.

L&T:n verojalanjälki

Verot ja veroluonteiset maksut, MEUR	Yhteensä		2023		2022	
	2023	2022	Suomi	Ruotsi	Suomi	Ruotsi
Tuloverot/yhteisöverot	-0,6	4,0	-0,9	0,3	4,0	0,0
Ennakonpidätykset palkoista ja metsämaksuista sekä lähdeverot	57,7	61,0	46,0	11,8	48,1	12,9
Sosiaaliturvamaksut	18,0	18,4	3,6	14,4	3,2	15,3
Tuotantoverot	-0,2	0,1	-0,2	-	0,1	-
Arvonlisäverot (kulutusverot)	105,4	102,9	83,5	21,9	81,7	21,2
Kiinteistöverot	0,0	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0
Vakuutusmaksuverot	0,4	0,2	0,4	0,0	0,2	0,0
Muut verot ja veroluonteiset maksut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Yhteensä	180,7	187,0	132,3	48,3	137,7	49,4

Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä 2023

Tämä on Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n 1.1.2020 voimaan tulleen hallinnointikoodin mukainen selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä. Lassila & Tikanoja Oyj (”L&T tai yhtiö”) esittää selvityksen hallituksen toimintakertomuksesta erillisenä kertomuksena. Tämä ja muut hallinnointikoodin mukaan esitettävät tiedot on julkaistu L&T:n internet-sivuilla osoitteessa www.lt.fi/fi/sijoittajat/hallinnointi. Hallinnointikoodi on luettavissa kokonaisuudessaan osoitteessa www.cgfinland.fi. L&T ei ole poikennut koodin suosituksista.

L&T:n hallituksen tarkastusvaliokunta on käsitellyt selvityksen ja hallitus on sen hyväksynyt. Yhtiön tilintarkastaja on tarkastanut, että tämän selvityksen sisältämä kuvaus taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä on yhdenmukainen tilinpäätöksen kanssa.

Hallinnointia koskevat kuvaukset

Yhtiökokous

Yhtiökokous on L&T:n ylin päättävä elin. Yhtiökokous päättää sille osakeyhtiölain mukaan kuuluvista tehtävistä, kuten tilinpäätöksen vahvistamisesta ja osingonjaosta, vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle sekä hallituksen ja tilintarkastajan valinnasta ja heille maksettavista palkkioista. Varsinainen yhtiökokous pidetään vuosittain hallituksen määräämänä ajankohdana huhtikuun loppuun mennessä. Lassila & Tikanoja Oyj:n kullakin osakkeella on yksi ääni.

Kokouskutsu ja muut yhtiökokouksen asiakirjat mukaan lukien hallituksen ehdotukset yhtiökokoukselle toimitetaan viimeistään kolme viikkoa ennen yhtiökokousta osakkeenomistajien saataville yhtiön internetsivuilla osoitteessa www.lt.fi/fi/sijoittajat/hallinnointi/yhtiokokous. Kokouskutsu julkistetaan myös pörssitiedotteena. Hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, päävastuullinen tilintarkastaja ja hallituksen jäseneksi ehdolla olevat henkilöt ovat läsnä yhtiökokouksessa, ellei poissaoloon ole pätevää syytä.

Yhtiökokouksen pöytäkirja liitteineen on saatavilla yhtiön internetsivuilla viimeistään kahden viikon kuluttua yhtiökokouksesta. Yhtiökokouksen päätökset julkistetaan viipymättä yhtiökokouksen jälkeen pörssitiedotteella.

Osakkeenomistajien nimitystoimikunta

Nimitystoimikunnan tehtävänä on valmistella ja esitellä varsinaiselle yhtiöko-

koukselle ja tarvittaessa ylimääräiselle yhtiökokoukselle ehdotukset hallituksen jäsenten palkitsemisesta, hallituksen jäsenten lukumäärästä ja hallituksen jäsenistä sekä hallituksen puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta. Lisäksi nimitystoimikunnan tehtävänä on etsiä hallituksen jäsenten seuraajaehdokkaita.

Nimitystoimikunta koostuu neljästä jäsenestä, joista yhtiön kolme suurinta osakkeenomistajaa ovat kukin oikeutettuja nimeämään yhden jäsenen. Yhtiön kulloinkin hallituksen puheenjohtaja toimii nimitystoimikunnan neljäntenä jäsenenä. Nimitystoimikunta perustettiin toimimaan toistaiseksi. Nimitystoimikunnan jäsenet nimitetään vuosittain ja jäsenten toimikausi päättyy, kun nimitystoimikuntaan on nimitetty uudet jäsenet. Osakkeenomistajien nimitystoimikunnan valintaprosessi, kokoonpano ja tehtävät on määritelty yksityiskohdaisesti työjärjestyksessä osoitteessa www.lt.fi/fi/sijoittajat/hallinnointi/osakkeenomistajien-nimitystoimikunta.

Vuoden 2024 yhtiökokousta valmistelleen nimitystoimikunnan kokoonpano

Lassila & Tikanojan osakkeenomistajien nimitystoimikuntaan nimitettiin 19.9.2023 puheenjohtajaksi Juhani Lassila, Evald ja Hilda Nissin Säätiö sekä jäseniksi Miikka Maijala, osakkeenomistajaryhmä, Tanja Eronen, Nordea Funds ja Jukka Leinonen, Lassila & Tikanoja Oyj:n hallituksen puheenjohtaja.

Nimitystoimikunta kokoontui viisi kertaa toimikautensa aikana. Se antoi ehdotuksensa varsinaiselle yhtiökokoukselle 11.1.2024. Ehdotukset on julkistettu pörssitiedotteella.

Hallitus

Hallituksen kokoonpano ja valinta

Yhtiöjärjestyksen mukaan Lassila & Tikanoja Oyj:n hallitukseen kuuluu vähintään kolme ja enintään seitsemän jäsentä. Hallituksen jäsenet valitsee yhtiökokous. Hallituksen jäsenten toimikausi päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Hallituksen jäsenet

Vuoden 2023 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallitukseen valittiin seuraavat kuusi henkilöä:

Puheenjohtaja Jukka Leinonen (s. 1962)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2021

Hallituksen valiokunnat: henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan puheenjohtaja

Koulutus: diplomi-insinööri

Keskeinen työkokemus: Telenor ASA, EVP and Head of Nordics ja Telenor, konsernihohtoryhmän jäsen 2019–2022; DNA Oyj, toimitusjohtaja 2013–2021 ja yritysliiketoiminnan johtaja 2010–2013; TeliaSonera, yrityspalveluiden myynnin ja markkinoinnin sekä tuotehallinnan johtotehtävät 2002–2009; Sonera Oyj, joh-

totehtävät 2000–2002; Sonera Solutions Oy (Yritysverkot Oy), toimitusjohtaja 1996–1999

Keskeisimmät luottamustehtävät: Pihlajalinna, hallituksen puheenjohtaja 2023–; Posti Group Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja 2022–; DNA Oyj, hallituksen puheenjohtaja 2021–2022; Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, edustajiston jäsen 2020–2021; Altia Oyj, hallituksen jäsen 2020–2021; Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry, hallituksen puheenjohtaja 2019–2021 ja hallituksen jäsen 2013–2018; Palvelualojen työnantajat PALTA ry, hallituksen jäsen 2013–2017

Varapuheenjohtaja Sakari Lassila (s. 1955)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2011

Hallituksen valiokunnat: tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Keskeinen työkokemus: Indcrea Oy, toimitusjohtaja 2008–2018; Cupori Group Oy, johtoryhmä 2008–2014 ja Cupori AB, toimitusjohtaja 2012–2014; Carnegie Investment Bank AB, Finland Branch, johtotehtävät 2002–2005; Alfred Berg Finland Oyj, investointipankkitoiminnan johtotehtävät 1994–2002; Citibank Oy, yritys pankin vastaava johtaja 1991–1994; Suomen Yhdyspankki Oy, esihenkilö- ja johtotehtävät 1983–1991

Keskeisimmät luottamustehtävät: Evald ja Hilda Nissin Säätiö, hallituksen varapuheenjohtaja ja jäsen vuodesta 1987–; Aplagon Oy, hallituksen puheenjohtaja 2009–

Teemu Kangas-Kärki (s. 1966)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2016

Hallituksen valiokunnat: tarkastusvaliokunnan jäsen

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Keskeinen työkokemus: Nokian Renkaat Oyj, talous- ja rahoitusjohtaja 2018–2023; Fiskars Oyj, operatiivinen johtaja ja toimitusjohtajan sijainen 2017–2018, väliaikainen toimitusjohtaja 2017, operatiivinen johtaja ja talousjohtaja, toimitusjohtajan sijainen 2014–2017, johtaja, Koti 2012–2014 ja talousjohtaja 2008–2012; Alma Media Oyj, talousjohtaja 2003–2008; Kesko Oyj, talousjohtaja 2002–2003, Corporate Business Controller 2000–2001; Suomen Nestlé Oy, talousjohtaja 1999–2000; Smith & Nephew Oy, talouspäällikkö 1996–1998; Unilever Oy & GmbH, Marketing Controller & Internal Auditor 1992–1996

Keskeisimmät luottamustehtävät: Marimekko Oyj, hallituksen varapuheenjohtaja 2022–

Laura Lares (s. 1966)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2014

Hallituksen valiokunnat: henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan jäsen

Päätoimi: Ablers Oy, toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen

Koulutus: tekniikan tohtori

Keskeinen työkokemus: Woimistamo Oy, toimitusjohtaja 2012–2018; Kalevala Koru Oy & Lapponia Jewelry Oy, toimitusjohtaja 2007–2012; UPM Kymmene Oy, Puutuote-toimialan myyntijohtaja ja liiketoiminnan kehitys- ja henkilöstöjohtaja 2004–2006

Keskeisimmät luottamustehtävät: Ablers Oy, hallituksen jäsen 2018–; Lappeenrannan teknillinen yliopisto, hallituksen jäsen 2009–2017; Woikoski Oy, hallituksen jäsen 2012–2016

Anni Ronkainen (s. 1966)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2023

Hallituksen valiokunnat: tarkastusvaliokunnan jäsen

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Keskeinen työkokemus: Kesko, Oyj, Executive Vice President, Chief Digital Officer 2015–2023; Google Finland, maajohtaja 2009–2015, toimialajohtaja 2008–2009; McCann Helsinki Group, toimitusjohtaja 2006–2008; Satama Finland (Satama Interactive), johtotehtävät 1999–2006; Publicis-Törmä, Helsinki, Group Account Director ja muita rooleja 1996–1999; Consumer Compass, Helsinki, tutkimusjohtaja ja muita rooleja 1992–1996

Keskeisimmät luottamustehtävät: Posti Group, hallituksen jäsen 2023–; Loihde Oyj, hallituksen jäsen 2023; Kontiotuote Oy, hallituksen jäsen 2022–; Aallon Group Oyj, hallituksen jäsen 2022–; Keskinäinen vakuutusyhtiö Fennia, hallituksen jäsen 2019–; työ- ja elinkeinoministeriön Tekoäly 4.0 -ohjelman ohjausryhmän jäsen 2020–2023; Vaasan yliopiston Digital Economy -tutkimusalueen ohjausryhmän jäsen 2019–; Marketing Finland, hallituksen jäsen 2018–2022; DNA Oyj, hallituksen jäsen 2019–2021; Kauppakamarin Startup-valiokunnan puheenjohtaja 2018–2020; Invesdor Oy, hallituksen jäsen 2018–2019; Asiakastieto Group Oyj, hallituksen jäsen 2015–2019; Nordic Morning Oy, hallituksen jäsen 2015–2019; Sunduka Oy, hallituksen jäsen 2015–2016; Amcham Finland ry, hallituksen jäsen 2011–2015; Markkinointi-instituutti, hallituksen jäsen 2010–2015

Pasi Tolppanen (s. 1967)

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista

Hallituksen jäsen: vuodesta 2020

Hallituksen valiokunnat: henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan jäsen

Koulutus: tekniikan tohtori

Keskeinen työkokemus: YIT Oyj, Infrasegmentin johtaja ja konsernin johtoryhmän jäsen 2021–2023; DEN Group Oy, toimitusjohtaja 2020–2021; Maintpartner Group Oy, toimitusjohtaja 2017–2019; Pöyry Oyj, pohjoismaisista liiketoiminoista vastaava johtaja ja Pöyry Finland Oy:n toimitusjohtaja ja johtoryhmän jäsen 2013–2016 ja eri johtotehtävät 2007–2012

Keskeisimmät luottamustehtävät: Vacuum Insulation Solutions Oy, hallituksen jäsen 2023–; Forcit Oy, hallituksen jäsen 2019–; Terrawise Oy, hallituksen jäsen 2019–2021; Maintpartner Ab, hallituksen puheenjohtaja 2017–2022; mi Solutions & Consulting GmbH, hallituksen jäsen 2017–2019; Palvelualojen työnantajat PALTA ry, hallituksen jäsen 2017–2019; Suunnittelu- ja konsultointiyrietykset SKOL ry, hallituksen jäsen 2013–2016

Vuonna 2023 hallitukseen on lisäksi kuulunut Laura Tarkka. Hänen jäsenyytensä päättyi vuoden 2023 varsinaisessa yhtiökokouksessa.

Hallituksen monimuotoisuus

Yhtiössä monimuotoisuutta pidetään yhtiön strategisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaisena asiana. Myös hallituksen kokoonpanoa suunniteltaessa monimuotoisuutta tarkastellaan monesta eri näkökulmasta. Hallituksen jäsenten valinnassa tavoitteena on varmistaa, että hallitus kokonaisuutena tukee yhtiön liiketoimintaa ja sen kehittämistä. Hallituksen tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, että hallitus on riittävän monimuotoinen ja koostuu riittävän monesta jäsenestä sekä että jäsenillä on toisiaan täydentävä kokemus ja monipuolinen osaaminen.

Hallituksen kokoonpanoa arvioitaessa harkitaan muun muassa, onko hallitus ammatti- ja koulutustaustaltaan sekä sukupuoli- ja ikäjakaumaltaan riittävän monimuotoinen ja edustaako se sopivassa suhteessa päätöksentekokykyä, taitoja ja kokemusta pystyäkseen vastaamaan yhtiön liiketoimintojen ja strategisten tavoitteiden asettamiin vaatimuksiin. Yhtiön tavoitteena on, että hallituksessa on edustettuna molempia sukupuolia. Hallituksen monimuotoisuutta koskevat periaatteet otetaan huomioon yhtiön hallituksen jäsenten seuraajasuunnittelussa. Molemmat sukupuolet ovat olleet pitkään edustettuina yhtiön hallituksessa. Vuonna 2023 hallituksen jäsenistä neljä oli miehiä ja kaksi naisia, iältään 56–68-vuotiaita. Miehiä oli 67 prosenttia jäsenistä ja naisia oli 33 prosenttia.

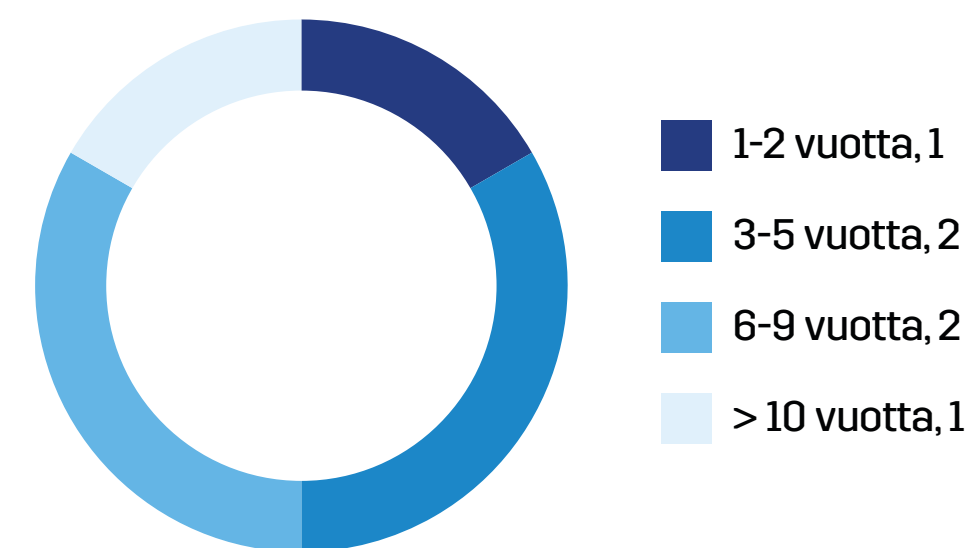
Hallituksen jäsenten riippumattomuus

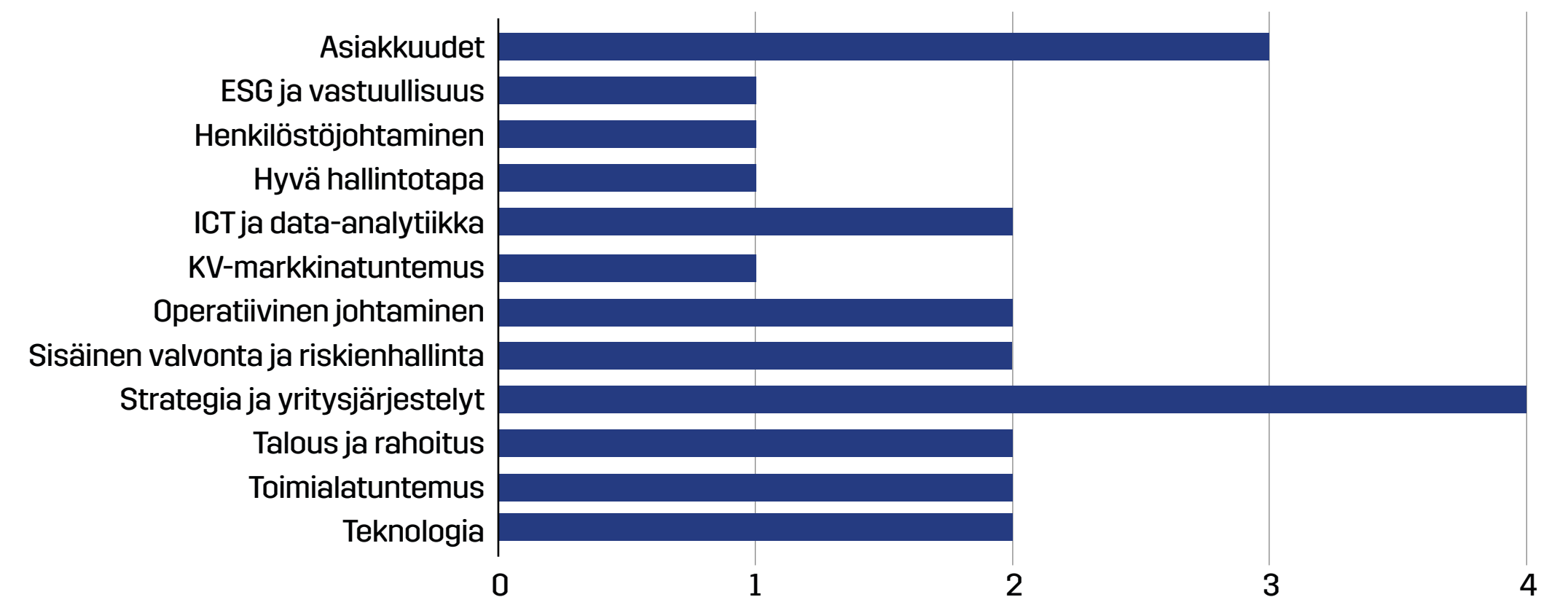
Hallituksen jäsenistä kukaan ei ole yhtiön palveluksessa. Hallitus on arvioinut, että kaikki hallituksen jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä. Arvioinnissa on huomioitu Sakari Lassilan toimiminen hallituksen jäsenenä yhtäjaksoisesti yli kymmenen vuotta. Hallitus ei ole havainnut sellaisia syitä, joiden perusteella Sakari Lassila tulisi katsoa riippuvaiseksi yhtiöstä. Kaikki hallituksen jäsenet ovat lisäksi riippumattomia yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista.

Hallituksen osaaminen

Nimi	Hallituksen jäsen vuodesta	Osaaminen	Riippumaton yhtiöstä	Riippumaton omistajista	Tarkastusvaliokunta	Henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta	Muut samanaikaiset pörssiyhtiöjäsenyydet
Jukka Leinonen	2021	Asiakkuudet, ICT ja data-analytiikka, operatiivinen johtaminen, strategia ja yritysjärjestelyt	●	●		Puheenjohtaja	1
Sakari Lassila	2011	Sisäinen valvonta ja riskienhallinta, strategia ja yritys-järjestelyt, talous ja rahoitus	●	●		Puheenjohtaja	
Teemu Kangas-Kärki	2016	Hyvä hallintotapa, sisäinen valvonta ja riskienhallinta, strategia ja yritys-järjestelyt, talous ja rahoitus	●	●	Jäsen		1
Laura Lares	2014	ESG ja vastuullisuus, strategia ja yritys-järjestelyt, toimialatuntemus ja teknologiat	●	●		Jäsen	
Anni Ronkainen	2023	Asiakkuudet, henkilöstöjohtaminen, ICT ja data-analytiikka, teknologiat	●	●	Jäsen		2
Pasi Tolppanen	2020	Asiakkuudet, kansainvälinen markkinatuntemus, operatiivinen johtaminen, toimialatuntemus	●	●		Jäsen	

Taulukossa on esitetty keskeisimmät osaamisalueet 31.12.2023 hallituksen jäsenille. Se, että osaamisaluetta ei ole erikseen lueteltu hallituksen jäsenen kohdalla, ei tarkoita sitä, että kyseisellä hallituksen jäsenellä ei olisi tätä osaamista.

Hallitusjäsenyys vuosina (henkilömäärä)

Sukupuolijakauma (henkilömäärä)

Pääasiallinen osaaminen

Hallituksen jäsenten osakeomistukset 31.12.2023

Osakeomistuksessa on huomioitu hallituksen jäsenten ja heidän mahdollisten määräysvaltaehtoisjensä omistamat yhtiön osakkeet. Hallituksen jäsenet eivät omista osakkeita missään muissa konserniyhtiöissä kuin Lassila & Tikanoja Oyj:ssä. Tietoa hallituksen jäsenten palkkioista on toimielinten palkitsemisraportissa, joka julkaistaan osana vuosikertomuskokonaisuutta ja löytyy internetsivuilta [vuosikertomus.lt.fi/](https://www.lassila-tikanoja.fi/vuosikertomus).

Hallituksen osakeomistukset

	31.12.2023
Jukka Leinonen	39 665
Sakari Lassila	22 969
Teemu Kangas-Kärki	7 100
Laura Lares	8 423
Anni Ronkainen	1 157
Pasi Tolppanen	4 482
Yhteensä	83 796

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on huolehtia yhtiön hallinnosta ja sen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä. Hallitus päättää asioista, joilla yhtiön toiminnan laajuus huomioon ottaen on huomattava merkitys yhtiön toiminnalle.

Lisäksi hallitus vastaa sille osakeyhtiölaissa, muualla säädetyistä ja yhtiöjärjestyksessä määritellyistä tehtävistä. Hallituksella on toimintaansa varten laadittu työjärjestys, jota noudatetaan yhtiöjärjestyksen, Suomen lainsäädännön ja muiden säännösten ohella.

Työjärjestyksen mukaisesti hallituksen tehtävänä on muun muassa:

- vastata omistaja-arvon kehittymisestä
- vahvistaa yhtiön tavoitteet
- päättää yhtiön strategiasta ja vahvistaa toimialastrategiat
- päättää konsernirakenteesta ja -organisaatiosta
- varmistaa johtamisjärjestelmän toiminta
- käsitellä ja hyväksyä osavuositarkastukset ja puolivuositarkastus, tilinpäätös ja toimintakertomus
- vahvistaa konsernin toimintasuunnitelma, budjetti ja investointisuunnitelma
- päättää strategisesti tai taloudellisesti merkittävistä investoinneista, yritysostoista, -myynneistä tai -järjestelyistä sekä vastuusitoumuksista ja rahoitusjärjestelyistä
- laatia osinkopolitiikka
- vahvistaa rahoitus-, investointi-, tiedonanto- sekä riskienhallinta- ja vakuu-

tuspolitiikat sekä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet

- hyväksyä yritysvaluuhojelman
- nimittää ja erottaa toimitusjohtaja sekä valvoa ja arvioida hänen toimintaansa
- päättää toimitusjohtajan välittömien alaisten nimitysasiat sekä palkkaus ja muut taloudelliset etuudet.

Hallitus arvioi toimintaansa ja työskentelytapojaan tekemällä vuosittain itsearviointin.

Hallituksen kokoukset

Hallituksen kokoukset pidetään yhtiön pääkonttorissa Helsingissä, konsernin muissa toimipaikoissa tai muissa hallituksen päättämässä paikoissa. Hallitus voi tarvittaessa pitää kokouksia myös virtuaalisesti ja tehdä päätöksiä kokoontumatta.

Hallitus kokoontuu niin usein, kuin sen tehtävien hoitaminen vaatii. Hallitus vahvistaa vuosittain säännölliset kokouksensa. Säännöllisiä kokouksia ovat vuosittain ennen tilinpäätöksen ja kunkin osavuositarkastuksen julkistamista pidettävät kokoukset, strategiakokous, budjettikokous sekä muut hallituksen vuosiohjelmaansa vahvistamat kokoukset. Säännöllisten kokousten lisäksi hallitus voi pitää ylimääräisiä kokouksia.

Yhtiön toimitusjohtaja ja talousjohtaja osallistuvat yleensä hallituksen kokouksiin. Tarvittaessa, kuten strategian tai budjetin käsittelyn yhteydessä, kokouksiin osallistuvat myös muut Lassila & Tikanoja Oyj:n johtoryhmän jäsenet. Yhtiön lakiasiainjohtaja toimii hallituksen sihteerinä.

Hallituksen kokouksesta laaditaan pöytäkirja, jonka allekirjoittavat kokoukseen osallistuneet hallituksen jäsenet, yhtiön toimitusjohtaja ja hallituksen sihteerit.

Toimitusjohtaja vastaa siitä, että hallitus saa käyttöönsä riittävät tiedot yhtiön toiminnan ja taloudellisen tilanteen arvioimista varten. Toimitusjohtaja valvoo hallituksen päätösten täytäntöönpanoa ja raportoi hallitukselle niiden täytäntöönpanosta.

Hallituksen toiminta vuonna 2023

Vuonna 2023 hallituksella oli 12 kokousta. Jäsenten keskimääräinen osallistumisprosentti oli 100. Hallitustyöskentelyn keskeisiä aihepiirejä olivat strategia ja sen toteuttamisen ohjaaminen ja tukeminen, strategisten hankkeiden seuranta, yhtiörakenteen ja liiketoimintaportfolion kehittäminen ja riskienhallinnan ohjaaminen.

Hallituksen valiokunnat

Hallituksella on tarkastusvaliokunta ja henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta. Tarkastusvaliokuntaan kuuluu kolme (3) ja henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokuntaan kolme (3) hallituksen jäsentä. Hallitus valitsee keskuudestaan varsinaisen

yhtiökokouksen jälkeisessä järjestäytymiskokouksessa valiokuntien puheenjohtajat ja jäsenet vuodeksi kerrallaan. Valiokuntien jäsenillä on oltava valiokunnan tehtävien edellyttämä asiantuntemus ja kokemus. Hallitus vahvistaa vuosittain valiokunnille työjärjestykset. Valiokunnilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan hallitus tekee päätökset asioista valiokuntien valmistelun pohjalta.

Valiokunnan puheenjohtaja raportoi valiokunnan työstä valiokunnan kokousta seuraavassa hallituksen kokouksessa. Valiokuntien pöytäkirjat toimitetaan hallituksen jäsenille tiedoksi.

Tarkastusvaliokunta

Hallitus valitsi varsinaisen yhtiökokouksen 23.3.2023 jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa tarkastusvaliokunnan jäseniksi Sakari Lassilan (pj), Teemu Kangas-Kärjen ja Anni Ronkaisen. Kaikki tarkastusvaliokunnan jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Tarkastusvaliokunta kokoontuu säännöllisesti vähintään neljä kertaa vuodessa.

Tarkastusvaliokunnan työjärjestyksen mukaisia tehtäviä ovat:

- konsernin taloudellisen tilanteen ja rahoitustilanteen seuranta
- yhtiön tilinpäätösraportoinnin prosessin seuranta
- yhtiön taloudellisen raportointiprosessin valvonta
- yhtiön sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallintajärjestelmien tehokkuuden seuranta
- yhtiön sisäisen valvonnan toimintaperiaatteiden käsittely
- yhtiön sisäisen tarkastuksen suunnitelmien ja raporttien käsittely
- yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmästä antaman selvityksen käsittely
- lähipiiriiluketoimien valvonta
- tilinpäätöksen ja konsernitalinpäätöksen lakisääteisen tilintarkastuksen seuranta
- yhtiön tilintarkastusyhteisön riippumattomuuden arviointi
- yhtiön tilintarkastusyhteisön tarjoamien oheispalvelujen arviointi
- yhtiön tilintarkastajan valintaa koskevan päätösehdotuksen ja/tai suosituksen valmistelu
- yhteydenpito tilintarkastajaan ja tilintarkastajan tarkastusvaliokunnalle laatimien raporttien käsittely
- lakien ja määräysten noudattamisen arviointi.

Tarkastusvaliokunnalla oli viisi kokousta vuonna 2023. Jäsenten osallistumisprosentti oli 100.

Henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta

Hallitus valitsi varsinaisen yhtiökokouksen 23.3.2023 jälkeen pitämässään järjestäytymiskokouksessa valiokunnan jäseniksi Jukka Leinosen (pj), Laura Lareksen ja Pasi Tolppasen. Kaikki valiokunnan jäsenet ovat riippumattomia yhtiöstä ja yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Henkilöstö- ja vastuullisuusva-

liokunta kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa.

Henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan työjärjestyksen mukaisia tehtäviä olivat:

- käsitellä, arvioida ja tehdä esityksiä konsernin johdon ja henkilöstön palkkausrakenteesta sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmästä
- seurata palkitsemisjärjestelmien toimivuutta sen varmistamiseksi, että johdon palkitsemisjärjestelmät edistävät yhtiön tavoitteiden saavuttamista ja perustuvat henkilökohtaiseen suoritukseen
- käsitellä ja valmistella sellaisia toimivan johdon nimityskysymyksiä, jotka tulevat hallituksen päätettäviksi
- käsitellä ja valmistella organisaation rakenteeseen sekä johdon ja henkilöstön kehittämiseen liittyviä asioita
- käsitellä johdon seuraajasuunnittelu
- valmistella yhtiön toimielinten palkitsemispolitiikka ja palkitsemisraportti
- esitellä toimielinten palkitsemispolitiikka ja -raportti yhtiökokouksessa ja vastata niihin liittyviin kysymyksiin
- seurata ja arvioida vastuullisuuden kehittymistä konsernissa
- seurata toimintaympäristön ja regulaation kehitystä
- seurata ja arvioida työturvallisuus- ja työkykyasioiden kehittymistä konsernissa
- seurata sidosryhmätuen kehittymistä (henkilöstökokemus ja asiakaskokemus sekä muut ulkoiset sidosryhmät)
- seurata konsernin ESG-arviointien ja -analyysien tuloksia
- käsitellä muun kuin taloudellisen tiedon -raportti osana toimintakertomusta
- käsitellä vuosikatsaus
- seurata ja arvioida työyhteisön monimuotoisuuden kehittymistä.

Valiokunnalla oli viisi kokousta vuonna 2023. Jäsenten osallistumisprosentti oli 100.

Toimitusjohtaja

Lassila & Tikanoja Oyj:n toimitusjohtajan valitsee yhtiön hallitus. Toimitusjohtaja hoitaa juoksevaa hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti ja vastaa strategiaprosessista. Yhtiön toimitusjohtajana on 1.1.2019 alkaen toiminut KTM Eero Hautaniemi. Toimitusjohtajan tarkemmat henkilö- ja omistustiedot on kuvattu jäljempänä konsernin johtoryhmän henkilö- ja omistustietojen yhteydessä.

Konsernin johtoryhmä

Toimitusjohtajaa avustaa yhtiön johtamisessa johtoryhmä. Johtoryhmällä ei ole lakiin tai yhtiöjärjestykseen perustuvaa toimivaltaa. Konsernin johtoryhmään kuuluvat toimitusjohtaja puheenjohtajana ja hallituksen vahvistamat konsernin johtohenkilöt. Konsernin johtoryhmän jäsenet raportoivat toimitusjohtajalle. Konsernin johtoryhmä kokoontuu vähintään kerran kuukaudessa.

Konsernin johtoryhmään kuuluivat tämän selvityksen päivämääränä seuraavat henkilöt:

Eero Hautaniemi (s. 1965)

Toimitusjohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.1.2019

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Keskeinen työkokemus: Oriola-KD Oyj, toimitusjohtaja 2006–2017; GE Healthcare Finland Oy, toimitusjohtaja 2004–2005; GE Healthcare IT, Oximetry, Supplies and Accessories -liiketoiminnan johtaja 2003–2004; Instrumentarium Oyj, asiantuntija- ja johtotehtäviä 1990–2003

Keskeisimmät luottamustehtävät: Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen, hallintoneuvoston jäsen 2019–

Sirpa Huopalainen (s. 1965)

Lakiasiaainjohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 26.2.2019

Koulutus: OTK, Master of Laws (Aus.)

Keskeinen työkokemus: Lassila & Tikanoja Oyj, lakiasiaainjohtaja 2012–; Atria Oyj, lakiasiaainjohtaja 2007–2012; Metso Automation Oy, lakimies 2004–2007; Metso Oyj, lakimies 1999–2004; Rauma Oyj, lakimies 1996–1999

Jorma Mikkonen (s. 1963)

Yhteiskuntasuhde- ja vastuullisuusjohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.6.2015

Koulutus: varatuomari

Keskeinen työkokemus: Lassila & Tikanoja Oyj, toimialajohtaja Ympäristöpalvelut 2009–2012, toimialajohtaja Teollisuuspalvelut 2000–2009; Säkkiväline Oy, hallintojohtaja 1999–2000, lakimies 1992–1999; Helsingin Suomalainen Säästöpankki, lakimies 1991–1992

Keskeisimmät luottamustehtävät: Keskuskauppakamari, elinkeino- ja ilmastovaliokunnan jäsen 2022–; Laania Oy, hallituksen jäsen 2022–; Kemianteollisuus ry, hallituksen jäsen 2021–; Kierrätysteollisuus ry, hallituksen jäsen 2013–; Lähi-Tapiola, hallintoneuvoston jäsen 2008–; Autoliikenteen Työnantajaliitto ry, hallituksen jäsen 2001–

Antti Niitynpää (s. 1972)

Toimialajohtaja, Kiinteistöpalvelut Suomi

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 30.7.2021

Koulutus: eMBA

Keskeinen työkokemus: Lassila & Tikanoja Oyj, liiketoimintajohtaja, Siivous 2019–2021, liiketoimintajohtaja, Kiinteistöhuolto 2014–2018, aluejohtaja, pääkaupunkiseutu 2013–2016; ISS Suomi, aluejohtaja, palvelujohtaja, asiakkuusjohtaja 2006–2013, projektijohtaja 1999–2006; Purkat Oy, toimitusjohtaja 1995–1999

Keskeisimmät luottamustehtävät: Kiinteistötyönantajat ry, hallituksen jäsen 2022–

Valtteri Palin (s. 1973)

Talusojohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.8.2019

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Keskeinen työkokemus: Lassila & Tikanoja Oyj, rahoitusjohtaja ja controller-toiminnoista vastaava, 2019; SRV Yhtiöt Oyj, talusojohtaja 2008–2019; SRV Toimitilat Oy, business controller 2005–2008; Skanska Oy, taluspäällikkö, business controller ja controller 1998–2005

Hiippa Rautpalo (s. 1974)

Henkilöstöjohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.1.2020

Koulutus: OTK, varatuomari

Keskeinen työkokemus: Arctia Oy, henkilöstö- ja lakiasiaainjohtaja 2018–2019; Unisport-Saltex Oy, henkilöstö- ja lakiasiaainjohtaja 2017–2018; Ekokem Oyj, henkilöstö- ja lakiasiaainjohtaja 2013–2017; Amer Sports Oyj, Senior Legal Counsel 2007–2009; Metsä Group, liiketoiminta-alueen lakiasioista vastaava 2000–2007

Keskeisimmät luottamustehtävät: Finnipilot Pilotage Oy, hallituksen jäsen 2020–

Petri Salerno (s. 1970)

Toimialajohtaja, Ympäristöpalvelut

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.1.2013

Koulutus: eMBA, HHJ

Keskeinen työkokemus: Lassila & Tikanoja Oyj, liiketoimintajohtaja, Ympäristöpalvelut 2009–2012, myyntijohtaja, Ympäristöpalvelut 2003–2009, myyntipäällikkö, Ympäristöpalvelut 2001–2003; Europress Oy: myyntijohtaja 1998–2001, myynnin päällikkötehtävät 1995–1998

Edward Skärström (s. 1974)

Tietohallintojohtaja

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 1.1.2023

Koulutus: kauppatieteiden kandidaatti, tietojärjestelmät

Keskeinen työkokemus: Teknos, tietohallintojohtaja 2017–2022, tietohallintopäällikkö 2015–2017; IFS Suomi, konsulttipäällikkö 2007–2014, sovelluskonsultti/projektipäällikkö 1999–2006

Mikko Taipale (s. 1970)

Toimialajohtaja, Kiinteistöpalvelut Ruotsi

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 19.4.2023**Koulutus:** OKT, varatuomari**Keskeinen työkokemus:** AIMS International Sweden AB, Partner & Executive Search and Talent Management consultant 2020-2023; Veoneer Inc., henkilöstöjohtaja 2018-2020; Autoliv Electronics Ab, henkilöstöjohtaja 2015-2018; Telia Company, henkilöstöjohtaja ja muita johtotehtäviä 2000-2015**Antti Tervo (s. 1978)**

Toimialajohtaja, Teollisuuspalvelut

Konsernin johtoryhmässä alkaen: 14.2.2012**Koulutus:** kauppatieteiden maisteri**Keskeinen työkokemus:** Lassila & Tikanoja Oyj, hankinta- ja toimitusketjusta vastaava johtaja 2012-2014; Siemens Osakeyhtiö, Luoteis-Eurooppa, Head of Commodity Management 2009-2012, projektijohtaja, hankinta & toimitusketjun hallinta 2008-2009; Siemens Osakeyhtiö, hankinta- ja toimitusketjun hallinta 2001-2003

Vuonna 2023 johtoryhmään on lisäksi kuulunut Tina Hellstadius 31.3.2023 asti.

Johtoryhmän osakeomistukset

	31.12.2023
Eero Hautaniemi	46 827
Sirpa Huopalainen	6 744
Jorma Mikkonen	7 107
Antti Niitynpää	1 107
Valtteri Palin	1 560
Hilppa Rautpalo	1 758
Petri Salermo	19 105
Edward Skärström	-
Mikko Taipale	-
Antti Tervo	10 856
Yhteensä	95 064

Osakeomistuksessa on huomioitu konsernin johtoryhmän jäsenten ja heidän mahdollisten määräysvalta-yhteisöjensä omistamat yhtiön osakkeet. Konsernin johtoryhmän jäsenet eivät omista osakkeita missään muissa konserniyhtiöissä kuin Lassila & Tikanoja Oyj:ssä. Tietoa toimitusjohtajan palkkioista löytyy palkitsemisraportista. Palkitsemisraportti sekä tietoa johtoryhmän palkkioista löytyy internetsivuilta <https://vuosikertomus.lt.fi/>.

Kuvaukset sisäisen valvonnan menettelytavoista ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä

Konsernin taloudellinen raportointi

Talouksraportointiin liittyvät periaatteet ovat keskeinen osa L&T:n johtamisjärjestelmää. Konsernin ja sen toimialojen taloudelliset tiedot raportoidaan ja analysoidaan konsernissa sisäisesti kuukausittain ja julkistetaan osavuositarkastuksina, puolivuositarkastuksena ja tilinpäätöstiedotteena. Konsernin ja sen toimialojen budjetit ja pitkän aikavälin taloussuunnitelmat päivitetään vuosittain.

Konsernin talouksraportointiprosessiin kuuluvat sekä ulkoinen että sisäinen laskenta. Jäljempänä tarkemmin selostettavat talouksraportointiprosessiin liittyvät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan prosessit ja menettelytavat on suunniteltu sen varmistamiseksi, että yhtiön julkistamat taloudelliset raportit antavat olennaisesti oikeat tiedot yhtiön taloudesta.

Tarkastusvaliokunta

L&T:n talouksraportointiprosessia ja sisäisen valvonnan järjestelmien tehokkuutta seuraa ja valvoo hallituksen tarkastusvaliokunta. Tarkastusvaliokunta on käsitellyt L&T:n sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet ja yhtiön hallitus on ne hyväksynyt.

Tarkastusvaliokunta kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ennen osavuositarkastusten ja tilinpäätöstiedotteiden julkistamista. Kokouksissa tarkastusvaliokunta käsittelee konsernin talousjohtajan esittelemän talousinformaation sekä osavuosi- ja puolivuositarkastukset ja tilinpäätöstiedotteet. Kokouksiin kutsutaan myös tilintarkastaja. Tarkastusvaliokunnasta kerrotaan tarkemmin kohdassa Valiokunnat.

Talouksraportointiprosessi L&T:llä

Merkittävä osuus L&T:n liiketoiminnasta tapahtuu Suomessa. Suomen talouksraportointiprosessissa kirjanpitoon, reskontriin, maksatukseen, verotukseen ja rahoitukseen liittyvät toiminnot on keskitetty. Toimintojen organisointi eri tiimeihin mahdollistaa talouteen liittyvien tehtävien eriyttämisen. Suomessa yhtenäistä prosessia tukevat myös keskitetty kirjanpitojärjestelmä ja yhtenäiset toimintatavat.

L&T:n ulkomaisilla tytäryhtiöillä on kullakin itsenäinen talouksraportointi, joka toimii konsernin talouksraportoinnin antamien laskentaperiaatteiden ja raportointiohjeiden

mukaisesti. L&T kotimaiset liiketoimintasegmentit ja ulkomaiset tytäryhtiöt raportoivat konserniin kuukausittain konsernin edellyttämän raportointipaketin. Controllerit valvovat kotimaisten liiketoimintasegmenttien ja ulkomaisten tytäryhtiöiden taloudellisia raportteja. L&T:n konsernin talouksraportointi laatii konsernin laskentaperiaatteet ja -ohjeet ja ylläpitää niitä sekä tekee raportointiaikataulut.

Talouksraportointi yhdistelee tytäryhtiöiden tilinpäätökset konsernitalinpäätökseksi liitetietoineen sekä laatii osavuositarkastuksen, puolivuositarkastuksen ja tilinpäätöstiedotteiden sekä vuositalinpäätöksen. Julkinen talouksraportointi toteutetaan samoilla periaatteilla ja siihen sovelletaan samoja kontrollimenetelmiä kuin kuukausittaiseen sisäiseen talouksraportointiin. Tarkastusvaliokunta käsittelee osavuositarkastuksen, puolivuositarkastuksen ja tilinpäätöksen ja esittää suosituksensa niiden käsittelystä hallitukselle. Hallitus hyväksyy osavuositarkastuksen, puolivuositarkastuksen, tilinpäätöstiedotteiden ja tilinpäätöksen ennen niiden julkistamista.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on olennainen osa konsernin hallinto- ja johtamisjärjestelmää. Sisäisen valvonnan tavoitteena on varmistua konsernin taloudellisen raportoinnin luotettavuudesta, toimintojen tehokkuudesta ja tuloksellisuudesta sekä lainsäädännön ja muiden säännösten noudattamisesta.

Sisäisen valvonnan välineitä ovat muun muassa politiikat ja periaatteet, työohjeet, manuaaliset ja tietojärjestelmiin rakennetut automaattiset kontrollit, seurantaraportit sekä tarkastukset tai auditoinnit.

Yhtiön hallitus on vahvistanut L&T:n sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Vastuu sisäisen valvonnan järjestämisestä kuuluu hallitukselle ja toimitusjohtajalle.

Hallituksen tarkastusvaliokunta seuraa sisäisen valvonnan tehokkuutta ja tuloksellisuutta sekä taloudellisen raportoinnin oikeellisuutta. Yhtiön taloudellista kehitystä seurataan kuukausittain koko konsernin kattavan operatiivisen raportointijärjestelmän avulla.

Järjestelmä kattaa toteutumatietojen lisäksi budjetit, ennusteet ja investointien seurannan. L&T:n toimintaa ja talouksraportteja seurataan ja verrataan budjetteihin ja ennusteisiin eri organisaatiotasolla. Konsernin johto, toimialojen ja alueiden johto sekä tulosyksiköiden johto analysoivat tulosta ja poikkeamia. Myös toimialojen taloudesta vastaavat henkilöt analysoivat talouksraportteja ja laativat erillisselvityksiä johdon käyttöön. Heidän tehtäviinsä kuuluu myös tulosraporttien oikeellisuuden valvonta sekä tulosten analysointi.

Riskienhallinta

L&T:lle on määritelty riskienhallintaprosessi, jossa käydään läpi talous- ja rahoitusriskit, strategiset riskit ja operatiiviset riskit. L&T:n riskienhallinnan tavoitteena on merkittävien riskitekijöiden tunnistaminen, niihin varautuminen ja niiden optimaalinen hallinta siten, että yhtiön strategisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen ei vaarannu. Kokonaisvaltaisella riskienhallinnalla pyritään hallitsemaan konsernin kokonaisriskiä, ei ainoastaan yksittäisiä riskitekijöitä.

Vastuut

Hallitus hyväksyy riskienhallinnan periaatteet, valvoo riskienhallinnan toteutusta ja arvioi käytettyjen menetelmien tehokkuuden. Toimitusjohtaja vastaa riskienhallinnan organisoinnista ja toteuttamisesta. L&T-konsernin riskienhallintaa ohjaa L&T:n hallituksen vahvistama riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikka. Poliitikassa määritellään konsernin riskienhallinnan päämäärät ja periaatteet, organisointi ja vastuut sekä toimintatavat. Rahoitusriskien hallinnassa noudatetaan L&T:n hallituksen vahvistamaa konsernin rahoituspolitiikkaa. Vakuutusriskien hallinnan periaatteet määritellään riskienhallinta- ja vakuutuspolitiikassa.

Riskien tunnistaminen, arviointi ja raportointi

Riskit kartoitetaan säännöllisesti ja systemaattisesti sekä toimiala- että yhtiötasolla ja kriittisiksi määritellyissä toiminnoissa. Riskien merkittävyyttä arvioidaan riskimatriisin avulla sekä riskeille laaditaan ja vastuutetaan toimenpiteet, joiden avulla esille nousseita riskejä hallitaan ja pyritään minimoimaan. Merkittävimmistä esille nousseista riskeistä ja niihin varautumisesta raportoidaan säännöllisesti toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Muut CG-selvityksessä annettavat tiedot

Sisäinen tarkastus

Sisäinen tarkastus vastaa pörssi-yhtiöltä edellytettävästä riippumattomasta arviointi- ja varmistustoiminnosta, joka selvittää ja todentaa järjestelmällisesti riskienhallinnan, valvonnan sekä johtamisen ja hallinnon tehokkuutta. Hallitus hyväksyy tarkastusvaliokunnan esityksestä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen ja vuosisuunnitelman. L&T:n sisäinen tarkastus on ulkoistettu tilintarkastusyhteisö KMPG Oy Ab:lle. Käytännön työn koordinointiin on nimetty L&T:ltä talousjohtaja. Sisäisen tarkastuksen toiminto raportoi L&T:n hallituksen tarkastusvaliokunnalle. Lisäksi tarkastuksen tuloksista informoidaan toimitusjohtajaa, talousjohtajaa, lakiasiaintohtajaa sekä kunkin tarkastettavan toimialan johtoa. Sisäisen tarkastuksen antamien suositusten aiheuttamien toimenpiteiden toteutumista seurataan ja seurannan tulokset raportoidaan tarkastusvaliokunnalle.

Sisäpiirihallinto

Yhtiö noudattaa toiminnassaan markkinoiden väärinkäyttöasetusta (596/2014, ”MAR”) ja arvopaperimarkkinalakia sekä niihin liittyviä Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (European Securities Markets Authority), Finanssivalvonnan ja Nasdaq Helsinki Oy:n antamia määräyksiä ja ohjeita.

Lisäksi L&T:n hallitus on vahvistanut yhtiölle oman sisäpiiriohjeen, joka täydentää Nasdaq Helsinki Oy:n sisäpiiriohjetta.

Alla on kuvattu tiettyjä sisäpiiriohjeen keskeisiä kohtia.

Sisäpiiriohje määrittelee selkeästi tiettyjä käytäntöjä ja päätöksentekomenettelyjä sen varmistamiseksi, että yhtiön sisäpiirihallinto on järjestetty johdonmukaisella ja luotettavalla tavalla. Yhtiön sisäpiirivastaavana toimii lakiasiaintohtaja.

L&T pitää sisäistä, ei julkista luetteloa niistä johtohenkilöistä ja näiden lähipiiristä, jotka ovat MAR-asetuksen mukaisesti velvoitettuja julkistamaan L&T:n rahoitusvälineisiin liittyvät liiketoimensa.

L&T on määritellyt markkinoiden väärinkäyttöasetuksen mukaisiksi johtohenkilöiksi yhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan, ja kutakin johtohenkilöä on ohjeistettu informoimaan omaa lähipiiriään liiketoimien ilmoittamisvelvollisuudesta.

Johtohenkilöiden ja heidän lähipiirinsä liiketoimet julkistetaan pörssitiedotteina, jotka ovat saatavilla yhtiön nettisivuilla.

MAR-asetuksen tarkoittamista merkittävistä hankkeista, joilla voi olla huomattava vaikutus L&T:n liikkeeseen laskemien rahoitusvälineiden arvoon, pidetään erillisiä hankekohtaisia sisäpiirilueteloita, jotka perustetaan ja joita ylläpidetään sisäpiiritiedon julkistamisen lykkäämispäätöksen seurauksena.

Hankekohtaiseen sisäpiirilueteloon merkityt henkilöt tai muut henkilöt, joilla on L&T:tä koskevaa sisäpiiritietoa, eivät saa käydä kauppaa L&T:n liikkeeseen laskemilla rahoitusvälineillä. Lisäksi L&T:n yllä mainitut johtohenkilöt eivät saa toteuttaa L&T:n rahoitusvälineisiin liittyviä liiketoimia 30 kalenteripäivän pituisen suljetun ajanjakson aikana ennen yhtiön osavuositarkastusten, puolivuositarkastuksen ja tilinpäätöstiedotteen julkistamista mukaan lukien julkistamispäivä.

Tulosjulkistuksia edeltävä suljettu ajanjakso ja sen aikainen liiketoimien toteuttamiskielto koskee myös niitä henkilöitä, jotka osallistuvat osavuositarkastusten ja tilinpäätöksen valmisteluun tai joilla muutoin on säännöllinen pääsy L&T:n julkistamattomaan taloudelliseen tietoon.

Lähipiiritoimet

Yhtiö ja sen hallitus arvioi ja seuraa yhtiön ja sen lähipiirin välisiä liiketoimia ja pyrkii varmistamaan, että mahdolliset eturistiriidat otetaan asianmukaisesti huomioon päätöksenteossa. Jos lähipiiriliiketoimet ovat yhtiön kannalta olennaisia ja ne poikkeavat yhtiön tavanomaisesta liiketoiminnasta tai on tehty muutoin kuin tavanomaisin markkinaehdoin, yhtiön on selostettava tällaisia lähipiiriliiketoimia koskeva päätöksentekomenettely.

L&T:n lähipiiriliiketoimet on selostettu tilinpäätöksen liitteessä 5.4. L&T ei tehnyt lähipiirinsä kanssa yhtiön kannalta olennaisia ja yhtiön tavanomaisesta liiketoiminnasta poikkeavia tai muutoin kuin tavanomaisin markkinaehdoin toteutettuja liiketoimia vuonna 2023.

Tilintarkastaja

Tilintarkastusta hoitaa yhtiökokouksen valitsema tilintarkastaja. Tilintarkastajan toimikausi päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Tilintarkastajana on tilikaudella 1.1.–31.12.2023 toiminut PricewaterhouseCoopers Oy päävastuullisena tilintarkastajanaan Samuli Perälä, KHT.

Hallituksen tarkastusvaliokunta käsittelee vuosittain tilintarkastussuunni-

telman ja käy hallituksen kanssa läpi tilintarkastushavainnot. Vuonna 2023 tilintarkastajalle maksetut palkkiot konsernin lakisääteisestä tilintarkastuksesta olivat 302 000 (364 000) euroa. Tilintarkastukseen liittymättömistä palveluista tilintarkastusyhteisölle ja sen kanssa samaan ketjuun kuuluville yhtiöille maksettiin 71 000 (167 000) euroa.

Palkitsemisraportti 2023

Tämä on lainsäädännön sekä Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n 1.1.2020 voimaan tulleen Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin mukainen palkitsemisraportti. Tässä raportissa selostetaan yhtiön toimielimille eli hallitukselle ja toimitusjohtajalle tilikaudelta 2023 maksetut palkkiot. Hallituksen henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta on käsitellyt raportin, ja se esitellään Lassila & Tikanoja Oyj:n ("L&T tai yhtiö") varsinaiselle yhtiökokoukselle vuonna 2024. Palkitsemisraporttia koskeva yhtiökokouksen päätös on neuvoa-antava. Vuoden 2023 varsinainen yhtiökokous kannatti palkitsemisraporttia tilikaudelta 2022 ja vahvisti sen neuvoa-antavalla päätöksellä. Palkitsemisraportti ja muut hallinnointikoodin mukaan esitettävät tiedot sekä konsernin johtoryhmän jäsenten palkitsemista koskevat tiedot ovat saatavilla yhtiön internetsivuilla.

Johdanto

L&T:n henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta on laatinut ja hallitus on hyväksynyt palkitsemispolitiikan, joka esiteltiin varsinaiselle yhtiökokoukselle 2020. Palkitsemispolitiikassa on kuvattu yhtiön toimielinten eli hallituksen ja toimitusjohtajan palkitsemisperiaatteet. L&T on tilikaudella 2023 noudattanut yhtiökokoukselle esiteltyä palkitsemispolitiikkaa. Ulkopuolinen, riippumaton konsultti tekee vuosittain johdon kokonaiskompensaatioanalyysin, joka käydään läpi henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnassa.

Palkitsemispolitiikasta ei ole poikettu eikä palkkioita ole peritty takaisin. Palkitsemispolitiikan mukaisesti hallituksen ja toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmän tavoitteena on myötävaikuttaa omistaja-arvon suotuisaan kehitykseen, edistää yhtiön kilpailukykyä, pitkän aikavälin taloudellista menestystä sekä yhtiön asettamien tavoitteiden ja yhtiön strategian toteutumista.

Palkitsemispolitiikan keskeisenä periaatteena on, että hallituksen ja toimitusjohtajan palkitsemisen tulee edistää mainittujen tavoitteiden saavuttamista sekä tarjota tasoltaan ja rakenteeltaan oikeudenmukainen, sitouttava, kilpailukykyinen ja markkinakäytännön mukainen kokonaisuus. Kaiken Lassila & Tikanoja -konsernissa tapahtuvan palkitsemisen tavoitteena on kannustaa hyviin suorituksiin ja motivoida henkilöstöä pitkäjänteiseen työhön yrityksen päämäärien saavuttamiseksi.

Palkitseminen on yksi tekijä, jolla yhtiö pyrkii varmistamaan kyvykkäiden ja motivoituneiden henkilöiden saamisen kuhunkin tehtävään organisaation kaikilla tasoilla. Nämä periaatteet koskevat myös hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan palkitsemista. Oikealla on kuvattu, miten hallituksen jäsenille ja toimi-

tusjohtajalle maksetut palkkiot ovat kehittyneet tilikausien 2019–2023 aikana, verrattuna työntekijöiden keskimääräisen palkitsemisen kehitykseen ja konsernin taloudelliseen kehitykseen.

Hallituksen palkkiot tilikaudelta 2023

Yhtiökokous päättää vuosittain hallituksen jäsenille hallitus- ja valiokuntatyöskentelystä maksettavista vuosi- ja kokouspalkkioista. Osakkeenomistajien nimitystoimikunta valmistelee palkkioita koskevat ehdotukset keväällä 2024 pidettävää yhtiökokousta varten.

Vuosipalkkiot, hallituksen ja valiokuntien kokouspalkkiot ja muut taloudelliset etuudet

Varsinainen yhtiökokous 23.3.2023 päätti hallituksen palkkiot vuodelle 2023 seuraavasti:

- hallituksen puheenjohtaja 60 000 euroa
- hallituksen varapuheenjohtaja 40 000 euroa
- jäsenet 30 000 euroa.

Palkkiot maksetaan siten, että vuosipalkkiosta 40 prosenttia maksetaan yhtiön hallussa olevina tai, mikäli tämä ei ole mahdollista, markkinoilta hankittavina Lassila & Tikanoja Oyj:n osakkeina ja 60 prosenttia maksetaan rahana.

Osakkeet luovutetaan hallituksen jäsenille ja tarvittaessa hankitaan markkinoilta suoraan hallituksen jäsenten lukuun ensimmäistä vuosineljännestä koskevan osavuositarkastuksen julkistamisen jälkeisenä kolmantena kaupankäyntipäivänä.

Lisäksi hallituksen puheenjohtajalle maksettiin kokouspalkkioina 1 000 euroa, hallituksen varapuheenjohtajalle 700 euroa ja kullekin jäsenelle 500 euroa kokoukselta. Hallituksen asettamien valiokuntien puheenjohtajille ja jäsenille maksettiin myös kokouspalkkioita, valiokunnan puheenjohtajalle 700 euroa kokoukselta ja kullekin jäsenelle 500 euroa kokoukselta.

Kukaan hallituksen jäsenistä ei ole työ- tai toimisuhteessa yhtiöön tai yhtiön kanssa samaan konserniin kuuluvaan yhtiöön tai toimi yhtiön neuvonantajana eivätkä he näin ollen saa palkkaa, eläke-etuja, työ- tai toimisuhteeseen kuuluvia muita taloudellisia etuja tai muita hallitustyöskentelyyn liittymättömiä korvauksia tai palkkioita yhtiöltä.

Hallituksen jäsenet eivät kuulu yhtiön osakepohjaisten kannustinohjelmien piiriin eikä heillä ole eläkesopimuksia yhtiön kanssa. Hallituksen vuosipalkkion osakkeilla maksettavan 40 prosentin osuuden maksamiseksi luovutettiin 8.5.2023 hallituksen jäsenille yhteensä 8 484 kappaletta yhtiön hallussa olleita osakkeita kurssiin 10,37 euroa seuraavasti: puheenjohtajalle 2 314 kpl, varapuheenjohtajalle 1 542 kpl ja jokaiselle jäsenelle 1 157 kpl.

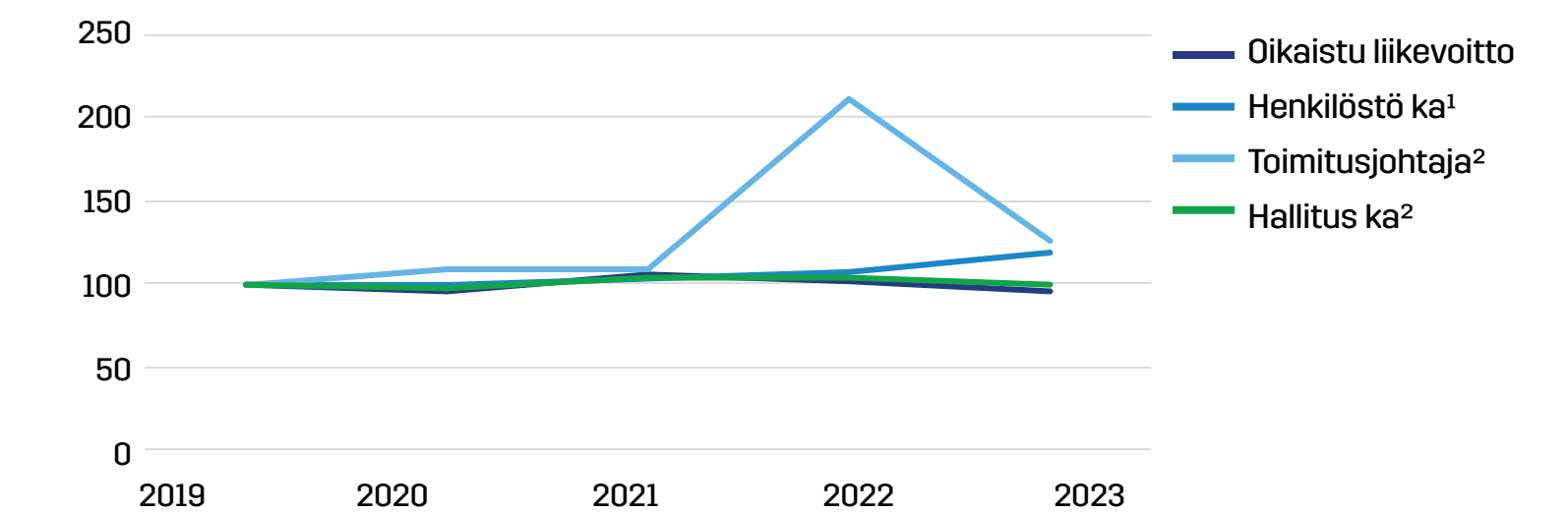
Hallituksen jäsenille maksetut palkkiot 2023

EUR	Vuosipalkkio	Kokouspalkkiot	Yhteensä
Puheenjohtaja Jukka Leinonen	60 000	15 500	75 500
Varapuheenjohtaja Sakari Lassila	40 000	11 900	51 900
Jäsen Teemu Kangas-Kärki	30 000	8 500	38 500
Jäsen Laura Lares	30 000	8 000	38 000
Jäsen Anni Ronkainen ¹	30 000	6 500	36 500
Jäsen Laura Tarkka ²		2 500	2 500
Jäsen Pasi Tolppanen	30 000	8 500	38 500

¹ Hallituksen jäsen 23.3.2023 alkaen

² Hallituksen jäsen 23.3.2023 saakka

Palkkojen ja palkkioiden kehitys indeksoituna 2019 = 100

¹ Henkilöstön palkat ja palkkiot suhteessa määrään kokoaikaiseksi muutettuna

² Kokonaispalkkio

Toimitusjohtajan palkitseminen tilikaudelta 2023

Hallitus päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta ja taloudellisista etuuksista. Ennen hallituksen päätöksentekoa asiakokonaisuus valmistellaan hallituksen henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnassa. Yhtiön toimitusjohtajana on 1.1.2019 alkaen toiminut Eero Hautaniemi. Yhtiöllä ei ole ollut toimitusjohtajan sijaista.

Palkitsemisen keskeiset periaatteet

Toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmä koostuu kiinteästä kuukausipalkasta luontoisetuineen sekä vuosittain erikseen päätettävästä lyhyen aikavälin kannustinpalkkiosta. Lisäksi toimitusjohtaja kuuluu pitkän aikavälin kannustinjärjestelmänä toimivan osakepalkkiojärjestelmän piiriin. Lyhyen aikavälin kannustinpalkkio ja pitkän aikavälin kannustinjärjestelmänä toimiva osakepalkkiojärjestelmä muodostavat toimitusjohtajan palkitsemisen muuttuvan osan.

Lyhyen aikavälin kannustinjärjestelmä

Toimitusjohtajan lyhyen aikavälin kannustinpalkkion suuruus vastaa enintään 6 kuukauden palkkaa. Lyhyen aikavälin kannustinpalkkion tavoitteet asetetaan ja niiden toteutuminen arvioidaan vuosittain. Mahdolliset kannustinpalkkiot maksetaan yleensä kalenterivuoden pituista ansaintajaksoa seuraavan vuoden helmikuussa. Maksun edellytyksenä on, että toimitusjohtajan toimisuhte on maksu- hetkellä voimassa.

Toimitusjohtajan tilikauden 2023 ansaintajakson kannustinpalkkio perustui konsernin tulokseen ja hallituksen määrittelemiin strategisiin tavoitteisiin seuraavasti: konsernin liikevoitto 70 prosentin painotuksella, käyttöpääoman parantaminen 20 prosentin painotuksella ja henkilöstön suosittelemaksi (eNPS) 10 prosentin painotuksella. Tilikauden 2023 ansaintajaksolla ansaintakriteerit toteutuivat siten, että kannustinpalkkio toteutui 39,5 prosenttisesti enimmäismäärästä. Tilikauden 2023 ansaintajaksolta toimitusjohtajalle maksetaan 2024 tilikaudella 89 400 euroa.

Pitkän aikavälin kannustinjärjestelmä

Toimitusjohtajan pitkän aikavälin kannustimena toimii osakepalkkiojärjestelmä. Yhtiön hallitus päättää osakepohjaisesta kannustinohjelmasta osana kannustin- ja sitouttamisjärjestelmää. Ohjelman ansaintajakso on pääsääntöisesti kolme kalenterivuotta. Hallitus päättää ansaintajakson ansaintakriteerit henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnan esityksestä. Ansaintakriteerien täyttymisen perusteella annettavien osakkeiden lopulliset määrät hallitus päättää ansaintajaksoa seuraavan vuoden alussa.

Palkkio maksetaan ansaintajaksoa seuraavan kalenterivuoden helmikuussa. Palkkio maksetaan osittain osakkeina ja osittain rahana. Rahaosuus on tarkoitettu kattamaan osakepalkinnasta aiheutuvia veroja ja veroluontoisia maksuja.

Palkkion maksamisen edellytyksenä on, että toimitusjohtajan toimisuhte on maksu- hetkellä voimassa. Yhden vuoden kannustinohjelman perusteella ansaitut osakkeet on omistettava vähintään kaksi vuotta palkkiosuorituksen jälkeen

(sitouttamisjakso). Myös tämän jälkeen osakkeita on omistettava vähintään puolen vuoden bruttopalkan arvosta toimisuhteen päättymiseen saakka. Mikäli toimitusjohtaja sitouttamisjakson aikana irtisanoutuu omasta aloitteestaan, on hän velvollinen palauttamaan saamansa osakkeet ilman korvausta.

Alla on kuvattu osakepalkkiojärjestelmät, joiden ansaintajaksot ovat tilikaudet 2023 ja 2022 sekä kolmen vuoden ansaintajakso tilikaudet 2023–2025:

- Osakepohjainen kannustinohjelma, jonka ansaintajakso oli tilikausi 2022. Palkkion perustana oli konsernin EVA-tulos 90 prosentin painoarvolla ja hiilijalanjälkitavoite 10 prosentin painoarvolla. Tilikauden 2022 ansaintajakson EVA-ansaintakriteerit eivät täytyneet ja tämän johdosta tilikauden 2022 ansaintajaksolta ei maksettu toimitusjohtajalle pitkän aikavälin kannustinpalkkiota tilikaudella 2023.
- Osakepohjainen kannustinohjelma, jonka ansaintajakso oli tilikausi 2023. Palkkion perustana on konsernin sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) 80 prosentin painoarvolla ja hiilijalanjäljen pienentäminen 20 prosentin painoarvolla. Tilikauden 2023 ansaintajakson ansaintakriteerit täytyivät siten, että palkitseminen toteutui 51,3 prosenttisesti enimmäismäärästä. Tilikauden 2023 ansaintajaksolta toimitusjohtajalle maksettiin 2024 tilikaudella 145 727 euroa pitkän aikavälin kannustinpalkkiota (vastaten 16 108 kpl L&T:n luovutettavaa osaketta ja sisältäen rahaosuuden) laskettuna 23.2.2024 keskikurssiin.
- Osakekohtainen kannustinohjelma, jonka ansaintajakso on tilikaudet 2023–2025. Palkkion perustana on konsernin sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) keskiarvo vuosina 2023–2025 50 prosentin painoarvolla, Lassila & Tikanon Oyj:n osakkeen relatiivinen kokonaistuotto (TSR) verrattuna Helsingin pörssiin yleisindeksiin 30 prosentin painoarvolla sekä hiilijalanjäljen pienentäminen 20 prosentin painoarvolla. Kyseisen osakekannustinohjelman maksu tapahtuu kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen vuonna 2026.

Muut keskeiset ehdot

Toimitusjohtajan kanssa on tehty kirjallinen toimitusjohtajasopimus. Sopimuksen mukaan toimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön irtisanoessa kuusi kuukautta ja toimitusjohtajan irtisanoutuessa kuusi kuukautta. Yhtiön irtisanoessa toimitusjohtajalle maksetaan kahdentoista (12) kuukauden rahapalkkaa vastaava korvaus. Toimitusjohtajalle ei makseta erillisiä palkkioita tytäryhtiöiden hallitusten jäsenyyksistä eikä muita palkkioita L&T-konserniin kuuluvilta muilta yrityksiltä kuin emoyhtiöltä. Toimitusjohtajan eläke määräytyy työeläkelain (Tyel) mukaan.

Toimitusjohtajalle maksetut palkkiot

Toimitusjohtajalle maksettiin tilikaudelta 2023 lyhyen ja pitkän aikavälin kannustinpalkkioita. Tilikauden 2023 osalta on eräänntyviä kannustinpalkkioita 89 400 euroa. Lisäeläkettä ei maksettu.

Seuraavassa taulukossa on esitetty toimitusjohtajalle tilikauden 2023 aikana maksetut palkkiot:

EUR	2023	Kiinteiden ja muuttuvien palkitsemisten suhteelliset osuudet
Vuosipalkka (sisältäen rahapalkan ja luontoisedut)	466 815	88 %
Kannustinpalkkio	63 882	12 % ¹
Osakepalkkio	-	0 %
Luontoisedut (sisältyvät vuosipalkkaan)	19 620	
Yhteensä	530 697	

¹ Tulospalkkion enimmäismäärä vuonna 2023 oli toimitusjohtajalla 50 % vuosipalkasta

Yritysvastuun raportointiperiaatteet

Raportoimme yritysvastuusta osana vuosikertomustamme. Kirjanpitolain mukainen selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista sisältyy hallituksen toimintakertomukseen.

Lassila & Tikanojan on raportoinut yritysvastuustaan GRI-standardien mukaisesti ajalta 1.1-31.12.2023. Raportti julkaistaan suomeksi ja englanniksi ja se on saatavilla L&T:n verkkosivuilla. Edellinen raportti julkaistiin 22.2.2023 ja seuraava julkaistaan keväällä 2025. Raportoinnissamme keskitymme toimintamme kannalta olennaisimpiin vastuullisuusnäkökohtiin yritysvastuuhjelmamme mukaisesti. Tämä kattaa hyvän hallinnon sekä sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. Yritysvastuun olennaiset näkökohdat on määritelty toimintamme keskeisimpien vaikutusten, sidosryhmien odotusten ja liiketoimintatapainotusten pohjalta. Yritysvastuun olennaisuustarkasteluun voit tutustua hallituksen toimintakertomuksen sivuilla 10–11.

Olennaisuuden ja kokonaisvaltaisuuden lisäksi raportoinnissa on huomioitu GRI-standardien mukaiset muut raportointiperiaatteet. Raportin sisällön vertailu GRI-standardeihin on esitetty GRI-indeksissä sivuilla 108–114. Sidosryhmien kuulemisesta ja odotusten huomioimisesta voit lukea tarkemmin raportin sivulta 11. Raportointi on kiinnitetty laajempaan kestäväen kehityksen kontekstiin muun muassa YK:n kestäväen kehityksen tavoitteiden kautta. Nämä on tuotu mukaan myös GRI-indeksiin.

Raporttiin on kerätty tiedot kaikista konserni- ja tytäryhtiöistä, mukaan lukien 2023 lähtien L&T Teollisuuspalveluiden Ruotsin tytäryhtiö Sand & Vattenbläst i Tyringe AB (”SVB”). Tavoitteena on, että raportti kattaa L&T:n omat toiminnot Suomessa ja Ruotsissa. Olemme toimintamme luonteen ja vaikuttavuuden pohjalta ottaneet mukaan keskeisten ympäristönäkökohtien tarkasteluun asiakkaillamme kerätyt materiaalit sekä alihankintaketjusta muodostuvat päästöt ja Teollisuuspalveluiden kautta kulkevan veden. Vesiraportointitiedot perustuvat toimipisteiden mittarilukemiin, sisäisiin kirjanpitoihin sekä vesihuoltoyhtiöiden laskutustietoihin.

Sosiaalisen vastuun osalta olemme raportoineet keskeiset työhyvinvointiin, työturvallisuuteen, monimuotoisuuteen ja koulutukseen liittyvät tunnusluvut sekä työtyytyväisyyteen ja osaamiseen liittyvät olennaiset kokonaisuudet. Kehitämme jatkuvasti raportointiamme ja raportoitujen tietojen yhteydessä olemme ilmoittaneet tarkemman toimintamaakohtaisen raportointilaajuuden, mahdol-

liset laskennassa tapahtuneet muutokset verrattuna aikaisempiin vuosiin, tai jos laskentaan on sisällytetty asiakkaiden tai toimittajien tietoja.

Hallituksen toimintakertomuksen, tilinpäätöksen, selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä sekä palkitsemiraportin on hyväksynyt yhtiön hallitus ja kestävyysraportin yhtiön toimitusjohtaja. Kestävyysraportin keskeiset luvut on käsitelty hallituksen henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunnassa. Ympäristö- ja henkilöstövastuun keskeiset tunnusluvut ovat riippumattoman osapuolen (PricewaterhouseCoopers, PwC) varmentamat. Toimeksiannon varmennukseen on antanut yhteiskuntasuhde- ja vastuullisuusjohtaja Jorma Mikkonen. Lue riippumaton varmennusraportti sivulta 115.

CO2-päästöjen laskentaperiaatteet

Hiilikädenjälki

Hiilikädenjälki eli L&T:n toiminnan laskennalliset päästövähennykset on laskettu koko arvoketjulle jätteen keräyksestä uusiomateriaalin ja -polttoaineen käyttöön asti. Jättemateriaalien kierrätyksellä voidaan korvata neitseellisten raaka-aineiden käyttöä ja siten vähentää raaka-aineen hankinnasta ja prosessoinnista aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Hiilikädenjälki on laskettu materiaaliikohtaisesti ja se perustuu siihen, kuinka paljon kierrätysmateriaali vähentää päästöjä verrattuna vastaavaan tuotantoon neitseellisistä raaka-aineista. Energiantuotannossa kasvihuonekaasupäästöt vähenevät, kun fossiilisia polttoaineita korvataan bio- ja kierrätyspolttoaineilla. Polttoaineiden osalta hiilikädenjäljessä on huomioitu L&T:n kierrätyspolttoainetoimitukset ja niistä aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt verrattuna vastaavan energiamäärän tuottamiseen fossiililla polttoaineilla. Laskennassa vertailukohtana on pääsääntöisesti käytetty kivihiiltä. Päästökertoimien lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen polttoaineluokitusta 2023. Lisäksi laskenta kattaa Smartti-palveluissa mukana olevat kiinteistöt ja tuotantolaitokset, ja niihin tuotetut laskennalliset energiatehokkuustoimenpiteet. Päästökertoimien lähteenä on käytetty Tilastokeskuksen julkaisemia, energiavuotta 2019 koskevia päästökertoimia. Laskennalliset päästövähennykset on laskettu VTT:n luoman mallin avulla koko arvoketjulle jätteen keräyksestä uusiomateriaalin tai polttoaineen käyttöön asti. Vuoden 2023 hiilikädenjäljen laskenta kattaa L&T:n Suomen toiminnot. Hiilikädenjäljen muutosta verrataan vuoden 2018 tasoon.

Hiilijalanjälki

Päästöt on laskettu kansainvälisen raportointiohjeiston GHG Protocol -päästölaskentamallin mukaisesti hyödyntäen muun muassa Tilastokeskuksen tietokantaa. Scope 1 & 2 osalta vertailuvuotena käytetään vuotta 2018, sillä siitä on kattavasti tietoa saatavilla ja se on myös L&T:n SBT-tavoitteen vertailuvuosi. Päästölaskelman konsolidointimenetelmänä on käytetty taloudellista kontrollia.

Laskentamallin mukaan päästöt jaetaan kolmeen vaikutusalueeseen:

1. Scope 1: Suorat kasvihuonepäästöt

- L&T:n raskas kalusto ja tuotantoautojen kuluttamat polttoaineet Suomessa ja Ruotsissa.

2. Scope 2: Epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt ostetusta energiasta

- L&T:n sähkönkäyttö ja kaukolämmön kulutus Suomessa ja Ruotsissa.

3. Scope 3: Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt

- ”Tuotteet ja palvelut” -laskelma perustuu ostodataan ja europohjaisiin päästökertoimiin. (kat. 1)
- ”Tuotantohyödykkeet” -laskelma käsittää kalustohankinnan ja perustuu ostodataan sekä europohjaisiin päästökertoimiin. (kat. 2)
- ”Energian epäsuorat päästöt” (muut kuin Scope 1 ja Scope 2) perustuvat sähkönkäytön päästöihin Suomessa ja Ruotsissa sekä lämmityksen ja kuljetuspolttoaineiden päästöihin Suomessa. (kat. 3)
- ”Kuljetus- ja koneurakoitsijoiden päästölaskelma” perustuu pääosin ostotietoihin ja arvioituihin polttoainekulutustietoihin, toimittajilta saatuihin todellisiin kulutustietoihin, sekä Tilastokeskuksen julkaisemiin polttoaineluokitustietoihin. (kat. 4)
- ”Työmatkustamista” koskevat tiedot perustuvat matkajärjestäjältä saatuihin kokonaispäästötietoihin lento- ja junamatkojen osalta. Taksimatkapäästöjen arvioin pohjalla on käytetty keskimääräisiä kilometritietoja sekä DEFRA:n laskemia ajokilometrikohdaisia päästökertoimia. (kat. 6)
- ”Tuotteiden loppukäyttö” sisältää L&T:n kumppaneille menevän, pääasiassa energianpoltoon toimitetut jakeet. Laskelma perustuu toimitettuihin tonnitietoihin. (kat. 12)

Scope 3 laskentaa laajennettiin vuonna 2022 eikä siitä siten ole vertailukelpoista tietoa aikaisemmilta vuosilta.

Henkilöstöluvut

Lassila & Tikanojan Suomen yhtiöissä on 1.11.2023 alkaen otettu käyttöön uusi HR Master -järjestelmä (SuccessFactors). Tätä ennen Lassila & Tikanoja -konsernin Suomen yhtiöissä oli käytössä Personec HR -järjestelmä. Vuoden 2023 raportointi perustuu täten tiettyjen Suomen henkilöstölukujen osalta kahden järjestelmän tietoihin. Mikäli henkilön työsuhde on päättynyt ennen 1.11.2023, ei työntekijän tietoja ole siirretty uuteen järjestelmään. Näiden päättyneiden työsuhteiden osalta tiedot perustuvat vanhan järjestelmän tietoihin. Tämän lisäksi kahdesta järjestelmästä raportoidaan tavoite- ja kehityskeskusteluiden suoritukset sekä koulutussuoritukset.

Lassila & Tikanoja -konsernin Suomen yhtiöiden käyttöön ottama HR-järjestelmä tukee useampaa sukupuolivaihtoehtoa kuin aiempi järjestelmä. Vuoden lopussa järjestelmässä oli yksittäisiä henkilöitä, jotka olivat ilmoittaneet sukupuolekseen muun kuin mies tai nainen, tai jättäneet tämän tiedon ilmoittamatta. Nämä henkilöt on otettu huomioon henkilöstön kokonaisluvun laskennassa, mutta jätetty pois sukupuolittain eritellyistä luvuista.

L&T:n Kiinteistöpalvelut Ruotsi ja SVB käyttävät eri järjestelmiä kuin L&T-konsernin Suomen yhtiöt. Kattavuuspuutteiden takia osa luvuista on raportoitavissa

vain L&T-konsernin Suomen yhtiöiden osalta. SVB:n järjestelmästä saatavat tiedot ja erittelyt ovat osittain rajallisia ja tästä johtuvat mahdolliset puutteet on ilmoitettu henkilöstötaulukkoissa lisähuomautuksella.

Vuosiraportoinnissa käytettyjä termejä, raportoinnissa esiintyviä tiedostettuja puutteita ja laskennassa käytettyjä arvioita on pyritty selvittämään alla.

L&T:läiset

- L&T:läisillä tarkoitetaan koko L&T-konsernin henkilöstöä Suomessa ja Ruotsissa.

Toimihenkilö

- Toimihenkilöllä tarkoitetaan kaikkia L&T:n toimihenkilöitä, ylempiä toimihenkilöitä sekä johtoa.

Henkilöstö keskimäärin, kokoaikaiseksi muutettuna

- Keskimääräisen henkilölukumäärän laskenta perustuu todellisiin työpäiviin. Työpäivät tulevat kaikilta tehdyiltä työpäiviltä huolimatta työpäivän pituudesta, ts. jos henkilö työskentelee yhden tunnin päivässä, huomioidaan se laskennassa yhtenä todellisena työpäivänä. Laskennassa ei huomioida ylitoita.

Kollektiivisten työehtosopimusten piirissä oleva henkilöstö

- Kollektiivisten työehtosopimusten raportoinnin piiriin eivät kuulu ylemmät toimihenkilöt eikä johto, sillä Lassila & Tikanojalla ei sovelleta työehtosopimuksia kyseisiin henkilöstöryhmiin.

Henkilöstön lähtövaihtuvuus

- Henkilöstön lähtövaihtuvuuden raportoinnissa huomioidaan vain omalla syyllä päättäneet työsuhteet. Omalla syyllä tarkoitetaan työntekijän aloitteesta tapahtuvaa koeaikapurkua, irtisanoutumista sekä purkaantunutta työsuhdetta. Määräaikaiset työsuhteet ja täten esimerkiksi kesätyöntekijät eivät sisälly henkilöstön lähtövaihtuvuuden raportointiin.

Vuokravoiman käyttö

- Vuokratyövoimaa voidaan käyttää kaikilla toimialoilla, pääasiassa kuitenkin siivoustyössä. Vuokratyövoiman työtuntien laskenta perustuu vuokratyöostoihin ja L&T:n konserniyhtiöittäin sekä henkilöryhmittäin määriteltyyn keskituntiansioon. Keskituntiansiota laskettaessa on käytetty kunkin L&T:n konserniyhtiön HR:n antamaa, TES:in mukaisiin tuntipalkkoihin perustuvaa arviota henkilöstöryhmän keskituntiansiosta. Tämä keskituntiansio on kerrottu vuokratyökertoimella, jonka pohjana on ollut kunkin L&T:n konserniyhtiön ja henkilöryhmän suurimpien vuokratyötoimittajien kertoimet. Vuokratyövoiman henkilötyöpäivät on laskettu jakamalla laskennalliset työtunnit 7,5:llä.

Tarvittaessa töihin kutsuttava työntekijä

- Suomessa tarvittaessa töihin kutsuttavalla henkilöstöllä tarkoitetaan henkilöstöä, jolla on nollatuntisopimus ja, jolla jokainen työvuoro muodostaa erillisen määräaikaisen työsuhteen. Tarvittaessa töihin kutsuttava henkilöstö kutsutaan töihin usein lyhyellä varoitusajalla. Tällaiselle työlle tyypillistä on se, että osapuolet eivät ole sitoutuneet työn toistuvaan tarjoamiseen tai työhön tulemiseen etukäteen. Tarvittaessa töihin kutsuttavan henkilöstön työsopimukset voivat olla määräaikaisia tai toistaiseksi voimassa olevia.

- Ruotsissa tarvittaessa töihin kutsuttavilla työntekijöillä tarkoitetaan työntekijöitä, joilla on määräaikainen työsopimus nollan prosentin työsuhteella. Tämä tarkoittaa, että heillä ei ole taattua työaikaa ja heidät kutsutaan töihin työnantajan tarpeen mukaan. Työnantaja tekee työpyynnöt sovittulla tuntipalkalla.

Global Compact -edistymisraportti

L&T on sitoutunut YK:n Global Compact -aloitteeseen, jonka mukaisesti se edistää ihmisoikeuksia, työelämän oikeuksia, ympäristötyötä ja korruption vastaista toimintaa. Tämä raportti on aloitteen mukainen COP-raportti (Communication on Progress). Raportissa kuvataan aloitteen kymmenen periaatteen toteutumista ja integrointia yhtiön liiketoimintastrategiaan, kulttuuriin ja päivittäiseen toimintaan. Käytämme GRI-tunnuslukuja mittaamaan periaatteiden noudattamista ja raportoimme näistä osana GRI-indeksiä.

Lisätietoja yritysraportoinnistamme: viestinta@lassila-tikanoja.fi

GRI-indeksi

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoinen varmennus
GRI 2: Yleinen sisältö							
2-1	Organisaation yleistiedot	Hallituksen toimintakertomus, s. 3; Tilinpäätös, s. 33.	Lassila & Tikanoja Oyj				
2-2	Vastuullisuusraportointiin sisältyvät yhtiöt	Hallituksen toimintakertomus s. 7; Tilinpäätös, s. 63; Liitteet, s. 106					
2-3	Raportointijakso, julkaisuväli ja yhteyshenkilö	Liitteet, s. 106	Raportointi koskee 1.1.2023–31.12.2023. Lisätietoja: viestinta@lassila-tikanoja.fi				
2-4	Oikaisut aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Raportoidaan erikseen taulukoiden yhteydessä sekä yritys vastuun raportointiperiaatteissa.	Ei merkittäviä muutoksia. Mahdolliset oikaisut ilmoitettu datataulukoiden yhteydessä.				
2-5	Raportoinnin varmennus	Liitteet, s. 115					
2-6	Toimialat, arvoketju ja muut liiketoimintasuhteet	Hallituksen toimintakertomus s. 3; Kestävyysraportti, s. 95			10		
2-7	Palkansaajat	Hallituksen toimintakertomus s. 12; Konsernin tunnusluvut s. 25; Kestävyysraportti, s. 87–88, 92			8		x
2-8	Tietoa muista työntekijöistä	Kestävyysraportti, s. 92; Liitteet, s. 106–107			8		x
2-9	Hallintorakenne ja kokoonpano	Hallinnointi, s. 97–102					
2-10	Hallituksen nimittäminen ja valitseminen	Hallinnointi, s. 97; L&T verkkosivu: www.lt.fi/fi/sijoittajat/hallinnointi/osakkeenomistajien-nimitystoimikunta					
2-11	Hallituksen puheenjohtaja	Hallinnointi, s. 97, 99					
2-12	Hallituksen rooli vaikuttavuuden johtamisessa	Hallituksen toimintakertomus, s. 9, 14; Hallinnointi, s. 100–101					
2-13	Vaikuttavuuden johtamisen vastuunjako	Hallituksen toimintakertomus, s. 9					
2-14	Hallituksen rooli vastuullisuusraportoinnissa	Hallinnointi, s. 100–101	L&T:n henkilöstö- ja vastuullisuusvaliokunta on käsitellyt vuoden 2023 kestävyysraportin olennaiset tiedot.				
2-15	Eturistiriitojen välttäminen	Hallinnointi, s. 98, 103					
2-16	Kriittisistä huolenaiheista viestiminen	Hallinnointi, s. 102–103					

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoinen varmennus
GRI 2: Yleinen sisältö							
2-17	Hallituksen kollektiivinen tieto kestävästä kehityksestä	Hallituksen toimintakertomus, s. 9; Hallinnointi, s. 99					
2-18	Hallituksen suorituksen arviointi	Hallinnointi, s. 99–100					
2-19	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	Palkitsemisraportti, s. 104–105					
2-20	Palkitsemisen määrittelykäytännöt	Palkitsemisraportti, s. 104–105					
2-21	Vuosittaisen kompensaaion suhdeluku	Kestävyysraportti, s. 92; Palkitsemisraportti, s. 104–105					x
2-22	Lausunto kestävästä kehityksen strategiasta	Toimitusjohtajan katsaus					
2-23	Politiikat, joihin yhtiö on sitoutunut	Hallituksen toimintakertomus, s. 9, 12; Kestävyysraportti, s. 88–89, 94–96; L&T verkkosivu: www.lt.fi/fi/vastuullisuus/tapa-toimia	L&T:n hallituksen hyväksymät ajantasaiset politiikat löytyvät verkkosivulta: https://www.lt.fi/fi/vastuullisuus/tapa-toimia .	1, 4, 5, 7, 10			
2-24	Politiikkojen ja ohjeistusten jalkauttaminen	Hallituksen toimintakertomus, s. 9–10; Kestävyysraportti, s. 94–96				1, 4, 5, 7	
2-25	Negatiivisten vaikutusten korjaaminen	Hallituksen toimintakertomus, s. 9–10; Kestävyysraportti, s. 94–96				1	
2-26	Tietoa yritysten toiminnan vaikutuksiin liittyvien huolenaiheiden ilmoittamisesta ja avun saamisesta	Hallituksen toimintakertomus, s. 9–10, 13; Kestävyysraportti, s. 94–96				1, 2, 4, 5, 10	x
2-27	Lakien ja sääntöjen noudattaminen	Hallituksen toimintakertomus, s. 13; Kestävyysraportti, s. 94–96				1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10	
2-28	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvonta-organisaatioissa	Hallituksen toimintakertomus, s. 10; L&T verkkosivu: www.lt.fi/fi/vastuullisuus/vastuullisuuden-johtaminen/toiminta-jarjestoissa					
2-29	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Hallituksen toimintakertomus, s. 10–11; L&T verkkosivu: www.lt.fi/fi/vastuullisuus/vastuullisuuden-johtaminen/sidosryhmayhteisty					
2-30	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	Kestävyysraportti, s. 92	Vuoden 2023 osalta SVB:n tietoja ei saatavilla.			3	

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoinen varmennus
GRI 3: Olennaiset aiheet							
3-1	Olennaisten aiheiden määrittely	Hallituksen toimintakertomus, s. 10–11, 14–17					
3-2	Olennaiset aiheet	Kestävyysraportti, s. 81, 87, 94					
3-3	Olennaisten aiheiden johtaminen	Hallituksen toimintakertomus, s. 12–13, 16–17; Kestävyysraportti, s. 82–84, 88–91, 94–96		7, 8, 9	7, 8, 9, 10, 11, 12, 13		
Taloudelliset vaikutukset							
GRI 201: Taloudellinen toiminta							
						2016	
201-1	Suoran taloudellisen arvon tuottaminen ja jakaminen	Tilinpäätös, s. 29; Kestävyysraportti, s. 96				8, 10	
201-2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	Hallituksen toimintakertomus, s. 4, 14–15, 17, 20–23; Kestävyysraportti, s. 81–84	Raportointimme ei kata ilmastonmuutokseen liittyviä taloudellisia tietoja.			9, 11, 12, 13	
201-4	Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus	Tilinpäätös, s. 38				9, 11	
GRI 203: Välilliset taloudelliset vaikutukset							
						2016	
203-2	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	Hallituksen toimintakertomus, s. 3–6		1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	7, 8, 9, 11, 12, 13		
GRI 204: Ostokäytännöt							
						2016	
204-1	Ostot paikallisilta toimittajilta	Kestävyysraportti, s. 95				8, 10	x
GRI 205: Korruptionvastaisuus							
						2016	
205-1	Liiketoimintayksiköt, joille on tehty korruption liittyvä riskianalyysi	Hallituksen toimintakertomus, s. 12–13; Hallinnointi, s. 102–103	Lahjontaan ja korruption liittyviä riskejä arvioimme prosessikohtaisesti yli yksikkörajojen ja riskienarviointi on kattanut valtaosan palvelulinjoistamme.	10			
205-2	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	Hallituksen toimintakertomus, s. 12–13				1, 10	
205-3	Vahvistetut korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	Hallituksen toimintakertomus, s. 12–13	Ei raportoituja tapauksia vuonna 2023.			1, 10	

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoisen varmennus
GRI 206: Kilpailun rajoittaminen						2016	
206-1	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	Hallituksen toimintakertomus, s. 12–13	Ei raportoituja tapauksia vuonna 2023.	10			
Ympäristövaikutukset							
GRI 302: Energia						2016	
302-1	Organisaation oma energiankulutus	Kestävyyysraportti, s. 82–83, 85	Uusiutuvia polttoaineita ovat HVO, biokaasu ja uusiutuva polttoöljy.	7,8	7,13		x
302-3	Energiaintensiteetti	Kestävyyysraportti, s. 85		8	7,13		x
302-4	Energiankulutuksen vähentäminen	Kestävyyysraportti, s. 82–83		8,9	7,13		x
LT1	Hiilikädenjälki	Hallituksen toimintakertomus, s. 5, 12; Kestävyyysraportti, s. 81–82	L&T:n oma indikaattori, joka kuvaa toiminnan vaikuttavuutta. Raportoidaan hiilikädenjälki-intensiteetti eli hiilikädenjäljen suhde liikevaihtoon. Tavoittemme on, että hiilikädenjälki kasvaa liikevaihtoa nopeammin.	9	9,11, 12,13		x
GRI 303: Vesi ja jätevedet						2018	
303-3	Veden otto	Kestävyyysraportti, s. 86	Tiedot saatavilla ainoastaan L&T:n Teollisuuspalveluiden Suomen toimintojen osalta.	8,9	13		x
303-4	Jätevedet	Kestävyyysraportti, s. 84, 86	Tiedot saatavilla ainoastaan L&T:n Teollisuuspalveluiden Suomen toimintojen osalta.	8,9			x
GRI 304: Luonnon monimuotoisuus						2016	
304-1	Omistettut, vuokratut tai hallitut toimintapaikat suojelluilla alueilla tai niiden läheisyydessä sekä korkean biodiversiteetin omaavilla alueilla	Kestävyyysraportti, s. 84; GRI-indeksi	Tiedossa ei ole, että L&T:llä olisi toimintapaikkoja suojelluilla tai korkean biodiversiteetin omaavilla alueilla.	7	11		

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoinen varmennus
GRI 305: Päästöt						2016	
305-1	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 1)	Kestävyysraportti, s. 85	Raportointi kattaa vain fossiiliset kasvihuonekaasut.	7,8	13		x
305-2	Epäsuoran energian kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 2)	Kestävyysraportti, s. 85	Markkinalähtöiset kasvihuonekaasupäästöt raportoidaan vain ostetulle sähkölle ja kaukolämmölle Suomessa. Raportointi ei kata muita markkinalähtöisiä tietoja, sillä saatavilla olevat päästökertoimet eivät olennaisesti eroa aluekohtaisista tiedoista.	9	13		x
305-3	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 3)	Kestävyysraportti, s. 85	Raportointi kattaa vain fossiiliset kasvihuonekaasut.	9	13		x
305-4	Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti	Kestävyysraportti, s. 85	L&T on asettanut tieteellisen pitkän aikavälin päästöintensiteettitavoitteen, joka on Science Based Targets -aloitteen validoima. Päästöintensiteetti koostuu Scope 1 - ja Scope 2 -päästöistä suhteutettuna ajokilometreihin.	8,9	13		x
305-5	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	Kestävyysraportti, s. 82–83, 85		8,9	13		x
GRI 306: Jätteet						2020	
306-3	Syntyneet jätteet	Kestävyysraportti, s. 83–84, 86	Raportointia tarkennettu vuonna 2023.	7	13		x
306-4	Jätteiden hyödyntäminen	Kestävyysraportti, s. 83–84, 86	Raportoitu %-lukuina yrityksen raportointijärjestelmästä johtuen. Koskee kaikkia L&T:n käsittelemiä jätteitä.	8,9	12,13		x
306-5	Jätteiden ohjaaminen loppukäyttöön	Kestävyysraportti, s. 83–84, 86	Raportoitu %-lukuina yrityksen raportointijärjestelmästä johtuen. Koskee kaikkia L&T:n käsittelemiä jätteitä.	8,9	12,13		x
Sosiaaliset vaikutukset							
GRI 401: Työsuhteet						2016	
401-1	Henkilöstön vaihtuvuus	Kestävyysraportti, s. 93	Uusien työntekijöiden osalta tieto saatavilla ainoastaan Suomesta.	6			x
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle	Kestävyysraportti, s. 89–90	Sairauskassaa tarjotaan henkilöstölle, joka pääsääntöisesti työskentelee yrityksessä. Raportointi kattaa Suomen toiminnot.	6	8		

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoisen varmennus
GRI 402: Henkilöstön ja johdon väliset suhteet						2016	
402-1	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäis-ilmoitusaika	Kestävyysraportti, s. 88	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatamme kansallisen lainsäädännön mukaisia vähimmäis- ja neuvotte-luakoja.	3	8,10		
GRI 403: Työterveys- ja turvallisuus						2018	
403-1	Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmät	Hallituksen toimintakertomus, s. 9; Kestävyysraportti, s. 93		6	8,10		
403-2	Vaarojen tunnistaminen, riskien arviointi ja tapausten tutkinta	Kestävyysraportti, s. 90–91	Raportointi kattaa vain oman henkilöstön jaoteltuna toimintamaittain. Ei sisällä poissaolotaajuutta.	1,6	8,10		
403-3	Työterveyspalvelut	Kestävyysraportti, s. 89–91	Raportointi kattaa Suomen toiminnot.	1,6	8,10		
403-4	Työntekijöiden osallistuminen, konsultointi ja viestintä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvissä asioissa	Kestävyysraportti, s. 89–91	Työntekijät voivat osallistua ja antaa palautetta esim. suoraan HR:lle.	1,6	8,10		
403-5	Työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvä koulutus työntekijöille	Kestävyysraportti, s. 89–91	L&T järjestää erilaisia työterveys ja -turvallisuuskoulu-tuksia myös vuokratyöntekijöille.	1,6	8,10		
403-6	Työntekijöiden terveyden edistäminen	Kestävyysraportti, s. 89–90		1,6	8,10		
403-7	Liiketoimintaan suoraan liittyvien työterveys- ja -turvallisuus-haittojen ehkäisy	Kestävyysraportti, s. 89–91		1,6	8,10		
403-8	Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisjärjestelmien piirissä olevat työntekijät	Kestävyysraportti, s. 93		1,6	8,10		
403-9	Työtaturmat	Kestävyysraportti, s. 93	Suomesta tieto saatavilla oman- ja vuokratyövoiman osalta. Ruotsista tieto saatavilla ainoastaan oman henkilöstön osalta.	1,6	8		x
HR 1	Eläköitymisikä	Kestävyysraportti, s. 93	L&T:n oma indikaattori, joka on toiminnalle olennainen. Koskee Suomen henkilöstöä.	6	8		x
HR 2	Sairauspoissaolot	Kestävyysraportti, s. 93	L&T:n oma indikaattori, joka on toiminnalle olennainen.	1,6	8		x
HR 3	Terveysprosentti	Kestävyysraportti, s. 93	L&T:n oma indikaattori, joka on toiminnalle olennainen.	1,6	8		x

Tunnus	GRI:n raportointisisältö	Sijainti ja sivu	Lisätiedot ja omissiot	Global Compact	SDG	Standardin versio	Ulkoinen varmennus
GRI 404: Koulutus ja henkilöstön kehittäminen						2016	
404-2	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	Kestävyysraportti, s. 89		6	8,10		
HR 4	Työntekijöiden keskimääräiset koulutustunnit	Kestävyysraportti, s. 93	L&T:n oma mittari. Koskee Suomen henkilöstöä.	6	8,10		x
HR 5	Henkilöstön suositteluaste (eNPS)	Hallituksen toimintakertomus, s. 12; Kestävyysraportti, s. 89, 93	L&T:n oma indikaattori, joka on toiminnalle olennainen.		8		
GRI 405: Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet						2016	
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	Kestävyysraportti, s. 87–88, 92; Hallinnointi, s. 97–102	Raportoinnissa käytämme omaa ikäluokitustamme.	1,6	8,10		x
GRI 406: Syrjimättömyys						2016	
406-1	Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet	Hallituksen toimintakertomus, s. 13; Kestävyysraportti, s. 92	Ei raportoituja tapauksia vuonna 2023.	1,6	8,10		
GRI 415: Poliittinen vaikuttaminen						2016	
415-1	Poliittinen tuki	GRI-indeksi	Raportointivuoden aikana emme jakaneet poliittista tukea.				
GRI 416: Asiakkaiden terveys ja turvallisuus						2016	
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	Kestävyysraportti, s. 95	Ei raportoituja tapauksia vuonna 2023.	7,9			
GRI 418: Asiakkaiden yksityisyyden suoja						2016	
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen häviämiseen liittyvät valitukset	Kestävyysraportti, s. 96	Ei raportoituja tapauksia vuonna 2023.	1			

Riippumattoman varmentajan varmennusraportti

Lassila & Tikanoja Oyj:n johdolle

Olemme Lassila & Tikanoja Oyj:n (myöhemmin myös yhtiön) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet tietyt vastuullisuustiedot raportointikaudelta 1.1.-31.12.2023 yhtiön Vuosikertomuksessa 2023 (jäljempänä Tietyt vastuullisuustiedot). Varmennetut tiedot käyvät ilmi yhtiön GRI-indeksistä 2023.

Tietyt vastuullisuustiedot

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kohteena olivat seuraavat tiedot:

- GRI Standards of the Global Reporting Initiative -standardien ja Lassila & Tikanojan sisäisten raportointiohjeiden mukaiset tunnusluvut, jotka ovat identifioitu yhtiön Vuosikertomuksen 2023 liitteenä esitettyssä GRI-indeksissä.

Johdon vastuu

Yhtiön johto vastaa Tiettyjen vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli yhtiön Vuosikertomuksessa 2023 kuvattujen raportointiohjeiden, GRI Standards of the Global Reporting Initiative -standardien ja yhtiön sisäisten raportointiohjeiden mukaisesti. Yhtiön johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka johto katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Tietyt vastuullisuustiedot, joissa ei ole väärinkäytöksiä tai virheitä johtuvaa olennaista virheellisyyttä.

Varmentajan riippumattomuus ja laadunhallinta

Olemme noudattaneet IESBAn (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien *Eettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille* mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana olevat peruseriaatteet ovat rehellisyys, objektiivisuus, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunhallintastandardia ISQM1, jonka mukaan tilintarkastusyhteisön on suunniteltava, otettava käyttöön ja pidettävä toiminnassa laadunhallintajärjestelmä, mukaan lukien eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista koskevat toimintaperiaatteet ja menettelytavat.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella Tietyistä vastuullisuustiedoista rajoitetun varmuuden antava johtopäätös. Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiantostandardin ISAE 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” ja (ISAE) 3410 ”Kasvihuonekaasuraportteja koskevat varmennustoimeksiannot” mukaisesti. Nämä standardit edellyttävät, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Tietyissä vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyyttä.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoi-
menpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiannon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Tiettyihin vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Tietyissä vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet yhtiön ylintä johtoa;
- Haastatelleet Tiettyjen vastuullisuustietojen sisältämien tietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä;
- Arvioineet yhtiön raportointiohjeiden ja menettelytapojen soveltamista;
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti;
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti;
- Arvioineet Tiettyjen vastuullisuustietojen esittämistavan oikeellisuutta.

Rajoitetun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tiettoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Lassila & Tikanoja Oyj:n Tiettyjä vastuullisuustietoja raportointikaudelta 1.1.-31.12.2023 ole kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon Tiettyjen vastuullisuustietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiannon ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätök-
sistä vain Lassila & Tikanoja Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Helsinki 26 päivänä helmikuuta 2024

PricewaterhouseCoopers Oy

Tiina Puukkoniemi
Partner, KHT
Yritysvastuun raportointi- ja varmennuspalvelut

Samuli Perälä
Partner, KHT

KIERTOTALOUDEN TOIMINNANJOHTAJA

Lassila & Tikanoja Oyj

Valimotie 27, 00380 Helsinki

puh. 010 636 111

www.lt.fi